



الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد
وعلى آله وصحبه وسلم اجمعين

Özgü Yayınları
Cemal Nar Kitaplığı:

Yazarın Adı: Cemal Nar

Kitabın Adı: Davetsiz Olmaz

Editör: Hasan Kurt

Bilgisayar Uygulama: Mustafa Yiğit

Kapak Tasarım: Yunus Karaaslan

ISBN:

Baskı ve Cilt: Lord Matbaası

İstanbul-Topkapı tel: 0212 674 93 54

Sertifika no: 22858

1. Baskı: 2017

© Özgü Yayınları, 2017

Özgü Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Çatalçeşme Sok. Defne Han No: 27/18 Cağaloğlu - İSTANBUL

Tel: (0212) 511 38 26- (0212) 511 75 52

info@arkkitap.com

www.arkkitap.com

CEMAL NAR

DAVETSİZ OLMAZ

Özgü Yayınları

2017

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş/ Hartlap'ta doğdu. 1973 de Diyarbakır İmam Hatip Lisesini, 1977 de Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi ve aynı yılda Andırın Lisesine din dersi öğretmeni olarak atandı. 1980 de tayin edildiği Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında Arapça ve İslamî ilimlerde özel dersler aldı ve uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitimine katkı sundu, irşad ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003 yılında emekli olan yazar, halen okuma, yazma, irşad ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com sitesinde yayınlamakta, sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi sözel ve görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde www.ilimistan.com sitesinde sunmaktadır. 2007 yılının başından beri başta www.habervaktim.com internet haber sitesinde olmak üzere birçok sitede köşe yazarlığı yapmaktadır. İnternette yazarın binden fazla makalesine erişilmektedir.

Yayınlanmayı bekleyen birçok hazır eseri olan yazarımız Cemal Nar'ın, yayınlanmış kitapları şunlardır:

- | | |
|---|--|
| 1- Anılar ve İbretler | 18- İnsana Ulaşmak |
| 2- Bu Sistemden İslam'a | 19- Cihad ve Zafer Şartları |
| 3- İslamlaşma Bilinci | 20- İnancın Kıvancı |
| 4- İslam Sancısı | 21- Sistem ve Şeriat |
| 5- Arş Gölgesi | 22- Osmanlıdan Cumhuriyete
Büyük Kırılma |
| 6- Tasavvufun Anahtarı | 23- Gönül Azığı |
| 7- Alimin Önderliği | 24- Laiklik Sorgulaması |
| 8- İslam'da Devlet Ve Siyaset | 25- Derdimiz İslâm |
| 9- İlim ve Özgürlük | 26- Adı Konmamış Savaş |
| 10- İlim ve İktidar | 27- Batılılaşmayla Hesaplaşma |
| 11- İmanın Kıymeti ve Korunması | 28- Aydınların Karanlığı |
| 12- İman ve Etkisi | 29- Kitap Sevgisi Yazma Aşkı |
| 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf | 30- İmam Hatip Davası ve
Hacı Kalay |
| 14- İnançta Arınma | 31- İslam'ın Özeti |
| 15- İnançta Kirlenme | 32- İslam'da Irkçılık, Ulusalcılık,
Milliyetçilik |
| 16- Okuma Aşkı | 33- İslam'sız Olmaz |
| 17- İslam'a Göre Irkçılık ve PKK
Ekseninde Kürt Sorunu | 34- İlimsiz Olmaz |

İthaf

Cumhuriyetin en zor yıllarında şehrimizde müftülük yaparak hem fetvası, hem vaazları, hem de örnek hayatı ile cemaatini bir yandan dine yönlendirirken bir yandan da yeni rejimin eza, bela, musibet ve fitnelerinden korumaya çalışan, Maraş'ın kahramanlaşarak kurtuluşunda bilfiil harbin içinde olan mücahit alimlerimizden ve maneviyat önderlerimizden merhum HAFİZ ALİ GÖRGEL HOCA EFENDİİNİN aziz, kudsî ve pak ruhlarına ithaf olunur....

Cemal Nar

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
--------------------	-----------

BİRİNCİ BÖLÜM: DAVETİN ÖNDERİ.....	15
---	-----------

DAVETİN TARİHİ SÜRECİ.....	17
-----------------------------------	-----------

Peygamberlerin Davet Çabaları	17
-------------------------------------	----

En Son Ve En Mükemmel Örnek.....	19
----------------------------------	----

Davet Ve Tebliğin Tanımı.....	21
-------------------------------	----

Her Davet Tepki Görür	24
-----------------------------	----

Davete Neden Karşıydılar?	25
---------------------------------	----

Davet Ve Hikmet	28
-----------------------	----

DAVETİN SON PEYGAMBERİ.....	31
------------------------------------	-----------

Davetin Son Peygamberi	31
------------------------------	----

Davetin Öncelikli Metodu	35
--------------------------------	----

Davetin Devreleri.....	38
------------------------	----

Davetin Beş Devresi.....	39
--------------------------	----

Davetin Muhatabı İnsanlık	40
---------------------------------	----

İlk Davet Ve İlk Müslümanlar	42
------------------------------------	----

Daru'l-Erkam.....	45
-------------------	----

Peygamberimizin Akrabalarını Daveti	46
---	----

Peygamberimizin Safâ'da Açıktan Daveti	54
--	----

İslâmiyeti Yaymaya Çalışanlar	57
-------------------------------------	----

DAVET YOLUNDA İMTİHAN VE İŞKENCE	59
Davet Yolunda Engeller	59
İşkence Çeşitleri	62
İlgisizlik Yok Saymak	62
Sözlü İşkence: Alay Hakaret Küfür	63
Fiilî İşkence: Dayak Hapis	67
Bizzat Peygamberimize İşkenceler	68
Ashaba Yapılan İşkenceler	75
Ters Tepen Çabalar	78
Uzlaşma Teklifleri	80
Sosyal Boykot, İktisadî Ambargo	84
Vatandan Sürgün Ve Suikast.....	86
 İŞKENCE İMTİHANI VE İNSANLAR.....	 87
Çare İçin Önce İnsan	87
İmtihana Sabır	89
NedEn Önce İnsan Diyoruz?	93
İmtihansız Olmaz.....	95
İmtihanın Amacı	103
İmtihanın Sırları.....	107
İşkencenin Kaynağı.....	108
İşkencenin Çirkinliği	110
Biz Hazır mıyız?	113
O Peygamber Ve Bu Müslümanlar	116
Peygamber'i Yaşamak	117

İKİNCİ BÖLÜM: TEBLİĞİN ZEMİNİ 123

DAVETTE HEDEF 125

İslam Daveti Evrenseldir.....	125
Davet Hem Vazife Hem Hayırdır.....	126
Davet Aklın Gereğidir.....	127
Davet, Akli İkna İledir	129
Hedef Bütün İnsanlar	133
Yangın Var!	136
Bütün Kıssalar Bizi Anlatır	139
Kıssayı Açalım Biraz.....	141
İman İtaati Gerektirir	144

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DAVETİN İNSANI..... 147

MÜSLÜMAN, DAVET İNSANIDIR..... 149

Davet, Allah'ın Emridir	149
Her Müslüman Davetçidir.....	150
Müslümanların Kurtarılması	150
Davet Sancısı.....	152
Her Fırsatta Davet Ve Tebliğ	157
Derviş Sarhoş Olursa	159
Küp İçindekini Sızdırır	162
Aynı Söze Farklı Tepki.....	162

Amelin Amacı İnkârı	167
Söyleyene Bak Sen!	173
"Allah İle İlişkimiz Nasıl?"	178
Tatlı Dil Güler Yüz	183
Herkes Bizimle Rahat Konuşabilmeli	185
"Derdi Olan Neylesin?"	188
Bakalım Ne Olacak?	191
"Ne Var Yahu?"	194
Af İyilik Ve Bağışlama.....	196
Örfün Ve Ma'rufun Kaynağı.....	200
Kolayı Tercih Sünnettir	202
Cahillerden Yüz Çevirmek.....	203
Münakaşa Yok	207
Dil Ve Üslup Meselesi	209
Söz Yumuşak Olmalı	211
Tevazu Ve Kibir.....	216
Dostlukları Korumak	217
Çocuklarla Çocuk Olmak.....	220
SONSÖZ	223

ÖNSÖZ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ... أَمَّا بَعْدُ»

Allah Teâlâ'ya sonsuz hamd-ü sena, Sevgili Peygamberimize ve diğer bütün Peygamber Efendilerimize, ailelerine, arkadaşlarına ve İslam davetçilerine selat ve selam ederim.

İnsanları Allah Teâlâ'ya davet, yani O'nun koyduğu ölçüler ve kurallar bütünü olan İslam dini çerçevesinde O'nu tanıtmak ve sevdirmek, kulluk ederek rızasını kazanır hale getirmek, Allah Teâlâ'nın en sevdiği ve bunları yapanlara çok değer verdiği bir iştir, eylemdir. Genellikle İslam'ı tanımayanlara karşı yapılan bu tür eylemlere “davet ve tebliğ” diyoruz.

Bir de Müslümanlara yönelik çabalar vardır İslam'ı öğretmek ve yaşatmak adına. Ona da daha çok “irşat, va'z ve nasihat” diyoruz.

Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde “Din nasihatti, din nasihattir, din nasihattir” buyurmuşlardır. Yani din, fertlerin ve toplumun hayatında nasihatle varlığını koruyabileceği gibi, fertler ve toplumlar da sürekli irşada, vaaza, öğüt ve nasihate, hatırlatmaya muhtaçtırlar. Ancak bu şekilde nefse, şeytana, dünya şehvetlerine karşı yenilmekten yaşayabilirler.

Hadisin devamında, nasihattan amacın ne olduğu iyice açıklanmıştır. Buna göre nasihattan gaye, herhangi bir menfaat gözetilmeden ihlas ve samimiyetle Allah ve Rasûlünün rızası için yapılmasıdır. Yani onunla Allah ve Rasûlünün insanlara anlatılıp sevdirmesi gerektiği, ayrıca, idareciler dahil, herkese nasihatte bulunulabileceği, bulunulması gerektiği ifade edilir.

Davet ve tebliğ'in hiç şüphesiz en önemli bir cephesi de, “Emr-i bi'l maruf, nehy-i ani'l münker”, yani toplumda “iyilikleri teşvik etme ve yayma, kötülüklerin önünü alma ve kişilerin onlardan uzaklaşmasını sağlama” görevi oluşturur. Biz “İnsana Ulaşma” kitabımızda bunu anlatmıştık. Bu çalışmamızda işin bu tarafına pek dokunmadık. Daha çok davet, tebliğ ve irşadın gerekliliği üzerinde durduk.

Ancak dengeyi korumak adına burada baştan hatırlatalım ki, fertlerin ve toplumların hayatıyeti için son derece önemli olan bu “iyiliği emretme ve kötülüğü nehyetme” görevi ihmal edilirse, toplumda kötülükler cesaret kazanıp yayılırken, iyilik ve güzellikler de cehalet, ihmal, ürkeklik ve korkaklıkla kaybolmaya yüz tutar. Bu ise toplumun tamamını kapsayan, geldiğinde kurunun yanında yaşı da yakan genel bela ve musibetlere kapı aralamaktan başka bir şey değildir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur: “Bir de öyle bir fitneden sakının ki o içinizden yalnız zulmedenlere dokunmakla kalmaz, hepinizi kapsar. Biliniz ki Allahın cezalandırması şiddetlidir.” (Enfal 25)

Sevgili Peygamberimiz Efendimiz de çok dikkat çekici ve endişe verici bir hadislerinde konuyu şöyle dile getirir

- Nasıl olacak haliniz, kadınların açılıp saçılarak sokağa döküldüğü, kötülüklerin her tarafta yayıldığı ve hakkı söylemenin terk edildiği gün?

Mü'minler topluluğunda bu tür şeylerin olabileceğine ihtimal vermeyen Sahabe, hayretle sordu:

- Bunlar olacak mı ki ya Rasûlellah?

Allah Rasûlü (sav),

- Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, daha şiddetlisi de olacak" buyurunca, etrafa garip bir hava çöktü ve Sahâbe dehşet içinde yeniden sordu:

- Bundan daha şiddetlisi nedir ya Rasûlellah?'

Bunun üzerine İnsanlığın İftihar Tablosu:

- Bütün kötülükleri iyi ve bütün iyilikleri kötü gördüğünüz gün hâliniz nice olacak bir bilseniz?! buyurdular.

Davet ve tebliğe ait vazife yapılmayınca izzet, şeref ve haysiyetin yerini zillet ve hakaretin alacağı muhakkaktır. Fıtrat kanunları çiğnenirse, bunların neticelerine de katlanmak gerekir! Bu hep böyle olmuştur, akl-ı selim sahibi kimselerin başka bir şey beklemeleri de zaten düşünülemez.

Bu yüzden, bunları vicdanına sığdıramayan Sahabe, hayretle bir daha sordu:

- Bu da olacak mı ya Rasûlellah? Yani iyilikler men edilip, kötülükler emredilecek mi?

- Daha şiddetlisi bile olacak!

- Bundan daha şiddetlisi de nedir, Ey Allah'ın Rasûlü?

- Kötülükler karşısında susmak şöyle dursun bizzat onu teşvik ettiğiniz gün vay halinize!

Artık Sahâbe'de hayret ve şaşkınlık son haddine varmıştır:

- Bu da mı olacak ya Rasûlellah?

- Evet. Hattâ ondan da şiddetlisi olacaktır. Allah'a (cc) yemin ederim ki, O şöyle buyurur: 'Celalime yemin olsun ki, bu duruma gelmiş bir cemiyetin içine çağlayanlar gibi fitneleri salıveririm...

Görülüyor ki izzet, şeref ve saadet içinde yaşamının garantisi davet ve tebliğ vazifesine devam etmek, cahillere öğretmek, öğüt ve nasihat etmektir. O yüzden Müslümanlar sürekli içlerinde bu sancıyı hissetmeli, bu dert ile dertlenmeli ve bütün imkanlarını bu amaç için kullanmalıdırlar.

İşte bu davet ve tebliğ çabalarıdır ki Allah Teâlâ'nın izniyle onları dünya ve ahirette aziz edecek, mutlu ve bahtiyar kılacaktır.

Bu kitapçığın yazılış amacı ümmetin bu izzet, şeref, bahtiyar ve mutluluğunu gerçekleştirmek için bir adım atmaktır. Başta editörümüz Serdar Yakar Bey olmak üzere okuyucusuna ulaşmada emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Rabbim faydalı kılsın. Davet ve tebliğ yolunda bir hizmet görürse ne mutlu bizlere!

Her halükarda hamd, şükür ve senalar olsun âlemlerin Rabbi Allah Teâlâ'ya!

Cemal Nar

Kahramanmaraş

BİRİNCİ BÖLÜM
DAVETİN ÖNDERİ

DAVETİN TARİHİ SÜRECİ

PEYGAMBERLERİN DAVET ÇABALARI

İslâm Allah Teâlâ'ya ait biricik dindir. Onun katında geçerli olan sadece İslam dinidir. Onun dışındaki dinler asla bizim anladığımız manada bir din değildir. Ama biz insanlar, batıl, hurafe ve insanlar tarafından uydurulan sapkın dinlere de sırf bir ifade zorunluluğundan ötürü din demek mecburiyetinde kalıyoruz.

Allah'a davet peygamberlerin en temel vazifeleridir. Zira Allah Teala onları kendisiyle kulları arasındaki iletişimi sağlamaları için seçmiştir. Ümmetin âlimleri de davet, tebliğ, irşat, nasihat ve ilim öğretmede peygamberlerin vârisleridir. Bu açıdan bakıldığında aynı vazifeleri onlar da yüklenmeye mecburdurlar. Bu sebeple onlar davetin usul, metot, yöntem ve yollarını peygamberlerden öğrenmişlerdir. Eğer bir davet bu usul, tavır ve yollarla olmazsa maksat yerini bulmaz. Belki de sünnetsizlik ayrılık ve çatışmalara sebebi olur.

Bu usulün köklerini Musa ve Harun peygamberlere öğretilenlerde buluruz. Her peygamber kadar her davetçinin de aklında bulunması gereken metot ve yöntemlerdir bunlar. Bu iki peygamber Firavun gibi mütekebbir, zâlim ve zorba bir adama ve çevresindeki lere gönderilmelerine rağmen onunla konuşurken nazik ve yumuşak bir dil kullanmakla emredildiler. Çünkü bu yumuşak ve nazik

dil belki onların sözlerinin itirazsız dinlenmesine, anlaşılmasına ve öğütlerinin alınmasına sebep olabilir. Belki düşünür de Allah'tan korkarlardı. Bu sebeple halkı Allah'ın dinine çağırırken nâzik ve yumuşak olmak bizim üzerimize daha fazla düşen bir görevdir. Çünkü sıradan insanlar Firavun gibi kibirli, zâlim ve zorba değildir. Kendi ekmeklerini kazanmakla uğraşan, hayat mücadelesinde ömür tüketen kimselerdir.

Kur'an-ı Kerim, kâfirlere Peygamberler vasıtası ile yapılan inzar, yani uyarı ve ihtar kıssaları ile doludur, fakat onların hiç biri inkâr edicilerin alaylı sözlerine ve hakir gören davranışlarına karşı kötü söz kullanmamışlardır. Bilakis kafirler onlar için hep hakaret edici ve aşağılayıcı olmuşlardır. Buna rağmen peygamberler “Ey kavmim” diyerek onları dışlamadıklarını göstermiş, ithamları ciddi ve nazik bir dille geri çevirmiş, beşir 7 müjdeleyici ve nezir/uyarıcı olmaya devam etmişlerdir. Hiçbir zaman kötülükte onlara misliyle mukabele etmemişlerdir. Gelen ez ve, belaları, cevru cefaları sabırla karşılamış, af ve bağışlama ile tolere etmiş, karşılık vermeye güçleri yetse de hilmle davranarak hep müsamaha göstermişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de onlarca peygamberin buna benzer kıssaları bu aziz kitabın neredeyse üçte birine eşit gelmektedir. Gerek bu kitaptan, gerekse Peygamberler tarihine dair yazılan kitaplardan bunun örneklerini bol bol okuruz.

Burada asıl olan karşıdaki insanın kazanılmasıdır. O yüzden onu kaçırarak dil, üslup, tavır ve davranışlardan davetçi kaçınmalıdır. Hak etseler de sabırla dayanmalı ve bu faydalı yöntemi sürdürmekte direnmelidir. Yapmak zor, yıkmak kolaydır. Kazanmak zor , kaçırmak kolaydır. Bu yüzden davetçi fedakar olmalıdır. Sabırla engin gönüllü olmayanlar bunu başaramazlar. Hiç şüphesiz davetin başka metotları da vardır. Bunların hepsi de sonuçta ilim, hilim, sabır, ihlas

ve samimiyetle rızayı bâriyi göztmeye dayanır. Bunlar yeri geldikçe işlenecek olan konulardır.

İşte aslı ilahî olan bu biricik gerçek din İslam, tarihte ilk insan Hz. Adem ile ortaya çıktığı andan itibaren, her çağda resuller, nebiler ve alimler gibi davetçiler tarafından insanlara sunulmuştur. Onun Allah katından gelen hak din olduğuna insanları inandırmaya çalışmışlardır. Onları bu yeni dinin mensupları olmakla dünyada ve ahirette kurtuluşa ve saadete davet etmişlerdir.

EN SON VE EN MÜKEMMEL ÖRNEK

Özellikle de son peygamberde bu davet evrenselleşmiştir. Hz. Muhammed (sav) kendisine inananlarla birlikte bütün insanlığı Müslüman yapmak, adaleti, doğruluğu, mutlu bir hayatı, temizliği ve güzelliği getirmek için harekete geçmiştir. Bu ona bir görev olduğu kadar, onunla birlikte iken de ve onun vefatından sonra da ümmetine verilen en ulvi ve en faziletli bir görev olmuştur. Onlar bu daveti yaparlarken insanlar arasında bir fark gözetmemiş, iyi kötü her insanı hidayete davet etmişlerdir. İslam'a göre insanlar ancak Müslüman olduktan sonra fazilet, doğruluk ve takva ile Allah katında manevi bir üstünlük kazanırlar. İnsanlar için takvanın dışında bir ayırım yapmamıştır. İnsanların doğuştan getirdikleri ırk, kan, soy, vatan, boy pos bir üstünlük sebebi olmadığı gibi, sonradan kazandıkları servet, makam ve unvanlar da bir üstünlük ve ayrıcalık sebepleri değildir. Herkese işini yapmada yardımcı olacak imkanlar verilmesi, onlar için bir üstünlük göstergesi değildir. Olsa olsa ancak bir imtihandır. Hak ve hukuk önünde herkes eşittir.

İslâm dini sadece bir inanç ve ahlak değildir. İslam ilâhî iradeyi, yani kanunları, teşvik, tavsiyeleri ve uyarıları insan hayatının her alanına taşır ve uygulanmasını ister.

Bu açıdan İslam bir nizamdır, bir sistemdir. İnsanların aklına din deyince sadece bir inanç, iman, akide ve belirli şekiller taşıyan ibadetler gelir. Oysa İslam hayata dair her şeyle ilgilidir. Mabette ne kadar varsa, çarşı pazarda da, okul ve mahkemede de, devlet ve kurumlarında da o kadar vardır.

O yüzden İslam’a davet, başka bir dine, ideolojiye veya sisteme davete benzemez. Kabul etmek gerekir ki, bu açıdan bakıldığında oldukça zordur.

Nice bir tekamülden sonra İslâm’ın en son ve en kamil şekli, hiç şüphesiz Hz. Muhammed (sav) aracılığı ile gönderilmiştir. Bu haliyle davet de tabiidir ki onunla başlar. O, ilk kez Nur dağındaki Hira mağarasında vahye muhatap olduğunda bu müthiş olayın dehşeti ve ağırlığıyla hemen eve kapanmış, titremesine bir son vermek için kendisini bir örtüye sarmıştı. Belki de ikinci defa gelen vahiyde şöyle denmiştir:

“Ey örtüsüne bürünen, kalk ve uyar.” (Müddessir, 1-2)

Hem de en yakınlarından başlayarak:

“(Önce) en yakın akrabaları uyar.” (Şuarâ, 26/214)

Peygamberimiz her ilahi çağrıya uymak zorundaydı. Bu davete de uydu. En yakını olan evindeki hanımını ve yeğenini yeni dine davet etti. Sonra en yakın arkadaşlarını bu yeni dine katılmaya çağırdı. Süreç böyle başlamıştı. Fakat davet sınırlı bir sahaya değil, bütün dünyaya idi. Şehir veya köy, nerede bir insan topluluğu yaşıyorsa, oralara kadar bu din götürülüp anlatılacaktı.

DAVET VE TEBLİĞİN TANIMI

Davet deyince bizim özel olarak anladığımız İslâm'a yapılan çağrıdır. Daha doğrusu davete muhatap olanlara İslâm'ı duyurmak, ondan haberdar etmektir. İslâm'a davet, İslâm'ın ele aldığı iman, ibadet, hukuk ve ahlak gibi temel esaslar ile birlikte hayatın bütün konularında Kur'an ve sünnetin bildirdiği gerçeklere davettir. Ahiret hayatı da bu dünyada yaşanan hayata göre değerlendirileceğinden, demek ki davet sadece dünyevi değil, uhrevi hayat içindir de. Aslında davet Allah Teâlâ'yadır. Ona kulluk yapmayadır. Haliyle bu da dünya hayatını Müslümanca yaşamaya davettir. Böyle olunca davet cennetidir. Zira Allah Teâlâ'nın sonsuz rızası, bunun bir tecellisi olarak cemalullahı müşahade, yani Rabbimizi açıktan görme, hep cennette olmayı gerektirir. Bu yüzden davet cennetidir dense de layıktır.

Davetin yapılacağı muhataplar, Müslüman, kafir ve münafık olsun bütün insanlardır. Kur'an-ı Kerim'de davet, tebliğ, inzâr, vaz, nasihat, emr bi'l marûf (iyiliği emretmek), nehy ani'l-münker (kötülükten sakındırmak) gibi tabirler birbiri yerine kullanılmıştır.

“Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et.” (Mâide, 5/67) âyetinde Hz. Peygamber'den yapması istenilen tebliğ, hem müslümanlara, hem de gayr-i müslimlere Kur'an hakikatlarının anlatılmasıdır.

“Rabbinin yoluna davet et.” (Nahl, 16/125) âyetinde davetin kimlere yönelik olarak yapılacağı açıkça zikredilmemiştir. Kur'an-ı Kerim, tek bir zümreyi hidayete çağırmak için değil, bütün insanları saâdete erdirmek üzere gönderilmiş bir kitaptır. Bu sebeple bu âyette geçen davet faaliyetinin kapsamına bütün bir beşeriyet girecektir.

Hadislerde de aynı ifadeyi görürüz: “Kim, bir hidayete davette bulunursa, o hidayete uyanların nail olduğu ecrin tamamına, çağırana da erişir.”¹

Hidayet, gerek müslümanların, gerek gayr-i müslimlerin muhtaç oldukları bir unsurdur. Öyle olunca hidayete müslümanlar da, gayr-i müslimlerde çağrılabilir. Hadiste bu iki sınıftan sadece birisinin zikredilmemesi, her iki sınıfın da davet kapsamına girdiğine işaret etmektedir.

Davet, tebliğ ve irşat çalışmaları bütün müslümanların görev ve sorumluluklarındandır. Herkes gücü, bilgisi ve bulunduğu konum ve imkan nispetinde üzerine düşen davet vazifesini yerine getirmelidir. Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz: iyiliği emreder, kötülükten sakındırırsınız.” (Âl-i İmrân; 3/110)

“Sizden öyle bir cemâat bulunsun ki (onlar herkesi) hayra davet etsin, iyiliği emredip kötülükten sakındırsın.” (Al-i İmrân, 3/104)

Hz. Peygamber (s.a.s.) Efendimiz de “Sizden her kim bir kötülük görürse onu eliyle düzeltsin; gücü yetmezse diliyle düzeltsin; buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin ki bu, imanın en zayıfıdır.”² buyurmuştur.

İslâm’a davet ve tebliğin önem ve gerekliliğini açıkça ortaya koyan bir başka husus da, âyetler ve hadislerde bu görevi terkedenlerin acı âkıbet ve cezalarının belirtilmiş olmasıdır. Allah’ın âyetlerini ve doğruyu tebliğ etmeyenler, Allah’ın ve lânet etme şanına erenlerin lânetine uğrarlar:

1 Müslim, İlm 16; Tirmizî, İlm, 15

2 Müslim, İman, 78.

“İndirdiğimiz o açık açık âyetlerimizi ve doğruyu -Biz, kitapta insanlara onu pek açık bir sûrette bildirdikten sonra- gizleyenler (yok mu?) İşte onlar (ın hâli) onlara hem Allah lânet eder ve hem lânet etmek şânından olanlar lânet eder.” (Bakara, 2/159)

Peygamber Efendimiz de şöyle buyurur: “İsrâîloğulları arasında zulüm yaygınlaştığı zaman onlardan biri, diğerini bir günah işlerken görür ve önce o işten sakındırırdı. Fakat ertesi günü, o adamla oturup kalkabilmek, yiyip içebilmek (menfaat sağlamak) için gördüğü kötülükten sakındırmazdı. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak onları birbirine düşürdü ve haklarında, “İsrâîloğulları’ndan olup da küfredenlere Dâvûd’un da, Meryem oğlu İsa’nın da diliyle lânet olunmuştur. Bunun sebebi, isyan etmeleri ve ifrata sapmaları idi. Onlar, işledikleri herhangi bir fenalıktan birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Yapmakta devam ettikleri (o hâl) ne kötü idi!” (el-Mâide, 5/78-79) âyetlerini indirdi. Evet, siz de, ya zalime engel olursunuz ve onu hakka çekersiniz; ya da bu durum sizin başınıza da gelir.”³

Tebliğ de davet gibi Yüce Allah’ın, elçisi Hz. Muhammed (s.a.s) aracılığı ile insanlara sunduğu İslam’ı muhataplarına duyurmak, ulaştırmaktır. Bunu yapacak öncelikle Peygamberler, sonra da ondan öğrenen ümmetleridir. Bu yüzden tebliğ, peygamberlerin sıfatlarından ve vazifelerindendir:

“Ey elçi, Rabbinden sana indirileni duyur. Eğer bunu yapmazsan, O’nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur.” (Mâide, 5/67)

3 İbn Mâce, Fiten, 20; Tirmizî, Tefsîru Sûrati’l-Mâide, 7.

Tebliğ vazifesini yapan peygamberler, bu vazifelerinde zorlayıcı herhangi bir yola başvurmamışlar, sadece tebliğ vazifelerini yerine getirmişler ve sonucu Allah'a bırakmışlardır:

“Peygamber’e düşen, sadece tebliğ yapmaktır.” (Mâide, 5/99)⁴

Allah’tan aldıkları mesajları, muhatabı olan insanlara tebliğ etmekle görevli olan peygamberler, bu yolda en güzel metodu kullanmışlar, bu uğurda çeşitli sıkıntılara katlanmışlar ve en güzel sabır örneğini göstermişler, ümmetlerine güzel örnek olmuşlardır.

Peygamberimiz de **“(Önce) en yakın akrabayı uyar.”** (Şuarâ, 26/214) ayeti nazil olunca, ilk tebliği, evinde topladığı Abdülmuttali-boğullarına yaptı. Daha sonra Safa tepesine çıkarak halka seslendi ve halk O’nun etrafında toplandı. Onlara, “Şu dağın arkasında düşman var desem, bana inanır mısınız?” diye sorunca, halk, “Evet, sana inanırız. Çünkü senden yalan duymadık” cevabını verdi. Öyle ise size şiddetli bir azabı haber veriyorum” deyince, amcası Ebu Leheb hakaret ifâde eden sözler sarfederek, onu susturdu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s)’in tebliğini engellemeye çalışan Ebu Leheb ve hanımı hakkında Tebbet suresi nazil oldu.

HER DAVET TEPKİ GÖRÜR

Peygamberler, tebliğ vazifelerini yerine getirirken, çeşitli sıkıntılarla, eziyet ve işkencelerle, sürgün ve suikastlarla karşılaşmışlardır. Ama hiç bir zaman yollarından sapmamışlar ve davalarından taviz vermemişlerdir. Hayatları bu hususta ibretli olaylarla doludur.

4 Bu konu ile ilgili olarak bkz. Âl-i İmrân, 3/20; el-Mâide, 5/92; er-Ra’d, 13/40; en-Nahl, 16/35,82; en-Nûr, 24/54; el-Ankebût, 29/18; Yâsîn, 36/17; eş-Şuarâ, 42/48; et-Teğâbûn, 64/12.

İslâm'ın mâruz kaldığı bu olaylardan tarihlerde genişçe söz edilmektedir. Bunu yabana atmıyor, çok da yadırgamıyoruz. Sebeplerini az önce açıklamıştık. İnsan zafî ortadadır. Tarih boyunca her din, her ideoloji, her nizamın başına benzer olaylar gelmiştir. Bu yüzden böyle bir başlangıcı kanıksamışızdır. Her din ve hayat nizamı kendini muhafaza etmek için, bir başkasının ortaya çıkarak hayat sürmesine müsaade etmez. Eğer yeni bir din başarılı olur ve kendisine taraftar bulabilirse, eski kurulu din, yeni olana zulmeder. Nerede azınlık varsa, çoğunluktaki kültür ya da etnik grup onları yok etmeye çalışır; başarısızlığa uğradığında da zulme ve baskıya başvurur. Bir çoğunluk için azınlığı yok ederek genişlemeye çalışmak bir sağlık ve hayat belirtisidir. Bu evrensel istekte hiçbir yanlış yön yoktur. Tersine, hata, yok etme metodundadır; yani zulüm, baskı ve uranlıktadır; neticeye ulaşabilmek için “zor” kullanmaktadır.

DAVETE NEDEN KARŞIYDILAR?

İslam bir yaşama biçimi olduğuna göre, bir hayat nizamı olduğuna göre, kurulu olan düzenin sahipleri, özellikle de ondan çıkar sağlayanlar, bu dine akıl ve mantıkla yaklaşmayacaklardı. İşin içine inançlar kadar çıkarlar ve alışkanlıklar da giriyordu. Belli bir hayat tarzına alışanlar, bu hayat tarzı çok cahil, çok zalim, çok ahlaksızca da olsa, alışkanlıklarını kolay bırakmazlar. Üstelik bu hayata atalarından kalma bir kutsal emanet gibi sarıldılar ve bunu değiştirmeye çalışan bu yeni inançtan ürktüler, korktular, ne olur ne olmaz endişesiyle önceleri uzak durdular.

Elbette bu inanç biçimi ve hayat tarzını korumaya devam etmelerinin altında inanç kadar psikolojik, siyasî, iktisadî, içtimaî, ahlakî

ve benzeri çok değişik başka sebepler de vardı. Mesela bir insanın yıllarca içinde bulunduğu inanç, ahlak, yaşama biçimi, arkadaş çevresi, sosyal grubu, çevre ilişkilerini bir çırpıda terk etmesi çok zordur. Kazandığı makamını, konumunu, çıkarlarını kaybetme kadar kınanma, aşağılanma, alaya alınma endişe ve korkusu da etkilidir. Özellikle de menfaat çarklarını düzene göre kuranlar, bu düzen bozulduğunda şan ve şöretlerini, makam ve mansıplarını, servet ve itibarlarını kaybetmekten korkarlar. Yine bilinen bir şeydir, Kabe ve hac münasebetiyle Kureyş'in büyük kazançları oluyordu. Yeni din ile bunun tehlikeye gireceğini düşünmek onları korkutuyordu. Kureyş'in Kabe, putlar, panayırlar münasebetiyle kazançları olduğu gibi, bunlar sebebiyle etraftaki ülkelerden ve insanlardan saygı görüyor, özel muameleye tabi tutuluyorlardı. Bütün bunları kaybetmek korkusu yeni dini reddetmeye sebep olmuştur.

Tabi onlar açısından bakıldığında din hakkındaki yanlış algıları da muhalefete sebep olmuştur. Mesela Peygamber gelecekse bu bir insan değil, melek olmalıydı. Tıpkı kendileri gibi yiyen içen, yürüyen birisi nasıl peygamber olabilirdi? İlle de olacaksa, zengin ve eşraftan olmalı, bu iş bir yetime kalmamalıydı! Bir yetime uymak ekabirlere ağır geliyordu.

Kureyş kendini diğer kabilelerden üstün görürdü. Bunu da kabul ettirmişti. Yeni din bütün insanların eşitliğinden bahsediyordu. Hatta Kureyş içinde birbirlerine rekabet eden kabileler bile, "Peygamber neden bizden çıkmadı da?" gibi sorularla muhalif oluyorlardı. Bu üstünlük davası zengin ve fakirler, hürler ve köleler, mevaliler arasında da olduğu için, yeni dinin herkesi eşit sayması, hürler ve soylular için soğuk karşılanan bir durumdu.

Mekke müşrikleri ölümden sonraki ebedî hayata, yaptıklarından hesaba çekileceklerine inanmıyorlar veya inanmak istemiyorlardı. Kur'an-ı Kerim'in kötülük işleyenlerin cezaya çarptırılacağından bahsetmesinden memnun olmuyorlardı. Kötü alışkanlıklarından, haksız kazançlarla insanları ezmelerinden, içki, fuhuş... gibi İslâm'ın yasakladığı günahlardan dolayı hesap vermeyi düşünmek bile istemiyorlardı. "Hayat ancak bu dünyada yaşadığımızdır, yaşarız ve ölü-rüz Hepsı bu kadar" diyorlar ve ahireti inkar ediyorlardı. Bu inanç da İslam'a muhalefet sebeplerindendi.

Başka bir etken de Yahudi parmağı olabilirdi. Bunlar, İslam'ı kendilerinin saltanatını bitirecek bir din gördüklerinden insanları ona karşı her zaman kıskırtmışlardır.

Bu gibi duygularla ona karşı mücadele ettiler; mensuplarına da eza ve cefada bulundular. İlk Müslümanları hakîr gördüler. Keselerine kalacaklarına inandıkları toplumun zayıf kesimine işkence yapmaktan çekinmediler. Bir tedhiş hareketiyle herkesin gözünü korkutmak istediler. Zulüm sıradan işlerden olmaya başladı Müslümanlar için. Onları inançlarından döndürmek için her türlü baskı uygulandı.

Bütün bu taktikler başarısızlığa uğradığında düşmanları, yeni dinin liderini öldürerek ortadan kaldırmak için birçok suikast hazırladılar. Allah'ın inayetiyle bundan haberdar olan Hz. Resulullah (sav) onların tuzaklarına düşmedi. Muhallifleri de O'na ve ashabına karşı savaş açtılar. Hatta ilerleyen yıllarda birçok savaş ve can kaybı pahasına İslâm yine de ilerlemeye devam etti ve nihayetinde karşısındakilere galip geldi. Vatanından ayrılmak zorunda bırakılan, kutsal göç hicrete tabi tutulan Müslümanlar, beldelerine galip ve muzaffer olarak geri döndüler.

DAVET VE HİKMET

Hiç şüphesiz sabırla davranarak tebliğde bulunmak, insanları hikmetli sözler ve güzel öğütlerle Allah'ın yoluna davet etmek Allah'ın, Kur'an'a kulak veren her mümine ilâhî bir emridir:

“(Ey Muhammed) Sen (insanları) Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütlerle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücâdele et.”
(Nahl, 16/125)

Bu ayette söz konusu olan “hikmet” kişinin tebliğ sırasında dikkatli ve basiretli olması, bunu körü körüne yapmamasıdır. Aynı zamanda hitap edilen kişinin zihin, yetenek ve şartlarını göz önünde bulundurulmasını ve mesajın bunlara uygun bir şekilde iletilmesini gerektirir. “Güzel öğüt” ise, kişinin muhatabını sadece aklî, mantıkî ikna metotlarıyla değil, aynı zamanda duygularını cezbederek de inandırmaya çalışmasıdır. Bu ayette geçen “Onlarla en güzel şekilde mücadele et” emri de, tebliğ vazifesini ciddi bir şekilde yerine getirmeyi talep etmektedir. Buna göre tebliğci, tatlı bir dile sahip olmalı, tebliğde soylu bir davranış göstermeli, cezbedici, akla ve mantığa uygun fikirleri öne sürmeli ve muhatabını en güzel bir şekilde ikna etmeye çalışmalıdır.⁵

Tebliğ ile meşgul olanlar, insanlar arasında ayırım yapmadan, genç ihtiyar, kadın erkek, zengin fakir, hasta sağlam, yöneten yönetilen, suçlu suçsuz herkese tebliğde bulunmalıdırlar. Ölüm döşeğinde olan insana bile, İslâm tebliğ edilmelidir. Çünkü o, iman ettikten sonra vefât ederse, ahireti kurtarılmış olur. Kur'an, Allah'ın en büyüğü

5 Bkz. el-Kurtubî, *el-Camiu li-Ahkâmi'l-Kur'an*, Kahire 1967, 10/200; er-Razî, *et-Tefsiru'l-Kebir*, Mısır 1937, 20/138 v.d.; ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf*, Kahire 1977, 3/167.

düşmanlarına bile tebliğin götürülmesini emreder. Hem de onları kırmadan, ezmeden, lânetlemeden ve onlara öfkelenmeden bu vazifelerinin yerine getirilmesi gerektiğini vurgular:

“(Ey Musa ve Harun) Firavun’a gidin, çünkü o azmıştır. Ona yumuşak ve tatlı bir sözle tebliğde bulunun. Belki öğüt alır veya Allah’tan korkar.” (Tâhâ, 20/43, 44)

İnanan insanların tebliğ vazifelerini yerine getirmeleri ve yeryüzünde kendisine tebliğin ulaşmadığı hiç kimsenin kalmamasını hedeflemeleri gerekir. Ancak bu durum, tebliğcileri mes’uliyetten kurtarır. Nitekim Yüce Allah bir ayette, Hz. Musa ve ona bağlı olanların tebliğe ısrarla devam etmelerini faydasız gören bazı insanlardan söz ederken, şöyle bir açıklamada bulunmuştur:

“İçlerinden bir topluluk, ‘Allah’ın helâk edeceği yahut şiddetli bir şekilde azaba uğratacağı bir kavme hâlâ ne diye tebliğde bulunuyorsunuz?’ dediler. Tebliğe devam edenler şu cevabı verdiler: Rabbiniz huzurunda özür beyanı yüzünden, bir de belki kendilerine gelir, korunurlar ümidiyle.” (Ârâf, 7/164)

Merhum müfessir Elmalılı, bu ayeti açıklarken şöyle buyurmuştur: “Tebliğ vazifesini yerine getirme, herkese son nefesine varınca ya kadar bir nevi farzdır. Bununla beraber, dünyada hiç bir-hususta ümitsizliğe düşmek caiz değildir. Her ne kadar günahkâr olurlarsa olsunlar, insanların tövbe ve takvasını arzu ve ümit etmek de bir vazifedir. İnsanlığın hali sürekli değişmedir ve kader sırrı meydana gelişinden önce bilinmez. Ne bilirsiniz, bu güne kadar hiç söz dinlemeyen bu insanlar belki yarın dinleyiverir ve sakınmaya başlar, bütün bütün sakınmazsa, belki biraz sakınır ve bu sayede azabı hafifler. Her halde tebliğde bulunup öğüt vermek, tebliği terk etmekten evlâdır. Tebliği bütünüyle terk etmekte ise, hiç bir ümit yoktur. Hiç bir mu-

kavemete maruz kalmayan fenalık daha süratle yayılır. Herhangi bir fenalığın aslını silmek mümkün olmasa da hızını azaltmaya çalışmak da göz ardı edilmemelidir.”⁶

Tebliğ Allah rızası için yapılmalıdır. Herhangi bir maddî veya manevî menfaat niyeti ile yapılan tebliğin faydası ya hiç olmaz, ya da az ve bereketsiz olur. Yüce Allah da Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerinin dilinden bu konu üzerinde çok durur.

Kur'an, insanlara tebliğ edilmek üzere indirilmiştir ve bir harfi bile kaybolmamıştır. Bu yüzden yeni bir kitaba gerek olmadığından yeni bir peygambere de gerek yoktur. Sağlığında Hz. Muhammed (s.a.s), bu yolda her türlü sıkıntıya göğüs gererek, gerektiği gibi bu vazifeyi yerine getirmiştir. Artık ondan sonra bu vazifeyi Allah rızası için O'nun ümmeti yerine getirecektir. Bu vazife Ümmet-i Muhammede düşmektedir.⁷

6 Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul 1971, 4/2313.

7 Bkz. *Şamil İslam Ansiklopedisi*, “Davet” ve “Tebliğ” md.

DAVETİN SON PEYGAMBERİ

DAVETİN SON PEYGAMBERİ

Evet, her çağın davetçilerine güzel bir örnek, mükemmel bir rehber ve her cihetten önder bir peygamber var, yüklendiği davanın azametini anlamış ve bu yüzden peşin olarak rahatını terk etmiş. Dünyasını, dünya zevklerini, sefalarını, lezzetlerini, şehvetlerini unutmuş. Çırpınıyor, didiniyor insanlık için. İnansınlar mutlu olsunlar için. İnansınlar cehennem azabı görmesinler, odunlar gibi ateşlerde yanmasınlar için.

Öyle bir peygamberimiz var ki bizim, insanların ayağına kadar gidiyor, evde, sokakta, toplantı yerlerinde Kur'an okuyor, açıklama yapıyor, yeni dine davet ediyor. Dışardan gelenlerin çadırlarını dolaşıyor, "beni biraz dinler misiniz?" diyor. Kalbinin alevlerini saçıyor ateşten kelimelerle. Uyarıyor insanları, öğüt veriyor. Alemin efendisi olmanın yollarını gösteriyor onlara.

Oysa insanlar ne onun kıymetini bilmiyorlar, tıpkı kendilerinin kıymetini bilmedikleri gibi maalesef. Ona karşı çok da oralı değiller, önceleri laubali davranıyorlar, umursamaz davranıyorlar kendisine. Zaten insanlar nasihatı çok da sevmezler öteden beri. Ama bu sefer daha başka bir nasihat bu. Bütün bir hayatı ve alışkanlıkları değiştiren bir davet. Keyflerine limon sıkıyor bu vaazlar. Yüzlerini ekşitiyor, buruşturuyorlar. Bazen kaba da davranıyor, dinlemiyorlar mesela,

yüz vermiyorlar. Bazen de insanlıktan çıkıp kendi iyilikleri için konuşan bu insanı işkenceyle susturmaya çalışıyorlar.

Öyle bir peygamberimiz var ki bizim, her gün yeniden “bismillah” diyerek gidiyor insanlara. Biraz sonra alay edileceğini, hakaret göreceğini bile bile. Gidiyor insanlara, “belki inanırlar da kurtulurlar” diye, kendisinin yüzüne tükürenlere, yakasını yırtanlara, arkadaşlarını döven ve sövenlere, eziyet ve işkence edenlere...

Öyle bir peygamberimiz var ki bizim, değer veriyor insanlara. Bilgi veriyor, emek veriyor, yaşamayı öğretmeye çalışıyor, mutluluk dağıtmak istiyor herkese. Toplumun ekabirine de, ezilmişlerine de, fakirine de zenginine de, hastasına da sağlığına da, garibine de kölesine de iyilikler sunuyor, birlik ve beraberlik, huzur ve barış, hak ve adalet kazandırıyor. Her türlü kötülüğü, zulmü, fuhşu yeriyor. Elin-den tutuyor gencin yaşlının...

Ama o toplumun elitleri kıskırtıyorlar insanları ona karşı. Değer vermiyorlar ona ve arkadaşlarına. Her kaba sözü “nişan” gibi takıyorlar göğsüne. Ama o peygamber yine de onlara gitmeye devam ediyor. Ve kendini helak edercesine hizmet ediyor onlara, imanları ve mutlulukları adına. Sadece yapması da yetmiyor. İçinden üzülüyor da, yiyor bitiriyor kendisini...

Onun bu yiyip bitirmeleri onu gönderenin gözünden kaçmıyor tabii. Çünkü O’nun gözünden hiçbir şey kaçmaz. O her şeyi bilir, her şeyden haberdardır. Öyle ya, kendisi yaratmıştır, **“yaratana bilmez mi?”** (Mülk 67/14)

Biliyor ve uyarıyor: **“Onlar iman etmiyor diye üzüntüden neredeyse kendini tüketeceksin.”** (Fatır, 35/8)

“Eğer dileyseydik onlara gökten öyle bir mucize indirirdik ki, onun karşısında ister istemez boyun bükерlerdi.” (Şuara, 26/3-4)

“Şimdi, bu söze inanmazlarsa, demek sen onların ardına düşüp nerdeyse kendi kendini yiyip tüketeceksin!” (Kehf, 18/6)

“Hiç kötü işleri kendisine güzel görünen kimse, iyilik edip dürüst işler işleyen kimse gibi olur mu? Allah dilediğini sapıklık içinde bırakır, dilediğini doğru yola iletir. O halde insanlardan ötürü üzüлp kendini mahvetme! Çünkü Allah onların bütün yaptıklarını bilir.” (Fatır, 8)

Suat Yıldırım'ın mealine düştüğü notta dediğı gibi Allah dileyseydi inkâr edenlerin, imana girmelerini gerektirecek mucizeler gösterirdi. Fakat Onun hikmeti, insana verdiği akıl, irade gibi kabiliyetlere göre insanlık şahsiyetine yaraşan bir hürriyet vermeyi dilemiştir. Allah insanın, gerek tekvini kainat kitabına, gerek tenzili kitabına yerleştirdiğı ayetleri inceleyerek hidayeti kabul etmesini beklemektedir. İnsan bu imtihan dünyasında gerçeğe yönelmekle gelişme ve yükselme imkânı bulmaktadır.

Bu ayetler Hz. Peygamberi tenkit ve azarlama gibi kaba bir duygu ve düşünceyle açıklamak büyük bir anlayışsızlık olur. Ayetlerin ifadesi elbette bu değildir. Aksine bir övgüdür, tanıklıktır ve dahi tesellidir. Onun (sav) tebliğ görevine ve insanların hidayete gelerek ebedi helakten kurtulmaları davasına ne kadar gönülden bağlandığını ifade ederler. Bu gibi ifadeleri, asla Hz. Peygamberi tenkid ve azarlamaya yormamalıdır.

Bazıları bu manaya gelecek bir üslup kullanmışlardır. Mesela şu ifadeler, bir hassasiyeti verirken, mesajı alırken birazcık dikkatsiz davranmışlardır: “Ne yapıyorsun sen? Neredeyse kendini yiyip

bitiriyorsun! Kim dedi bunu sana? Bu görevi nerden, kimden aldın sen? “Kendini helâk et! Kendini yiyip bitir!” diye kim dedi sana? Kim yükledi böyle bir sorumluluğu sana? Nerdeyse sen kendini yok edecek, helâk edeceksin. Kendi kendini yiyip bitiriyorsun. Mslüman olmuyorlar diye, olmayacaklar diye, inanmıyorlar diye, yola gelmiyorlar diye, adam olmaya yanaşmıyorlar, istenilene gelmiyorlar diye, nerdeyse kendini helâk edeceksin.

Halbuki sana ne bundan? Seni ne ilgilendirir bu? Hangi âyet sana böyle bir yük yükledi? Nerden çıkardın bunu? Niye dert edindin bunu kendine? Evet, insanların iman etmeyişleri, adam olmayışları karşısında üzüntüsünden, kederinden kendi kendini yiyip bitirecek duruma geliyordu, kendisini ihmal edecek duruma geliyordu da Rabb’imiz bu âyetleriyle peygamberini uyarıyordu. Görevin olmayan bir şeyle kendini niye sorumlu tutuyorsun?” diyordu.

Çünkü senin endişen ne ey Resûlüm? Derdin ne? Eğer insanların Müslüman olmalarıysa derdin, yâni hakkın galip gelmesini gözleriyle görmekse endişen, bak bu çok basit: Eğer biz isteseydik bir âyet indirirdik semadan da onların hepsi boyun eğlerdi mecburen. İsteseler de istemeseler de onlar boyun eğlerler, teslim olurlar, Müslüman olurlardı. Ama bu istenen bir şey değil ki. Ben onların böyle iman etmelerini istemiyorum ki. Bak böyle iman eden meleklerim var benim. Halbuki ben onları melek değil insan olarak yarattım. Eğer ben isteseydim melekler gibi onların da boyunlarındaki kulluk iplerinin ucunu doğuştan elime alır serbest bırakmazdım. Ama ben irade verdim onlara, iradeleriyle iman etmelerini istiyorum onların diyor Allah.

Yâni ey peygamberim, onların seni dinlememeleri, sana karşı gelmeleri, âyetlerimize karşı kulak vermemeleri, emirlerimize boyun eğmemeleri, adam olmaya yanaşmamaları eğer senin ağırına gidi-

yorsa, sen takma kafana! Biz öyle bir âyet göndeririz ki bu göze yönelik bir âyet de olabilir, kulağa yönelik bir âyet de olabilir o zaman mecbur iman ederlerdi.

Meselâ ne gibi bir âyet?

Tufan gibi, sayha gibi, racfe gibi, melekler gibi bir âyet göndeririz de o zaman hepsi iman ederler onların. Ama ne faydası olacak bu imanın? Hattâ pişmanlıkları bile -Firavun örneğinde olduğu gibi- hiç bir fayda vermeyecektir onlara.

Yâni Allah için bütün kâfirlerin teslim olup boyun bükcekleri bir âyet göndermek hiç de zor değildir. Allah'ın böyle bir âyet göndermemesi Allah'ın hâşâ âciz olduğu anlamına gelmez, belki zorla kabul edilen bir imanın Allah katında makbul bir iman olmadığı anlamına gelir. Eğer Allah insanları iman ve itaate zorlama yöntemini benimsemiş olsaydı o zaman insanlardaki iradenin de imtihanın da mânâsı kalmazdı. Üstelik bu amaçla âyetler göndermeye de gerek kalmazdı. Bunun yerine insanı doğuştan melekler gibi günâh işlemeyen bir varlık olarak yaratır ve biterdi. Ama murad-ı İlâhî bu değildir.”⁸

Ama dikkatli bir bakış, bunun bir azar değil, şefkat ve merhamet olduğunu görür.

Neyse, biz esas konumuza gelelim. Bütün bunları niye hatırlattık?

DAVETİN ÖNCELİKLİ METODU

Ahmed Önkal “Şamil İslam Ansiklopedisi” “Davet” maddesinde der ki: “İslâm davetinin ilk tatbikçisi ve rehberi olan Peygamber

8 İlgili ayetin tefsirinde bkz. *Besairu'l-Kur'an*.

Efendimiz (s.a.s.) de yaşayışı, davranışı ve sözleriyle davet faaliyetinde metodun önemini vurgulamış, bu konuda en güzel ve en geçerli örnekleri vermiştir. Çevreye davet için görevli olarak gönderdiği aşhâbına ne gibi tavsiyelerde bulunduğu ve uygulanacak bazı metotları onlara göstermesine bakar mısınız?

*“Kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz; müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz.”*⁹

*“Halkın seviyesine ininiz.”*¹⁰

Elbette günümüzde İslâm davetini üstlenen müslümanlar da davet faaliyetlerini usûlüne uygun bir şekilde yürütmek ve bu konuda Hz. Peygamber’in tatbik ve tavsiye ettiği metotları örnek ve rehber edinmek mecbûriyetindedirler. Çünkü Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun ki Rasûlullah’ta sizin için, Allah’ı ve âhiret gününü umar olanlar ve Allah’ı çok zikredenler için güzel bir imtisal numûnesi vardır.” (Ahzâb, 33/21)

Peygamber Efendimiz de buyururlar:

*“Size iki şey bırakıyorum; onlara sarılırsanız asla dalâlete düşmezsiniz: Allah’ın Kitabı ve Rasûlünün Sünneti.”*¹¹

*“Şayet Nebînizin Sünnetini terkederseniz sapıttırınız.”*¹²

*“Benim Sünnetimle amel etmeyen, benden değildir.”*¹³

9 Buhârî, Cihâd, 164.

10 Ebû Dâvûd, Edeb, 20

11 Muvatta’, Kader, 3.

12 İbn Mâce, Mesâcid, 14.

13 Buhârî, Nikâh, 1 ; Müslim, Nikâh, 5.

Hız. Peygamber'in icra ettiği davet faaliyetinin üzerinden asırlar geçmesinin tabii bir sonucu olarak, günün değişen şartları ve gelişen imknlarına göre farklı bir takım metotlara başvurulabileceği aşıkrdır. Aslında zamana ve zemine uygun bir şekilde çeşitli metotların tatbiki, Hız. Peygamber'in, davetinde başvurduğu usullerden birisidir.

Peygamber Efendimiz, hiçbir esnekliği olmayan, katı, donuk, bıktırıcı ve usandırıcı tek bir metoda sürekli olarak bağlı kalmış değildir. şartlar gereği o bazen rüzgar önünde ekin gibi eğilmeyi, ama kökten kopmamayı tercih eder. Elastikiyeti olmayan koca ağaç yıkılabilir o fırtınada. Ama ekin kendini kurtarabilir elastikiyeti ve yumuşaklığı ile. Zten akl-ı selim sahibi bir davetiden böyle, netice vermesi mümkün olmayan bir metoda bağlı kalması beklenemez.

Bu yüzden, "Peygamber'in hayatında olmayan bir metot kullanılmaz" görüşü yanlıştır. nemli olan onun ilkelerine ters düşmemektir. Zaman, zemin, şartların gereği neyse hikmetle yapılır.

Bu sebeple günümüzde davet faaliyeti yürütülürken Hız. Peygamberin uyguladığı tüm davet metodlarının teferruatı ile bilinmesi ve titizlikle tatbik edilmesi gerekli olduğu gibi; İslâm'ın temel esaslarına ve ruhuna ters düşmemek kaydıyla içerisinde bulunulan şartların ve sahip olunan imknların da mutlaka göz önünde bulundurulması icap etmektedir

Bu yüzden biz de Onun davet ve tebliğ çalışmalarındaki anlayış, kavrayış, hikmet ve heyecanı anlamak için davetin ilk günlerine gitmek istiyoruz. Bu konuda rehberimiz ise M. Asım Köksal hocamızdır. şimdi onu takip ediyoruz.

DAVETİN DEVRELERİ

İslam insanı mutlu etmek için vardır. Sevgili Peygamberimiz (sav) de mutlu bir insan, mutlu bir toplum, mutlu bir dünya kurmak için kendini yiyip bitirmiştir. Ne varsa insanlığa armağan etmiştir.

Kendi çağında çok katı bir cahiliyeti yaşayan insanlara İslam'ı sunarak benimsetmek ve yaşatmak hiç de kolay değildi. Nitekim o şartları az çok biliyoruz.

Acaba Peygamber Efendimiz (sav) nasıl bir usul, metot, yöntem uyguladı da başarılı oldu?

Bu önemli bir sorudur. Onun davetini beş devrede incelerler. Ama asıl önemlisi olan o metodu uygulayacak insandır. O insanın zaman ve mekanı farklı olabilir. Hiç şüphesiz insanı olmayan dava başarılı olamaz. İslam davasında da asıl olan İslam insanını, yani İslam'a teslim olmuş Müslümanı ortaya çıkarmaktır. O insan olmadıktan sonra usul ve yöntemler neye yarar?

O insanı bulmak ve yetiştirmek, davet ve tebliğ işte budur. Bunun şartları vardır elbette. Şartlara uyulduğu sürece her zaman aynı iyi sonuçlar neden alınmasın?

Bu şartların neler olduğu başka bir kitabın konusudur. Ama kısaca İslam'ı iyi bilme, kendinde yaşama, muhatabı tanıyarak aklının seviyesinde konuşma, kolaylaştırma, sevindirme ve müjdeleme, zorluklara sabırla katlanma, davette açıklı, kabul edenler arasında sevgi, saygı ve iş birliğidir. Bu çabalar öncü bir kadro oluşturmaya yarar. Bu kadro da elbirliği ile kendi cemaatini, kitlelerini bulur zaman içinde.

Bu “zaman içinde” sözümüz o kadar kolay gerçekleşmeyecektir kuşkusuz. Çok zor zamanlar olacaktır. Denenecek ve sınanacaktır bu

insanlar. İmtihanlardan geçirilecektir. Yetişmek, gelişmek, büyümek, çoğalmak, kalite kazanmak çok kolay olmayacaktır. Bunun bir sabır aşaması olacaktır uzun boylu. Belki bir hicret aşaması olacaktır. Bunlardan sonra devlet ve toplum lütfedilecektir inşallah.

Peygamberimizin hayatında insana dönük kadrolaşma, kitleleşme ve devletleşme devreleri ile zamana dönük sabır, hicret ve devlet aşamaları çok canlı yaşanmıştır. Bu aşamalar müstakil kitaplarda incelenmiştir. Biz de “Her Yönüyle Hicret” kitabımızda bunları kısmen yazmıştık. Şimdi burada yersiz tekrara girmek istemiyor, asıl amacımız olan tebliğ sancısını hissetirme ve ettirme çabalarımıza geliyoruz.

DAVETİN BEŞ DEVRESİ

Şimdi gelelim az önce sözünü ettiğimiz davetin o beş devresine

Davetin birinci devresi; nübüvvetin başlangıcı ve gizli davet devresidir.

Davetin ikinci devresi; en yakın hısım ve akrabayı, âhiret azabıyla korkutup uyarma devresidir.

Davetin üçüncü devresi; açıktan davet devresi. Kendi kavmini âhiret azabıyla korkutup uyarma devresidir.

Davetin dördüncü devresi; kendilerine daha önce âhiret azabıyla korkutup uyarıcı gelmemiş bulunan bütün Arap kavimlerini âhiret azabıyla korkutup uyarma devresidir.

Davetin beşinci devresi; zamanın sonuna kadar, cinlerden ve insanlardan, kendilerine davet erişebilecek olanları âhiret azabıyla korkutup uyarma devresidir.¹⁴

14 Bkz. İbn Kayyım, *Zâdü'l-mead*, 1/34.

DAVETİN MUHATABI İNSANLIK

Davetin muhatabı bütün bir insanlıktır. Artık sevgili Peygamberimizden sonra bütün insanlar onun ümmeti olmuşlardır. Davetine başladığı andan ta kıyamete kadar gelecek olan bütün insanlar, artık “ahir zaman peygamberi” olarak onun ümmetidirler.

Bu “ümme” kavramını daha yakından tanıyalım. Ümme; bir dine veya bir zamanda, ya da bir yerde toplanmış olan her topluluğa denir. Ümme kelimesi, yalnız insan toplulukları için değil, yerde yürüyen hayvanlar, iki kanadıyla uçan kuşlar için de kullanılmıştır.¹⁵

Mütercim Âsim Efendi de, *Kamus* tercemesinde şöyle der:

“Ümme; kendilerine peygamber gönderilen cemaata denir; gerek iman eylesinler, (onlara) ümme-i icabet ıtlak olunur; gerek iman eylem esinler ki (onlara) ümme-i davet ıtlak olunur ve her kabile-den bir cemaata denir ve hayvan cinsine denir.”¹⁶

Kâfirler ümme-i icabet değil, ümme-i davettirler.

Peygamberimiz (a.s.), yalnız Araplara değil, bütün insanlara peygamber olarak gönderilmiştir.¹⁷

Peygamberimiz (a.s.); Abdulmuttalib oğullarına yaptığı ilk hitabında, “*Ey Abdulmuttalib oğulları! Ben, özel olarak size, genel olarak da bütün insanlara peygamber gönderildim!*” buyurmuştur.

Ehl-i Kitab olan Yahudilerin ve Hristiyanların da, Peygamberimiz Muhammed (a.s.)’ın risalet ve daveti dışında kalmadıkları, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle açıklanmıştır:

¹⁵ En’âm, 38.

¹⁶ Mütercim Asım Efendi, *Kamûs’u’l-muhit Tercemesi*, 3/394.

¹⁷ A’râf, 158; Sebe, 28.

“Ey Ehl-i Kitab! Peygamberlerin arası kesildiği bir zamanda, size (gerçekleri) apaçık söyleyip duran resûlümüz gelmiştir. Tâ ki ‘Bize ne bir rahmet müjdecisi, ne de bir azap habercisi gelmedi (demenize meydan kalmasın!) İşte, size rahmet müjdecisi de, azap habercisi de geldi artık! Allah, herşeye hakkıyla kadirdir!”

(Mâide, 19)

Bunun içindir ki, Peygamberimiz (a.s.); Hristiyan olan Rum kralı Herakliyus’a gönderdiği mektupta:

“...Ben, seni İslâm davetiyle Müslümanlığa davet ediyorum! Müslüman ol, selameti bul da, Allah sana ecir ve mükâfatını iki kat versin! Eğer bu davetimi kabul etmezsen, yoksul çiftçilerin, tebân olan bütün halkın günahı senin boynuna olsun!”

‘De ki: ‘Ey Kitaplılar! Geliniz: Aramızda ve aranızda eşit ve ortak olan bir kelimedede birleşelim de, Allah’tan başkasına tapmayalım, O’na hiçbir şeyi eş, ortak tutmayalım. Allah’ı bırakıp da birbirimizi rab tanımayalım!’

Buna rağmen, onlar bu davetten yüz çevirirlerse, ‘Siz şahit olunuz ki: Bizler, muhakkak, Müslümanlarız!’ (Âl-i İmrân, 64) deyiniz!”¹⁸ buyurmuştur.”

Nübüvvetin ilk üç yıllık devresi, halkı İslâmiyete gizlice davetle geçmiş; Peygamberimiz (a.s.) bu üç yıllık devrede bir ve şeriksiz olan

18 Abdurrezzak, *Musannef*, 5/346; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/263; Buhâri, *Sahih*, 1/6, 4/4-5, 5/169; Müslim, *Sahih*, 3/1396; Ebu Ubeyde, *Kitâbu'l-emvâl*, s. 34, Yâkubî, *Târih*, 2/77; Taberî, *Târih*, 3/87; Ebu Nuaym, *Delâil*, 2/345-346; Ebu'l-Ferec İbn Cevzî, *el-Vetâ*, 2/724, İbn Kayyım, *Zâdu'l-mead*, 3/71; İbn Seyyid, *Uyûnu'l-eser*, 2/261; İbn Haldun, *Târih*, 2/ks. 2/36; Kastalani, *Mevâhibu'l-ledünniye*, 1/290; Diyarbekrî, *Hamis*, 2/35; Suyûtî, *Hasâisü'l-kübrâ*, 2/121; Halebî, *İnsânu'l-uyûn*, 3/261.

Yüce Allah'a iman ve ibadete, kendisinin de Allah'ın kulu ve resûlü olduğunu tasdiğe ve putlara tapmaktan vazgeçmeye halkı gizlice davetle meşgul olmuştur.

Bir yandan Peygamberimiz (a.s.)'ın, bir yandan da Hz. Ebu Bekir'in, yanına gelenleri Allah'a imana ve İslâmiyete daveti neticesinde, erkeklerden kadınlardan birçok insan İslâmiyete girmiş, İslâmiyet Mekke'de halk arasında konuşulur olmuştur.

İLK DAVET VE İLK MÜSLÜMANLAR

Hz. Peygamber Müddessir Sûresinin nâzil olması üzerine insanları İslâm'a davet etmeye başladı. Kaynaklar onun kendisine peygamberlik görevi verilmesinden itibaren üç (veya dört) yıl boyunca İslâm'ı gizlice yaymaya çalıştığını ve açıkça davet yapılması emredilene kadar gizli davetin devam ettiğini kaydederek. Bu süre zarfında Hz. Peygamber tebliğini önce ailesine, sonra da dostlarına ve güvendiği kişilere yapmıştır.¹⁹

Hz. Peygamber ilk davetini hanımı Hz. Hatice'ye yaptı. Nâzil olan ayetleri ona okudu. “Şimdi bana kim inanır?” deyince Hatice “Kimse inanmazsa ben inanırım” cevabını vererek Hz. Peygamber'in peygamberliğini ilk olarak tasdik etme şerefine nail oldu. Hz. Peygamber daha önce Cebrâil aleyhisselamın kendisine öğretmiş olduğu abdest ve namazı Hz. Hatice'ye öğretti. Hz. Peygamber'in kızları Zeyneb, Rukiye ve Ümmü Gülsüm de anneleri ile aynı zamanda İslâm'a girdiler. Fatıma ise o sırada henüz 4-5 yaşlarında bir çocuktuk.

19 Bkz. Prof. Dr. İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, Diyanet Vakfı Yayınları. Davetin ilk başlamasında b ilinen olayları yeniden yazma yerine bu kitaptan özetledik.

Hız. Hatice ve kızlarından sonra, Hız. Peygamber'in evinde oturan ve o sıralarda henüz on veya on bir yaşında bulunan Ali b. Ebû Tâlib ile Hız. Peygamber'in azatlısı Zeyd b. Hârise de iman ettiler.

Hız. Peygamber'i Hız. Hatice ile birlikte namaz kılariken gören Hız. Ali bunun mahiyetini öğrenmek isteyince, Hız. Peygamber Allah'ın seçmiş olduğu dinin bu olduğunu bildirdi. Onu tevhid dini İslâm'ı kabule, faydası ve zararı olmayan putlara tapmayı terketmeye davet etti. Hız. Ali önce babasıyla istişare etmek istediğini söyledi. Ancak Hız. Peygamber, davetin açıklanmasından önce bunun yayılmasını hoş görmediği için, gizli tutmasını istedi. Ertesi gün Hız. Ali babasına danışmaya gerek duymadan iman etti.

Bir gün Ebû Tâlib, Hız. Peygamber'i Hız. Hatice ve Hız. Ali ile birlikte namaz kılarlarken gördü ve bu din hakkında bilgi istedi. Hız. Peygamber bu dinin Allah'ın, meleklerin ve babası İbrahim'in dini olduğunu ve Allah'ın kendisini elçi olarak gönderdiğini bildirdi. Ebû Tâlib'i iman etmeye davet etti. Ebû Tâlib ise, dedelerinin dininden ve inandığı şeylerden vazgeçmeyeceğini ifade etti. Ancak olumsuz tepki göstermediği gibi, hayatta olduğu sürece onu koruyacağına dair söz de verdi.

Aile bireylerinden sonra tebliğ sırası yakın arkadaşlarına gelmişti. Hız. Peygamber'in güvenilir ve sadık dostu Ebû Bekir onun davetine olumlu cevap vererek hiç tereddüt etmeksizin iman etti. Üstelik sadece kendisi iman etmekle de kalmadı; yakın dostlarına, sözü geçecek kimselere Müslüman olduğunu anlatarak onları da İslâm dinine girmeye, Allah'a ve O'nun elçisine iman etmeye çağırdı. Ebû Bekir'in daveti ile Müslüman olan sahâbiler şunlardır: Osman b. Affân, Zübeyr b. Avvâm, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebû Vakkâs ve

Talha b. Ubeydullah. Ebû Bekir bu şahısları Hz. Peygamber'in huzuruna götürmüş, onlar da İslâm'ı kabul edip namaz kılmışlardır.

Bunlardan sonra iman eden şahıslardan bazıları şunlardır: Ebû Ubeyde b. Cerrâh, Ebû Seleme, Erkam b. Ebü'l-Erkam, Osman b. Maz'un, Ubeyde b. Hâris, Saîd b. Zeyd ve hanımı Fâtıma bint Hattâb, Umeyr b. Ebû Vakkas, Âmir b. Ebû Vakkas, Ayyâş b. Ebû Rebîa ve hanımı Esmâ bint Selâme, Abdullah b. Mes'ud, Habbâb b. Eret, Abdullah b. Cahş, Ebû Ahmed b. Cahş, Hâlid b. Saîd, Âmir b. Führeyre, Ammâr b. Yâsir, Suheyb b. Sinan, Bilâl-i Habeşî, Ebû Zer el-Gıfârî...

Hz. Peygamber, tebliğ'e ilk başladığı andan itibaren kadın-erkek, genç-ihtiyar, zengin-fakir, hür-köle ve mevlâ ayırımı yapmaksızın tüm insanları İslâm'a davet etti. Nitekim ilk Müslümanlar incelendiğinde içlerinde toplumun her kesiminden fertlerin bulunduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra ilk Müslümanların genellikle gençlerden oluşan bir topluluk olduğu dikkati çekmektedir. Müslüman olduklarında birkaç kişi elli yaş civarında, birkaç kişi otuz beş yaşın üzerinde, geri kalan çoğunluk ise otuz yaşın altında bulunuyordu. İçlerinde nüfuzlu ailelere mensup hür kişiler ve zengin ailelerin çocukları bulunduğu gibi, Kureyş'in çeşitli kollarına antlaşmalı (halîf) olarak katılmış kimseler, azatlılar, köleler, kadınlar ve kızlar da yer alıyordu. Kısaca İslâm, daha ilk tebliğ edildiği andan itibaren toplumun her kesimine mensup kimseler tarafından kabul görmüştür. Bu durum aynı şekilde ileriki yıllarda da devam edecektir.

Gizli davet döneminde İslâm'ı kabul edenlerin güvenilir, sır saklayan, sâdık, putperestlikten, câhiliyenin bid'at ve sapıklıklarından hoşlanmayan ve hak dine ilgi duyan kimseler oldukları görülmektedir. Bu dönemde Müslümanlar evlerinde veya تنها dağ aralıklarının

da abdest alıp namaz kılabiliyorlardı. Hz. Peygamber öğle ibadetini Harem-i Şerif'te yapabiliyor, geceleri burada namaz kılabiliyordu.

Müslümanlar toplu halde ibadet edemiyor; müşriklerin topluca bulundukları yerlerde İslâm'a davette bulunamıyorlardı; Kur'ân'ı da gizlice okuyorlardı. Çünkü İslâm'ı açıkça tebliğ ettiklerinde saldırıya uğruyorlardı. Nitekim bir gün Hz. Peygamber, biraz sonra sözünü edeceğimiz Erkâm b. Ebû'l-Erkam'ın evinde Müslümanlarla sohbet ediyorken, başta Hz. Ebû Bekir olmak üzere sahâbiler, İslâm'ı müşriklere açıklamak üzere Kâbe'nin yanına gitmeyi Hz. Peygamber'e teklif ettiler. Hz. Peygamber, henüz sayılarının yeterli düzeye ulaşmadığını söyleyerek buna taraftar olmadığını açıkladı. Fakat Hz. Ebû Bekir'in ısrarına dayanamayarak hep birlikte Harem-i şerif'e gittiler. Müşrikler orada toplanmış oturuyorlardı. Hz. Ebû Bekir cesaretle ortaya atılarak müşriklerle karşı konuşmaya başladı; putlara tapmaktan vazgeçip Allah'a ve Resûlüne inanmak gerektiğini anlattı. Buna hoşgörü gösteremeyen müşrikler onun üzerine saldırdılar. Utbe b. Rebâa, Hz. Ebû Bekir'i fena bir şekilde döverek kanlar içinde bıraktı. Bu arada müşrikler Hz. Peygamber'e de saldırdılar.

DARU'L-ERKAM

Bu durum karşısında Hz. Peygamber İslâm'ı tebliğ için uygun yerin şimdilik Erkam'ın evi (Dârülerkâm) olduğu kanaatine vardı. Mekke döneminde ve peygamberliğin ilk yıllarında Hz. Peygamber'in Dârülerkâm'daki faaliyetleri önemli bir merhale teşkil eder. Henüz on yedi veya on sekiz yaşlarında iken İslâm'ı kabul eden Erkam b. Ebû'l-Erkam'a ait olan bu ev tebliğ faaliyeti için son derece elverişli idi. Kâbe'nin yakınında, Safâ tepesinin eteğinde bulunuyor-

du. Hac ve umre maksadıyla dışarıdan gelenlerle dikkati çekmeden burada temas kurma imkanı vardı. Ayrıca Mekke Müslümanlar da Erkam'ın evine kolayca gelip gidebiliyorlardı. Hz. Peygamber burada bir yandan ashâb-ı kirâma dinî bilgiler öğretiyor; diğer yandan insanları İslâm'a davet ediyordu. Müslümanlara Kur'ân okuyor, onlarla birlikte namaz kılıyordu. Bu evdeki faaliyetler sonucu birçok kimse İslâm'ı kabul etmiştir. Hz. Ömer burada Müslüman olanların sonuncusudur.

Dârülerkam'ın ikametgah olarak kullanılması ilk Müslümanların İslâm'ı kabul tarihlerine bir esas teşkil etmiştir. Nitekim kaynaklarda sahâbîlerin Müslüman oluşları, Resûlullah'ın "Dârülerkam'a girmesinden önce", "Darülerkam'da iken" ve "Dârülerkam'dan sonra" şeklinde tarihlendirilmiştir. Hz. Peygamber, nübüvvetin 6. yılında Zilhicce ayında Hz. Ömer'in Müslüman olmasıyla Dârülerkam'dan ayrılmıştır.

PEYGAMBERİMİZİN AKRABALARINI DAVETİ

Hz. Peygamber, **"En yakın akrabanı uyar."** (Şuarâ, 214) ve **"Ey Muhammed! Artık emrolunanı açıkça ortaya koy. Puta tapanlara aldırış etme."** (Hicr, 94) âyetlerinin nâzil olması üzerine açıkça İslâm'a davet etmeye, önce yakın akrabalarından başlamak üzere tüm Kureyşe, daha sonra da diğer kabilelere tebliğde bulunmaya başladı.

Şuarâ Sûresinde, açıkça en yakın akrabasını uyarması emrediliyordu. Şüphe yok ki bu, diğer insanlara topluca ulaşabilmesi için bir basamak teşkil edecekti. Bu âyetin nâzil olması üzerine Hz. Peygamber bir ziyafet tertipleyerek yakın akrabalarından kırk veya kırk beş kişiyi evine davet etti. Yemekten sonra amcası Ebû Leheb, onun konuşmasına fırsat vermeden ileri atılarak söze başladı ve "...Kabi-

lesine senin getirdiğin gibi kötü(!) bir şey getiren kimse görmedim” diyerek onu susturdu. Hz. Peygamber maksadını anlatamadan topluluk dağıldı.

Ebû Leheb’in bu davranışı Hz. Peygamber’in gücüne gitti. Bir kaç gün sonra bir toplantı daha tertipledi. Bu toplantıda “Hamd Allah’a mahsustur. O’na hamededer, O’ndan yardım talep eder, O’na inanır, O’na dayanırım. Allah’tan başka ilah bulunmadığına şahadet ederim. O birdir, eşi ve benzeri yoktur.” diyerek söze başladı. Kendilerine yalan söylemeyeceğini, kendilerini aldatmayacağını vurgulayarak sözlerine şöyle devam etti: “Allah öyle bir Allah’tır ki, O’ndan başka ilah yoktur. Hiç şüphesiz ben, özellikle size ve genel olarak bütün insanlara Allah’ın elçisiyim. Allah’a andolsun ki, siz uykuya daldığınız gibi öleceksiniz. Uykudan uyandığınız gibi de diriltileceksiniz. Yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz. İyiliklerinizin karşılığında iyilik, kötülüklerinizin karşılığında da ceza göreceksiniz. Cennet de cehennem de ebedîdir. İlk uyardığım da sizlersiniz.”

Hz. Peygamber’in konuşmasından sonra amcası Ebû Tâlib, onun sözlerini güzel bulduğunu belirterek, emrolunduğu üzere görevine devam etmesini söyledi; onu koruyup destekleyeceğini bildirdi; ancak kendisinin atalarının dininden ayrılamayacağını ifade etti. Diğer amcası Ebû Leheb ise, bunun kötü(!) bir şey olduğunu söyleyerek akrabalarının onun faaliyetine engel olmalarını istedi; şayet onun davetini kabul ederlerse zillete maruz kalacaklarını, himaye ederlerse öldürüleceklerini söyledi. Ebû Tâlib tekrar söz alarak, sağ oldukları müddetçe onu koruyacaklarını ifade etti. Hz. Peygamber’in halası Safiye, Ebû Leheb’e karşı çıkarak davranışının hoş olmadığını açıkladı. Ebû Tâlib de Safiye’yi destekledi. Hz. Ali de Hz. Peygamber’i destekleyeceğini söyledi. Onun henüz bir çocuk olması dolayısıyla davet-

liler gülüştiler ve daha sonra dağıldılar. Bu toplantıda Ebû Tâlib'in oğlu Câfer ve Muttaliboğullarından Ubeyde b. Hâris İslâmiyet'i kabul etti.

Aşağıdaki satırlarda bu olayın detaylarını bulacaksınız. Arzu ederseniz okur neşelenirsiniz. Değilse "Açıktan Davet" başlığına geçebilirsiniz.

Hz. Ali der ki:

"Sen, ilkin, en yakın hısımlarını inzar et, âhiret azabıyla korkut!" (Şuarâ: 214) âyeti nazil olunca, Resûlullah (a.s.) beni çağırды.

"Ey Ali! Yüce Allah'ın, en yakın hısımlarımı inzar etmemi emir buyurması bana çok ağır geldi, kaygı verdi. Biliyorum ki, ben ne zaman kavmime bu işi açmaya kalksam, muhakkak, hoşuma gitmeyen bir şeyle karşılaşacağımı göreceğim."

Bunun üzerine, bir müddet sustum.

Cebrail (a.s.) bana geldi ve:

'Yâ Muhammed! Eğer sen Yüce Rabbinin sana emrettiği şeyi yapmayacak olursan, Rabbin sana azab edecektir!' dedi.

'Yâ Ali! Bize, bir sa (dört kocaman avuç dolduracak kadar) yemek yap ve üzerine de koyun budundan et koy! Bize bir kap da süt hazırla! Sonra, Abdulmuttalib oğullarını benim için topla! Onlarla bir konuşayım ve emrolunduğum şeyi kendilerine ulaştırayım.' buyurdu.

Resûlullah'ın bana emrettiği şeyi yaptım. Abdulmuttalib oğulları Resûlullah'ın yanına toplandılar. Onlar, o gün, kırk kişi idiler. Yahut kırk kişiden ya bir eksik ya da bir fazla idiler. Resûlullah'ın bütün amcaları, Ebu Talib, Hamza, Abbas ve Ebu Leheb de gelenler içinde bulunuyordu.

Abdulmuttalib oğulları yanına toplandıkları zaman, Resûlullah (a.s.) beni çağırdı. Onlar için yaptığım yemeği getirmemi emretti. Getirip önüne koydum. Eti parçalayarak çanağın çevresine birer parça koyduktan sonra:

‘Haydi yiyiniz, Bismillah!’ buyurdu.

Hepsi, ondan yediler ve tamamıyla doydular. Varlığını Kudret Elinde bulunan Allah’a yemin ederim ki: Onların tümüne sunduğum yemeği, onlardan bir tek adam bile yalnız başına yiyebilirdi!

Bundan sonra, Resûlullah (a.s.), *‘Yâ Ali! Onlara süt de içir!’* buyurdu.

Onlara süt kabını getirdim. Ondan da hepsi kanasıya içtiler. Valahi, o kaptaki süt kadarını, onlardan bir tek adam bile yalnız başına içebilirdi! Yemeğin ve sütün kalanları, sanki hiç el dokunulmamış, yenilmemiş, içilmemiş gibi idi! Resûlullah (a.s.) söze başlamak istediği sırada, Ebu Leheb, ‘Şaşılacak şey! Arkadaşınız sizi büyük bir sihirle sihirledi! Doğrusu, biz, bugünkü gibi bir sihir hiç görmedik!’ dedi. Sonra da, Resûlullah’a hitaben, ‘Bunlar senin amcaların ve amcalarının oğullarıdır. Sen, onlara istediğini söyledin! Sen, dinden sapkınlığı bırak! İyi bil ki: Kavmin, senin için bütün Arap topluluklarına karşı koymayı göze alacak değildir. Bütün Kureyş kabileleriyle Araplar üzerlerine çullanmadan, ata oğullarının senin üzerinde durup seni haps ve esir etmeleri gerekir. Onların böyle yapmaları, kendilerine, ötekinden daha kolaydır. Ey kardeşimin oğlu! Ben; atanın oğullarına, gelirken senin getirdiğin gibi şer ve kötülük getiren bir kimse daha görmedim!’ dedi.

Resûlullah'ın konuşmasına imkân vermedi. Dağıldılar. Ebu Leheb'in sözü, Resûlullah'ın çok ağırına gitti. Resûlullah (a.s.), o mecliste susup hiç konuşmadı.

Bunun üzerine, Cebrail (a.s.) gelip Allah'ın buyruğunu hemen yerine getirmesini, Resûlullah (a.s.)'a emir ve tavsiye etti. Kendisine bu hususta cesaret verdi. Ertesi günü, sabahleyin Resûlullah (a.s.):

‘Yâ Ali! O adam işittiğin sözlerle tez davranıp önüme geçti de, ben kavmimle konuşmadan onlar dağılıverdiler. Sen önceki akşam bizim için yapmış olduğun kadar, yine yiyecek içecek hazırla! Sonra onları yanıma topla!’ buyurdu.

Yemeği yaptım. Sonra da, onlar Resûlullah için topladım.

Resûlullah (a.s.), yemeği getirmem için bana seslendi.

Resûlullah (a.s.), geçen akşam yaptığı gibi yaptı (Yani, eti parçalayıp yemek çanağının çevresine birer parça koyduktan sonra): *‘Haydi yiyiniz, Bismillah!’* buyurdu. Hepsi, ondan doyuncaya kadar yediler. Resûlullah (a.s.), *‘Haydi, onlara süt de içir!’* buyurdu.

Kendilerine, içi süt dolu kabı getirdim. O kaptan da, hepsi, kanasıya kadar süt içtiler. Vallahi, onların tümü için hazırladığım o yemeği de, o sütü de, onlardan bir tek adam bile yalnız başına yiyebilir, içebilirdi! Resûlullah (a.s.), onlara, *‘Borcumu benim yerime hanginiz öder?’* diye sordu.

Ben sustum, cemaat de sustu. Resûlullah (a.s.) sorusunu tekrarlayınca, *‘Ben öderim yâ Rasûlallah!’* dedim. Resûlullah (a.s.):

‘Sen ödersin yâ Ali! Sen ödersin yâ Ali!’ buyurdu. (Diğer bir rivayete göre; Resûlullah (a.s.) onlara:

“Benim borcumu benim yerime ödeyecek ve vaadlerimi yerine getirecek, Cennette benimle birlikte bulunacak, ev halkım içinde benim vekilim olacak kimdir?” diye sordu.

Onlardan birisi, “Sen [kerem ve cömertlikte] denizsin! Sana bu hususta kim vekil olmaya güç yetirebilir?!” dedi.

Resûlullah (a.s.) sorusunu tekrarlayınca, Hz. Ali, “Ben senin vekil olurum!” dedi.

Bunun üzerine, Resûlullah (a.s.), ona, *“Borcumu benim yerime sen ödeyecek ve vaadlerimi sen yerine getireceksin!”* buyurdu.)

Bundan sonra, Resûlullah (a.s.) konuşmasını şöyle sürdürdü:

‘Hamd, Allah’a mahsustur. Ben, O’na hamdederim. Yardımı da, O’ndan dilerim. O’na inanır, O’na dayanırım. Şüphesiz bilir ve bildiririm ki: Allah’tan başka ilâh yoktur. O, birdir; O’nun eşi, ortağı yoktur! Herhalde, otlak aramaya gönderilen kimse, gelip de ailesine yalan söylemez. Vallahi, ben (faraza) bütün insanlara yalan söylemiş olsam, yine, size karşı yalan söylemem! (Faraza) ben bütün insanları aldatmış olsam, yine, sizi aldatmam! Sizi Kendisine davet ettiğim Allah öyle bir Allah’tır ki, O’ndan başka hiçbir ilah yoktur! Vallahi, sizler, uyur gibi öleceksiniz! Uykudan uyanır gibi de, dirilecek ve bütün yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz! İyiliklerinizin mükâfatını göreceksiniz, kötülüklerinizin de cezasını çekeceksiniz! Bunların sonucu ya temelli Cennette, ya da temelli Cehennemde kalmaktır! İnsanlardan, ilk inzar ettiğim kimseler, sizlersiniz!

Ey Abdulmuttalib oğulları! Vallahi, Araplar içinde, benim size getirdiğim, dünya ve âhiretiniz için hayırlı olan şeyden daha üstününü ve hayırlısını kavmine getirmiş bir yiğit bilmiyorum!

Ben, sizi, dile kolay gelen, Mîzan'da ağır basan iki kelimeye davet ediyorum ki, o da 'Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına ve benim de Allah'ın kulu ve resûlü olduğuma şahadet etmeniz'dir. Yüce Allah, sizi buna davet etmemi bana emir buyurdu.

Ey Abdulmuttalib oğulları! Ben, özel olarak size, genel olarak da bütün insanlara peygamber gönderildim! Siz, bu hususta, görmediğiniz mucizelerden bazısını da görmüş bulunuyorsunuz. Üzerinde bulunduğum şeyde bana yardımcı ve kardeşim olmayı, Cennet kazanmayı hanginiz kabul eder? Hanginiz, bu yolda kardeşim ve sahibim olmak üzere, bana bey'at eder?' buyurdu.

Hiç kimse ayağa kalkmadı. Hemen, ben ayağa kal küm. Yaşça, oradakilerin en küçüğü idim. Resûlullah, bana, 'Sen, otur!' buyurdu.

Sorusunu üç kere tekrarladı. Her defasında, ben ayağa kalkıyordum. O da, 'Sen, otur!' buyuruyordu.

'Yâ Rasûlallah! Bunların yaşça en küçükleri ve bacakça en ince-leri olsam da, sana ben kardeş ve yardımcı olurum.' dedim.

Hepsi sustular. Resûlullah (a.s.), sorularının üçüncüsünden sonra, elini elimin üzerine koydu da 'İçinizde, bu, benim kardeşim, vasîm ve vekilimdir. Onun sözlerini dinleyiniz ve kendisine itaat ediniz! Bu işe, amcamsız, amcamın oğlu varis oldu!' buyurdu.

Davetliler gülüşerek ayağa kalktılar ve Ebu Talib'e, 'Bak! Sana, oğlunu dinlemenı emrediyor! Ona itaat et!' dediler.

Ebu Talib, 'Bırakınız onu! Amcasının oğlu, onun başını, hayırdan başka yana bükmez!' dedi.

Resûlullah (a.s.)'a da, 'Bizim katımızda, sana yardım etmek kadar sevgili bir şey yoktur. Öğütlerini benimseyip kabullendik. Sözlerini tamamıyla tasdik edip doğruladık! Bu toplananlar, senin

atalarının oğullarıdır. Tabii ki, ben de onlardan birisiyim! Senin istediğin şeye onlardan koşacak olanların, andolsun ki, en çabuğu, en hayırlısı da benden başkası değildir! Sen, emrolunduğun şeye devam et! Andolsun ki, etrafını kuşatıp seni korumaktan bir an geri durmayacağım! Nefsimi, Abdulmuttalib'in dininden ayrılmak hususunda bana boyun eğer bulmadım! Artık, ben, onun üzerinde öldüğü dinde öleceğim! dedi.

Ebu Leheb'den başka, hepsi de yumuşak ve olumlu sözler söylediler. Ebu Leheb ise, 'Ey Abdulmuttalib oğulları! Bu, vallahi, bir şerdir, kötülüktür! Başkaları onun elini tutup bundan alıkoymadan önce, sizler onun ellerini tutup bundan alıkoyunuz! Eğer siz bugün ona boyun eğecek olursanız, zillate, hakarete uğrarsınız! Bunu korumaya kalkışacak olursanız, öldürölürsünüz!' dedi.

Peygamberimiz (a.s.)'ın halası Safiyye binti Abdulmuttalib, Ebu Leheb'e, 'Ey kardeşim! Kardeşinin oğlunu ve onun dinini yardımsız, hor ve hakir bırakmak sana yakışır mı?! Vallahi, bilginler, öteden beri, Abdulmuttalib'in soyundan bir peygamberin çıkacağını haber veregelmişlerdir. İşte o peygamber budur!' dedi.

Ebu Leheb, "Bu, andolsun ki, boşuna bir umuntudur! Zaten, kadınların sözleri erkeklere ayakbağı ve köstek mesabesinde! Kureyş aileleri ve onlarla birlikte bütün Araplar ayaklandığı zaman, onlara karşı koyacak bizim ne gücümüz var? Vallahi, biz onların yanında bir lokmayız!' dedi.

Ebu Talib ona, 'Ey korkak adam! Vallahi, biz, sağ oldukça, ona yardım edecek, onu savunacak ve koruyacağız!' dedi. Peygamber

(a.s.)’a da ‘Ey kardeşimin oğlu! Rabbine davet etmek istediğin zamanı bilelim, silahlanıp seninle birlikte ortaya çıkarız!’ dedi.”²⁰

PEYGAMBERİMİZİN SAFÂ’DA AÇIKTAN DAVETİ

“Sen, ilkin, en yakın hısımlarını inzar et!” (Şuarâ, 214) Yani, “küfürleri yüzünden üzerlerine azap inebileceğini hatırlatarak onları korkut, uyar!” meallî âyet nazil olduğu zaman Resûlullah (a.s.), günlerden bir gün Safa tepesiğine kadar gitti. Orada, yüksekçe bir taşın üzerine çıktı. Şehadet parmaklarını kulaklarına tıkadı. Yüksek sesle:

“Yâ Sabâhâh! Ey Kureyş cemaati!” diyerek bağırdı.

“Kim bu seslenen?” diye sordular.

“Muhammed, Safa tepesinden sesleniyor!” dediler.

Kureyş kabileleri içinde Peygamber (a.s.)’a akraba olmayan bir kabile bulunmadığından, Peygamber (a.s.) da kabile kabile bütün Kureyşlilere seslenmişti. İştienler, gelip Peygamberimizin karşısına toplandılar. Gelemeyenler de, toplantının sebebini anlamak için, yerlerine adam gönderdiler.

Yanına gelen Kureyşliler Peygamber (a.s.)’a, “Yâ Muhammed! Ne haber var?” diye sordular.

Peygamber (a.s.), “Benimle sizin haliniz, düşmanı görünce ailesini haberdar etmek için koşmaya başlayan ve düşmanın kendisinden önce ailesine yetişip zarar vermesinden korkarak ‘Yâ Sabâhâh!’ diye bağırarak bir adamın haline benzer. Ne dersiniz? Ben, size şu dağın eteğinden veya şu vadiden, sizi yağmalamak isteyen birtakım atlıların çı-

20 M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, Köksal Yayıncılık, 1/256-264.

kıvereceğini, yahut akşama, sabaha, düşman baskınına uğrayacağınızı haber veririm, beni tasdik eder, doğrular mısınız?” diye sordu.

“Evet! Seni tasdik eder, doğrularız! Çünkü, biz seni bütün tecrübelerimizde doğru sözlü bulduk! Sen, bizim katımızda herhangi bir suçla suçlanmış bir kişi değilsin! Hakkındaki tecrübelerimizde, sende hiçbir yalana rastlamış değiliz!” dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz (a.s.), “Öyle ise, *ben sizi şiddetli bir azap önünde inzara, korkutup uyarmaya memurum: Ey filanogulları...*” (diyerek birer birer Kureyş kabilesinin bütün ailelerine seslenip) “Yüce Allah; en yakın hısımlarımı azab ile korkutmamı bana emretti. Sizler ‘Lâ ilahe illallah/Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur’ demedikçe; ben size ne dünyada bir yarar, ne de âhirette bir nasip sağlayabilirim.” buyurdu.

Peygamberimiz (a.s.)’a atmak için eline bir taş alan Ebu Leheb, “Yuh sana! Sen, bugün, gelip de, bizi bunun için mi topladın?!” diyerek bağırdı.

Resûlullah (a.s.), hitap ve uyarısına şöyle devam buyurdu: “Ey Kureyş cemaatı! Kendinizi Cehennem ateşinden kurtarınız!

Ey Kureyş cemaatı! Kendinizi Allah’tan satın alınız!

Ben, sizi Allah’ın azabından kurtarabilecek hiçbir şeye malik değilim.

Ey Muhammed’in kızı Fâtıma! Kendinizi Allah’tan satın alınız! Siz, benim malımdan, dilediğinizi benden isteyiniz! Fakat, ben sizi Allah’ın azabından kurtarabilecek hiçbir şeye malik değilim. Şu kadar ki, sizlerin bir hısımlığınız var! Ben, hısımlık suyu ile sulayacağım!” buyurdu.

Bundan sonra, Resûlullah (a.s.), “Ey falan filan hanedanı!” diyerek hepsine seslendi. Resûlullah (a.s.), onlara, “Ben, sizi ‘Lâ ilahe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh/Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur! O, birdir! O’nun ortağı yoktur!’ diyerek şهادet getirmeye davet ediyorum! Ben de, O’nun kulu ve resûlüyüm!”

Bunu böylece kabul ve ikrar ettiğiniz takdirde, sizin Cennete gireceğinize kefil olurum! Siz, Kıyamet günü iyi amellerinizle gelmez de dünyayı boyunlarınıza yüklenmiş olduğunuz halde gelerseniz, ben sizden yüz çeviririm (yüzünüze bakmam)! O zaman siz bana, ‘Yâ Muhammed!’ dersiniz. Ben ise şöyle derim: [Resûlullah (a.s.), “Şöyle derim” buyururken, yüzünü onlardan başka tarafa çevirdi.]”²¹

Böylece Hz. Peygamber, İslâm’ı tüm Mekkelilere tebliğ etmiş oluyordu. Daha sonra Mekke dışındaki kabilelere de tebliğ etmeye başladı. Gerçi çeşitli vesilelerle Mekke’ye gelen şahıslar vasıtasıyla İslâm, Mekke dışında da tanınmıştı. Hatta civar kabilelerden tek tük Müslüman olanlar vardı. Ama Hz. Peygamber İslâm’ı daha geniş kitlelere yayabilmek için Mekke çevresinde kurulan Ukâz, Mecenne ve Zülmecâz gibi panayırları dolaşarak buralara ticaret maksadıyla gelen Arap kabilelerine ve hacılara, İslâm’ı anlatıyordu. İbn Sa’d, Hz. Peygamber’in, peygamberliğin dördüncü yılından itibaren açık davet yürüttüğünü ve bunun on yıl sürdüğünü kaydeder.²² Kinde, Kelb, Hanîfe, Âmir b. Sa’saa, Muhârib, Fezâre, Gassân, Süleym, Abs, Uzre, Şeyban... Hz. Peygamber’in uğrayıp İslâm’ı tebliğ ettiği kabilelerden başlıcalarıdır. Hz. Peygamber’in Mekke’de hem Kureyş’e ve hem de diğer kabilelere bu şekilde İslâm’ı anlatması hicrete kadar devam etmiştir. O, daha sonra Taif’te oturan Sakîf kabilesine de gidecektir.

21 M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, 1/264-270.

22 İbn Sa’d, 1/216.

Ebû Leheb, Hz. Peygamber'i her yerde takip ederek sözlerini yalanlıyor, onun bir sihirbaz ve yalancı olduğunu, kabilesini birbirine düşürdüğünü, bu yüzden sözlerine itibar edilmemesi gerektiğini söylüyordu. Diğer Kureyş müşrikleri de sürekli olarak İslâm'ın yayılmasını engellemeye çalışıyorlardı. Değişik kabilelerin farklı tepkileri oluyordu. Kimisi kaba, kimisi kibar, bazıları kaçamak ve bazıları dolaylı bir şekilde karşılık veriyordu. Ama sonuç daima olumsuzdu. Bazılarının politik nedenlerle, örneğin Kureyş'ten çekindikleri için ret cevabı vermeleri dikkat çekicidir. Nitekim Evs kabilesinden Enes b. Râfi, "Biz Kureyşle ittifak yapmak maksadıyla buraya geldik. Kureyş'e düşman olarak geri dönemeyiz"²³ demiştir.

Fakat kendisine takınılan tavır ne olursa olsun Hz. Peygamber sebatla, ümitsizliğe kapılmadan, azimle yoluna devam ediyor, her fırsatta davetini tekrarlıyordu. Medine döneminde çeşitli kabileleri İslâm'a davet üzerinde ileride ayrıca durulacaktır.

İSLÂMİYETİ YAYMAYA ÇALIŞANLAR

Peygamberimizin (a.s.) yanında bulunan Müslümanlar İslâmiyeti açıkladıkları zaman, Mekke'de İslâmiyeti duymayan kalmadı. Hz. Ebu Bekir bir köşede, Saîd b. Zeyd bir köşede, Hz. Osman bir köşede, Ebu Ubeyde b. Cerrah bir köşede, halkı İslâmiyete davet ve teşvik etmeye koyuldular. Her tehlikeyi göze alarak, Müslümanlıklarını, herkesten önce şu yedi mücahit açıklamıştı:

Resûlullah (a.s.),

1- Hz. Ebu Bekir,

²³ Belâzürî, 1/238.

2- Bilal-i Habeşî,

3- Mikdad b. Esved,

4- Suheyb b. Sinan,

5- Ammar b. Yâsir,

6- Sümeyye Hatun (Ammar b. Yâsir'in annesi).

İslâmiyetin Mekke'de Açıklanmasından Sonra Müslüman Olanlardan Bazıları:

1- Peygamberimiz (a.s.)'ın halası Hz. Safiyye,

2- Peygamberimiz (a.s.)'ın halası Hz. Âtike,

3- Peygamberimiz (a.s.)'ın amcası Hz. Abbas,

4- Hz. Abbas'ın zevcesi Ümmü Fadl Hatun,

5- Hz. Abbas'ın âzadlısı Ebu Râfi,

6- Amr b. Abese,

7- Ebu Zerri'l-Gıfârî.

Ebu Râfi' der ki:

“Ben, Abbas b. Abdulmuttalib'in kölesi idim. İslâmiyet ev halkı içinde şayi olup, Abbas Müslüman oldu. Ümmü Fadl da Müslüman oldu. Ben de Müslüman oldum. Abbas; kavminden korkar ve onlara aykırı davranır görünmek istemez, Müslümanlığını gizlerdi. Çünkü, kendisi servet sahibi olup, serveti de kavminin üzerinde (veresiyede) dağınık bir halde bulunuyordu.²⁴

24 M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, 1/271-272.

DAVET YOLUNDA İMTİHAN VE İŞKENCE

DAVET YOLUNDA ENGELLER

Hız. Peygamber Efendimiz (sav) davet metodu gereği tebliğ görevini yapmak için, en iyi yolu en nazik ve kibarca takip ettiği halde, inkarcı halk bunun tam tersiyle mukabelede bulunuyordu. Allah'ın emrini yerine getirmesin diye akla hayale ne gelmiş ise onu yaptılar. Fakat Hız. Peygamber hedefinden asla şaşmadı. İkili görüşmeler yaptı, Arap kabileleriyle temas ederek konuştu, hakkı tebliğ etmek üzere yollara düştü. Halkın toplandığı yerlere gidip tebliğ görevini yerine getirdi, İslâm'ı izah etmek için elçiler gönderdi. İslâm'ın ne olduğunu anlamak ve anlatmak için başka yerlerden heyetler davet etti. Kral ve reislerle mektuplar göndererek onları İslâm'a çağırđı. Öğrenim ve öğretim seferberliği ilân etti. İslâm'a davet edilmeden önce hiç kimseye karşı savaş açılmamasını emretti. Duymayan kimsenin kalmaması ve mazeretin ortadan kalkması için bütün insanları Allah'a davet emânetini her müslümana yükledi.

Karşı taraf da davate son vermek ve davetçiyi ortadan kaldırmak için her çâreye başvurdu. Tebliğden vazgeçirmek için kendisine ve rnüslümanlara eziyet yolunu tuttular. Menfaat teklif ettiler, akrabalarını sıkıştırdılar. Alay ettiler, ondan yüz çevirdiler, onu zahmet altına aldılar. Ona ve kendisini destekleyenlere boykot ilân ettiler. Hız. Peygamber'i (sav) öldürmek için karar verdiler, suikast tertitlediler.

Her yolu denedikleri halde bir türlü Hz. Peygamber'i davasından vazgeçiremediler.

Zaman çok ağır geçiyordu. Davete icabet eden çok azdı. Onu ümitsizliğe düşürmek için çaba gösteriyorlardı. Fakat o yine yoluna devam etti. Davetine son vermek ve O'nu ortadan kaldırmak için kendisine karşı savaş açtılar. Bütün bunlara rağmen devam etti ve sonunda muzaffer oldu. Allah'ın dini galip geldi. Müslümanların siyasî durumu çok nâzik olduğu halde İslâm'ın yayılışı günden güne hızlandı. Bu da ilk davetçinin bereketi idi. O'nun, davasındaki üstün hakikate olan imanı, sebat ve kararlılığı hareketini kesin zafere götürdü. Bu sıfatları O'nun üzerinde gören insanlar, Peygamber'e (sav) imân edip söylediği sözden başka hak bir söz olmadığına kanaat getirdiler ve O'na tâbi oldular.

Hayatı boyunca doğru olarak tanınan ve hiçbir yalanına şahit olunmayan bir kimsenin, bir olayı nakledildiği zaman kalben ona ısınılır ve sözüne inanılır. Peygamber de böyledir. insanlara “şu dağın arkasında bir düşman ordusu var desem inanır mısınız?” diye sorduğunda herkes “evet, çünkü sen hiç yalan söylemezsin” demişlerdi. Oysa düşman ordusu dağın arkasına kadar gelir de şehir halkı duymaz mı? Mümkün mü bu? Ama o diyorsa doğrudur diye inanıyorlardı. İşte “Muhammedi'l-Emin” olmak böyle bir şeydi.

Ayrıca Rasûlullah (sav) nefsin arzularına ters düştüğü halde gereğini yapması, yorucu ve zor olmakla beraber hiçbir karşılık beklemeden sadece Allah'a itaat etmek gayesiyle istikametini muhafaza etmesi, nübüvvetine ayrı bir belge teşkil etmektedir. Çünkü Allah rızasına talip olmayan kimse için başka yollar daha kolaydır.

Peygamberlerin tebliğ ve irşadı, diğer insanların herhangi bir şey için propaganda yapmalarına ve haber vermelerine benzemez.

Bunun için tebliğ ve irşâdları peygamberliklerine belgedir. Peygamber olmayan kimseler toplumu, arzulayıp heves ettikleri şeylere davet ederler. Yâni hevâ ve hevesleri açısından insanları kazanmaya önem verirler. Bu yolda sıkıntı çekmezler. Herhangi bir fedakârlığa muhtaç değildirler. Fedakârlık yaptıkları zamanlarda da daha büyük maddî bir kazancı düşünürler. Bu gibi kimseler daima selâmeti gözönünde bulundururlar. Hayat ve yaşayış onlar için çok mühimdir. Kazanç ve zaferi ararlar. Yalnız kaldıklarında, ümitsiz olduklarında davalarını bir kenara bırakmaları ve unutmaları gayet kolaydır.

Allah'ın peygamberleri ve onlara tabî olanlar ise imân ruhu ile hareket ederler. Onlarda ihlâs ve samimiyet heyecanı vardır. Bâtıl bir davaya sahip olan kimseler için nefsin çıkarını korumak, hakkı tebliğ etmekten daha mühimdir. Peygamberler için ise hak dava, her şeyden üstündür. Peygamberler, nefsi gemlemek ve hayatın doğru yoluna koyulmak için ilâhî risâleti tebliğ ederler. Zaten her insanın menfî şeylere karşı bir temayülü vardır. Böylece bütün insanlarla mücadeleye girerler.

Düşmanlarının elinden bir çok sıkıntılar çektikleri gibi, inanan kimseleri terbiye etmek hususunda da çok sıkıntı çekerler. Çünkü insan ne olursa olsun yine insandır. Hz. Peygamber (sav)'in bütün bu safhaları geçmesi; hak üzere sebat edip hiçbir tâviz vermeden yoluna devam etmesi; herkesin mükellef olduğu görevi tam manâsıyla eda etmesi için bütün zahmetlere katlanarak sabretmesi ve bu yol-daki azmi; Allah'a karşı ihlâsını göstermektedir. Yaptığı tebliğ görevi ve hâlet-i rûhiyesi, onun risaletini ve davasında haklılığını tasdik etmektedir.²⁵

25 Bkz. *Siret Ansiklopedisi*, İnkilab y., 3/90 .

İŞKENCE ÇEŞİTLERİ

Kureş'in yeni davete muhalefet ve düşmanlığı, sözlü hakaret, dövmek, boykot, işkence ve hatta öldürmeye kadar varan boyutlarda devam etti. Biz de bu dönemi anlatırken şu ana başlık altında incelemek istiyoruz:

- 1- İlgisizlik. Yok Saymak.
 - 2- Sözlü İşkence: Alay, hakaret, küfür.
 - 3- Fiili İşkence: Dayak Hapis
 - 4- Sosyal Boykot, iktisadî ambargo
 - 5- Öldürmeye Teşebbüs
 - 6- Hicrete mecbur etme. Vatandan sürgün.
- Şimdi bunları görelim.

İLGİSİZLİK YOK SAYMAK

Hiz. Peygamber'in üç yıl kadar gizli ve daha sonra da açık olarak sürdürdüğü faaliyetler esnasında Mekke müşrikleri Resûlullah'ın İslâm'a davetine ve insanlara Allah'ın bazı emirlerini bildirmesine pek karşı çıkmamışlar, onunla tartışmaya girmemişlerdi. "Varsın o da öyle saçmalasın" şeklinde bir umursamazlık, ciddiye almama, yok sayma idi bu. Bu ilgisizlik bir nevi aşagılama idi.

Ancak Hiz. Peygamber onların putlarını kötülemeye, putperestliğin aleyhinde konuşmaya ve putperest olarak ölen babalarının dalâlette ve cehennemlik olduğunu söylemeye başlayınca müşrikler onun peygamberliğini büyük bir tehlike olarak kabul etmeye, kendisine çatmaya, karşı gelmeye ve düşmanca davranmaya başladılar.

Özellikle putların ve putperestlerin cehenneme yakıt olacaklarını bildiren âyet-i kerîmeler nâzil olunca ve Hz. Peygamber bu âyetleri sürekli okuyunca düşmanlıklarını artırdılar. Bu âyet-i kerîmelerin meâli şöyledir:

“Siz ve Allah’ın dışında taptığınız şeyler cehennem yakıtıdır. Siz oraya gireceksiniz. Eğer onlar birer tanrı olsalardı cehenneme girmezlerdi. Halbuki hepsi (tapanlar da tapılanlar da) orada ebedî kalacaklardır. Orada onlara inim inim inlemek düşer. Yine onlar orada duymazlar.” (Enbiyâ, 98-100)

SÖZLÜ İŞKENCE: ALAY HAKARET KÜFÜR

Müşrikler, Hz. Peygamber’in davetini engellemek için şiddetin dozunu giderek artırıyor ve daveti engellemek için her yola başvuruyorlar. Önceleri Hz. Peygamber’le ve Müslümanlarla alay ediyorlardı. Peygamberimiz bir topluluğun yanından geçerken birbirlerine işaret ederek “İşte Abdülmuttaliboğullarının kendisiyle gökten konuşulan oğlu” diyorlardı. Bunun dışında, onu çok iyi tanıdıkları halde mecnûn, kâhin, sihirbaz ve şâir gibi sözlerle kendisine iftira ediyorlardı. Vahiyler hakkında da ne diyeceklerini şaşırmışlardı. **“Kur’ân’ı ona ancak bir insan öğretiyor.”** (Nahl, 103) diyorlardı. Öğrettiğini iddia ettikleri kişi de, Hz. Peygamber’in zaman zaman yanına gidip oturduğu Cebr adlı, kendisi Hristiyan olan, Arapçayı da doğrudürüst bilmeyen yabancı bir köle idi. Kur’ân-ı Kerim’de, “Kendisine nisbet edilen bu şahsın dilinin yabancı olduğu, halbuki Kur’ân’ın apaçık bir Arapça olduğu”²⁶ belirtilmekte; böylece müşriklerin iddiaları reddedilmektedir.

26 Nahl 103.

Müşrikler ayrıca, Hz. Peygamber'in (hâşâ) **“Öğretilmiş bir deli,”** (Duhân, 13) vahiylerin ise, **“Karmakarışık rüyalar, uydurma sözler, şiir,”** (Enbiyâ, 5), **“Büyü,”** (En'âm, 7), **“Peygamber'in uydurduğu bir yalan ve başka bir zümrenin bu konuda kendisine yardım ettiği,”** (Furkân, 4), **“Başkasına yazdırıp da kendisine sabah akşam okunmakta olan masallar”** (Furkân, 5) olduğu şeklinde birbirinden farklı ve tutarsız iddialarda bulunuyorlardı.

Bütün bu iftiralar karşısında, nâzil olan vahiylerde, Kur'ân-ı Kerim'in uydurulduğu iddialarına şiddetle karşı çıkılmış; onun beşer sözü değil, bilakis insanların benzerini getiremedikleri ilâhî bir kelim olduğu ısrarla vurgulanmıştır. Müşrikler, eğer güçleri yetiyorsa, ona benzer bir kitap ortaya koymaya davet edilmişlerdir; ancak bunu yerine getiremeyecekleri de ifade edilerek kendilerine meydan okunmuştur.²⁷ Kur'ân-ı Kerim'de ayrıca onun kâhin ve mecnun olmadığı²⁸ da kesin bir şekilde ifade edilmiştir.

Hacc mevsimi geldiği sırada Kureyş kabilesinden bir grup, yaşlılarından Velîd b. Muğîre'nin evinde toplandılar. Velîd onlara hitaben şöyle dedi: “Ey Kureyş cemaatı! Hacc mevsimi gelip çattı. Araplardan birçok heyet gelecek. Adamınızın haberi oralara ulaşmıştır. Ne yapacağız? Bir esas üzerinde anlaşalım, birbirimizi yalancı çıkarmayalım, söyleyeceklerimizi kararlaştıralım.”

Müşrikler, ayrı ayrı görüş beyan ederek; Hz. Muhammed için “kâhin, deli, şair veya sihirbaz” diyelim” dediler.

Velîd bu yakıştırmaları beğenmeyerek: “Hayır, Allah'a yemin ederim ki, O kâhin, deli, şair veya sihirbaz değildir. Biz bunları çok

27 Bkz. Yûnus 38-39; Hûd 13; İsrâ 88.

28 Bkz. Tûr 29; Nûn 2.

gördük. Fakat onda ne kehânet mırıldanması, ne de sesi vardır. Onda ne deliliğin sıkıntısı, ne de vesvesesi vardır. Onun sözü şiir değildir. Sihirbazları ve onların sihirlerini de gördük. Onun ne üfürmesi, ne düğüm çalması vardır.” dedi.

Bunun üzerine, “Ey Ebû Abdiş-Şems! Sen ne diyorsun?” diye sordular. O da “En çıkar yol, en yakışan ona ‘sihirbaz, büyücü’ demektir. Kişiyi babasından, kardeşinden, eşinden ayıran bir sihir getirmiştir, diyeceğiz.” Buna karar verip dağıldılar. Hacc mevsiminde gelen hacıların yolunda oturup, iftiralarını dile getirip ondan sakınmalarını tavsiye etmeye devam ettiler. (İbni Hişâm)

Bir gün Ubey b. Halef eline çürümüş ve ufalanmak üzere bulunan bir kemik parçası alarak Rasûlullahın yanına gitti. Ona: “Ey Muhammedi Çürüdükten sonra şu kemiği Allah’ın yeniden dirilteceğini söyleyen sen değil misin?” dedi. Sonra kemiği elinde ufalayaarak Rasûlullah’ın bulunduğu yere doğru ağzıyla üfürdü. Rasûlullah Ubey’e: “Evet, öyledir. Ben böyle dedim. Allah bu kemiği de, seni de bu duruma geldikten sonra diriltecek, seni de Cehennem ateşine atacaktır” dedi.

Bunun üzerine Allahu Teâlâ, Ubey hakkında Yasin sûresinin şu âyetlerini indirdi: **“Kendi yaratılışını unutarak bize bir mesel verdi: ‘Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek?’ dedi. De ki: ‘Onları ilk defa yaratan diriltecek. O, her yaratmayı bilir. O ki size yaş ağaçtan ateş (olacak odunu verdi) yaptı da siz (de bu) o(du)ndan (ateş) yakıyorsunuz.’”** (Yasin, 78-80)

İbni İshâk şöyle kaydetmektedir: Hz. Peygamber ile müslümanların düşmanlığı Kureyş’i iyice rahatsız ettiği için şiddete başvurmayla başladılar. Ayak takımlarını Peygamber’e karşı kıskırttılar. O’nu yalanladılar. Ezizet ettiler, şair, sâhir, kehânet ve delilikle itham et-

tiler. Fakat Allah'ın Rasûlü, Cenab-ı Hakk'ın emrini gizlemeksizin davetini sürdürüp küfürden uzak kalmak suretiyle karşılık verdi.

İbni İshâk diyor ki: Hz. Peygamber hak olarak bildikleri şeyi getirince, söylediği sözlerin doğru olduğunu ve sorulan soruları gaybî bilgileri cevaplandırmasından nübüvvetini anlayınca ona imân edip onu tasdiklerine kased mâni oldu. Böylece hakkı tecavüz edip açıkça Allah'ın emrine âsî oldular ve küfür üzerine ısrar ettiler. **“İnkâr edenler dediler ki: ‘Bu Kur’ân’ı dinlemeyin, (okunurken) onun hakkında gürültü edin, (gürültüyü Kur’an’ın sözlerine karıştırın, böylece onun anlaşılmasına engel olun); belki (böylece) ona gaa-lip gelirsiniz, (başka türlü onunla başa çıkmanıza imkân yoktur).”** (Fussilet, 26)

Rasûlullah konuşmaya başladığında, kimse onun sesini duymasın diye gürültü yapmak kâfirlerin bir taktiği idi. Onlar Kur’an’ın etkili bir kelâm olduğunu, onu tebliğ eden kimsenin de yüce bir şahsiyete ve etkileyici bir hitabet yeteneğine sahip bulunduğunu, dolayısıyla dinleyenlerin mutlak surette onun tesiri altına gireceğini biliyorlardı. Bunu önlemek için Hz. Muhammed’in söylediklerini dinlememek ve başkalarının da dinlemesine engel olmak için karar almışlardı. Bu yüzden Rasûlullah konuşmaya başladığı zaman gürültü çıkarıyorlar ve anlamsız seslerle onun mesajını örtmeye çalışıyorlardı. Böyle bir metod sayesinde Allah’ın gönderdiği yüce Peygamber’in davetini önlemeyi umuyorlardı.

Müsned-i Ahmed’de, Mâlik b. Kinâne oğullarından, şöyle dedikleri rivayet edilmiştir: Rasûlullah’ın, Zü’l-Mecâz panayırında gezdiğini ve şöyle dediğini işittim: “*Ey insanlar! Lâ ilahe illallah deyiniz. Felah bulursunuz!*” dedi. Ebû Cehil de üzerine toprak serperek şöyle

diyordu: “Bu adam sizi dininizden çevirmesin, ilâhlarınızı, Lât ve Uzza’yı bırakmanızı istiyor.”

Rasulullah, onun bu sözlerine iltifat etmiyordu.

Ahmed, Benî ed-Delîl kabilesinden Rebia b. Ubbad’ın (henüz müslüman olmamıştı, sonra oldu) şöyle dediğini rivayet etmiştir: Cahiliye devrinde Rasûlullah, Zü’l-Mecâz panayırında şöyle diyordu: *“Ey insanlar! Lâ ilahe illallah deyiniz, felah bulursunuz.”*

Halk da başına toplanmıştı. Bu arada parlak yüzlü, şaşı gözlü, saçlarını iki örgüyle ayırmış bir kimse, sözüne karışarak şöyle diyordu: “O, sapık ve yalancıdır.” Nereye gidiyorsa, o da arkasından giderdi. “Bu kimdir?” diye sordum. “Amcası Ebû Leheb’tir” dediler.

Haris b. Hâris’in şöyle dediği rivayet edilmiştir: Minâda iken babama, bir topluluğu göstererek “bu hangi cemaattir?” diye sordum. Babam, “bunlar bir sapığın etrafında toplanmışlar” dedi. Baktım ki Hz. Muhammed, insanları Allah’ın birliğine davet ediyor. Onlar da sözünü reddediyorlar. (Taberânî)

Abdullah b. Kaab b. Mâlik’den şöyle rivayet olunmuştur: Rasûlullah, Benî Hanife kabilesinin evlerine giderek onları Allah’a davet etti ve peygamber olduğunu söyledi; fakat Araplardan hiçbir kimse bunlar kadar kötü davranmamıştı. Oradan Rasûlullah’ı kovdular.

FİİLÎ İŞKENCE: DAYAK HAPİS

Kureyş’in düşmanlığı, sözlü hakaretten fiilî işkenceye, yani dövme ve hapsedmeye kadar gitti. Bu işkence öldürmeye kadar varan boyutlara vardı. En fazla baskıya maruz kalanlar, köleler ve himaye edecek kimseleri olmayan Müslümanlardı. Müşrikler, hür ve itibar-

lı kimseleri pek fazla rahatsız edemedikleri için hınçlarını köle ve câriyelerden alıyorlardı. Şimdi bizzat Peygamberimize yapılan işken-
celerden bazılarını yazalım²⁹ ve soralım: “Acaba Haşimi sülalesinin
korumasına rağmen ona bunlar yapılırsa, zayıf ve köle Müslümanla-
ra kim bilir neler yapılmıştır?”

BİZZAT PEYGAMBERİMİZE İŞKENCELER

Haris b Hâris’in şöyle dediği rivayet edilmektedir: “Bir toplu-
luka karşılaştığımızda babama bunların kimler olduğunu sordum.
Babam: ‘Bunlar sapıtmış bir kimsenin etrafında toplanmışlar’, dedi.
Sonra Peygamber’in yanında, bineklerimizden indik. Baktık ki, Pey-
gamber insanları tevhide ve Allah’a imân etmeye davet ediyor. Top-
luluk ise, Peygamber’in söylediği sözün tersini söylüyor ve kendisine
eziyet veriyorlar. Bu hâl, gün ortasına kadar devam etti.

Topluluk dağılınca, göğsü açılmış bir kadın kendisine doğru
ilerledi. Elinde bir kap ile mendil vardı. Peygamber kabı alıp içindeki
sudan içti ve abdest aldı. Sonra başını kaldırıp ‘*Ey kızcağızım, göğsü-
nü kapat. Baban için korkma!*’ dedi.

‘Bu kadın kimdir?’ diye sorduk.

‘Peygamber’in kızı Zeyneb’tir’, dediler.” (Taberâni)

Abdullah b. Cafer’in şöyle dediği rivayet ediliyor: “Ebû Talib
ölünce, Kureyş serserilerinden biri, Rasûlullahın yoluna çıkarak
üstüne toprak serpti. Rasûlullah bunun üzerine evine döndü. Kız-

29 Her siyer kitabında bunları buluruz. Biz, *Siret Ansiklopedisi*’nden bazı sahneler
aldık. Bkz. 3/90.

larından birisi geldi, yüzünü silmeye başlayıp ağladı. Peygamber, ‘Ey kızcağızım! Ağlama. Allah senin babanı koruyacaktır.’ dedi.” (Beyhaki)

Abdullah b. Amr b. Âs’dan şöyle rivayet olunmuştur: “Bir kere Abdullah b. Amr’dan Peygamber hakkında müşriklerin irtikap ettikleri rezillik ve alçaklıkların en ağırından (bir şey bildirmesi) sorulmuştu. Abdullah şöyle anlatmıştır: Günün birisinde Peygamber Hicr-i Kabe (Kabe’den ayrılmış bir bölüm)de namaz kılıyordu. Bunun üzerine Ukbe b. Ebî Muayt çıkageldi. Ukbe, Rasûlullah’ın ridâsını toparlayıp onun mübarek boynuna koyarak onu şiddetle boğmaya başlamıştı ki, bu sırada Ebû Bekir karşı geldi. Nihayet Ukbe’nin omuzunu tuttu ve onun tecavüzünü Peygamber’den uzaklaştırdı. Ve “Faziletli bir adamı, ‘Rabbim, Allah!’ diyor diye öldürecek misiniz?” mealindeki âyeti sonuna kadar okudu.” (Buharî)

Urve b. Zübeyr’in şöyle dediği rivayet ediliyor: Ben Abdullah b. Amr’a, “Kureyşlilerin, Rasûlullah’a karşı düşmanlıklarından senin gördüğün en büyük düşmanlık hangisidir?” diye sordum. Bunun üzerine o bana şunları anlattı: “Bir gün Kureyş kabilesinin ileri gelenleri Hicr adlı yerde toplanmışlardı. Ben de oralarda bulunuyordum. Kureyşliler Rasûlullah hakkında konuşmaya başladılar. Aralarında, bu adamın işinde sabrettiğimiz şekilde hiçbir şeye sabır göstermedik. Bu adam bizi akılsızlıkla itham etti, atalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, birliğimizi dağıttı, ilâhlarımızı inkâr etti. Gerçekten biz onun yaptığı bu kadar kötü şeylere sabrettik, dediler. Veya buna benzer şeyler söylediler.

Kureyşliler böyle konuşurken birden bire, ileriden Rasûlullah görüldü. Yürüyerek geldi. Hacer-i Esved’i öptü. Sonra Kabe’yi tavaf etmek üzere onların yanından geçti. Kureyşliler Rasûlullah yanların-

dan geçerken ona laf attılar. Bu olay Rasûlullah'a tesir etti, O'nu üzdü; bu üzüntüyü onun yüzünde fark ettim. Tavafa devam etti.

İkinci defa Kureyşlilerin yanından geçerken onlar gene kendisine laf attılar. Rasûlullah buna da üzüldü. Üçüncü defa yanlarından geçerken gene laf attıklarında Rasûlullah durdu ve onlara dönüp “Ey Kureyşliler! Beni duyuyor musunuz? Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, başımza felâket gelecektir.” dedi.

Onun bu sözü Kureyşlüer üzerinde büyük bir tesir yarattı. Başlarına kuş konmuş gibi hiç biri kımlıdamadı; sonunda, daha önce onun hakkında en çok konuşup arkadaşlarını kışkırtanlar bile en iyi sözlerle ve “haydi, güle güle git ey Ebu'l-Kasım. Vallahi sen kendini bilmez bir adam değilsin” diyerek Rasûlullah'ın gönlünü almaya çalıştılar.

O zaman Rasûlullah oradan uzaklaşıp gitti. Ertesi günü Kureyşlüer gene Hıcr adlı yerde toplandılar, ben de aralarında bulunuyordum. Onlar birbirlerine; ‘Muhammed’in size yaptıklarını ve onun hakkında size verilen kötü haberleri sayıp döküp duruyorsunuz, fakat o gelip karşınıza dikilerek yüzünüze kötü şeyler söylediği zaman O'na dokunamıyor ve serbest bırakıyorsunuz’ dediler.

Bu sırada onlar böyle konuşurlarken öteden Rasûlullah çıktı. Hemen kalkıp etrafını sardılar ve onun kendi tanrılarını ve dinlerini kötölemesinden söz açarak ona ‘hakkımızda şu şu sözleri söyleyen sen misin?’ dediler.

Rasûlullah, ‘Evet, bunları söyleyen benim.’ dedi. O zaman onlar arasından bir kişinin Rasûlullah'ın yakasına yapıştığını gördüm. Bunun üzerine Ebû Bekir, Rasûlullah'ı korumak için onların önünde durdu ve ağlayarak onlara, “Bir adamı ‘Rabbim Allah’tır’ dedi-

ği için öldürmek mi istiyorsunuz?’ dedi. Bundan sonra Kureyşliler Rasûlullah’ı bırakıp dağıldılar. Bu olay Kureyş kabilesinin Rasûlullah’a yaptıklarını gördüğüm en kötü olaydı.” (*Müşned-i Ahmed*, İbni İshak)

İbni İshak, Ebu Bekir’in kızı Ümmü Gülsüm’ün torunlarından birinin, Ümmü Gülsüm’ün şöyle dediğini nakleder: “Bu olayın geçtiği gün, Kureyşlilerin Ebu Bekir’i sakalandan ve saçından çektiklerinden dolayı, eve döndüğünde alnından yaralanmış bulunuyordu. Ebu Bekir, saçları çok gür bir adamdı.” (İbni Hişâm)

Ümeyye b. Halef, Rasûlullah’ı gördüğü zaman ona söz atıp kötüleyerek rahatsız ederdi. Bunun için Allahu Teâlâ onun hakkında Hümeze sûresini indirmişti. Hümeze, birini arkasından çekiştirmek, kötülemek, kırmak, incitmek anlamlarına gelmektedir. **“O çekiştirici ve ayıplayıcı, kaş göz işaretleriyle alay edicinin vay hâline! O, mal toplayıp sayar durur. O, malının kendisini sonuna kadar yaşatacağını sanır. Hayır, andolsun ki o Hutame’ye atılacaktır; Hutame’nin ne olduğunu sen biliyor musun? Hutame, Allah’ın gürül gürül yanan bir ateşidir ki o, yürekleri sarıp yakar. O, uzun direklerle onların (kâfirlerin) üzerine kapatılıp kilitlenecektir.”**

Kureyşliler Allah’ın Rasûlünü “Müzemmem” (zemmedilmiş-kötülenmiş adam) lakabıyla anarlardı ve ona söverlerdi. Bundan dolayı Rasûlullah (ashabına) şöyle derdi: “Allah’ın, Kureyşlilerin eziyetini benden uzaklaştırmasına şaşmıyor musunuz? Bakınız! Kureyşliler ‘Müzemmem/kötülenmiş adam’ adında birine sövüp onu hicvediyorlar; halbuki ben Muhammed’im (övülmüş adamım)!” (İbni İshak)

Abdullah b. Mes’ûd’un şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Bir kere Rasûlullah Kabe’de namaz kılıyordu; etrafında da Hişâm’ın oğlu Ebû Cehil ile ona uyan birtakım Kureyş’in azgınları oturuyorlardı. Ebû Cehil’in işareti üzerine Ukbe b. Ebî Muayt elinde yeni boğazlanmış

bir devenin işkembesi ile geldi. Ve Rasûlullah secdeye vardığı sıra getirip içinin muhteviyatıyla beraber Rasûlullah'm asırtına koydu. Ben ise hiçbir işe yaramayarak (bel bel) bakıyordum. (Ah, ne olurdu o zaman) elimde kuvvet olaydı. Rasûlullah ibadetini bozmadı. Kureyşin bu tecavüzü kâfirlerin pek hoşuna gitmişti. Bu hâle pek eğlenceli bir şeymiş gibi bakıp bakıp gülüşüyorlardı.

Nihayet Fâtıma gelip pislikleri sırtından alıp bu alçak işi işleyene attı. Ve gülüşenlere çıkıştı. Rasûlullah secdeden başını kaldırıp namazını tamamladıktan sonra üç kere, *‘İlâhî! Kureyş’i Sana havale ederim!’* diye dua etti. Rasûlullah'ın, aleyhlerinde böyle dua etmesi onlara pek ağır geldi. Zira o makamda duanın müstecâb olduğuna kail idiler. Ondan sonra Rasûlullah birer birer isim sayarak: *‘İlâhî! Ebû Cehl’i sana havale ederim! Utbe b. Rebîa’yi, Şeybe b. Rebîa’yi, Velîd b. Utbe’yi, Ümeyye b. Halef’i, Ukbe b. Ebî Muayt’i sana havale ederim.’* buyurdu.

(İbni Mes’ud der ki): Nefsim kabza-i kudretinde olan Allah’a kasem ederim ki Rasûlullah'ın bu saydıklarının hepsini Bedir günü katlolunmuş ve bir çukura doldurulmuş halde gördüm.” (Buharî)

Bu hâdisenin akabinde Ebû'l-Buhterî, Rasûlullah ile karşılaşmış, O'nun yüz hatlarından birşeyler sezmişti. Ne olup bittiğini sorduğunda Rasûlullah, “beni bırak” dedi. Ebû'l-Buhterfnin ısrarı üzerine; “Ebû Cehil, deve fişkısını üzerime attırdı” diyerek olayı anlattı. Ebû'l-Buhterî, “gel birlikte Kabe’ye gidelim” dedi ve birlikte gittiler. Sonra Ebû'l-Buhterî orada Ebu Cehl’i bulup “Ya Ebû'l-Hakem! Muhammed’in üstüne deve fişkısını sen mi attırdın?” dedi. Ebû Cehil, “evet” diye cevap verince Ebû'l-Buhterî elindeki âsâyı onun başına indirdi. Etrafındakiler hiddetle kalktılar. Ebû Cehil ise şöyle bağıırıyordu: “Bu sizin İçin felâkettir, zaten Muhammed aramızı bo-

zup düşmanlığı körüklemek ve kendisiyle arkadaşlarının kurtulması için böyle yapıyor” dedi. (Bezzar, Taberânî)

Ebû Tâlib’in ölümünden sonra müşriklerin Hz. Peygamber’e yaptıkları eziyet ve cefâ daha da arttı. Bunun üzerine Peygamber, saldırılardan biraz uzak kalmak için Tâif şehrine gidip Sakîf kabilesiyle görüşmeye karar verdi. Sakîfin liderliğini yapan üç kardeşten Abdiyalel b. Amr, Hubeyb b. Amr ve Mes’ud b. Amr ile görüştü. Onlara, Allah’ın kendisini peygamber olarak gönderdiğini ve kavminin ona verdikleri eziyet ve cefayı anlattı. Bunun üzerine onlardan biri: “Kabe’nin örtüsünü çalmış olayım, eğer sen de peygambersen...”, diğeri, “Allah, senden başka peygamber edecek kimseyi bulamadı da, seni mi gönderdi?...”, üçüncüsü de “Seninle konuşmam iki suretle caiz olmaz: Eğer sen, sahiden peygamber isen, merteben pek yüksektir, biz seninle konuşamayız. Yok eğer yalancı isen, bu hâlde seninle konuşmak hiç caiz değildir.” dedi.

Bunlar, imana gelmedikleri gibi Rasûlullah ile alay etmeye kalkıştılar. Rasûlullah’ın geçtiği yolu tutarak ona taş atmaya, hakaret dolu sözler söylemeye başladılar. Rasûlullah’ın ayakları kan içerisinde kaldı. Bu zâlimlerin elinden kurtulmak için bir bağa sığındı. Takatsiz ve dermansız bir hâlde, bir ağacın gölgesine oturdu. Ayakları hâlâ kanıyordu.

Mûsâ b. Ukbe’nin de şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Tâif halkı Rasûlullah’ın önünde iki saf oldular. Aralarından geçince, ayaklarını her basıp kaldırmasında taşıyorlardı. Bu saldırıyı, ayaklan kanayınca kadar sürdürdüler. Rasûlullah kan revan içinde birçok zorlukla kurtulabildi.” (*Bidâye*)

O gün, uzaktan akrabası olan Utbe b. Rebîa ile Şeybe b. Rabîa da bağda dinleniyorlardı. Onun hâlini uzaktan görmüşlerdi. Akra-

balık gayretleri uyandı, üzüldüler. Bir tabağın içine bir salkım üzüm koyup Addas isminde Hristiyan köleleri ile gönderdiler. Rasûlullah “Bismillâhirrahmanirrahîm” dedikten sonra, üzümü yemeye başladı. Addas bunu işitince hayret etti: “Bu yer halkı bunu bilmez, Allah’ı tanımaz” dedi. Rasûlullah Addas’a nereli olduğunu sordu. Addas “Ninova (Musul)’lıyım.” dediğinde; “*Demek, salihlerden Yunus b. Metta’nın şehrendensin.*” buyurdu. Hayretle “Yunus’u sen nereden tanıyorsun?” diyen köleye Rasûlullah, Hz. Yunus hakkında gelen vahiy anlattı. Rasûlullah, hiçbir kimseyi hakir görmez, her hâl ve şartta dahi herkese Allah’ın emrini tebliğ ederdi. Rasûlullah Addas’a İslâmı tarif etti, o da müslüman oldu. Bunun üzerine Addas onun eline sarıldı, öptü.

Hristiyan kölenin bu hareketlerini oturdukları yerden gören Utbe ve kardeşi Şeybe, hayret içinde kalmışlardı. Döndüğünde köleye sordular: “O adamda ne gördün ki ellerini öptün?” Addas cevap verdi: “O sâlih kimse bana öyle sözler söyledi ki, onları peygamberlerden başkası bilmez.” Bunun üzerine, güldüler ve “Yazık sana. Muhammed sonunda seni de aldatıp bunca yıllık dininden etti!” dediler. Rasûlullah, oradan kalkıp tekrar yola koyuldu. (Delâilü’n-Nübüvve)

Tâif’te uğradığı ezâ ve cefa üzerine Rasûlullah, Allahu Teâlâ’ya şöyle niyazda bulunmuştu: “*Îlâhî! Kuvvetimin zaafa uğradığını, pek çaresiz kaldığımı yalnız sana şikâyet ederim. Ey merhameti bol olan Rabbim! Herkesin hor görüp de dalına bindiği bîçârelerin Rabb’i sensin. Îlâhî! Huysuz, yüz­süz bir düşman eline beni bırakmayacak kadar kerîmsin. Hayatımın dizginlerini eline verdiğin akrabadan bir dosta muhtaç etmeyecek kadar beni esirgersin. Îlâhî! Gazabına uğramayayım da çektiğim mihnetlere, belâlara, musibetlere aldırmam. Fakat senin af ve mağfiretin bana bunları göstermeyecek kadar ge-*

niştir. İlâhî! Gazabına uğramaktan, hoşnutsuzluğuna çarpmaktan, senin o karanlıkları parlatan nuruna sığınırım. Dünya ve âhiret yolunu aydınlatan sensin. İlâhî! Sen razı oluncaya kadar affımı diliyorum. Her kudret, her kuvvet seninle kaimdir.” (Sîret-i İbni Hişam).

Bu hâdiselerden, insanları Allah'ın yoluna çağırırken Hz. Peygamber'in karşılaştığı sıkıntı ve eziyetleri anlıyoruz. Bu durum bir iki gün değil, aralıksız onüç yıl sürdü. Sonunda yurdundan çıkarıldı. Ama gittiği yerde dahi rahat yüzü görmedi. Sığındığı Medine'de de değişik yollardan eziyet gördü. Bütün Arabistan kendisine karşı kışkırtıldı. Orada tam sekiz yıl sürekli sıkıştırıldı, izlendi. Kendisiyle beraber müslümanlara da eziyet veriliyordu. Bir kısmı işkence gördü, bir kısmı öldürüldü, bir kısmı yurtlarından kovuldu. Fakat o, bunlara sabretti, ashabına da sabırlı olmalarını tavsiye etti. Hak davaya çağırdığı insanlara işkence yapıldığını gören bir kimsenin muhakkak ki içi yanacaktır. Ancak davası, şüphesiz hak bir dava olup devam mecburiyeti olduğundan olanlara katlanır. Böyle olmasaydı durum çok daha vahim olurdu. Allah'ın hakkını edâ ederken azimli ve sabırlı olmak İlâhî risâletin icâbıdır.

ASHABA YAPILAN İŞKENCELER

Kandehlevî, *Hayatu's-Sahabe*'de, Asım Köksal da *İslam Tarihi*'nde ashabın çektiği eziyet ve işkenceler hakkında detaylı bilgiler verir. biz bunları uzun uzun anlatacak değiliz. Zira maksadımız siyer değil, davettir. Davet yolunda imtihansız olunmayacağını göstermek üzere bazı olaylara kısaca değinelim.

İslâm'ı kabul ettikleri için işkence gören kölelerden birisi Habbâb b. Eret idi. Ona bazen kızgın taşlar üzerinde işkence edilirdi. İşkence izleri ömrünün sonuna kadar onun sırtında kalmıştır.

Cumah'tan Ümeyye b. Halef, kölesi Bilal-i Habeşî'yi kızgın güneş altında sırt üstü yatırır, büyük bir kaya parçasını göğsü üstüne koydurur, sonra da İslâm'dan vazgeçmeye, Lât ve Uzzâ'ya tapmaya zorlardı. İşkence görenler arasında Bilal'in annesi Hamâme de bulunuyordu.

Mahzumoğullarının kölesi Ammâr'ın babası Yâsir ile annesi Sü-meyye işkence sonucu öldürülürken, Ammâr da ağır işkencelere tabi tutuldu. Müşrikler onu bayılıncaya kadar dövüyorlardı.

Ebû Fûkeyhe'nin ayağına bir ip takarak çakılların üzerinde sürüklüyorlardı. Lübeyne'yi şiddetli bir şekilde dövüyorlardı.

Efendileri Müslümanlığı kabul etmediği müddetçe bu çaresiz insanların ya dinlerinden dönmek veya bir iyiliksever tarafından satın alınıp serbest bırakılmaktan başka çareleri yoktu. Nihayet Hz. Ebû Bekir onların imdadına yetişti. Çok sayıda Müslüman köle ve cari-yeyi sahiplerine büyük miktarda paralar ödeyerek satın aldı ve sonra hürriyetlerini bağışladı. Bilâl-i Habeşî ve annesi Hamâme, Âmir b. Fûheyre, Ubeyy, Ümmü Ubeyy, Ebû Fûkeyhe, Zinnîre, Nehdiye ve Lübeyne Hz. Ebû Bekir'in kurtardığı sahâbiler arasındadır.

Müslüman köle ve cariyelerin dışında, bizzat Hz. Peygamber ve Kureyşe mensup Müslümanlar da saldırı ve işkenceye maruz kalıyorlardı. Nitekim Hz. Ebû Bekir, yukarıda işaret ettiğimiz gibi Utbe b. Rebîa tarafından Kâbe'nin yanında fecî bir şekilde dövülmüştü.

Hâlid b. Saîd babası tarafından önce dövülmüş, daha sonra hapse atılarak aç ve susuz bırakılmıştı.

Hakem b. Ebü'l-Âsî, yeğeni Osman b. Affan'ın ellerini ve ayaklarını bağlamıştı.

Talha b. Ubeydullah ve Zübeyr b. Avvâm da kendi ailelerine mensup şahıslar tarafından işkenceye tâbi tutulmuşlardı. Ancak bütün bu işkenceler ve baskılar bir tek Müslümanı bile İslâm'dan vazgeçirememişti.

Müşrikler bizzat Hz. Peygamber'i de rahatsız ediyorlar ve hatta ona işkence yapıyorlardı. Ukbe b. Ebû Muayt, Übey b. Halef'in kışkırtmasıyla Hz. Peygamber'e hakaret etmiş; Ebû Cehil'in teşvikiyle de bir deve işkembesi getirip secdede iken iki omuzunun üzerine koymuştu.

Ukbe, bir defasında, namaz kılarken onu üzerindeki atkısıyla boğmaya teşebbüs etmiş, onu bu durumdan Hz. Ebû Bekir kurtarmıştı.

Yine bir gün secdedeyken boynuna basmıştı. İbn Abdilber'in verdiği bilgiye göre müşrikler bir defasında Hz. Peygamber'i bayıltıncaya kadar dövmüşler, Hz. Ebû Bekir "Yazıklar olsun size! 'Rabbim Allah'tır' dediği ve size Rabbinizden beyyineler getirdiği için adamı öldürecek misiniz"? diyerek onlara çıkışmıştır. Bunun üzerine müşrikler Hz. Ebû Bekir'i mecnunlukla suçlamışlardır.

Hz. Peygamber'in amcası Ebû Leheb ve karısı Ümmü Cemîl, onun en şiddetli muhalifi idiler. Ebû Leheb, kapısının önüne necaset koyar, Ümmü Cemîl de topladığı dikenleri gece vakti geçeceği yola atardı. Bunun üzerine Tebbet Sûresi nazil olmuştur.

Ebû Leheb, Ebû Cehil, Velid b. Muğîre, Âs b. Vâil, Nadr b. Hâris, Ebû Uhayha, Ukbe b. Ebî Muayt, Utbe b. Rebîa, Şeybe b. Rebîa, Ümmü Cemîl, Ümeyye b. Halef ve Übey b. Halef, Mekkelilerden İslâm düşmanı olanların en meşhurlarıdır.

TERS TEPE N ÇABALAR

Saldırı ve işkencelerin yanında Mekke müşrikleri İslâm'ın yayılmasına engel olmak için tüm güçleriyle çalışıyorlar ve çeşitli metotlar takip ediyorlardı. Meselâ, Kureyş kabileleri, hac yapmak amacıyla dışarıdan Mekke'ye gelenlerin Hz. Peygamber'le konuşup görüşmelerine engel olmak için aralarında Mekke'nin yollarını taksim etmişlerdi. Tarihçilerin verdiği bilgilere göre çeşitli kabilelere mensup on yedi kişiden oluşan bir ekip, yolları tutarak ziyaretçileri karşılarlar, Hz. Peygamber'i soranlara "O mecnundur, şâirdir, sihirbazdır" gibi kötüleyici sözler söyleyerek hacıların kendisiyle konuşmasına engel olmaya çalışırlardı. Ancak bütün bu engellemeler, müşrikler için bir fayda sağlamamış ve tersine İslâm'ın lehine gelişmelere vesile olmuştur. Zira müşriklerin tüm çabalarına rağmen ziyaretçilerden Hz. Peygamber'le görüşüp İslâm'a girenler oluyordu.

Bunlardan Dımâd b. Sa'lebe'nin İslâm'ı kabul edişi son derece ilgi çekicidir. Ezd-i Şenûe kabilesinin başkanı olan Dımâd, umre maksadıyla Mekke'ye gelmişti. Kureyş müşriklerinin Hz. Muhammed (s.a.v.)'in aklını kaybettiğini söylediklerini duyunca, onu tedavi etmeyi düşündü. Hz. Peygamber'e gelerek, şayet isterse kendisini iyileştirebileceğini söyledi. Bu teklif üzerine Hz. Peygamber şu ifadelerle ona cevap vermeye başladı:

"Şüphesiz ki hamd Allah'a mahsustur. O'na hamdeder, O'ndan yardım isteriz. Allah kime hidayet verirse, onu şaşırtacak yoktur. Kimi şaşırtırsa, onu da hidayete erdirecek yoktur. Ben, Allah'tan başka ilah bulunmadığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik ederim. Bundan sonra..."

Hız. Peygamber henüz cevabını tamamlamadan, Dımâd, heycanla onun sözünü keserek, söylediklerini üç defa tekrarlattı. Daha sonra da duyduğu bu sözler hakkında şu değerlendirmeyi yaptı: “Bu sözün bir benzerini hiç duymadım; kâhinlerin, sihirbazların, şairlerin sözlerini işittim, ama bunun gibisini işitmedim. Bu sözler coşkun denizleri bile coşturur”.

Dımâd, ardından hemen kelime-i şehadet getirdi ve müslüman oldu. Hız. Peygamber’e kendisi ve kabilesi adına biât etti.

Devs kabilesinin ileri gelenlerinden şair Tufeyl b. Amr Mekke’ye gelir. Müşrikler hemen yanına gelerek, Hız. Muhammed (s.a.s.)’in davetinden ve kötülüğünden(!) bahsederler; onun aleyhine konuşurlar ve durumun ciddi boyutlara ulaştığını söylerler. Kendi başlarına gelenin Tufeyl’in ve kabilesinin başına gelmesinden korktuklarını dile getirirler. Bunun için onunla konuşmamasını ve sözlerini dinlememesini isterler. Bu husus üzerinde o kadar fazla dururlar ki, Tufeyl b. Amr, Hız. Peygamber’den bir şey dinlememeye, onunla konuşmama kesin karar verir. İstemiyerek de olsa onun bazı sözlerinin kulağına gitmemesi için, Harem-i Şerif’e giderken kulaklarına pamuk tıkar ve bu şekilde Kâbe’nin yanına varır. Tam bu sırada orada namaz kılan Hız. Peygamber’in yanına yaklaşır. Bu arada onun okuduklarından bir söz işittir. Kendi kendine, kendisinin akıllı bir şair olduğunu, güzeli çirkinden ayırt edebildiğini, şayet Hız. Muhammed (s.a.s.)’in tebliğ ettiği şey güzelse kabul edebileceğini, çirkinse reddedeceğini düşünür. Namazını bitirip evine giden Peygamber’i takip eder ve başından geçenleri ona anlatır. Hız. Peygamber kendisine İslâm’ı anlatır; Kur’an okur. Kur’an’ın üslûbunun güzelliği ve dinlediği hususların muhtevası Tufeyl’in hoşuna gider. İslâmiyet’i kabul ederek

yurduna döner; ailesinin ve kabilesinden bazı kimselerin müslüman olmasını sağlar.

UZLAŞMA TEKLİFLERİ

Peygamberimiz (sav) Allah Teala'ya tevekkül ve itimat ederek bu kadar muhalefete ve düşmanlığa rağmen risalet görevini yapmaya devam ediyordu. Allah Teala ona görevini yapmasını emretmiş, kendisini insanlardan koruyacağını bildirmişti. O, risaletine de, kendisini görevlendiren Rabbine de güveniyordu. Ancak bir hakikat vardı ki Müslümanlar henüz ilk başlarda onu koruyacak güçte değillerdi. Hem sayıları az, hem de toplum içinde zayıf kitleden idiler. İşte burada ilahî bir koruma devreye girdi. O da asabiyet davası idi. yani soy sop dayanışması, kabile bağlılığı, akrabalık asabiyeti idi.

Peygamberimizin (a.s.) amcası Ebu Talib; zengin olmamasına rağmen, Kureyşilerin seyyidi, ulu kişisi ve şerefli idi. Kendisinin sözü dinlenir, emirlerine karşı gelmekten çekinilirdi. Ebu Talib Amca, babası Abdulmuttalib'in vasiyeti üzerine, Peygamberimiz (a.s.)'ı sekiz yaşında iken yanına alıp, onu kendi çocuklarından ziyade üzerine titreyerek büyötmüş ve yirmibeş yaşında bulunduğu sırada da Hz. Hatice ile evlendirmek suretiyle, ona karşı babalık ve hâmilik vazifesini gereğı gibi yerine getirmişti.

Yüce Allah'ın buyruğunu yerine getirmek için yardım istediğı sırada da, Abdulmuttalib oğulları arasında, yalnız o, Peygamberimiz (a.s.)'a, "Etrafını kuşatıp seni korumaktan bir an geri durmayacağım!" diyerek, İslâm dâvasında da kendisini destekleyeceğine kesin söz vermiş bulunuyordu.

Ebu Talib Amca Peygamberimiz (a.s.)'ın üzerine böyle olanca şefkatiyle eğildiği ve yanına dikilerek onu koruduğu zaman, Peygamberimiz (a.s.), Yüce Allah'ın **“Şimdi, sen, ne ile emrolunuyorsan apaçık bildir! Müşriklere aldırış etme!”** (Hicr, 94) buyruğuna uyarak vazifesini açıkça yerine getirmeye; gecede gündüzde, açıkta gizlide, halkı tevhid akidesine davete koyuldu. Kendisini bundan ne bir döndürücü döndürebildi, ne bir engelleyici engelleyebildi.

Hac mevsimlerinde; halkın toplu bulundukları yerleri durmadan dolaşarak, rastladığı herkesi,-hür köle, zayıf kavi, zengin fakir ayırt etmeden, Allah'ın birliğine inanmaya davet ve teşvik etti.

Peygamberimiz (a.s.) müşriklerin tapmakta oldukları putlarını yermeye başladığı ve putlara taparak küfür ve dalâlet üzerinde ölüp gitmiş olan baba ve atalarının da Cehenneme atıldıklarını, helak olduklarını açıkladığı zaman Kureyş müşrikleri Peygamberimiz (a.s.)'a suratlarını astılar. Peygamberimiz (a.s.)'ı ve söylediklerini, red ve inkâr ettiler. Peygamberimiz (a.s.)'a karşı koyma ve düşmanlık besleme hususunda birleştiler. Fakat Peygamberimiz (a.s.)'ın amcası Ebu Talib'in kendi dinlerine bağlılıkta devamı, onun aralarındaki saygınlığı, kendisini Peygamberimiz (a.s.) üzerindeki koruyucu ve kollayıcılığı, onların Peygamberimiz (a.s.)'ın üzerine yürüyüvermelerini engellemekteydi. Fakat elbette bu da bir yere kadar idi.

Ancak M. Asım Köksal hocamızın bu ifadeleri sebebiyle bir uyarı yapma ihtiyacı hissettim. Acaba Ebu Talib'in bu desteği olmasa Sevgili Peygamberimiz (sav) bu davadan vaz mı geçecekti? Acaba Efendimiz sırtını Ebu Talib'e vermişti de ona güvenerek mi bu yükün altına girmişti?

“Asla!” dediğinizi duyar gibiyim. Biz davet ve tebliğle ilgili “İnsana Ulaşmak” kitabımızda yeteri kadar açıkladık ki ancak ve an-

cak Allah Teâlâ'nın rızasını amaçlayarak bu işi yapıyor, sadece Allah Teâlâ'ya itimat ve tevekkül ediyor, nefsinı ona teslim ediyor, yüzünü ona çeviriyor, işini ona ısmarlıyor, sırtını ona dayıyor, yalnız ondan istiyor ve bekliyordu. Gerisi ondan gelen vesileler, nimetler, araçlardı. Onlara teşekkürle beraber esas şükürü de Allah Tealâ'ya idi. Bir yandan da ona olan imanı merhametini çoşturuyor, insanların sapıklıkta kalmasına çok üzüüyor, herkes iman etsin de azaptan kurtulsun diye kendini yiyip bitiriyordu. Bu konuda ilahî uyarı aldığını biliyoruz ve belki bir kısmını da şimdi göreceğiz.

Ta ki bu huy, bu merhamet, bunu sağlayan iman bizde de tezhür etsin de insanlara Allah Teâlâ'nın mesajını ulaştırmak için usul ve adabına uygun çok çalışalım, gayret edelim, didinip çabalayalım.

Kureş müşrikleri Hz. Muhammed (s.a.s.)'in azim ve sebatla insanları İslâm'a davet ettiğini görünce, ona engel olması veya himayeden vazgeçmesi için amcası Ebû Tâlib'e müracaat etmeye karar verdiler. İbn Hişam, Kureşlilerin Ebû Tâlib'e bu maksatla üç defa başvurduklarını kaydetmekte ve ilk müracaatı yapan on kişilik heyetin isimlerini vermektedir. Bu heyet Ebû Tâlib'e giderek şunları söylemiştir:

“Ebû Tâlib! Yeğenin tanrılarımıza hakaret etti. Dinimizi kötiledi. Bizim akılsız olduğumuzu babalarımızın, dedelerimizin eğri yolda gitmiş olduklarını söyledi. Şimdi sen ya onu bunları yapmaktan vazgeçir; yahut himayeden vazgeç...”

Ebû Tâlib bu heyeti tatlı dille başından savdı. İlk müracaatlarından istedikleri sonucu elde edemeyen müşrikler Ebû Tâlib'e ikinci defa başvurarak artık yeğenin sözlerine katlanamayacaklarını, ya davasından vazgeçirmesini veya onu himayeden vazgeçmesini, aksi takdirde kendisine karşı da cephe alacaklarını tehdit edercesine söy-

lediler. Ebû Tâlib bu defa Hz. Muhammed (s.a.s.)'i çağırarak Kureyşlilerin kendilerine söylediklerini bildirdi. Davasından vazgeçmesini, artık meselenin kendisinin de altından kalkamayacağı noktaya geldiğini ifade etti. Bunu duyan Hz. Peygamber amcasının kendini koruma hususunda fikir değiştirdiğini sanarak *“Bu işten vazgeçmem için güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseler dahi Allah bu dini üstün kılıncaya kadar veya ben ölinceye kadar vazgeçmeyeceğim.”* deyip ayağa kalktı ve yürüdü. Buna üzülen Ebû Tâlib *“Yeğenim! Git, istediğini söyle. Allah’a andolsun ki seni asla onlara teslim etmem.”* dedi.

Müşrikler, Ebû Tâlib’in Resûlullah’a yardım ettiğini ve onu himayeden vazgeçmeyeceğini, kendilerine onu teslim etmeyeceğini; hatta gerekirse onlardan ayrılacağını anladıkları zaman, Velid b. Muğîre’nin oğlu Umâre’yi yanlarına alarak Ebû Tâlib’e götürdüler. Genç ve yakışıklı olan Umâre’yi Hz. Peygamber’le değiştirmek istediler ve Ebû Tâlib’e şu acıip teklifte bulundular:

“Ebû Tâlib! İşte Kureyş kabilesinin en kuvvetli ve en yakışıklı genci olan Umâre b. Velid. Onu al, zekâsından ve gücünden istifade et, onu evlat edin, senin olsun. Buna karşılık, senin ve dedelerinin dine karşı gelen ve kavminin birliğini bozan, şu yeğenini bize teslim et, onu öldürelim. İşte sana adam yerine bir adam veriyoruz.” Onların bu gülünç ve aldatıcı tekliflerine Ebû Tâlib şu sert cevabı verdi:

“Allah’a yemin ederim ki siz bana çok kötü bir teklifte bulunuyorsunuz! Nasıl olur? Siz oğlunuzu, sizin için beslemem karşılığında bana veriyorsunuz; benimkini ise öldürmek için istiyorsunuz, öyle mi? Bu asla olmaz.”

Müşrikler bizzat Hz. Peygamber’in kendisine başvurarak da bazı tekliflerde bulundular. Bir defasında Utbe b. Rebîa tek başına, bir başka zaman da heyet halinde ona başvurarak, bu hareketiyle mal

istiyorsa mal vermeyi, saltanat istiyorsa kendisini başkan yapmayı, hasta ise tedavi ettirmeyi önerdiler. Fakat Hz. Muhammed (s.a.s.), gayesinin bunlar olmadığını, Allah tarafından kendisine verilen peygamberlik görevini yerine getirdiğini ve bu uğurda her şeye katlanacağını bildirdi.

Bundan bir sonuç alamayan müşrikler, “Biz senin ibadet ettiğine ibadet edelim, sen de bizim taptıklarımıza tap” şeklinde bir teklif daha götürdüler. Bunun üzerine Kâfirûn Sûresi nâzil oldu. Bu sûrenin meâli şöyledir: **“De ki: Ey kâfirler! Ben sizin tapmakta olduklarınıza tapmam. Siz de benim taptığıma tapmıyorsunuz. Ben de sizin taptıklarınıza asla tapacak değilim. Evet, siz de benim taptığıma tapıyor değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim de bana.”** (Kafirun, 1-6)

SOSYAL BOYKOT, İKTİSADÎ AMBARGO

Mekke müşrikleri, Müslümanların sayısının gitgide çoğaldığını, Hz. Hamza ve Hz. Ömer’in Müslüman olmalarıyla güçlendiklerini, Habeşistan’a giden muhacirlerin orada güvenlik içinde yaşadıklarını ve Necâşî’nin de onları teslim etmeyip koruduğunu görünce Hz. Muhammed (s.a.s.)’i öldürmeye karar verdiler. O öldürülünceye kadar Hâşim ve Muttaliboğullarıyla aralarında barış, emniyet akrabalık ve karşılıklı hukuka saygı bulunmadığını açıkça ifade ederek, bu iki kabileyi düşman ilan ettiler. Ebû Tâlib, yeğenini ve kabilesi mensuplarını emniyet altına almak için onları Ebû Tâlib Mahallesi’ne (Şi’bi Ebû Tâlibe) taşıdı.

Müşrikler bunun üzerine bu iki kabile üyelerine kız alıp vermek, alışveriş yapmamak, oturup kalkmamak ve konuşmamak üzere

aralarında antlaştılar. Bir protokol imzalayıp Kâbe'nin duvarına astılar. Resûlullah kendilerine teslim edilene dek bu şartlara uyacaklarına dair karar aldılar. Müşriklerin bundan gayesi hem Hz. Muhammed (s.a.s.)'i ve hem de onu koruyan Hâşim ve Muttaliboğullarını cezalandırmak; bunlara baskı uygulayarak Hz. Muhammed (s.a.s.)'i desteklemekten vazgeçmelerini ve öldürmeleri için kendilerine teslim etmelerini sağlamaktı. Hz. Muhammed (s.a.s.)'in amcası Ebû Leheb ve oğulları dışında tüm Hâşim ve Muttaliboğulları -mü'min olanlar dinine bağlılığından, henüz iman etmeyenler ise kabilelerine bağlılıklarından- Ebû Tâlib Mahallesi'ne taşındılar. Ebû Leheb ve oğulları ise bu birliğe katılmayarak müşriklerin safında yer aldılar.

Hâşimoğulları üç yıl boyunca peygamberliğin yedinci yılından (616), onuncu yılına (619) kadar burada sosyal ve ekonomik boykot altında yaşadılar. Hz. Peygamber, Hz. Hatice ve Ebû Tâlib tüm servetlerini tükettiler. Çünkü bu şartlar altında kervan ticareti de yapamıyorlardı. Ancak hac mevsiminde ve haram aylarda dışarı çıkıp ihtiyaçlarını temin edebiliyorlardı. Müşrikler onları burada da rahat bırakmıyorlar, yiyecek satın alacakları zaman malın fiyatını artırıyorlardı. Şu kadar var ki, boykota katılan kabilelerden, Hâşimoğullarına evlilik yoluyla akraba olanlar, zaman zaman gizlice boykotu ihlal edip mahalleye yiyecek sokabiliyorlardı. Sonunda bazı insaflı kişiler boykotu kaldırmak amacıyla bir araya geldiler. Bunlardan bir kısmı Hâşimoğullarının akrabası oluyordu. Mesela Züheyr b. Ebû Ümeyye, Ebû Tâlib'in kızkardeşinin oğlu; Hişam b. Amr da Ebû Tâlib'in amcası Nadle'nin ana bir kardeşinin oğlu oluyordu. Bu iki şahıs, Kureyş'in ileri gelenlerinden Mut'im b. Adiy, Ebû'l-Bahterî b. Hişam ve Zem'a b. Esved'i de ikna ederek, onların da desteğiyle Ebû Tâlib mahallesine gittiler ve mahsur olanları buradan çıkardılar.

Hız. Muhammed (s.a.s.) bu şahısların iyiliklerini hiçbir zaman unutmamıştır. Şi'bu Ebû Tâlibde Hâşimoğulları ile birlikte sıkıntı çeken Muttaliboğullarını daha sonra Kur'an-ı Kerim'de ifade edilen yakın akrabası (Zilkurbâ) arasına dahil etmiştir. Hâşimoğullarına, Muttaliboğullarıyla aynı derecede akraba olan Abdüşemsoğullarıyla Nevfelogullarını ise Zilkurbâ'nın dışında tutmuştur.

Hız. Muhammed (s.a.s.) bir ağaç kurdunun Kâbe binası içine asılan boykot vesikasının, "Bismikellâhümme" sözü müstesna, zulüm ve akrabalık bağlarını hiçe sayan ifadeler içeren geri kalan kısımlarını yiyip yok ettiğini bildirdi. Müşrikler, vesikanın Hız. Muhammed (s.a.s.)'in söylediği şekilde bürünmüş olduğunu gördüler ve boykot hareketine son verdiler (Peygamberliğin 10 yılı/619). Müşrikler bu boykotla umduklarını elde edemediler; İslâm'ın yayılışını önlemek için başvurdukları bu girişimleri de başarısızlıkla sonuçlandı.

VATANDAN SÜRGÜN VE SUİKAST

Davet yolunda yaşanan engeller ve işkenceler açısından son iki dönem ise vatandan sürgün, yani hicrete mecbur ediş ve suikast, yani öldürme teşebbüsüdür. Nitekim Habeşistan'a ve Yesrib'e hicret sebebi bu işkence ve suikasttan kurtulma çabalarıdır. Ancak biz, "Devlet ve Medeniyet Yolu Hicret" kitabımızda bu olayları ayrıntılı anlattığımız için burada tekrar etmek istemiyoruz. Konunun zihinde bütünlük oluşturabilmesi için bu kadar hatırlatmayı yeterli gördük.

İŞKENCE İMTİHANI VE İNSANLAR

ÇARE İÇİN ÖNCE İNSAN

Her dava için geçerlidir, başarılı olabilmek için önce insanını yetiştirmek gerekir. İslam için de bu kanun, yani sünnetullah değişmez. İslam davasında da önce onun insanı yetişir, sonra dava başarıya erer Allah'ın izniyle.

Bazıları sabırsızdır, fevridir, acelecidir, erken hareket eder. Siz de onun konuşmalarına bakar, kahraman sanırsınız. Belki de öyledir. Ama yanlış yaptığı kesindir.

Akif merhum yapılacaklar konusunda ne güzel söyler:

“Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hükmüne râm ol,

Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.”

Bunun yanına bir ekleme yapalım, “evet, yapılacak budur, ama belli bir sayıya, güce ve imkana erişmeden kıyama kalkmamalıdır. Müslümana düşen vazife, o zamana kadar sabır, yani her türlü olumsuzluğu göğüsleyerek davayı öğrenme, yaşama ve tebliğ etmede dayanma, direnme ve yola devam etmedir.” Bu konuları başka bir kitabımızda yazdığımız için bu kadarcıkla yetinelim.³⁰

Bazı insanlar tezcanlıdır ve hamasi söylem ve eylemlerle hem kendilerini, hem de insanlarını yersiz, yararsız tehlikeye atarlar.

30 Bkz. Cemal Nar, *İslam'da Devlet ve Siyaset*.

Üstelik doğru yapanları da pasiflikle itham ederek ihtilaflara sebep olurlar.

Bunların en haklı gibi oldukları zemin de düşmanlarının dava arkadaşlarına ve kendilerine yaptıkları işkencelerdir. Onlara göre buna katlanmak zillettir ve davalarına yakışmaz.

Elbette işkence bir insanlık suçudur ve insan onuruna yakışmaz. Asla kabullenilemez. Ama bir gerçeği de göz ardı edemeyiz. O da şudur: İşkence görmenin çok derin bir hikmeti vardır ve tevhit mücadelesinde vazgeçilmez bir metottur.

Aslında sünnetullahta “vazgeçilmez” olan “imtihandır.” Allah Teâlâ’nın iman edenleri denemesi, sınaması, imtihana tabi tutmasıdır.

Ne diye?

Ta ki doğru olan yalancıdan, kaliteli olan da ehvenden ayrılsın, mirasyedi ile çalışıp kazanan belli olsun diye. Bunun sonucu kaliteli mü’min ve tüm değerlerini içine sindirmiş bir İslam toplumdur. Bunun için önce bir iki örnek görelim:

Habbab b. Eret, İslam tarihinde işkenceye uğrayan ilk müslümanlardan biridir. Tarihçilerin bildirdiğine göre Habbab, Sevâdî’dir. Yani Irak’ın Sevâd bölgesinden birisidir. Bir gün, Rabia kavminden bir topluluk, onun bulunduğu bölgeye baskın yapıp Habbab’ı esir aldılar ve onu Hicaz’a getirip sattılar. Habbab, Zühre oğullarının anlaşmalı olduğu Huzâa’lı Sibâ b. Abdi’l-Uzza’ya düşmüştü. Esir düşünce, Ümmü Enmâr’ın eline geçmiştir, o da âzad etmiştir. Arapça’yı iyi konuşmadığı için “Eret,” yani “tutuk” ismi verilmiştir. Belâzürî’nin Kerdüs’tan naklettiğine göre, Habbab, “altının altıncısı” olarak müslüman olmuştur. Ne şeref değil mi?!

Yine Belâzürî, Şa'bî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Bazı Müslümanlar, işkence gördüklerinde, müşriklerin istedikleri sözleri sarf ettiler. Yalnız Habbab b. Eret hariç. Onun sırtını kızgın taşa yapıştırıyorlar, vücudunun yağı gidinceye kadar öylece durduruyorlardı.

Bir gün Habbab b. Eret, Hz. Ömer'in halifeliği sırasında onun huzuruna girdi. Hz. Ömer, onu yanına yaklaştırıp yerine oturtup *"Yeryüzünde şu meclise, bundan daha lâayık ve müstahak olan, ancak bir adam vardır!"* dedi. Habbab b. Eret, "Ey müminlerin emîri! Kimdir o?" diye sordu. Hz. Ömer, "Bilâl'dir!" dedi. (Şa'bî'nin rivayetinde "Ammar b. Yâsir" ismi geçer)

Habbab b. Eret, "Ey müminlerin emîri! O benden daha lâayık olamaz! Çünkü, müşrikler içinde Bilâl'i koruyan bazı kimseler vardı. Benim ise hiçbir koruyucum olmadı. Öyle bir gün gördüm ki, beni tuttular, ateş yaktilar ve beni sırt üstü ateşin içine yatırdılar. Sonra, adamın biri, ayağını göğsümün üzerine bastı da, sırtımla yer soğuyuncaya kadar beni kımıldatmadı!" dedi.

Sonra sırtını açtı ki, ateş yanıklarından sırtı alaca olmuş. Elini soksan girecek oyuklar oluşmuştu.

İşte bu kahramanın işkenceye dayanamadığı bir günde bir sabırsızlığı oldu. Peygamberimizden, daha sonra utanacağı bir talebi oldu.

Neydi bu?

İMTİHANLARA SABIR

Anlatalım. Ama önce ilkeleri bir daha hatırlayalım isterseniz. "Bir davanın başarılı olması için önce ona içtenlikle inanan ve onun

için çabalayan bir insanının, bir cemaatinin olması gerekir” demiş ve eklemiştik; “o insanlar da elbette sadıklık sınavından geçirilecektir.”

Bu olmadan zafer gerçekleşmez. Bu olmadan hareket edenler, hikmetsiz hareket etmişlerdir ve hayırlı netice alamazlar.

Onun için “ya geç kalırsak?” diyenlere “başlayamayan geç kalmaktan bahsedemez” deriz.

“Daha ne zamana kadar?” diye sorana da, “yeterli insana ve imkana ulaşıncaya kadar” deriz.

Daha önce harekete geçen fıkıh bilmez, hadiseleri anlamaz, hikmeti kavramazlara, “temkin metodunu” ilke edinmiş ehl-i sünnet mensupları olarak sadece dua eder, ama bile bile Müslümanları kırdıracak, hazırlıkları ve umutları yok edecek, davayı bitirip tüketecek maceralarına katılmayız. Varsın onlar cahilliklerini bizlere “korkak” diyerek kapatmaya çalışsınlar, önemli değil. Allah Teâlâ’nın her şeyi gördüğünü, bildiğini bilmemiz, bu bilgiyle kalbimizin mutmain olması bize yeter.

Ümmü Enmâr’ın azatlı kölesi olan Habbab’tan bir misal vermiştik. Şimdi konuyla ilgili olarak yaşadıklarını bir kez daha görmenin sırasıdır.

Bilindiği gibi o demirci idi, kılıç yapardı. Öteden beri, Resûlullah (sav) ile görüşüp, konuşurdu. Ümmü Enmar, bunu haber alınca, kızdı. Habbab’ı bağlattı, ateşte kızdırttığı demirle başını dağlattı. Habbab, Resûlullah (sav)’e gelip Ümmü Enmar’dan ve başının ızdırâbından yakındı. Peygamberimiz: “Allah’ım! Habbab’a yardım et!” diye duâ etti. Ümmü Enmar, başından bir hastalığa yakalandı. Izzırabından dolayı köpeklerle beraber inlerdi. Kendisine, başını ateşle dağlatması tavsiye edildi. Habbab da bir müddet onun başını dağladı.

İslam'a girdiğinde Habbab'a en çok işkence yapan Utbe b. Ebi Vakkas idi. Ayrıca, es-Sebt el-Esved b. Abd-i Yağus olduğu söylenir. Buhâri, Muhammed b. Ömer el-Eslemî ve Beyhaki'nin Habbab bin el-Eret'ten rivayet ettiği hadisi naklediyoruz: Habbab anlatıyor:

“Peygamber Efendimiz (sav), Kabe'nin gölgesinde kaftanını yas-tık yaparak, ona yaslanıp dinleniyorken yanına geldim. Müşrikler-den şiddetli bir işkence görmüştük. Ben, “Yâ Resûlallah, çektiğimiz şu işkencelerden dolayı bizim için Allah'a dua etmeyecek misin?” dedim.

Bunun üzerine Peygamberimiz hemen doğrulup, oturdu. Benzi atmış, yüzü kızarmıştı, şöyle buyurdu: *“Sizden önceki ümmetler ara-sında öyle kimseler vardı ki, demir tarakla bütün derileri ve etleri ke-miklerinden ayrılırdı da bu işkence yine onu dininden döndüremezdi. Testere ile tepesinden ikiye bölünürdü de yine bu işkence onu dininden dondüremezdi. Allah elbette bu işi (İslâmiyet'i) tamamlayacak ve üs-tün kılacaktır. Hatta, hayvanına binip Sanâ'dan ta Hadramût'a kadar tek başına giden bir kimse Allah hariç hiç kimseden korkmayacaktır. Koyunları hakkında da kurt saldırısından başka bir korku duymaya-caktır.”* buyurdu.³¹

İşte şu ayetlerin, imanları sebebiyle çeşitli işkencelere maruz ka-lan bazı sahabiler hakkında nazil olduğu rivayet edilmiştir: **“İnsan-lar, imtihandan geçirilmeden, sadece “biz de iman ettik” deme-le-riyle bırakılıvereceklerini mi sandılar? Andolsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmiştizdir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.”** (Anke-but, 2-3)

31 Buhâri, 7/202 (3852).

İman, her ne kadar kalpte gerçekleşen bir kesin inanç ise de, bunun bir de dil ile ifade etme ve azalar ile amel etme, inandığı gibi yaşama boyutu vardır. İnsan bu inanç ve amel boyutu ile bir kafirden çok açık bir şekilde seçilir, ayrışır ve belli olur.

Sırf dille söylenen bir söz değildir iman aslında. “La ilahe illallah” demek, birtakım yükümlülükleri üstlenmek demektir. İslam, özgü ağırlıkları bulunan bir emanettir. Sabretmeyi gerektiren bir cihattır. Katlanılması zorunlu olan bir çabadır. Bu yüzden, insanların “inandık” demeleri yeterli değildir. Sınavdan geçirilmeden, bu sınav esnasında kararlılıklarını ortaya koymadan, bu sınavdan cevherleri arınmış, kalpleri berraklaşmış olarak çıkmadan, sırf böyle bir iddiada bulunmakla bırakılmazlar. Tıpkı ateşin altını eriterek, saf altın madeni ile karışımında bulunan diğer değersiz madenleri ve cürufu birbirinden ayırması gibi.

İşte, bu iman uğruna sınavdan geçirilme olgusu, yüce Allah’ın kanununda değişmez bir esastır, her zaman geçerli olan bir ölçüdür. Eskiler de, yeniler de, daha sonra dünyaya gelecekler de aynı imtihandan muhakkak geçeceklerdir.

İmtihandan geçmeyenler için su-i zanna gerek yoktur ama kimse kusura bakmasın, yiğitliklerine de itibar yoktur. Sözümüzü inkar edenler Bakara Suresinden “Talut ve Calut” kıssasını bir tefsir eşliğinde biraz da genişçe okusunlar derim.

Biz de yazalım ama kısaca inşaallah.

Onun için denilmiştir:

“Ayinesi (aynası) ıstır kişinin, lafa bakılmaz

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.”

NEDEN ÖNCE İNSAN DİYORUZ?

Büyük imtihanlardan geçiyoruz. Terör bir imtihandır. Irkçılık bir imtihandır. Zalimler bir imtihandır. İç barışın bozulması, kargaşa ve karmaşa bir imtihandır. Güç kullanma bir imtihandır. Taraf seçmek bir imtihandır.

Yeryüzü ama özellikle de Müslümanlar büyük bir sınavdan geçiyor. Türkiye, Suriye, İran, Irak, Yemen, Afganistan, Çeçenistan, Somali, Arakan, Keşmir vs. büyük imtihanların yaşandığı vatanlarımızdır.

Acımız ve sınavımız büyük, zira “insanımız” “sınavımıza” hazır değil. Bilgisiz, bilinçsiz, iradesiz, amelsiz. Pusulasını şaşırılmış bir gemide Şeytanlara teslim sanki...

İşte basit bir örnek: Suriye’den kaçarak ülkemize sığınan “muhacirlere” “ensar” olarak imtihanı kazanmak varken, “bunlar bizim ekmeğimizi yiyorlar, bizi fakir edecekler” diyen insanlar, Mekke’den Medineye hicret eden “Muhacirlerden” ve onlara destek veren “ensardan” ne anlar? Bunları düzenleyen ve Müslümanlar arasında “muahat-kardeşlik” anlaşması yaptıran Hz. Muhammed ile ne alakası var? Bunu isteyen ve öven Kur’an ile ne alakası var?

Bu ülkenin hepsi böyle Müslüman olsa “İslam Davamız” adına ne yazar?

Aaaah ki ah! Of ki off!

Herkesi imtihan eden Allah Teala hiç kuşkusuz sınamadan önce de kalplerin gerçek durumunu bilir. O’nun ilmi geçmiş ve geleceği beraber kuşatır. Bunun aksi düşünülemez. Ne var ki, sınavdan geçirme, Allah’ın ezeli bilgisince bilinen, ancak insanın kendi bilgisine göre henüz gizli olup bilinmeyen durumları, konumları, işleri, söz-

leri, niyetleri imtihan ederek değerlendirmeye tabi tutar. Yani biz-zat yaşatarak hayatta gözler önüne serer. İnsanlar da zaten önceden bilmedikleri ve karşılaştıkları zamanda cüz'î iradeleri ile tercih edip sorumluluğunu yüklendikleri işlerden dolayı hesaba çekilirler. Sırf yüce Allah'ın bildiği, ancak hareket olarak ortaya konmayan durum-larından dolayı değil.

Sonuçta insan, kendi iradesi ile tercih ederek yaptığı kendi fi-i-linden sorumludur. Allah Teâlâ'nın ezeli ilmi ile bildiklerinden değil. O ezeli bilgi ancak Allah Teâlâ'nın bilebileceği bir bilgidir ve insanın iradesini kaldırmaz, tercihte bir yöne icbar etmez. Bunu kavrayan kaderi anlar.

Kavramasına yardımcı bir örnek verelim insana, takvimde “bu-gün güneş tutulacak” diye yazıyor. Ve güneş de gerçekten tutuluyor. Acaba bu güneş aylar öncesinde takvime böyle yazıldığı için mi tu-tuldu? Yoksa tutulacağı aylar önce bilindi de takvime bu bilgiler tu-tulmadan önce mi yazıldı? Bu “yazılma” güneşi tutulmaya mecbur eder mi?

Şüphesiz ki iman, yüce Allah'ın yeryüzündeki emanetidir. Bu emaneti ancak ona lâıyık olanlar, onu taşıyacak güce sahip bulunan-lar, kalplerini tüm diğer duygulardan soyutlayıp, içtenlikle ona özgü kılanlar yüklenebilir. Onu rahata ve konfora, huzur ve güvenliğe, ni-met ve aldanmaya tercih edenler taşıyabilirler bu emaneti.

Bu emanet, yeryüzü halifeliğidir. İnsanları Allah'ın yoluna sevk etme, yüce Allah'ın mesajını insanların hayatında gerçekleştirme gö-revidir. Hiç kuşkusuz bu, onur verici bir emanettir. Ve bu emanet oldukça ağırdır. Bu emanet, Yüce Allah'tan gelen ve insanları yerine getirmekle yükümlü kılan bir emirdir.

Bir mü'minin batıl ve batıl taraftarları tarafından eziyetlere uğratılması, sonra kendisini savunacak, destek olacak bir yardımcı bulamaması, kendi kendisini savunup kurtaracak durumda olmaması, tağutlara, zorbalara karşı koyacak güçten yoksun bulunması da bir imtihandır.

Belki de bu imtihanın en belirgin şeklidir.

O kadar ki, imtihan sözü duyulur duyulmaz, zihinde uyanan ilk olgu budur. Ancak bu, imtihanın en ağır şekli değildir. Değişik şekillerde ve yöntemlerde beliren daha birçok imtihan vardır. Bunlar işaret ettiğimiz imtihan şeklinden daha acı ve sonuçları bakımından daha yıkıcı olabilirler.

Mesela ne gibiler?

Mesele değil, bunların örneğini veririz, ama asıl meseleyi unutmayalım: Bir dava önce insanını hazırlamalıdır. Sınava hazırlamalıdır insanını. Ve başarılı çıkarmalıdır imtihanlardan. Bu olmadan hamasi nutuk atmaların hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur.

Üstelik yerinde kullanılsa tüyleri diken diken ederek candan geçiren o nutuklar, insanı olmazsa komediye döndürür.

Bunu bir kere daha vurguladıktan sonra, bir yanı da güncel olan bazı imtihanlardan bahsedebiliriz artık.

İMTİHANSIZ OLMAZ

Bir insanın kendisinden dolayı aile fertlerinin ve sevdiklerinin başına bir felâketin gelmesinden korkması, üstelik böyle bir durumda onları savunamaması, son derece acı ve etkileyici bir imtihan şeklidir. Çünkü tecrübelerimizle biliyoruz ki, hukuklarında “suç

şahsidir” diye yazsa bile, zalimler suçlu diye iddia ettikleri bir insan yerine onun ana babasını, eşini ve çocuklarını içeri alıp işkenceden geçirebiliyorlar. Hatta hanımlarının, kız kardeşlerinin ırzına tecavüz edebiliyorlar. İşkencelere direnip zanlının konuşmadığı zamanlarda sevgili annesinin işkence çığlıkları insanı bülbül gibi konuşturabiliyor. Allah ellerine düşürmesin!

O tam da cihadın ortasında iken aile fertleri ve sevdikleri ona gelip barış yapmasını ya da teslim olmasını telkin ederler. Sevgi adına, yakınlık adına eziyetlere ya da ölüme terk ettiği kimseler için Allah’tan korkması gerektiğini ileri sürerek, taviz vermesi çağrısında bulunurlar.

Nitekim Ankebut Suresinde, bu tür bir imtihanın son derece ağır ve meşakkatli olan anne ve baba açısından imtihana tabi tutulmaya işaret edilmiştir: **“Biz insana ana-babasına iyi davranmayı tavsiye ettik. Fakat eğer annen ve baban, ne olduğu belirsiz bir putu bana ortak koşmaya seni zorlarsa, sakın sözlerini dinleme. Hepiniz bana döneceksiniz. O zaman neler yaptığınızı size haber veririm. İman edip iyi ameller işleyenleri kesinlikle iyi kullar arasına katarız.”** (Ankebut, 8-9)

Seyyit Kutub’un *Fi Zilal*’de dediği gibi anne-baba, akrabalar arasında insana en yakın olanlardır. Onların bir üstünlükleri vardır. Sevgi gösterilme bakımından önceliklidirler. Onlara karşı yapılması gereken zorunlu görevler vardır. Sevgi, saygı, değer verme, ihtiyaçlarını karşılama gibi. Ama Allah’ın hakkı gündeme gelince, onlara uymak, sözlerini dinlemek söz konusu olamaz. İşte izlenecek yol: **“Biz insana ana-babasına iyi davranmayı tavsiye ettik. Fakat eğer annen ve baban, ne idiği belirsiz bir putu bana ortak koşmaya seni zorlarsa, sakın sözlerini dinleme.”**

Kuşkusuz Allah adına kurulan bağ, en öncelikli bağdır. Hiçbir zaman kopmayan sağlam kulp Allah'a bağlılıktır. Eğer anne ve baba müşrik iseler, onlara iyilik ve ikramda bulunulur, bakımları, geçimleri üstlenilir. Ama onlara itaat edilmez, dedikleri yapılmaz. Şu dünyaya hayatı bir gün sona erecektir. Sonra herkes Allah'ın huzurunda toplanacaktır: **“Hepiniz bana döneceksiniz. O zaman neler yaptığınızı size haber veririm.”**

Bu arada mü'minlerle, müşriklerin birbirlerinden farklı konumda olduklarına dikkat çekiliyor. Çünkü aralarında soy birliği ve evlilik gibi akrabalık bağları kurulmuş olmasa bile, mü'min toplum bir ailedir. Ve mü'minler birbirinin dostu ve destekçisidir.

“İman edip iyi ameller işleyenleri kesinlikle iyi kullar arasına katarız.” Böylece Allah'a bağlanan mü'minler, gerçekte oldukları gibi tek bir cemaat olarak nitelendiriliyorlar. Kan, akrabalık, soy ve evlilik gibi bağlar geçersiz sayılıyor. Dünya hayatı ile birlikte onların da sona erdikleri vurgulanıyor. Çünkü bunlar hiçbir zaman kopmayan, sağlam kulptan ayrıldıkları için asıl değil, geçici bağlardır.

Tirmizi, bu ayeti açıklarken, ayetin Sa'd b. Ebu Vakkas -Allah ondan razı olsun- ile annesi Himne binti Ebu Süfyan hakkında indiğini söyler. Sa'd b. Ebu Vakkas annesine çok iyi davranırdı. Bir ara annesi “Bu yeni icad ettiğin din de neyin nesi Vallahi bundan sonra sen eski dinine dönmedikçe ya da ben ölmedikçe hiçbir şey yemeyeceğim içmeyeceğini. Sen de yaşadıkça “Annesinin katili” diye ayıplanırsın” demiş ve bir gün, bir gece hiçbir şey yemeden, içmeden beklemişti. Bunun üzerine Sa'd yanına gelmiş ve şöyle demişti: “Anneciğim, yüz tane canım olsa ve bunlar teker teker çıksa yine de dinimi terk etmem. İster ye, ister yeme.” Kadın da oğlundan ümit kesince tekrar yemeye, içmeye başlamıştı. Bunun üzerine yüce Allah bu ayeti indi-

rerek anne-babaya iyi davranılmasını, onlara iyilikte bulunulmasını emretmiş, fakat şirk hususunda onlara uymayı yasaklamıştır.

Böylece iman, akraba ve yakınlık sınavından başarıyla çıkmış, ama müşrik akrabalara karşı iyilik ve güzel muamele, uyulması gereken bir kural olarak yerini korumuştur. Her mü'min her an için bu tür bir sınavla karşı karşıya kalabilir. Bu yüzden yüce Allah'ın açıklaması ile Sa'd b. Ebu Vakkaş'ın fiili uygulaması onlara kurtuluş ve güvenlik sancağı olmalıdır.

Daha sonra sınanmak amacı ile eziyetlere uğratılırken, korkudan feryadı basan, öte yandan tehlike geçip kendini güvencede hissedince bol keseden atan bazı ruhların bu durumla ilgili her şeyi en ince noktasına kadar yansıtan eksiksiz bir tablosu çiziliyor. Bu tablo sayılı birkaç kelime ile göz önünde canlandırılıyor. Karakteristik özellikleri belirgin, temel çizgileri net olarak göze çarpan canlı bir tablodur bu.

Maddî ve manevî alanda dünyayı sömüren ve haksız mal elde ederek zenginleşen batıl taraftarlarına, malları gasbedilenler dahil, insanların ikbal ve izzet kazanmak için yönelmesi, insanların onları başarılı ve zinde görmesi ve gıpta ile bakarak yağcılık ve dalkavukluk yapması, herkesin onları övme yarışına girerek şereflerini yitirmesi, kitlelerin onların başarılarını alkışlaması, önlerine dikilen tüm engelleri bertaraf etmeleri, zengin, müreffeh ve seçkin bir hayat yaşamaları, buna karşılık mü'minlerin fakirlik ve zillet içinde aşağılanarak hor ve hakir kılınması, ihmal ve ihanet edilmiş olması, hiç kimse tarafından sevilmemesi, bilinmemesi, savunulmaması, daha da acısı, kendisi gibi az sayıdaki mü'minleri hariç tutarsak hakkın değerinin bilinmemesi vs. çok acı bir imtihan şekilleridir.

Çevreden uzaklaştırılmak, yalnız ve yarımsız bırakılmak, inanç adına ortada kalmak da bir imtihandır. Bu durumdaki bir mü'min, çevresini kuşatan toplumun ve fertlerin sapıklığa dalarken, kendinin yapayalnız, garip ve kovulmuş olarak kaldığını görür. Kolay zamanlarda beraber oturup kalktıkları, hizmet ettikleri, derneklerini şenlendirdikleri insanlar, zor zamanlar gelince etrafta hiç gözükmeyen olmuşlardır. Şimdi mahkemelerde ve zindanlarda yanında hiç kimse yoktur. Bir iki himmet erbabının küçük küçük maddi yardımları bile bir iş görürken, büyük yardımlara muhtaç olduğu zamanlarda yük, sadece onun sırtında kalmıştır. Artık Necip Fazıl'ın "Sakarya Türküsü" şiirini okuyarak teselli bulmanın zamanıdır:

*"İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir;
Oluklar çift; birinden nur akar; birinden kir.
Akışta demetlenmiş, büyük, küçük, kâinat;
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!
Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne,
Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine;
Çatlıyor, yırtınıyor yokuşu sökmek için.
Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin?
Rabbim isterse, sular büküm büküm burulur,
Sırtına Sakaryanın, Türk tarihi vurulur.
Eyvah, eyvah, Sakaryam, sana mı düştü bu yük?
Bu dâva hor, bu dâva öksüz, bu dâva büyük! ..*

Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
Binbir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

İnsandır sanıyordum mukaddes yüke hamal.
Hamallık ki, sonunda, ne rütbe var, ne de mal,
Yalnız acı bir lokma, zehirle pişmiş aştan;
Ve ayrılık, anneden, vatandan, arkadaştan.
Şimdi dövün Sakarya, dövünmek vakti bu ân;
Kehkeşanlara kaçmış eski güneşleri an!
Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?
Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?
Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?
Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!
Bütün bunlar sendedir, bu girift bilmeceler;
Sakarya, kandillere katran döktü geceler.

Vicdan azabına eş, kayna kayna Sakarya,
Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!

İnsan üç beş damla kan, ırmak üç beş damla su;
Bir hayata çattık ki, hayata kurmuş pususu.
Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek;
Siz, hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?
Kafdağını assalar, belki çeker de bir kıl!

*Bu ifritten sualin, kılını çekmez akıl!
Sakarya, sâf çocuğu, mâsum Anadolunun,
Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun!
Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız;
Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!
Akrebin kiskacında yoğurmuş bizi kader;
Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber Kılavuz!*

*Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya! ..”*

Bir diğer imtihan şekli de var ki, onu günümüzde açıkça görmek mümkündür. Evet, bir mü'minin, ahlâki açıdan, toplumsal değer yargıları açısından bitmiş, tükenmiş ve kokuşmuş bazı Doğulu veya Batılı devletlerin ve milletlerin maddi açıdan kalkınmış olmalarını görmesi, kökü haramiliğe dayansa da ellerindeki servet ve teknik ile uygarca bir hayat sürdürmelerini, hukukun üstünlüğü, yönetime katılım ve sosyal örgütlenmeler ile her ferdin bu toplumlarda insanın değerine yaraşır gözetim ve korunma imkânından yararlanmalarını, Allah'ın dinine karşı çıkıp isyan ettikleri halde güç ve zenginlik elde etmelerini görmesi, bu arada sözde İslam devlet ve milletlerine bakıp sadece zulüm, fakirlik, zillet ve horluk görmesi, çok zor olan bir imtihandır.

Bir de “en büyük imtihan” vardır önünde. Nefis ve ihtiras imtihanı. Toprağın çekiciliği, et ve kanın ve şehvetin ağırlığı, şan, şöhrat ve makam diye özetlenebilecek nimet ve iktidar isteği, ya da sonu-

na kadar rahatlık ve güven arzusu. Buna rağmen direnerek nefsin derinliklerinde, hayat şartlarında, toplumun mantığında ve devrin insanlarının düşüncelerinde yer eden engellere ve geçit vermez önlemlere rağmen, iman yolunu izlemenin, imanın öngördüğü üstün manevi düzeye ulaşmanın, ihlas ile salih amel işlemenn, sürekli cihad, yani dini yaşama ve yaşatma davasının zorluğu, bütün imtihan şekillerinden daha ağır ve daha büyük imtihandır.

Yol uzayıp Allah'ın yardımı gecikince, düşman etrafı kuşatıp azabı hissedilince, zayıfların anlamsız söz ve geçersiz bahaneleri akıllılar tarafından bile bir kaçış sebebi gibi görülüp desteklenir hale gelince, hatta ev ve içindekileri korumak bile cihattan kaçışa mazeret olarak sunulunca, imtihan daha şiddetli ve daha ağır olur. O zaman deneme sınavı, hayat imtihanı her zamankinden çok daha şiddetlenir ve sertleşir.

Bu durum karşısında yüce Allah'ın koruduğu kimselerden başkası direnç göstermez, sabretmez. Bunlar iman gerçeğini içlerine sindiren kimselerdir, bu büyük emaneti, göğün yeryüzündeki emanetini, Allah'ın insan vicdanına yüklediği emaneti eksiksiz bir şekilde yüklenen ve gereğini yapan kimselerdir.

Tam da burada bir soru akla geliyor:

Acaba Allah Teala bu şekilde mü'minleri imtihan etmekle onlara azap etmeyi, onları sıkıntılara sokmayı, onlara eziyet etmeyi mi istiyor?

Buna bir mü'min "evet" demez.

Peki, neyi istiyor?

Bunu biraz düşünelim mi?..

İMTİHANIN AMACI

Bu imtihan ve denemelerin asıl amacı, inancı taşımak ve emaneti yüklenebilmek için gerçek anlamda hazırlanmış olup olmadığını insana göstermektir. Çünkü bu iman ve emanet, özel bir hazırlığı ve donanımı gerektiriyor. Bu da ancak fiili olarak meşakkat çekmekle, hayatta zorlukları uygulayarak göğüslemekle, kendini diri ve sağlam tutmakla, gerçek anlamda ihtirasları yenmekle, acılara, ızdıraplara karşı hakkıyla sabretmekle, imtihanın uzun süreli olmasına ve denemenin çok ağır olmasına rağmen, gerçekten Allah'ın zaferine ya da sevabına güvenmekle mümkün olur.

Zorluklar, ateşe atılan madenin cüruftan temizlenmesi gibi, insan ruhunu adeta eritir, pisliklerini giderir. Kabalıklarını yontar, çirkinliklerini atar, cevherini açığa çıkarır, içindeki potansiyel güçleri uyarır ve yoğunlaştırır. Sert ve şiddetli darbelerle döverek madenini sertleştirir, parlatır.

Aynı şekilde zorlukların toplumlar üzerinde de büyük ve kalıcı etkileri vardır. Acıların, zorlukların potasında eritilen toplumlardan geriye sadece tabiat itibarıyla en sarsılmaz olanları, karakterleri en sağlam olanları, Allah'la sıkı sıkıya ilişki halinde bulunanları, O'nun katındaki iki güzelliği; zafere ya da ahiret sevabına şiddetle bağlananları kalır. Böyle bir süreçten geçen toplumlar en sonunda bayrağı teslim alırlar. Çünkü bu hazırlık ve deneme devresinden sonra artık emaneti yüklenecek niteliklere sahip olmuşlardır.

Onlar, ağır bir bedel ödedikleri, sıkıntılara karşı sabrettikleri, uğrunda birçok acılara katlandıkları, büyük fedakârlıklarda bulundukları için, artık bu emaneti teslim alırlarken, bir mirasyedi gibi olmaz, onun değerini bilen birisi olarak her şeyden üstün tutarlar.

Kanını feda eden, sinirlerini yıpratan, rahatını, huzurunu bir kenara bırakan, arzularından ve zevklerinden vazgeçen, sonra eziyetlere ve birçok şeyden yoksun olmaya karşı sonuna kadar sabreden biri kuşkusuz, uğrunda bunca fedakârlıkta bulunduğu emanetin ne kadar değerli olduğunun bilincinde olur. Bu yüzden çektiği bunca acıdan, katlandığı bunca fedakârlıktan sonra bu emaneti ucuza kapırmaz. Onu hayati pahasına korur.

İman ve hak davasının en sonunda üstün gelmesi, nihai zaferi kazanması ise, yüce Allah'ın vaadi ile garanti altına alınmıştır. Bir mü'min Allah'ın vaadinin yerine gelmesinden kuşku duymaz.

Ama eğer bu vaad gecikirse hiç kuşkusuz yüce Allah'ın planladığı bir hikmetten dolayıdır. Ve mutlaka iman davası için, mü'minler için hayır kaynağıdır. Hiç kimse yüce Allah kadar gerçeğe ve gerçek taraftarlarına ilgi gösteremez, onları koruyamaz. İmtihandan geçirilen, çeşitli musibetlerle denenmiş mü'minler için, Allah'ın hak davasını yüklenecek güvenilir kimseler olarak Allah tarafından seçilmeleri yeterli bir ödüldür.

Bir sahih hadiste Peygamber efendimiz (sav) şöyle buyurmaktadır: *“İnsanlar arasında en ağır imtihandan geçirilenler peygamberlerdir. Sonra salih kişiler gelir. Bu böylece devam eder gider. Kişi dini duygularının düzeyine göre, denenmek amacı ile imtihandan geçirilir. Eğer sarsılmaz bir inanca, köklü bir dini pratiğe sahipse, imtihanın dozajı arttırılır.”*

Mü'minleri dinlerinden döndürmek için onlara baskı uygulayanlara, eziyet edenlere, bu amaçla her türlü kötülüğü yapanlara gelince; onlar Allah'ın azabından kaçıp kurtulamazlar. Onların kof güçleri istediği kadar debdebeli, ihtişamlı görünsün, bir balon gibi şişirilmiş batıl sistemleri istediği kadar sağlam ve sarsılmaz görünsün, sonunda ke-

sinlikle yakayı ele vereceklerdir. Allah'ın vaadi bu yöndedir, her zaman geçerli olan yasası eninde sonunda bunu öngörür: *“Yoksa kötülük işleyenler bizim elimizden kurtulabileceklerini mi sanıyorlar? Ne kadar yanlış düşünüyorlar?”*

Hiçbir bozguncu, yakayı kurtaracağını, bu işten sıyrılacağını kesinlikle beklemesin. Böyle sanan, kötü bir hüküm vermiş olur. Tasarladığı plan bozulur, düşüncesi boşa çıkar. Çünkü mü'minin imanını denemek, doğrularla yalancıları birbirinden ayırmak amacıyla imtihanı bir yasa olarak öngören yüce Allah, mü'minleri dinlerinden döndürmek için ellerinden gelen her türlü kötülüğü yapanları suçüstü yakalayıp cezalandırmayı da bir yasa olarak belirlemiştir. Bu yasa hiçbir şekilde değiştirilemez, yürürlükten kaldırılamaz ve herhangi bir bölgeyle veya toplumla sınırlandırılmaz.

Suheyb b. Sinan er-Rûmî de eziyet gören müslümanlardandır. İbn Sa'd'ın Urve'den rivayet ettiğine göre, Suheyb, Allah yolunda işkenceye uğrayan mustazaf müslümanlardandı. Amir b. Führeyt de işkenceye uğrayanlardandır. Amir, Allah yolunda Mekke'de işkenceye uğrayan ezilen müslümanlardandı. Dininden dönmesi için ona işkence yapılıyordu. Hz. Ebu Bekir, onu satın alıp âzad etti. Amir b. Führeyt'e, şuurunu kaybedinceye kadar işkence yapıldı. Ebu Führeyt de onlardandır.

Ebu Führeyt, ki ismi Eflah veya Yesar'dı, Safvan b. Ümeyye'nin kölesi idi. Bilâl-i Habeşî ile birlikte müslüman olmuştu. Ümeyye b. Halef, bir gün, Hz. Ebu Bekir oradan geçerken, Ebu Führeyt'nin ayağına ip bağlattı. Onu kızgın kayalıklara kadar sürükletti. Ümeyye, o sırada yanlarından geçen, kara böceği göstererek Ebu Führeyt'e “Senin Rabbin bu değil mi?” dedi. Ebu Führeyt de “Benim Rab-bim, Allah'tır. Beni de, seni de o böceği de, O yaratmıştır!”, deyince,

Umeyye kızdı. Ebu Fûkeyhe'nin boğazını boğarcasma sıktı. Kardeşi Übey b. Halef de "Artır onun azabını! Muhammed, gelip onu, sihri ile kurtarana kadar artır!" dedi. Onu, öğlenin en şiddetli sıcağında çıkarıp bağlar; Ramdâda yüzükoyun yatırır, sırtına veya göğsüne kocaman bir taş, bir kaya parçası koyarlar; dili, ağzından dışarı sarkardı. "Öldü, artık!" diyerek yanından ayrılırlardı. Sonradan ayılırdı. Hz. Ebu Bekir, Fûkeyhe'yi satın alıp işkenceden kurtardı.

Ammar ve babası Yâsir, annesi Sümeyye ve kardeşi Abdullah da eziyet görenlerdendi. Müslüman olduklarını ilk açıklayanlar, Ebu Bekir, Bilâl, Habbab, Suheyb ve Ammar'dır. Allah, Resûlullah (sav)'i amcası vesilesiyle koruyordu. Ebu Bekir'i de kavmi himaye ediyordu. Diğerleri ise demir zırhlar giydirilip güçleri tükeninceye kadar güneşin altına bırakılıyorlardı. Ebu Cehil bir gün Sümeyye'nin başına gelip kalbine mızrağını saplamıştı. O, İslam'ın ilk şehididir.

Ammar b. Yasir'i sadece bir don içinde gören biri bana anlattı: "Onun sırtına baktım; bir yara gördüm. Sorduğumda 'Bu, Kureyş'in bana Mekke'nin kızgın kumlarında yaptığı işkencenin izidir.' dedi."

Ammar'a şuurunu kaybedinceye kadar işkence yapılırdı. Ammar b. Yasir, babası Yasir, kardeşi Abdullah b. Yasir ve annesi Sümeyye, Allah yolunda işkence görürken Resulullah (sav) onlara uğramış ve "*Sabredin, ey Yasir ailesi! Varacağınız yer Cennettir!*" buyurmuştu. Yasir, işkencedeyken şehid oldu. Sümeyye de Ebu Cehil'e ağır sözler söyledi, o da kalbine mızrağını sapladı ve Sümeyye şehid oldu. Abdullah'a da ok atıldı, o da yere düştü."

Said b. Cübeyr şöyle anlatıyor: Abdullah b. Abbas'a, "Sahabe dinini bırakmak için mâzur sayılacak derecede müşriklerden eza görürler miydi?" diye sordum. Bana, "Evet, andolsun, onlar bir sahabeyi o kadar döverler, o kadar aç ve susuz bırakırlardı ki, başına ge-

lenin dehşetinden onun ayakta durmaya gücü kalmazdı” dedi. Böylece onların istediği sözü söylemek zorunda kalıyordu. Ona, “Lat ve Uzza, Allah’tan başka iki ilah değil mi?” derlerdi. O da “Evet” derdi. Hattâ onların elinden kurtulmak için, yanlarından geçen bir böceği gösterip “Bu böcek senin ilahın değil mi?” dediklerinde, o da “Evet” demek zorunda kalırdı.³²

Vaziyet bu kadar acıydı. Bazı Müslümanlar bu işkenceye karşı koymak ve savaşmak için izin istedikçe Sevgili Peygamberimiz (sav) “*Buna izin verilmedi. Sabredin ahabım.*” diyordu. Bir benzerini habbab b. Eret kıssasında gördüğümüz gibi geçmişteki tevhit mücadelesinden örnekler veriyor ve sabır tavsiye ediyordu. Sabır, yani dini yaşamada dayanma, direnme, devam etme ve fiili mücadeleden geri durma.

Neden acaba?

İMTİHANIN SIRLARI

Yaman günler yaşıyoruz. Çetin sınavlardan geçiyoruz. Bu günler geçer, fırtına diner, toz duman dağılır. Bir gün ortalık süt liman olur. Ve herkes, kendini tanır. Yaptığından utanmak istemiyorsan, kalbini dinle, kitabına sarıl; sana yakışan ve senden bekleneni yap. Kahraman ol; ebediyen kurtulursun.

Sınavlar, hikmet dolu. Seni sana öğretir. En önemlisi de bu. Başkalarını da öğretir ama o kadar önemli o. Sana sen gereksin çünkü...

Ve sen bir ümmetsin. Bu sınavlar, bu çekmeler, bu ateşler, pasayı gümüşten, cuburu altından ayırmak içindir. İyinin ve kötünün ayrışması için elzemdır acılar, işkenceler. İstenmezler ama, gelince

32 Bidaye, 3/59, İbn İshak, Sa’id b. Cübeyr’den. (Muhammed Yusuf Kandehlevi, *Hayatu’s-Sahabe*, Akçağ Yayınları, 1/295).

yadırganmazlar. Sadece samimiyle sahdekarı, inananla iki yüzlüyü değil, seni bile sana tanıtır sınavlar. Hırslarını şehvetlerini, tamalarını tanırırsın... Ta içlerine inersin kalbin, küf kokan dehlizlerinde dolaşırsın benliğinin... Kendini tanır ve bir kıymet biçersin...

Umarmıydın böyle olacağını? Rahat günlerde ne hikmetler, ne cesaretler, ne fadakarlıklar, ne kahramanlıklar düşlerdin, söylerdin! Nasıl haykırırdın kürsülerden, ekranlardan, kaleminden kan damlardı!...

Arş titiriyor şimdi kötü kişileri övmenden. Ateş, çarpmak için komut bekliyor seni, zalimleri sevmenden. Bütün yoldaşların şaşkın bakıyorlar, endişeliler ihanet etmenden...

En kötü şey, ayrı vadilere düşmendir kalbinden. En yaman şey, iyi yaptığını zannetmendir aykırı düşse de ölçülerinden. Bakışların bulanırsa iki görüntü algıyorsun bir şeyden. “Bu benim değil” den atarsan birini, mahrum kalırsın ikisinden de birden. Ve ümmet mahrum kalır senden... Aman dikkat; sınavdasın sen!...

İsteklerimiz, şehvetlerimiz, endişelerimiz, korkularımız perde olmasın gönlümüze. Hüner, ölçülerimizden ayrılmamaktır böyle günlerde. Yaman günler yaşıyoruz, çetin sınavlardan geçiyoruz. Ne ki bu günlerde geçer. Ve bir gün ortalık süt liman olur. O gün utanmamalıyız sevgimizden.

Sen ey kendim; sınavın derin sırları vardır, diren!

İŞKENCENİN KAYNAĞI

Temel insan haklarından mahrum kalmak bile bir eziyet ve işkence sayılırsa, başka birçok olaylardan vazgeçsek dahi, maalesef işkenceci bir sistemde yaşamak durumunda olmamız yeterli bir işkence demektir.

Bu sistem, temel hak ve özgürlüklerimizi elimizden almış akıl ve erdem özürlü bir sistemdir. Dinimize, eğitimimize, hukukumuz, işimize, kılık ve kıyafetimize, hatta yavrularımıza bile müdahale ediyor ve en tabii haklarımızı elimizden alarak bize kullandırtmıyor. İşkencenin kaynağı bu sistemdir.

Bu sistemde yaşamak bir işkencedir. Bu sistemi düzenleyen Anayasa bile başlı başına bir işkencedir. Hatta bu sistemde insanları eğitecek, hak ve özgürlükleri öğretecek okullar ve üniversiteler bile bir işkencedir. Gerisini saymaya gerek var mı?

Bu zalim sistemde yaşayanlar da işkenceye kanıksamışlardır maalesef. Hatta ufak tefek işkenceleri (!) herkes sineye çeker olmuştur. İşkenceye uğradığını söylemekten insanlar zaten utanırlar. Bir de böyle kanıksamalar olunca, ne acıdır ki bu ülkede işkenceye karşı hiçbir zaman “Vah vaah! Yazık olmuş”tan öte yeterince etkili tavır ve tepkiler de maalesef olmamıştır.

Evet, işkencelerin altında, kendi dinine, kültürüne, medeniyetine, tarihine ve halkına düşman bir sistem yatmaktadır. Sistem, işkenceyi yasal veya değil kurumlarla ve teamüllerle sürdürmektedir. Millet biraz kendine gelip de bu işkenceleri yok etmek istediğinde, maalesef darbelere maruz kalmıştır. Darbeler, bu zalim sistemi, daha bir işkenceci yapmaktan başka bir şey değildir. Dolayısıyla bu işkence batağı ıslah edilmedikçe, işkenceci sivrisinekleri kanımızı emmeye devam edeceklerdir.

Bu işkenceci sistem “batıcı” olduğunu söylüyor. Oysa bugün batı böyle değildir. En azından bu kadar değildir. Bizde de olmaması için faaliyet göstermektedir. Bir yanıyla sevinilecek, ama bir yanıyla da utançtan yerin dibine girilecek bir durum!

Ne acıdır ki bu garip ülkede işkenceyle mücadele, ancak batının suçlamalarından kurtulmak için yapılmaktadır. Yani içinden gelerek değil, halkına layık görerek değil, dünyanın dilinden kurtulmak için yüz gördülük yapılmaktadır. Bu tutum, bu sistemin garabetini ortaya koymakta yeter de artar değil midir?

İşin daha da acısı, bu ülkede Müslümanlar – İslamcılar, özde batı uygarlığına, özellikle de batı hukukuna ve yaşam tarzına karşı olmalarına rağmen, bu zalim sistemin haksız hukuksuz işkencelelerinden nispeten kurtulmak için, AB yi ister duruma düşmüşlerdir. Bilmem ki biz mi utanmalıyız bu çirkin durumdan, yoksa bizi buna mecbur edenler mi utanmalı?!

Hatırlar mısınız, Fatih İstanbul’u fethetmeden az önceleri Bizanslılar, kardinal külâhına karşılık, Osmanlı sarığını tercih etmişlerdi. Şimdi biz de kendi işkenceci zalim ve zorbalarımızdan kurtulmak için AB diyoruz...

Bu ülkeyi bu durumlara düşürenlere yazıklar olsun!

Şimdi bu ülkede bir hükümet ilk defa tutuklu iken işkenceden ölmüş bir yurttaşı için Adalet Bakanı aracılığıyla özür diliyor. Bunu hayra alamet sayıp sevinmeli mi, yoksa birilerinin, “vidalar gevşiyor, sıkmalı ve balans ayarı yapmalıyız” diye düşünmesine sebep oluyor diye üzülmeli miyiz?

Evet, ne diyelim, Allah aklımızı da korusun.

İŞKENCENİN ÇİRKİNLİĞİ

Bu ülkenin bozuk düzeninde bir hükümet ilk defa tutukluyken işkenceden ölen bir yurttaşı için Adalet Bakanı aracılığıyla özür diledi.

Alışıldık bir durum değildi ve herkes biraz memnun, biraz bu-ruk, biraz garipsemiş, biraz fantezi sayarak bunun “ilk” oluşuna dik-kat çekti.

Bu bile bir ayıp olarak bu sisteme yetmez mi?

İşkence, haksız olarak bir insana maddî veya manevî sıkıntı çek-tirmekten başlayıp, işi eziyet verme, acı çektirme, azap etme ve zul-metmeye kadar götüren işlerdir.

Bu tariftten anlaşılan, suç işleyen insanların bazı haklarının elin-den alınarak veya kısıtlanarak hissen veya manen acı çektirilmesi, daha açıkçası yargılama sonucu verilmiş hukukî cezalar, işkence de-ğildir.

Söz gelimi bir hukukta bir suçla karşı belli oranda ve nitelikte dövme, hapsedme veya para ödetme gibi eziyet ve sıkıntılar varsa, bu işlem, işkence değil, suçun yasal bir cezasıdır. Her suçlu, başına bunların gelmesinin muhtemel olduğunu daha başından bilir.

Bir başka anlaşılan da şudur: İşkence eden, edilmesi için emir ve imkân veren, sebep olan, haksız hukuksuz iş yapan zalim, gaddar, mer-hametsiz insanlardır. Cezalandırılmayı hak eden suçlu insanlardır.

İşkence, kötü muamelenin bir başka adıdır. İnsan ne kendine, ne başka insanlara, hatta ne de hayvan ve bitkiler gibi canlılara, taş, top-rak gibi cansız varlıklara işkence edemez. İşkence haksızlık olduğu kadar, ahlaksızlıktır da. İşkence, bir kişilik ve davranış bozukluğu-dur. Tedavi olunması gereken bir hastalık yani...

İslam işkencenin her çeşidini yasaklamıştır. Her haksız fiili kı-namış, kimileri için kınama, kimileri için de belli cezalar koymuş-tur. Bu açıdan bakıldığında, herkes doğuştan kazanılmış bir kısım haklara sahiptir. Kimsenin canına, malına, aklına, dinine, ırz, şeref

ve haysiyetine zarar verilemez. Aksi takdirde tazmin ve ceza yoluna gidilir.

Herkesin din ve vicdan özgürlüğü, eğitim ve sağlık alma, ev, iş ve mülk edinme, seyahat etme, seçme, seçilme, adil yargılanma vs. hakları vardır. Bunların zarar görmesi işkenceden başka bir şey değildir.

İşkence bir zulümdür. Zulüm ise Allah Teâlâ'nın hiç sevmediği bir olgu olarak saadet güneşini kapatan karanlıklardır. Allah Teâlâ, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için göndermiştir değerli dinini.

İşkence kimden gelirse gelsin çirkindir ve asla savunulamaz. Malesef insanlar, ya yakınları, ya da çıkarları karşısında bazen adaleti arkalarına atabiliyorlar. Bu çok çirkin bir davranıştır. Sevmediklerine, hatta düşman olduklarına bile adaletle davranması, bir insanın kalitesini gösteren en büyük alamettir.

Adalet ile takva arasında, yani Allah Teâlâ'ya manevî yakınlık, sevgi ve dostluk arasında son derece doğru bir ilişki vardır. Allah Teâlâ âdil Müslümanları sever, zâlimleri ise asla sevmez. Bu açıdan dindar bir insanın işkenceci olması asla düşünülemez.

İşkence haksız bir iş ve çirkin bir davranış olduğuna göre, kimse bunu yapmamalı, başkasına, “yapın” diye emir vermemeli; Kendisine böyle bir emir verilen de bu hukuksuz emri dinlememelidir. Bilindiği gibi, kim olursa olsun, Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarına aykırı bir emir veren, asla dinlenmez ve itaat edilmez. Bu bakımdan İslam'ın emri açıktır: “Halik'a isyan olan yerde, mahlûka asla itaat olunmaz.”

Dolayısıyla memurların asla işkenceye alet olmaması gerekir. “Ekmek parası” diye böyle bir çirkinliğe göz yummak, hem haramdır, hem de erdemsizliktir, kişiliksizliktir.

Hepsi bu mu?

Değil elbet. Devam ederiz inşallah.

BİZ HAZIR MIYIZ?

İslam, bizim ona olan mesafemiz kadar bizden uzakta. Onu hayata hakim kılmak, onun adamı olmaktan geçiyor. Başka bütün çabalar veya havaleler boşuna. Boşuna kendimizi kandırmayalım, oyalanmayalım boşuna. Gerçeklerden kaçmanın ne yararı var. Ne kadar acı, ne kadar zor da olsa, şu soruyu soralım kendimize: “İslam’ı yaşamaya ve yaşatmaya hazır mıyız? Gerekirse bunun için bedel ödemeye hazır mıyız? Hazır mıyız eskilerin de denendiği, bizim için de mutlak olan sınavlara?”

Bir dostum anlatmıştı: Bir iş yerinde şehrimizin mümtaz hoca efendilerinden birisiyle, bir grup arkadaş sohbet ediyorlar. İslam’ın dününden, bugününden bahsediyorlar. Yapılacak işler sıralanıyor. Sonra iş “kim yapacak”a geliyor. Haliyle cemaat hocaya yüklenince, o da açık seçik şunları söylüyor:

“Sizi bilmem ama, ben bunları yaptığım zaman önce işimden atılırım, sonra da hapse tıklarım. Halbuki ben tansiyon hastasıyım. Bu hastalıkla şehirde bile bunalıyor, yazın dağlara, yaylalara çıkıyorum. Ben hapishanede nasıl yaşarım?”

Evet, ne kadar acı da olsa gerçek bu...

Eğip bükmeden konuştuğu ve olmazsa olmazı net ve çarpıcı bir biçimde ortaya koyduğu için saygı duymak gerekir diye düşünüyorum hocamıza.

Yeri gelince hepimiz anlatırız, bu dava uğruna Hz. Bilal şöyle işkence gördü, Hz. Habbap böyle eziyet çekti, Hz. Ammar'a şunu yaptılar, Hz. Yasir'e bunu yaptılar, ama onlar asla davarlından vazgeçmedi...

İyi de, artık onlar yaşamıyorlar ki.. Onların işkence altındaki davalarını yaşama ve yaşatma uğraşları o zamandı ve semeresini de o günde vermişti.. Uzantısı hala devam da ediyor. Ama onlar bu gün artık bir şey yapamazlar ki? Bu gün İslam adına bir şeyler yapılacaksa, o bir şeyleri bizler yapacağız. Peki, hazır mıyız bizler buna?

Bilindiği gibi hayat sahnesine bir davadan önce, o davanın adamları gelir. İslam'ın gelişinde de öyle olmuştu. Eet, İslam güzel bir dindi. Ama o günün insanları, "bu din gerçekten güzelmış" diye hemen kabul etmediler.

O din gibi güzel insanlar geldi önce, o dini hayatlarında yaşadılar. Sonra da yaşatmak için canlarıyla başlarıyla çalıştılar, didindiler. Başlarına gelmedik işkence kalmadı ama yılmadılar, dönmediler, çok ağır bedeller ödediler, ama sonunda zafer ihsan edildi. İki güzel buluşunca, yani İslam ve ashab-ı kiram buluşunca harikalar zuhur etti. Dünya İslam Medeniyetini gördü ve ondan çok şeyler öğrendi.

Bu gün de o iki güzellikten biri elimizde. Yani İslam. Kaybolmadı o. Ama şimdi o bir vadide duruyor, inananları da var ama onlar bir başka vadide.

Eğer bu gün müslümanlar, tıpkı sahabede olduğu gibi dinleriyle yeniden buluşurlar ve onu aşkla yaşarlarsa, yaşayarak güzelleşirlerse, İslam yeniden hayat sahnesinde yerini alacak ve o muhteşem medeniyetini bir kere daha inşa edecektir. İnsanlık bir kere daha eğitile-

cek, ıslah edilecek ve mutlu kılınacaktır. Dünya, bir kere daha aradığı yeni dünya düzeni ile tanışacaktır.

Peki hazır mı inananlar bu buluşmaya?

Yani biz hazır mıyız İslam'ı taşımaya? Biz, bir kere daha çağın sahabeleri olmaya hazır mıyız? Muhacir ve Ensar olmanın yükünü taşıyacak bilgi, iman, amel, ahlak, cehd ve çaba donanımına hazır mıyız?

Sağa sola bakıyoruz gibi geliyor bana...

Nereden mi biliyorum?

Çünkü ben de öyle yapıyorum.

Çare kimseye bakmamaktır aslında. Çare, kendimize bakmakta. Bunu birileri yapacaksa, kuşkusuz o ben olmalıyım. Peki ama hazır mıyım buna?

“Efendim, bu iş acıkmadan, susamadan, yorulmadan, eziyet ve işkence çekmeden olmaz mı?”

Allah “olmaz” diyor.

“Mutlaka denenecek ve sınanacaksınız.” diyor.

“Bu işin kanunu bu” diyor.

“Bu kanun sizin için bozulmaz” diyor.

Onlardan sadece bir ayete bir göz atalım isterseniz: **“İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece “İman ettik” demeleriyle bırakılıvereceklerini mi sandılar? Ant olsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmiştir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.”** (Ankebut, 2-3)

Çok konuşmak yerine çok hazırlanmak daha faydalı değil midir? Ya da hem konuşmak, hem de hazırlanmak?

Olmaması gereken, hiçbir şey yapmadan sadece konuşmaktır.

Allah (a.c.) “**yapılmayacak şeylerin konuşulmasına**” kızıyor çünkü. Saf Suresinin 1. ila 4. ayetleri bir kere daha okuyup anlamaya ne dersiniz?

O PEYGAMBER VE BU MÜSLÜMANLAR

Bu bahsin sonuna yaklaşırken ifade edelim ki amacımız, orada-ki o peygamber ile buradaki ümmeti arasında bir mukayese ve muhasebe yapmaktır. Bundan maksadımız da açıktır: Ümmeti gayrete getirmek.

Evet, o günün insanlarına o peygamber davet ve tebliğini yaptı. Ama o vefat etti ve “refik-i a’lâ”ya gitti. Şimdi aramızda yaşamıyor yani. Peki, yeni bir peygamber de gelmeyeceğine göre, çağın insanlarına kim yapacak bu tebliği? Kim gösterecek bu himmeti, gayreti? Kim sunacak İslam’ı onlara şefkat ve merhametle dopdolu içleri? Kim okuyacak onlara ilahî vahyi? Kim gösterecek yaşayarak dinin güzelliklerini?

Hiç şüphesiz ki onun ümmeti.

Peki yapıyor mu?

Kendini helak edercesine insanlık iman etsin diyen, bunun için çırpınıp didinen bir ümmet var mı? Bunun için “aman kendinizi helak etmeyin” diye şefkat ve merhametle uyarılan, veya azarlanan bir ümmet?

İnsanlar anlamasa da, istemese de, onları hikmetle davet eden bir ümmet var mı?

Yoksa bunu nasıl anlamalı?

Bu ümmet ile o peygamber arasında nasıl bir duygusal bağ, inançsal bir bağ, hayatsal bir bağ kurabilmeli?

Bugün ümmet, peygamberin amaçlarını terk edip, tıpkı onun karşısındaki kafirler gibi, bütün himmetlerini, gayretlerini, çabalarını dünyaya vermişlerse, dünyanın altını, gümüşü, parası pulu, evi barkı, ticaret veya değişik kazançları, bağı bahçesi, makamı mansıbı, şanı şöhreti için ise, kim kime ne için hangi tebliği yapmalı?

İçinde yaşadığımız felaketin farkında mıyız acaba?

Allah Teala ahirette Peygamberlerin hakkı tebliğ ettiklerini belgelerini isteyeceği gibi, ümmetten de Peygamberlerinden aldıklarını değiştirmeden tebliğ edip etmediklerinin hesabını soracaktır. Biz geçmiş ümmetlere şahit, o da bize şahit olarak getirildiğinde acaba halimiz nice olacaktır?

Bu hesaba hazır mıyız?

PEYGAMBER'İ YAŞAMAK

Allah Teâlâ'nın şu sözü Sevgili Peygamberimizin (sav) derdini ne güzel anlatır: **“Yemin olsun ki size, kendinizden öyle bir peygamber geldi ki, sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir, size çok düşkündür, müminlere karşı çok şefkatlidir, pek merhametlidir.”** (Tevbe, 9/128)

Küfür, şirk ve zulüm karanlığının yeryüzünü sardığı ve insanlığın bütünüyle tağut ve şeytanların taifesinin hâkimiyeti altına girdiği bir dönemde, yeryüzüne ilahi bir nur düşer. Her zaman çağının ne-bilerince tebliğ edilen İslam dini tam ve kamil haliyle tebliğ edilmek için son Resulü ile buluştu.

Öyle bir Resul ki, Allah Teâlâ'nın yüce isimlerini kendisine veren bizzat Allah Teâlâ'nın kendisidir: “Raûf” ve “Rahîm.”

Kur'an-ı Kerim ne kadar bir hidayet, ahkam, ahlak ve saadet kitabı ise, Resulullah (sav) de o kadar hidayete davet eden iman, ahlak ve yaşayıştta nümuna, örnek, rehber, lider, önder bir peygamberdir. İşte bu yüzden Hz. Aişe (r.anha) validemizden Resulullah (s.a.v)'ın ahlakı sorulduğunda, onun cevabı şöyle olmuştı: "Onun ahlakı Kur'an'dı."

Evet, o canlı bir Kur'an'dı. Resulullah (s.a.v)'ı örnek edinen Müslümanlar da, aynı zamanda Kur'an'ın birer canlı misalleridirler. İşin doğrusu da böyle olmaktır zaten. Resulullah (s.a.v)'ın hayatının bütünü, kuşkusuz Kur'an'ın parlak bir yansımasıydı. Onun için Rabbimiz; **"Kasem olsun ki sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü ümit eden ve Allah'ı çokça zikreden kimseler için Allah'ın Resulünde güzel bir örnek vardır."** (Ahzab, 33/21) buyurmuştur.

Bizler de hayatımızda Resulullah (s.a.v)'ı örnek edinmeye gayret etmeli, hayatımızı onun şahsiyeti ve vasıflarıyla şekillendirmeye çalışmalıyız. Ayet-i kerimede Rabbimiz, Resulullah (s.a.v)'ın dört vasfını zikretmiştir: "Aziz," "Haris'ün bil müminin," "Rauf" ve "Rahim" sıfatlarıdır.

İş böyle olunca Resulullah (s.a.v)'ı örnek edindiğini iddia eden bir Müslüman, azizdir, zilletin her türlüşünü reddeder. Zira Resulullah (s.a.v)'ın hayatında, zilletten en ufak bir belirtiye rastlayamazsınız. Şartlar her ne olursa olsun O; küfre, nifaka, tuğyana ve zulmün her çeşidine başkaldırmış, Rabbinin Ona yüklemiş olduğı görevi en iyi şekilde yerine getirmiştir. Onu seven, onu kendisine rehber edinen her Müslüman dahi küfür, zulüm ve adaletsizliğe karşı durup, izzetli ve haysiyetli bir şekilde sorumluluklarını yerine getirmeye gayret gösteren insandır. Sorumluluk sahibi hiçbir Müslüman bunlara karşı sinip köşesine çekilemez, vurdumduymaz olamaz. Özellikle de za-

manımız gibi İslam'ın bütün değerlerine savaş açıldığı ve Müslümanların zulüm altında bulunduğu bir ortamda şuurlu bir Müslüman, gündelik hayatın ihtiyaç fazlası işleriyle uğraşıp, maddeci, dünyacı, seküler sıradan insanlar gibi bir yaşam sürdüremez.

Resulullah (s.a.v), “Haris’ün bil müminin/müminlere aşırı düşkün idi.” Onların başına gelen bela ve musibetlerden dolayı, gözüne uyku girmez ve onların acılarıyla hep kıvranırdı. Yine bir hadis-i şeriflerinde, “Müminlerin dertleriyle dertlenmeyen bizden değildir” buyurmuştur. Bugün dünyanın dört bir yanında Müslümanlar, zulüm ve baskı altında yaşamaktadırlar. Gün yoktur ki kâfirlerin elleyle veya onların kurdukları oyun ve tezgâhlarla Müslümanlar öldürülmesin, sakat bırakılmasın ve zindanlara atılmasın. Müslümanları imanlarından döndürmek için her türlü şeytani tezgâhlar kurulmakta ve fitneye düşürülmeye çalışılmaktadır. Öyleyse özellikle de günümüzde Peygamber (s.a.v)’i örnek edinen, Onu kendisine rehber kabul eden herkes Müslümanların dertleriyle dertlenmeli, kardeşlerinin içerisinde bulundukları sıkıntıları gidermek için elinden gelen bütün çabayı sarf etmelidir.

Resulullah (s.a.v), Müslümanlara karşı “Rauf/şefkatli” idi. Bilindiği gibi “Rauf ve Rahim” sıfatları, Allah (c.c)’a mahsus iki sıfattır. Ve bu iki sıfat, Resulullah (s.a.v)’den başka hiçbir mahlûka verilmemiştir. Resulullah (s.a.v), Müslümanlara karşı, büyük şefkat sahibi idi. Onların, imandan sonra küfre dönmemeleri ve cehenneme müstahak olmamaları için, gece gündüz çırpınmış, dua etmiş, öğütlerde bulunmuş ve o şefkat dolu kucağını bütün bir ümmete açıp onları muhafaza etmeye çalışmıştır.

O sadece kendisine inananlara değil, bütün bir insanlığa karşı o kadar şefkatliydi ki Rabbimiz; **“Neredeyse kendini mahvedecek-**

sin.” (Şuara, 26/3) buyurmuştur. Evet, insanlar iman etsin, dünya ve ahirette azaptan kurtulsun ve ateşlerde yanmaya müstahak olmasın diye, neredeyse kendini helak edecekti.

Kıyamete kadar her çağda O’nu seven, Onu örnek edinen, Onu kendisine rehber kabul eden, Onun takipçisi olduğunu iddia edenler de insanları dünya ve ahiret helakinden kurtarmak için çırpınmak ve ıstırap çekmek zorundadırlar. Şefkat Peygamberi (s.a.v) gibi başta çocuklarına sonra da en yakınlarına, tüm müminlere ve giderek bütün bir insanlığa şefkat gösterip onlara karşı sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekir.

Resulullah (s.a.v); müminlere karşı “Rahim/merhamet” dolu idi. Müslümanlara karşı hep merhamet kanatlarını açmış ve onları o merhamet kanatları altında tutmaya çalışmıştır. Onun hayatının hiçbir noktasında, gazapla ve intikam hırsıyla hareket ettiği görülmemiştir. Onun bütün fiil ve eylemleri merhamet yüklü idi. Savaşları dahi, Onun insanlığa olan merhametinin bir yansımasıydı. Onun savaşları, insanlara zulmeden ve onları iman nimetinden mahrum bırakmaya çalışan zorbalara ve tağutlara karşı idi. Nerede bir zulüm görülmüşse, o zulme karşı durmuş ve onu bertaraf etmenin hesabı içinde olmuştur.

Öyleyse onu seven, onu örnek edinen, onu kendine rehber kabul eden, onun takipçisi olduğunu iddia eden her Müslüman, Müslümanlara ve insanlığa karşı merhamet kanatlarını germeli, onların çekmiş oldukları acılardan dolayı ıstırap duymalı, zalimlerden başkasına asla öfke ve kin beslememelidir.

Özellikle de bu zamanda, bir Müslüman olarak tekrar tekrar düşünmemiz ve Resulullah (s.a.v)’e ne derece bağlı olduğumuzu gözden geçirip sorgulamamız gerekir. Resulullah (s.a.v)’e bağlılık demek, Kur’an’ı anlayıp yaşamanın ta kendisidir. Resulullah (s.a.v)’in

yolunda olmak, Onun sünnetini anlayıp yaşamaktır veya en azından bunu yaşayan Müslümanlarla beraber olup onlar gibi yaşamaya çalışmaktır.

Kur'an-ı Kerim'i ve Peygamberimizin sünnetini daha iyi anlamak ve yaşamak üzere Rabbimize söz verip, bu sözümüzü de yerine getirmeye çalışmamız gerekir. Evlerimizi, Kur'an ve Hadis tedrisinin yapıldığı medreselere çevirelim. Bulunduğumuz sokak ve mahallede mutlaka Kur'an, Hadis, Fıkıh gibi İslamî ilimlerin tedrisinin yapıldığı İslami eğitim kurumlarımızı oluşturalım. Yediden yetmişe, çocuk, genç, yaşlı bir bütün olarak bu konuda seferber olalım. Herkes gücü ve istidadı nispetinde bu seferberlik içinde yer almalıdır. Her Müslümanın bu konuda az çok mutlaka yapabileceği şeyler vardır.

Önemli olan, bütün varlığımızla, Kur'an ve Sünnete olan bağlılığımızı ortaya koymamızdır.

İKİNCİ BÖLÜM
TEBLİĞİN ZEMİNİ

DAVETTE HEDEF

İSLAM DAVETİ EVRENSELDİR

Sevgili Peygamberimiz (sav) “*alemlere rahmet*” olarak gönderilmiştir. Ona kadar gönderilen her peygamberin davet alanı kendi kavmidir. Allah Teala her kavme kendi lisanıyla bir peygamber göndermiştir. Peygamber göndermediği kavimleri de cezalandırmayacaktır. Ancak Hz. Muhammed (sav) “*ahir zaman peygamberi*” olarak bütün insanlığa gönderilmiştir. Bundan sonra nerede bir insan topluluğu yaşıyorsa bu din oralara kadar götürülüp tebliğ edilmelidir. Peygamber Efendimizin bunun için nasıl çalışıp didingliğini görmüştük. Kendisinden sonra ise bu görev ümmetine düşmektedir. Onlar, “insanlık için çıkarıldıkları” için “ümmetlerin en hayırlısı” olarak nitelendirilmiştir. Bu konuyu başka kitaplarımızda da çok işlediğimiz için tekrardan kaçınma adına bu kadarlıkla yetinelim mi?

Netice itibariyle şunu söyleyelim; hiçbir insan İslâm’ın çağrısından ayrı tutulamaz. Allah Teâlâ’nın varlığı, azameti ve birliği, bu dünyayla ve hayatla olan iradesi, emirleri herkesi ilgilendirir. Allah Teala bütün insanları kendisine çağırmıştır, çünkü bütün insanlar eşit olarak O’nun yaratıklarıdır ve O da eşit olarak hepsinin yaratıcısı ve ilâhıdır. O’nun çağrısının herhangi bir şekilde sınırlandırılması aynı şekilde O’nun ve Kudretinin sınırlandırılması ya da O’nun adaleti ve rahmetiyle ilgisi olmayan bir keyfiliktir. Yahudilikte olduğu gibi taraf tutmak, kabileci ve ırkçı bir tanrı durumunda olmak, çirkin bir iddiadır. Haşa bu tavır Allah Teâlâ’ya layık değildir. Bu kesinlikle İslâm’ın sahih iman akidesine ters düşer. İslam evrensel bir dindir ve bütün insanları kendisine davet ederek kurtuluşa ermelerini ister.

İrkçiliklerini, hizipçiliklerini, dar fikirlilik anlayışlarını inandıkları İlâh'a atfedenler bu iddialarıyla daha güçlü bir hâle gelmezler. Aksine kendilerini ve ilâhlarını insanlığın gözünde küçük düşürürler. İslâm, bu tür sınırlamaları tanımaz. Hiç kimsenin delilleri duymaktan mahrum edilmesini istemez, doğru bir karara varmalarından alıkoymaz. Bütün bir insanlığı, dinlemeye ve daveti değerlendirmeye çağırır. Çünkü İslâm'ın nazarında ister mensubu olsun, ister olmasın, bütün insanlar eşit varlıklardır. Hepsî, Âdem ve Havva'nın çocuklarıdır.³³ Kur'ân, insanlara şöyle seslenir: **“Ey insanlar! Sizi bir erkekle bir dişiiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi kabilelere ve taifelere ayırdık. Allah katında en üstün olanınız (Allah'ın buyrukları dışında çıkmaktan) en çok korununuzdır...”** (Hucurat, 13)

Peygamber Efendimiz (sav) de Veda Hutbesinde şu nasihatta bulunmuştur: *“Hepiniz Âdem'in çocuklarıdır. Âdem ise topraktan- dır. Arab'ın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvadır.”*

Bütün insanlar eşit derecede Allah'ın çağrısına muhataptır ve davete itaatle cevap vermekle mükelleftirler. Âlemlerin Rabbi olan Allah Teala, Kur'an-ı Kerim'de sık sık **“Ey insanlar!”** diyerek bütün insanları kulluklarının gereğini yerine getirmeye çağırmaktadır.³⁴

DAVET HEM VAZİFE HEM HAYIRDIR

İslam en büyük nimetimizdir. Merak ettiğimiz bütün hakikatlerin bilgisi ondadır. Öyleyse onu bilmek en büyük kazançtır. Öyle

33 Bkz. *Siret Ansiklopedisi*, 3/84.

34 Bkz. İsmail Râci ve L. Lamia Farûkî, *İslâm Kültür Atlası*, İnkılâb yayınları, İstanbul 1991, sh. 205-213.

olunca, hiç şüphesiz davet hakikatin açıklanması ve öğretilmesi olunca, varın siz onun değerini hesap ediniz! Buna göre insanlara verilebilecek en kıymetli hediye davettir. Onu İslam'a kazanmaktır. Bir başka deyişle onu İslam ile kazandırmaktır.

Davet, ebedi kurtuluşa çağırmaktır. Dünyasını da ahiretini de kurtarmaktır insanın. Sadece onu değil, belki ailesini ve neslini kurtarmaktır. Böyle bakarsanız, davetin kazancını ve yapılması gereğini daha iyi kavramış olursunuz. Dünya yangınından kurtaran itfaiyeye teşekkürü düşünürken, cehennem yangınından kurtulmaya ne der, buna sebep olanlara nasıl değer verirsiniz kim bilir?!

Davet aynı zamanda mutlu sonu görmekle insanı bahtiyar eder, içini dışını huzura garkeder, mutluluğun en büyüğünü yaşatır insana. Düşünebiliyor musunuz; hayatta bir başka insanın da gerçeği görüp anlamasına vesile olmak, böylece Allah Teala'yı ve Resulünü sevindirmek, cennete girmeye bir vesile edinmek, insana ne büyük mutluluklar verecektir?!

Bütün bunlardan ötürüdür ki, Müslümanlar davet görevini ihmal etmeden her zaman aşk ve şevkle sürdürmelidirler. Aksi ise insanı üzer. Sıkıntı ve strese sokar. Elinizde yiyemeyeceğiniz kadar ekmek varken, yanbaşıınızda açlık çekenleri görmek, insan olanda ne gibi duygular uyandırır, tahmin edersiniz.

DAVET AKLIN GEREĞİDİR

Aslına bakarsanız hiçbir din veya düşünce sistemi, hiçbir ideoloji daveti ihmal edemez. Çünkü daveti gözardı etmek, kendisi tarafından doğru olduğu iddia edilen şeye diğer insanların da katılmasını istemek demektir. Böyle bir şey olamaz. Bir tek muharref Yahudilik bundan müstesna tutulabilir. Onun da insana ihtiyacı yoktur. Daha doğrusu o

ırkçı bir dindir. Yahudi olmayan onların dinine giremez. Çünkü insan kendileriyle eşit değildir. Ancak onlara bir hizmetçi olabilir.

Diğer dinler ve ideolojiler için daveti, yani yeni katılımı istemek, dinine veya ideolojisine güvenememek ile eş değerdir. Sonuçta onun herkese uygun olmadığını söylemek anlamına gelmez mi bu?

Oysa her din veya sistem, hayat ve ölüm; geçmiş, bugün ve gelecek; dünya ve yaratılış; fazilet ve rezilet; mutluluk ve mutsuzluk; bilgi ve doğruluk hakkında çok önemli iddialarda bulunurlar. Bu iddialar kendilerini öne sürenler tarafından gereksiz ilân edilirlirse o zaman iddianın ciddiyeti şüphelidir. Biraz zekâyâ sahip bir kafa böyle bir iddiaya karşı çıkar, çünkü doğru, tabii olarak bunun dışındadır.³⁵

İslâm gerçekten de davet ve tebliğ (misyon) dindir. Belki bu yönüyle diğerlerinden biraz daha öndedir, çünkü öne sürdüğü iddialar ölçülü, tutarlı, yararlı ve akılcıdır. Üstelik İslâm son din olduğunu iddia eder. Bu bakımdan bütün dinlerin, özellikle kendisinden önce gelen ve aynı dinî gelenek üzere bulunan Musevilik ve Hıristiyanlığın son reformu, tekamül ve mütemmimi olduğunu söyler. Daveti açık seçiktir ve genellikle gizli kapaklı değil, alenidir.

Sonuçta İslâm'ın daveti kesin bir ciddiyet içinde yapılmalıdır. Davetçi davet ettiğinin değerinden ve yararından emindir. Bu güven dinde zorlamayı ortadan kaldırır. İsteyen aklını kullanır, faydayı görür, kalbi yatıştır, severek samimiyetle iman eder. Zaten kalıcı olan da budur. Bu yüzden davet edilen kendisini kesinlikle korku ve baskıdan uzak hissetmeli ve vardığı hükmün kendisine ait olduğundan emin olmalıdır. Çünkü İslam korku veya cebirle imanı yok sayar. Kalp içtenlikle iman etmez de sadece dil bunu ifade ederse, ortaya

35 Bkz. *Siret Ansiklopedisi*, 3/81.

münafıklık çıkar. Halbuki o en kötü küfürdür. İşte onu ifade eden ayetler: **“Dinde zorlama yoktur. Artık hak ile bâtıl iyice ayrılmıştır Artık dileyen inansın, dileyen inkâr etsin. Kim doğru yola gelirse kendi menfaatinedir, kim de saparsa ancak kendi zararına sapmıştır.”** (Bakara, 256, Ayrıca bkz. 18:29, 39:41)

Sonuçta davet, kesinlikle zorlama demek değildir. Aksine, davet edilenin hür iradesiyle gerçekleşebilecek olan bir iştir. Çünkü dünyada varoluş amacımız Allah Teâlâ'ya iman, ibadet ve itaat için bir imtihandır. Zorlama imtihan amacına ters düşen aykırı bir davranış biçimidir. İnsan ahlâkı, baskı ile yapılan bir daveti insanın kişiliğinin bir ihlâli olarak görür.

Davette tekrar çok önemlidir. O yüzden tek davetle asla yetinilmemelidir. Müslümanlar daveti tekrar tekrar denemeli, asla vazgeçmemelidir, çünkü Allah o kulunu da hidayete erdirebilir. Kendi hayatının örneği, inandığını söylediği değerlere yaklaşımı ve onlarla meşguliyeti son sözü demektir.

Eğer davet ve tebliğ sonunda Müslüman olmayan kişi hâlâ ikna olmamışsa Müslümanlar artık onu Allah'a havale etmelidirler. Peygamberimiz de İslâm'ı anlattıktan sonra ikna olmayan Hristiyanların inançlarını korumalarına ve evlerine geri dönmelerine izin vermiştir.

DAVET, AKLI İKNA İLEDİR

İslâm'a yapılan en büyük haksızlıklardan biri de bu dinin kılıç zoruyla yayıldığı iftirasıdır. Güya bu din kaba saba çöl bedevilerinin dinidir. Medeni ve ilim dünyasına hitap etmez. Yayıldığı yerlere de savaş ve terör ile yayılmıştır. Bu çok alçakça yapılmış bir iftiradır. Hem akla, hem de tarihe karşı yapılmış bir ihanet ve yalandır.

Halbuki olaylar bunu yalanlamaktadır. Bu din çıktığı yere çok uzak iklimlerde yayılmıştır. Mesela Endonezya ve çevresinden Afrika içlerine kadar en uzak yerlerde bu din vardır. Acaba oralara İslam orduları ne zaman gitmiş? Oysa tarih de şahittir ki buralar asker gücü ile fethedilmemiş, davet ve tebliğe dayalı yürek gücü ile fethe-dilmiştir. Hakiki fetih de zaten budur. Türklerin Müslüman olmaları da kılıç zoru ile değildir. Zamanında Türkler İslam orduları ile çok savaşmışlardır. Bu temaslar arasında bu dini tanıma fırsatı bulmuşlar ve gönüllü Müslüman olmuşlardır.

Neden böyledir?

Çünkü tabiri caizse Allah kokmuş ciğer satmıyor. Malına güvenen ve “isteyen alsın” diyen bir tüccar edasıyla dine zorlamadan davet ediyor. Din için baskı yapmayı da yasaklıyor. Dünya din ve vicdan özgürlüğünü bilmediği, buna yaklaşan laikliği bulmadığı zamanlarda bile İslam, diğer dinlere baskı yapmamayı, herkes dininde özgür beraber yaşamayı öğretiyordu. Müslümanlar da dinlerine güveniyor ve insana sadece arz ediyorlardı. Kabul edip etmemek onlara kalmıştı. İslam’ın istediği tek durum, bulunduğu yerde onun hakim olmasıydı. O da barışı, huzuru, adaleti sağlamak, fitne ve fesadı ortadan kaldırmak içindi. Şu bir gerçektir, İslam’ın güzelliklerini tanıyan bir insan, fıtratı bozulmamış, çok büyük etki altında doğru düşünüp değerlendirme kabiliyetini yitirmemişse, bu dini severek kabul edecektir. Çünkü bu din fıtrata uygun tabii bir dindir. Ama insanlar bazen doğru bildiklerine bile, bulundukları konumu kaybetmemek adına karşı çıkıyorlar. Aslında kayıpları olmayacaktır. Mesela kimisi makamı, kimisi serveti, kimisi şöhreti, kimisi kazandığı sosyal statüsü adına, haksızlığını bilerek karşı çıkıyorlardı. Din güzeldi ama onlar da elde ettiklerini kaybetmek istemiyorlardı. Mesela kendisini

fakir insanlarla eşit sayan bu dini kabul edemeyenler gibi. Düşünelim bir, kim haklı, kim haksız?

Evet, İslâm'a davet, körü körüne bir dine davet değildir. Aksine akla davettir, mantığa davettir, ilme davettir, adalete davettir, eşitliğe davettir, hukuka davettir, zülme, sömürüye, savaşa karşı olmaya davettir. Ahlak ve fazilete davettir. Yardımlaşmaya, paylaşmaya, varlık ve yoklukta hayatı beraberce mutlu yaşamaya davettir. Her akıl din adına kendisine sunulan değerlerle bir bakar, değerlendirir, gerekirse tartışmaya, müzakereye ve muhakemeye açar, ikna olursa iman eder. İkna olmamışsa, kalbi ve aklı yatmamışsa, özgürce reddeder. Müslümanların burada yapabileceği tek şey, akıl ve ilim açısından muhatabını ikna etmektir, o kadar. Asla cebir ve şiddet yoktur. Ceza yoktur. Sopa veya kılıç yoktur.

Evet, İslâm'a davet insanî bir davettir. Asli fitratı bozulmamış, ahlaksızlıktan zevk alır hale gelmemiş, dürüst yaşamayı hor görenler dışında hiç kimse bu davete bigâne kalamaz. En aptal insanın bile anlayıp benimseyeceği erdemlerle dolu bu dini, kabul edelim ki, kendisine ve toplumuna zarar vermekten kaçınmayan ahlaksızlar ve hainler kabul etmeyebilirler. Onların cibiliyeti bozulduğu için iyiden hoşlanmazlar. Ya da o iyi hakim olursa kendi ahlaksızlıklarına imkan bulamayacaklarını anlarlar. İslâm'ı bu yüzden reddeden insana bizim de ıslah ve hidayetine dua etmekten başka bir diyeceğimiz olamaz.

Düşünme kabiliyeti bütün insanlar için yaratılıştan gelen bir özelliktir. Düşünmek, değerlendirmek, faydalı ve zararlıyı seçmek, her insanın hakkıdır. Biz İslâm'a davet ederken bu hakka saygı duyarız. Şuna da inanırız; hiç kimse, düşünüp taşınmadan, hatta araştırmadan, ön yargı ile İslâm'ı reddetmemelidir. Zaten bir insan aklı başında, ilkeli, düşüncesinde tutarlı birisi ise, peşin hükümle hareket

etmez. Kendine saygısı olan kişi birilerini körü körüne taklit ederek karar vermez. Çünkü bu insanın kendisini inkâr etmesi demektir.

Burada bizi en fazla endişelendiren durum, insanların aklını alan, düşüncelerini engelleyen yanlış bilgileri, ön yargılarıdır. Maa-lesef insanın ailesi, çevresi, aldığı eğitim, içinde yaşadığı sistem, çoğu zaman onu İslam'a karşı olumsuz bir yargıya götürmektedir. Malum, peşin hükümleri yıkmak, yanlış bilgileri düzeltmek çok zordur. İslam hakkında "kılıç dini", "kan dökücü", terörist dini" gibi Batıda üretilen yanlışlar, yalanlar, iftiralar, insan ile İslam'ın arasına girmiş bulunmaktadır. Emperyalist batılı devletler de sömürü düzenlerinin devamı için bu yalanları kilise ile işbirliği içinde götürmekte, haksız bir rekabeti din düşmanlığı şeklinde perçinlemek istemektedir. Bugün "İslam düşmanlığı" anlamına gelen "İslamofobi" de bundan başka bir şey midir?

Değildir ama biz yine de dikkatli olmalıyız. İki büyük cinayet bizi davet yolundan çevirmemeli, insana ulaşmak davamızı engellememeli- dir. Bunların ilki, Batıda İslam'a yönelik oluşan nefret, ikincisi ise Batılı devletlerin İslam dünyasını işgal ederek kana bulaması ve sömürmesi. Bu iki acı durum, yaşanan felaketler, yine de Müslüman kalplerde nefrete dönüşmemelidir. Başka dünyalarda bize yönelmiş düşmanlık bizde de bir düşmanlığa dönüşmemeli yani. Büyük acıları içimizde hazme- derek çıkmalıyız insanların karşısına ve davetçi duruş ve üslubumuzu bozmadan hikmetle öğüt vermeli ve İslam'a davet etmeliyiz.

Bizde davet asla bir aldatmaca, bir sihir ya da bir aldatma, ya- nıltma, göz boyama, illüzyon işi değildir. Bugün kazandıracak ama belki yarın kaybettirecek bir duygusal beğeniler de değildir. İçinde aklın, kavramanın, anlama ve idrakin bulunduğu, kalbin yattığı, ru- hun yatıştığı, baskıdan uzak, tarafsız bir ortamın mahsulü olmalıdır.

O yüzden İslam her yerde davetini açık seçik ve ilan ederek yapar. İslâm'ın çağrısı asla gizli olarak yapılamaz.

Nihayet şunu da söylemeliyiz: İslam'a çağıran kişi otoriter bir sistemin elçisi değildir. Bir ülkenin, bir milletin davetçisi de değildir. Müslüman olanlar vatanlarına, milletlerine, devletlerine düşman olacak da değildirler. Yanlıslara müdahaleyi bunun dışında tutuyoruz. O her yerde olması gereken bir haktır. Kim bir kötülük görürse, onunla eliyle veya diliyle veya kalbiyle mücadele edecektir, o başka bir meseledir.

Bir de Batılılar İslam için “dogmalar dini” derler. Oysa İslam kadar akla değer veren bir din veya sistem olamaz. Kaldı ki akıl yürütme işinin tamamen durdurulması, aklın kendisini yeni delillerin ışığına kapatması insanlık dışıdır. İslam böyle bir durumu asla kabullenmez. Başka hiçbir delili duymak istemeyecek kadar kendi gerçeğiyle tatmin olmuş olan bir kafa, sonuçta durgunluğa, fakirleşmeye ve yaşama kabiliyetini kaybetmeye mahkûm olan bir kafa ile İslam'ın bir işi olamaz. Bu yüzden İslam, içtihat kapısını daima açık tutarak toplumun tüm sorunlarına din, akıl ve ilim ile çözüm sunan bir dindir.

HEDEF BÜTÜN İNSANLAR

Biz bütün bir insanlığı davet için hedeflerken, içinde bulunduğumuz zamanda kendi evimizin ve vatanımızın küfür ve irtidat ateşleriyle yandığını görmenin acı ve ızdırabıyla kıvranıyoruz. Başkalarıyla uğraşmak borcunda iken kendi yavrularımızı yanan evimizden kurtarmak belasına düçar olmuşuz. İşte tam da burada davet, tebliğ ve irşat vazifemiz kaçınılmaz olarak karşımıza çıkıyor. Bu bambaşka bir derttir. Bu dünya çapında bir sorundur. Ülkemizde dinsizlik

imansızlık yangınlarını çıkaranlar, bu yaptıkları ile bütün dünya ile beraber kendi dünyalarını da ateşe verdiklerini maalesef idrak edemiyorlar. Çünkü İslam, insanlık için gönderilmiş bir ilahi dindir. O insanların bütün menfaat ve maslahatlarını gerçekleştirir. Bunu nasıl yapar? Bu kitap o bahisleri anlatan kitap değildir, o yüzden girmeyeceğiz. Sadece merak edenlere “kendi menfaatiniz için okuyun araştırın” deyip geçeceğiz.

Evet, Müslüman hem kendi imanından, hem de en yakınından başlamak üzere bütün insanlığın imanından sorumlu bilmeli kendisini. Çünkü insanları İslam’a davet eden yeni bir peygamber gelmeyecektir. Bu görev artık ümmetin üstündedir. Sadece “Asr Suresi” bile bunu ifadeye yetmez mi: **“Bismillahirrahmanirrahim. (1) Yemin ederim zamana. (2) İnsanlar hüsranda. (3) Ancak şunlar müstesna: İman edip makbul ve güzel işler yapanlar, bir de birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler.”**

İmam Şafii (r.a) şöyle demiştir: “Kur’an’da başka hiçbir sûre nazil olmasaydı şu pek kısa sûre bile insanların dünya ve ahiret mutluluğunu temine yeterdi. Bu sûre Kur’anın bütün öğrettiklerini kucaklıyor.”

Onun içindir ki Ashabdan iki kişi birbirine kavuşunca, bir diğeri-ne Asr sûresini okumadan, sonra da selam vermeden ayrılmazlardı.

Şimdi böyle olunca kimse kusura bakmasın, hem Türkiye, hem de bütün dünya küfür ateşiyle tutuşmuş, cayır cayır yanıyorken kimse rahat oturamaz. Üstelik içinde yananlar yabancı değil, evladımız, akrabamız, hemşerimiz, vatandaşımız, insanımız yani...

Bu korkunç manzaraya yürek dayanmaz. Kimin elinde bir kova su varsa Allah için döksün. “Bir kovayla ne olur?” demesin, çok şey olur.

Alimler, hocalar, yazarlar, düşünürler, öğretmenler... ayağa kalsınlar. Birbirleriyle uğraşmayı bıraksınlar. Hırsı, hasedi, mal, makam, şan, şöhret davasını atsınlar. Birbirleriyle yardımlaşsınlar. Bu imansızlık ve dinden dönüş, dinden kaçış problemini incelesinler. Dinsizliğin, yani cehennemin sebeplerini ve çözüm yollarını gösterebilirler. İmanın değerini yeni bir seferberlikle anlatsınlar. Haklı bilgilendirebilirler, milleti şuurlandırsınlar.

Kendimi övmek veya temize çıkarmak için değil, “sen ne yapıyorsun?” ithamına cevap olsun diye yazmak zorunda kalıyorum. Ben kendi payıma vaaz ediyorum, dersten derse, sohbetten sohbete koşuyorum, yazıyorum. “İmanın Kıymeti ve Korunması,” “İnançta Arınma,” “İnançta Kirlenme,” “İman ve Etkisi,” “İslamlaşma Bilinci,” “Bu Sistemden İslam’a,” bu ve benzeri kitaplar yazdım. Halka düşen ise bunları ve benzerlerini bulup okumak, okutmak. Kitaba para bulamayan talebelere, gençlere hediye etmek. Meclislerde okumak, sorunu ortaya koymak, tartışmak...

Hep beraber bir şeyler yapmalıyız.

Devlet devletse ayağa kalsın ve halkını korusun.

Ana babalar, hısımlar ve akrabalar, eğitimciler, sosyal bilimciler, düşünürler, yazarlar, çizerler konuya eğilsin. Aileler ve nesiller korunsun. Halkın hassasiyeti uyarılsın. Toplumsal barış korunsun. Birlik ve beraberlik korunsun. Din düşmanlığı önlelsin. Bunu körükleyen ve birliği bozan ırkçılık lanetlensin. Dinsizlerin bir araya gelerek toplanması ve çoğalması önlelsin, güçleri kırılsın, birlikleri dağıtılsın.

Dinden dönmek büyük bir suç, bir günahıdır. Bu suçu işleyen tövbe ederse takip edilmez. Ama ortada bir suç varsa, görmezden gelmek de yanlışır. Üstüne gidilmeli ve gereken neyse yapılmalıdır.

Bunu görmezden gelmek ile adam öldürmeyi, hırsızlık etmeyi, içki ve uyuşturucuyu, zinayı görmezlikten gelmenin farkı nedir? Onlar suç ise, bu da suçtur. Hem de daha büyük, daha tehlikeli bir suç.

Bütün bunlar İslam'a göre tabi. Ve sözümüz Müslümanlara elbette. Zaten imanını kaybetmiş ve bunu umursamayan Batıcı, laik, pozitivist, materyalist kafalara değil.

Ayağa kalkmalı ve çabalamalıyız.

Değilse fitne, fesat ve kargaşa çıkar. Birlik ve beraberlik bozulur. Dirlik elden gider.

Zaman ve zemin de önemlidir. Tebliğ ve irşat için ortam iyi kullanılmalı, hava iyi koklanmalıdır.

Fakat sık sık vurguladığımız gibi çağın cihadı budur. Yani imanı kurtarmak ve dini yaşatmak.

YANGIN VAR!

Evet, korkunç bir yangın var ve içinde yanan bizim evladımız, insanımız. Elleri böğründe çaresiz seyretmek bile çıldırtan bir çılgınlık...

Peygamberimizin ifadesiyle kişinin hevası, yani arzu, istek, şehvet, nefse ait zevklere düşkünlük, ilgi, alaka ve sürekli düşüncesi, O'nun (sav) getirdiklerine uymadıkça iman etmiş olunamaz.³⁶

Yani sistem onun getirdiğine uyacak. Siyaset, idare, hukuk, iktisat, eğitim, sanayi, belediye, imar, savaş veya barış, onun Yüce Allah katından getirdiği dine, İslam'a, aziz şeriata uyacak. Değilse iman etmiş olamaz.

36 Buhari'den *Kenzü'l-Ummal*, 1/217 no:1084; İbni Kesir, age. , 1/411.

Başınızı kaldırın ve bakın; ne görüyorsunuz?

Bunların hiçbiri Peygamberimizin getirdiğine uymuyor. Öyleyse sistem alev alev yanıyor, içinde biz de kavruluyoruz. Bunu görelim artık...

Bilindiği gibi ibadet ve kulluk için her şeyden önce gereken, bilgin ve yetkin bir aklın, Kur'an ve sünnetten çıkardığı sahih bir imandır. İmanı olmayanın, nereden ibadeti ve ameli olacak? Olsa da kabul değil zaten: **“Allah, inkar edip kendisinin yoluna engel olanların işlerini boşa çıkarmıştır.”** (Muhammed, 1)

Evet, kendi anlayışınca ibadet ve iyilik kabul ettiği her şey boşa çıkartılmıştır. Dua etmiş, namaz kılmış, oruç tutmuş, zekat vermiş, daha başka ibadetler etmiş, mesela açları doyurmuş, çıplakları giydirmiş, mazluma yardım etmiş, şaşkına yol göstermiş, insanlar arasını düzeltmiş, barışa katkıda bulunmuş, faydalı bir ilim veya teknik geliştirmiş... bütün bunların belki bu dünyada karşılığını sıhhat, saadet, şan, şöhrat, makam, mansıp, sevgi, iltifat, maddi menfaat olarak alır. Ama eğer iman olsaydı çok sevaplar kazandıran bu amellerden dolayı ahirette zırnık alamaz.

Neden mi?

Bu ayetin tefsirinde Seyyid Kutub şu açıklamaları yapar: “Belki de boşa çıkarılan bu amellerden özellikle yaptıkları sonra da arkasından bir yarar umdukları ve dışardan bakılınca düzgün görülen ameller kastedilmektedir. Ancak iman olmadıktan sonra iyi amelin ne kıymeti vardır? O halde bu iyilik tamamen şekli olup herhangi bir gerçeği ifade etmemektedir. İtibar edilen, dikkate alınan o amelin yapılmasını doğuran etkendir, yoksa amelin şekli değildir.

Bazen amelin etkeni iyi ve hoş bir şey olabilir. Ancak o amel bir iman temeline dayanmayınca, gelip geçici olarak dikkatsizce yapılan şey, ya da alışılmamış bir duygu olur. Böyle bir amel vicdanda değişmez ve apaçık bir şekilde yer etmiş, hayatın geniş açık çizgisine bağlı olan bir sisteme, ya da varlık aleminin köklü yasasına bağlı değildir.

O halde insan ruhu, her yönelişinde, kendisinden harekete geçsin ve her davranışında ve yönelişinde kendisine başvuracağı bir kaynağa bağlansın diye mutlaka iman etmelidir. İşte o zaman iyi amelin bir anlamı, bir hedefi, bir sürekliliği ve ilahi sistem uyarınca vereceği sonuçları olur.”³⁷

Yukarıdan beri anlatılanlar düşünüldüğünde maalesef bu gün, İslam aleminde tarihte misli görülmemiş korkunç bir irtidat, riddet-dinden dönüş- yaşanmaktadır. Bir milyarı aşkın İslam dünyası üzerinde bir araştırma-inceleme yapılsa, sanırım birçok noktalarda imanını kaybetmiş insanlar olacağından, bu sayı hayli aza düşecektir.

Allaha sığınıyor, ondan imdat istiyor, ona yalvarıyoruz; bizleri ve bütün Müslümanları, yetişen nesillerimizi imandan ayırmasın! Bütün insanlığa hidayet nasip etsin. Bizi bu nasipte vesile ve hisse sahibi eylesin.

Korkuyoruz. Zira, önemine binaen yukarıda biraz detaylı durduğumuz konulardan daha başka birçok noktalarda da, ataları Müslüman nesiller, maalesef imanlarını kaybetmiş durumdadırlar.

Hangi sebeplerden mi?

Yukarıda anlatılan cehaletten başka, hadi o atlatılsa bile, bu sefer İslam Davası dedikçe imtihan ve denenme için cana, aileye, mala, makama, dünyaya gelebilecek zararlar var. Kafirinden, zalimden gele-

37 Bkz. Seyyid Kutub, *Fî Zilal*, Muhammed Suresi 1. ayetin tefsiri.)

bilecek çeşit çeşit eziyet ve işkenceler var. Bütün bunlarla savaşmak için cihat var, emre itaat var.

Bir insan terbiyesinde bütün bunlar aşamalı olarak tedricen kazanılır ama herkes de biliyor ki yollarda böyle dikenler var, yamaçlar var, uçurumlar var, eşkıyalar var.

Kendimizden de, kardeşlerimizden de korkumuz boşuna değil. korkumuz

BÜTÜN KISSALAR BİZİ ANLATIR

Bilindiği gibi Allah (cc), Kur'an-ı Kerim'i biz inanan kullarına "yol gösterici kılavuz kitap" olarak indirmiştir. Kur'an-ı Kerim'de iman, ibadet, hukuk, ahlak, cihad gibi konular işlenir. Kur'an'ın üslubu bunları kuru bilgiler halinde değil, misallerle anlatmaktır. Geçmişte yaşayan insanların kıssaları anlatılarak onların hallerinden dersler çıkarmamız da bu misallerin başında gelir.

Malum, tarihi olaylar günümüze ışık tutar, geleceğimiz için ders ve ibretler verir. Bu yüzden Kur'anda anlatılan Talut ve Calut olayı bunlardan birisidir. Bu olay tam da günümüzde yaşanan fitneler karşısında müminlerin geçirdiği iman zafiyetini anlatmaktadır. İmanı zayıf olanlar yolda elenerek kaybolup giderken, az bir topluluk olan gerçekten iman eden ve cihad eden seçkin gruplar zaferi kazanırlar.

İşte "Bakara Suresi"nden o ayet-i kerimelerin mealleri:

(2/246) **"Musa'dan sonra Ben-i İsrail'den ileri gelen kimseleri görmedin mi? Kendilerine gönderilmiş bir Peygamber'e, 'Bize bir hükümdar gönder ki (onun komutasında) Allah yolunda savaşalım.' demişlerdi. 'Ya size savaş yazılır da savaşmazsanız?' dedi.**

‘Yurtlarımızdan çıkarılmış çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz halde Allah yolunda neden savaşmayalım.’ dediler. Kendilerine savaş yazılınca içlerinden pek azı hariç geri dönüp kaçtılar. Allah zalimleri iyi bilir.”

(2/247) **“Peygamberleri onlara, ‘Bilin ki Allah, Talut’u size hükümdar olarak gönderdi.’ dedi. Bunun üzerine ‘Biz hükümdarlığa da layık olduğumuz halde, kendisine servet ve zenginlik yönünden geniş imkanlar verilmemişken, o bize nasıl hükümdar olur?’ dediler. ‘Allah sizin üzerinize onu seçti. İlimde ve bedende ona üstünlük verdi. Allah mülkünü dilediğine verir. Allah her şeyi ihata eden ve her şeyi bilendir.’ dedi.”**

(2/248) **“Peygamberleri onlara; ‘onun hükümdarlığının alameti Tabut’un size gelmesidir. Meleklerin taşıdığı o tabutun içinde Rabbinizden size bir ferahlık ve sükunet, Musa ve Harun hanelerinin bıraktıklarından bir bakiye “kalıntı” vardır.’ dedi.”**

(2/249) **“Talut, askerlerle beraber (cihad için) ayrılınca, ‘Bilin ki Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir. Eliyle bir avuç içen müstesna kim ondan içmezse bendendir,’ dedi. İçlerinden pek azı müstesna hepsi ırmaktan içtiler. Talut ve iman edenler beraberce ırmağı geçince ‘Bugün bizim Calut’a ve askerlerine karşı koyacak hiçbir gücümüz yoktur, dediler. Allah’ın huzuruna varacaklarına inananlar, ‘Nice az topluluk Allah’ın izniyle çok topluluğu yenmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir,’ dediler.”**

(2/250) **“Onlar (Tâlut’a itaat eden mü’minler) Câlut ile askerlerine karşı (savaşmak için) meydana çıktılar ve dediler ki: ‘Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve (kalplerimizi cihada karşı**

kuvvetlendirerek) ayaklarımızı sabit kıl ve kafir kavme karşı bize yardım et.”

(2/251) “Onları Allah’ın izniyle hemen bozguna uğrattılar. Davut, Câlut’u öldürdü. Allah ona (Davud’a) mülk ve hikmeti verdi. Ve ona dilediğinden tam manasıyla öğretti. Allah’ın, insanların bazısını bazısıyla önlemeseydi, elbette yeryüzü fesada uğrardı. Fakat Allah alemlere lütufkardır.”

Görüldüğü gibi İsrailoğulları düştükleri sıkıntılardan kurtulmak için peygamberlerinden hükümdar tayin etmesini ve onunla beraber savaşmak istediler. Böylece çıkarıldıkları evlerine ve evlatlarına kavuşmak istiyorlardı. Ama peygamberleri onların “Vefa, sadakat ve cihada isteksizlik noktasındaki kusurlarını” geçmişteki tecrübelerle bildiği için “ya savaşmazsanız?” diye uyardı. Ama onlar, bu durumda savaşmaktan başka kurtuluş olmadığını ifade ederek “evlerimizden ve çocuklarımızdan uzaklaştırıldığımıza göre niçin Allah için savaşmayalım?” dediler. Gerisi malum...

Evet, Calut ve Talut kıssasını okuduk. Başlığa ve geçen yazının sonuna bakarsak bu tarihi bir kıssa olmaktan çıkar, bizim serüvenimiz, bizim hayat maceramız olur.

Nasıl mı?

KISSAYI AÇALIM BİRAZ

Şimdi bizler de İslam’ın hakim olması ve tüm insanlığın kurtuluşu için var gücümüzle çalışırken, rütbe, makam, mevki gibi maddî ve manevî menfaatlerden yüz çevirip yalnız Allah rızasını gözetirsek, Allah (cc) umduklarımızın daha fazlasına bizi muvaffak kılacaktır. Fakat ya korkarak, ya da dünyalık çıkarlar için nefsimiz adına ihti-

laf çıkararak bir şekilde vazifeden kaçarsak, o zaman Allah'ın diliyle "zalim" oluruz. Allah zalimleri iflah etmez.

Tefsirlerde yazıldığına göre Tâlut onların gençlerinden yaklaşık 70-80 bin kişi seçti. Bu sayıların farklı kitaplarda değişik olarak rivayet edilmesi, konunun aslını değiştirmez, bu yüzden önemli değildir.

Tâlut ve ordusu Ad kavminden gelen Câlut ile savaşmak için Kudüs'ten ayrıldıklarında mevsim, sıcaklığın çok olduğu bir zamandı. Bir ovaya girdiklerinde askerler su istediler. Tâlut da Allahu Teala'nın onları bir ırmakla imtihan edeceğini söyledi. O sudan ya hiç içmemelerini, ya da bir avuçla yetinmelerini emretti. Böylece Cenab-ı Hak, Tâlut'a gerçekten itaat edenlerle etmeyenleri ayırt etmek istedi.

Nitekim hükümdarı dinleyip sudan bir avuç içenler hem kendileri, hem hayvanları, hem de hizmetçileri suya kandılar. Fakat suya saldıranlar ve emri dinlemeyerek daha fazla içenler ise, içtikçe susuzlukları artarak harareten yandılar ve bir türlü suya kanmadılar. Üstelik emre muhalefet ettiklerinden Tâlut'tan ayrıldılar ve nehri geçemediler. Onlar imtihanı kaybetmişlerdi...

Tâlut'un emrine uyup, hiç içmeyen veya sadece bir avuç içip nehri geçen mü'minler de iki kısma ayrıldılar.

Bir kısmı; tabiatında korku olanlar, dünya hayatı ve malını seven ve ölümü çirkin görenler, Câlut'un o kendilerinden sayıca çok büyük ve kalabalık ordusunu görünce, **"Bugün bizim Câlut ve ordularına karşı savaşacak gücümüz yoktur."** dediler.

Diğer bir kısım, yani imanı kuvvetli olup Allah yolunda ölüme aldırmayan cesur kimseler, korkanlara karşı; **"Nice az topluluklar, Allah'ın izniyle çok toplulukları yenmiştir"** dediler. Bu boş bir kuruntu değil, gerçeğin ta kendisidir, ama bunu ancak hakiki iman

edenler ile Allah’a tevekk   ve itimat ile kendilerine güvenenler s  y-
leyebilirler.

Bu ayetlerden çıkaracağımız dersler, Allah’a tam bir teslimiyet ve sabırla emre itaat etme gereğidir. Bunun için “cihad-ı ekber” olan “nefis terbiyesi” adına mücahede etmek, yani dini bilgileri edinip ha-
yata ihlas ile uygulamak, Allah Te  l  nın rızasını her şeyin üstünde tutmak, kardeşleri içtenlikle sevmek, lidere Allah için itaat etmek gibi   n imtihanlarda başarılı olmak gerekir.

Hiç    phesiz bugün bizler de yaşantımızda İslam’ın emirlerini yerini getirip getirmemekle imtihandayız. Müslümanca yaşamak, hele de cihat çok ciddi bir iştir. Bunun bilincinde olmayanlar zafer göremezler.

O gün imtihan vesilesi olan ırmak, bugün kar  şımıza nefis ve şehvetler olarak, yani mal, makam,   an, şöhret ve zevkler olarak   ık-
maktadır.   ncelikler değişse de bu imtihan her dönemde her fert ve topluluk için kıyamete kadar devam edecektir.

Unutmamak gerekir ki imtihan, bir kere değil, sürekli ve sa-
dece avamdan halkı değil, ilim ve salih amel sahiplerini de bırakma-
maktadır. “Nehirden geçmek” son sınav değildir yani. Sınav sürekli-
dir ölünceye kadar.

Ebu Davud’un *Sünen*’inde rivayet ettiği bir hadisinde Peygam-
ber Efendimiz (sav) buyurdular ki: “*Bir gün gelecek, her taraftan topluluklar böcekler gibi üzerimize      ecekler.*” Biz dedik ki: “O gün çok az mı olacağız ya Resulallah?!” Peygamberimiz (sav), “*Hayır! O gün çok olacaksınız, fakat selin önündeki   er    p gibi olacaksınız. O gün düşmanlarınızın kalbinden heybetiniz alınacak ve sizin kalbini-*

ze ‘vehn’ yerleşecek.” buyurdu. “‘Vehn’ nedir ya Rasûlallah?” deyince “*Dünya sevgisi ve ölümü çirkin görmektir.*” buyurdu.

Şimdi tam da burada bugünlerde en fazla gerek olan, ama en fazla da tenkit edilip kötülen çok önemli bir konuya dokunmamız gerekiyor.

İMAN İTAATİ GEREKTİRİR

Evet, burada dikkat edeceğimiz en önemli husus, bugünlerde kaybettiğimiz “lidere itaat” meselesidir. Bir ordunun veya bir cemaatin başarılı olması, her şeyden önce önderinin, liderinin, başkanının emirlerine uymaya bağlıdır.

Hiç kimse zamanımızdaki bazı kötü örneklerle bakarak “lidercilik, üstatçılık” veya “abıcılık” diyerek meşru itaat bilincini aşağılasın. Kötü örneklerle bakarak bütünü suçlamak, hakikate ihanettir.

Dinimizde “istişare etmek” sünnettir. Başkanlar, liderler, üstatlar bunu asla bırakmamalı ve herkesin fikrini özgürce söylemesini sağlamalıdır. Fikirler çok farklı olabilir. Ancak Başkan kararı aldıktan sonra “itaatsizlik” haramdır. Artık o kararda ihtilaf çıkarmaya kimsenin hakkı yoktur.

İtaatsizliğin tek yasal hali vardır, verilen emrin Allah Teâlâ’nın emirlerine açıkça ters düşmesidir. Böyle bir emri vermeye hiçbir kimsenin ve makamın hakkı ve haddi yoktur. Verse de itaat olunmaz. Çünkü ilke açıktır: “Halık’a isyan olan yerde mahluka itaat olunamaz.”

Ayetlerden de anlaşıldığı gibi savaşta veya başka mücadelelerde galip gelmek sayıya bağlı değildir. Haklı olmaya, hakka sarılmaya,

birlik ve beraberlik içinde sabırla hareket etmeye bağlıdır. Bir başka ifadeyle zafer için iman, çaba ve sabır şarttır.

“İyi ama hiç savaş olmasa olmaz mıydı?”

Neden olmasındı? Olurdu elbette. Allah dileseydi herkesi Müslüman eder, barış içinde yaşatırdı ama öyle dilemedi. İnsana değer verdi. Ona İslam’ı sunduktan sonra, akıl ve iradesiyle onu özgür bıraktı. Kendisine değer veren Yüce Yaratıcısına insanın dahi değer vererek itaat etmesi gerekmez mi? İnsanın imtihanı da işte budur.

Ne yazık ki bazıları kıymetlerini bilmediler ve Yüce Yaratıcısına isyan ettiler. Bu yüzden “Hak Ehli” ve “Batıl Ehli” diye iki çeşit zümre arasında mücadele, biz istesek de istemesek de her zaman vardır, var olmaya da devam edecektir. Biri yapmaya çalışırken, diğeri yıkmaya çalışacaktır. Hak ehli da batıl ehli de tek bir millettir.

Mümine emredilen Allah yolunda insanlığın refahı, kurtuluşu ve saadeti için çalışmaktır. Bu da ancak fesat ve zulmün kaynağı olan küfrün ve şirkin ortadan kaldırılması ve İslam’ın dünyaya hakim kılınması ile olacaktır.

Netice itibariyle bu kıssa tarihinde bir zaman olmuş ve bitmiş bir hikayeyi anlatmıyor. Tıpkı Kur’an-ı Kerim’de geçen diğerler kıssalar gibi, bizi, bizim maceramızı ve imtihanımızı anlatıyor. Böyle olunca da bizi ilgilendirdiği için onları daha bir dikkatli okumamız gerekiyor.

Kur’an-ı Kerim’i okurken bunu hiç unutmamalıyız. Yani Kur’an-ı Kerim’i, kendimize indirilmiş gibi kendimiz için okumalıyız. Hem de Allah Teâlâ’nın huzurunda olduğumuzun, O’nun bizi görüp duyduğunun şuurunda olarak. Bu ise onu anlamayı gerektirir.

Kur’an-ı Kerim’i anlamak için Arapça bilmek gerekir. Bu yüzden imkanı olanlar Arapçayı öğrenmelidirler. İmkanı olmayanlar ise

kendi dillerinde yazılmış meal ve Tefsirler ile onu anlamaya çalışmaldırlar.

Bu seviyede olmayanların oturup eksiklerini giderme ve buna vesile olanlara minnet ve teşekkür etme yerine, onları karalayıp, şeyhülislam gibi fetva vermeye kalkışmalarına bilmem ki ne demeli?

Zamanımızın bir sorunu da haddini bilmemek ve bilgisiz belgesiz herkesi tenkit etmektir. Oysa eskiler ne güzel demişler:

“Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DAVETİN İNSANI

MÜSLÜMAN DAVET İNSANIDIR

DAVET, ALLAH'IN EMRIDİR

Her Müslüman kendisini Allah tarafından bütün insanları İslâm'a çağırarak vazifeli görür. (42:15) onun hayatının gayesi, bütün insanlığı iman ve ibadetiyle, helal ve haramlarıyla, ilahî kanun ve şeriatıyla, yönetim ve kurumlarıyla, ahlâkı ve adabıyla Allah'ın son ve en mükemmel dini olan İslâm'a davet etmektir. İslam bütün insanların dinidir. Onları hayra, falaha, saadete, huzur ve barışa götürür. Allah insana şöyle emreder: **“İnsanları Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütlerle çağır. Onlarla en güzel şekilde mücadele et...”** (16:125)

Her Müslüman bu davet emrini yerine getirilmelidir. Hakikati, onu görmezden gelenlere göstermeli ve öğretmelidir. Dünyada Allah'ın koruması, ahirette de Cennet'i kazanılması ancak böyle gerçekleşir. Değilse, bu dünyada zarar, ziyan ve hüsrana, ahirette de Cehennemde de elim bir azâp, vazifesini yapmayan insan içindir. (22: 67) İnsanları Allah'a çağırarak salih amel işleyenden daha güzel sözlü kim olabilir?” (41: 33)

Rasûlullah (sav) bu görevi en faziletli ve değerli bir görev olarak vasıflandırmıştır. Başarılı olup olmamak önemli değildir bu sevabı kazanmada. Hidayet Allah Teala'nın elindedir. O dileylene hidayet verir. Ne varki insan buna isteklidir. Zira bir insanın İslâm'a girmesine vesile olmak, mükâfatların en büyüğünü almak olarak müjdelendi-

tir. Bu iş, dünya ve içindekiler senin olsa da Allah yolunda harcasan elde edeceğin kadar büyük bir ödüle layıktır. “Güneşin doğduğu ve battığı yer kadar” sözü ile bu sevabın büyüklüğü belki “kainat kadar” denilmek istenmiştir. Elbette bütün bunlar çokluktan kinayedir ve bir memnuniyetin ifadesidir.

“Bir şeye sebep olan aynen yapan gibidir” hadisindeki müjdeyi düşünebiliyor musunuz? Siz Allah’a itaat ederek İslâm’a davet ettiniz. İnsanlar da kabul ederek Allah’a iman ve itaatta bulundular. Siz dahi o insanların iman ve ibadetlerindeki ecir ve sevaptan aynen sevabınızı aldınız. İşleyenden bir şeyler eksilmeden hem de!

HER MÜSLÜMAN DAVETÇİDİR

Öyleyse şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; her Müslüman davetçidir. Çünkü Müslüman olmamız bize “insanlığı İslâm’a davet etmek.” gibi bir görev vermiştir.

Bu açıdan bakıldığında her Müslümanda bir peygamber izdüşümü bulunur. Çünkü her Müslüman, tıpkı kendisine daveti ulaşan peygamberi gibi, bu imanını, bu ibadetini, bu helal ve haram çerçevesinde hukuk anlayışını, bu üstün ilahî ahlakı, yani İslâm’ı, az bilse de, az yaşasa da, kendi çapında başkalarına anlatmak borcundadır. Bu anlatma bazen hiç ses ve söze dayanmadan yapılan sessiz sedasız bir örnek olmadır, ya da konuşarak, hitap ederek, öğreterek, uygulatarak yani fiili olarak davet etmektir.

MÜSLÜMANLARIN KURTARILMASI

Şunu da hemen hatırlatalım ki, bu güzellikler Müslümanların yardım ve destekleri vesilesiyle olacaktır. Dahası var, müslümanların

yaşadıkları beldeler, diyarlar ve ülkeler farklı da olsa, imkan dahi-
linde birbirlerine destek olmaları vaciptir. “Ümmet olma” bilincinin
verdiği sorumluluk bunu gerektirir. İslam Alimleri, yeryüzünün
neresinde olursa olsun, zulme uğramış, esir edilmiş ya da baskılara
maruz kalmış müslüman kardeşlerini kurtarmaya gücü yettiği halde
bunu yapmayan müslümanların büyük bir günah işlemiş olacakları
hususunda ittifak etmişlerdir. Müslümanların birbirlerindeki hakları
sayılırken, “hem zulüm etmemesi, hem de zulme teslim etmemesi”
temel ilke olarak sayılmıştır.

Ebu Bekir bin el-Arabî şöyle demektedir: “Müslümanlardan esir
düşmüş ya da baskılara maruz kalarak ezilmiş insanlara arka çıkmak
gerekir. Onların yardımına bilfiil koşmak vaciptir. Gözlerimiz açılıp
kapandığı, yani yaşadığımız müddetçe onlara bedenlen destek ver-
mek zorundayız. Şayet sayımız elverişliyse onları kurtarmak üzere
harekete geçmemiz, ya da tek bir dirhem dahi kalmaksızın bütün
malımızı onları kurtarma yolunda harcamamız gerekir.”

Maddî alanda müslümanların vatanlarını korumak ve kendilerini
düşman esaretinden kurtarmak bir vazife, neden manevî alanda Müs-
lümanları ve vatanlarını korumak bir vazife olmasın? Birinci bölümde
anlattığımız zemin malumdur. Müslümanlar “öz yurdunda garip, öz
vatanında parya” olmuşlar ve “bugün öz vatanlarında hanumansız bir
serseri kalmışlarsa,” onları kurtarmak neden bir vazife olmasın?

“Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli/Ebedi yurdumun üstün-
de benim inlemeli” ama yurdumun üstünde inleyen materyalizmin,
pozitivizmin, lebaralizmin, laikliğin, din devlet ayrılığının, şeriatın
hayattan kovulmuşluğunun çan sesleridir. Adı müslüman ama kalbi
ona yabancı, ona karşı nefretle atan, ona karşı “irtica” adıyla açıkça
savaş veren, Müslümanlara “mürteci, siyasi İslamcı, fundamanta-

list, kökten dinci, aşırı dinci, gerici, yobaz, tutucu, örümcek kafalı, çember sakallı, sıkma başlı” diye hakaret eden, onlara bu ülkede hayat hakkı tanımayan, Arabistan’a, İran’a, Cezayir’e Malezya’ya postalamaya çalışan,” ama adı hala Müslüman olan insanları, farkında olmadan düştükleri küfür çukurundan kurtarmak, doğru dini öğreterek yeniden iman etmeye davet etmek, yeniden Müslüman olmaları için çabalamak, neden bir fariza olmasın?

Bugün sözde Müslümanlara yapılacak en büyük hizmet ve iyilik, onları özde de Müslüman yapmak için eğitim ve terbiye cihadına girişmek ve onları diri diri yanacakları çağdaş küfrün ateş çukurlarından kurtarmak olacaktır.

DAVET SANCISI

“İmanın Kıymeti ve Korunması” kitabımızda, önce imanın dünya hayatında sağladığı eğitim, terbiye, sağlık, mutluluk, refah, barış, huzur, acılara ve felaketlere katlanma, dayanma ve direnme gibi güzelikleri anlatmıştık. Sonra da ahiretteki başa gelecek halleri anlatmıştık. Özellikle de mahşer sıkıntılarını ve cehennem azabını anlattıktan sonra şöyle demiştik. “İmanın dünya hayatımızda velev ki hiçbir kıymet ve değeri olmasa, sadece ahirette bizi bu sonsuz ve çılgın ateşten kurtarması olsa, bu bile iman etmek için yeterli bir sebeptir.”

Fakat acı bir gerçek vardır ki inanmayan insanlar, kalblerinin katılığından, akıllarının şartlanmışlığından, dünyevî şehvetler ve lezzetlerle meşguliyetten dolayı maalesef ölümü ve ölüm ötesini pek düşünmezler. Mezarlıklarını bile şehrin dışına atmışlardır hayatlarından ölümü çıkarmak, onu büsbütün unutmak, hiç hatırlamamak için.

Ama bu çıplak gerçeği, bu büyük vaizi unutmak mümkün mü?

İşte peş peşe sıralanan birkaç ayet, ölüm ötesinde bizi bekleyen hayatı bütün gerçekliğiyle önümüze koyuyor: **“O gün geldikte Allah’ın izni olmadan hiç kimse konuşamaz. Onlardan kimi bedbaht-mutsuz, kimi de bahtlı-mutludur. Bedbaht-mutsuz olanlar ateştedirler. Onların orada şiddetli inilti ve sesli sesli soluğu vardır. Gökler ve yer durdukça orada temelli kalıcılardır; ancak Rabbîn dilediği müstesna. Çünkü Rabbin dilediğini (hakkıyla) yapıp yerine getirendir. Bahtlı-mutlu olanlar ise, Cennet’tedirler; gökler ve yer durdukça orada temelli kalıcılardır; ancak Rabbin dilediği müstesna. Bu, ardı-arkası kesilmeyen bir bağıştır.”** (Hud 11/105-108)

Ayetlere kısaca yeniden bir bakalım isterseniz. **“O gün geldikte Allah’ın izni olmadan hiç kimse konuşamaz. Onlardan kimi bedbaht-mutsuz, kimi de bahtlı-mutludur.”**

Bu ürkütücü suskunluk herkesi, her yeri kaplamıştır. İçindeki-lerle birlikte kuşatıcı bir dehşet çökmüştür sahnenin üzerine. Konuşmak izne bağlıdır. Bağlı olmasa ne yazar ki? Kim neyi konuşacaktır. İyiler bile dehşet içinde, nasıl bir hesapla karşılaşacaklardır? Böyle zamanlarda genellikle kusurlar gelir gözler önüne. Nasıl yapmışlardır, Allah Teâlâ görürken ve önlerinde işte böyle bir gün varken, hangi akıl ve mantıkla bu hataları yapmışlardır? Daha iyi bir insan olmak varken, neden olmamışlardır? Sonra ortam müthiştir. Bizzat Allah Teâlâ hesaba çekecektir. Adamın beli kırılmıştır, konuşmaya mecal mi kalır? Konuşmak zevk mi verir? Konuşmak şimdi bir işkencedir... içlerden kim bilir neler geçmektedir amma, hiç kimse istegini ifade etme cesaretini bulamaz kendisinde. Ancak yüce Allah’ın dilediği kimselere konuşma izni verilir.

“Bedbaht-mutsuz olanlar ateştedirler. Onların orada şiddetli inilti ve sesli sesli soluğu vardır.”

Bunda şaşılacak bir şey yok. Bu durum başından belliydi. Kafirler cehennem ateşine girecekler. Ama ateşe girmek ne demek? Lafi kolay. “Ateşe girmek.” Ama gerçekleşmesi nasıl bir şey? Çılgın alevlerin arasında yanmak... ağzına, burnuna, ciğerlerine alev dolması... soluduğunda alev ve duman solumak, içinden ateş ve dumanların, kapkara islerin fışkırması... bağırmaktan kesilen ve kısılan sesler... cevap yok, imdat yok, umut yok... “dayan, az kaldı, bitecek bu azap” diye bir ümit ışığı yok:

“Gökler ve yer durdukça orada temelli kalıcılardır.”

“Ancak Rabbîn dilediği müstesna. Çünkü Rabbîn dilediğini (hakıyla) yapıp yerine getirendir.”

Kim bu müstesnalar? Günahkar mü'minler mi? Günahları kadar yanıp çıkacak olanlar mı yani?

Olabilir.

Şefaata mazhar olanlar mı?

Olabilir. Ama bu bile “dilemeye” kalmıştır. Allah Teâlâ diler de, dilemez de olabilir.

“Bahtlı-mutlu olanlar ise, Cennet'tedirler; gökler ve yer durdukça orada temelli kalıcılardır; ancak Rabbîn dilediği müstesna. Bu, ardı-arkası kesilmeyen bir bağıştır.”

Bir insan bu gerçekleri bilirse onda iki hal gerçekleşir: Önce kendi hayatına bir çeki düzen verir. İmanını ilimle, tefekkürle, ibadetlerle, şeriatı yaşamakla, temiz yemek ve içmekle, iyilerle yoldaş olmakla evet imanını artırmaya, güçlendirmeye bakar. Kendisini Allah Teâlâ'nın razı olduğu bir Müslüman haline koymak için çabalar durur.

Sonra bu hayat onda bir merhamet meydana getirir. İnsanlara karşı sevgi duyar, şefkat duyar, acır. Bunun en açık göstergesi de, da-

vet ve tebliğ olarak ortaya çıkar. Yani insanlar Müslüman olsunlar da ahrette yanmasınlar der. Bu arzu ve istek bütün ruhunu kaplar ve sırf bu yüzden dünya lezzetlerini, şehvetlerini terk ederek kendisini, bir peygamber gibi, Allah Teâlâ'nın dinini anlatmaya, öğretmeye adar.

Bunun en canlı misali Sevgili Peygamberimiz Efendimizdir. Onun sevgili yeğeni İbn Abbas, yukarıda yazdığımız ayetler ve benzerleri hakkında şöyle demektedir: “Rasûlullah bütün insanların iman etmesi ve hidayet üzere kendisine biat etmesi hususunda son derece arzuluydu. Bu sebeple Allah Teâlâ ona kendisinden O'nun ezeli ilminde saadetini dilediklerinin ancak iman edeceğini, şekavetini dilediklerinin ise sapıtacağını haber vererek şöyle buyurdu: **“Ey Rasûlüm! İnsanlar iman etmeyecekler diye kederden neredeyse nefesine kıyacaksın. Biz eğer dilesek onların üzerine gökten bir ayet indiriveririz de ona boyunları eğilekalır.”** (Şuara: 26/3-4)³⁸

Ayetler iki gerçeği bildiriyorlar: Peygamber Efendilerimizin (sav) görevi sadece tebliğdir. Usûlüne uygun bir tebliğ tabîi. Hidayet ise Allah Teâlâ'nın elindedir. Kim islam'a layık, kim kapasitesini o yönde kullanır, kim özgür iradesi ile seçimini o doğrultuda yapar, O bilir.

Öyleyse görev yapıldıktan sonra üzülmeğe gerek yoktur. Müşriklerin tutumlarına üzülen, kendisini ve Kur'an-ı Kerim'i yalanlamalarına içerleyen Allah'ın elçisine -salat ve selam üzerine olsun- hitap ediyor işte bu ayetlerde Allah Teâlâ. Kendisini teselli ediyor, yüklediği işi kolaylaştırıyor. Üzülmemesi gerekir. Çünkü yüce Allah dileseydi, zorla iman etmelerini, zorla imana boyun eğmelerini

38 Taberani; Heysemi, 8/85, (Bu eserin ravileri güvenilirdir. Ancak Ali b. Ebi Talha bunu bizzat İbn Abbas'tan işitmemiştir) M. Yusuf Kandehlevi, *Hayatu's-Sahabe*, 1/39.

sağlayabilir, kaba kuvvetle iman etmelerini garanti edecek bir ayet (mucize) gönderebilirdi. Ama bilindiği gibi “dinde zorlama yoktur.”

Ama Peygamber Efendimiz (sav) güzel bir insandır. İstiyor ki yakınlarından en uzaklarına kadar hiçbir kimse kafir kalmasın. Hiç kimse o azabı çakmesin. Fakat insanların kendisi istemiyorsa, elinden ne gelir? Allah Teâlâ bunun için teselli ediyor onu. Ayetlerin devamı da bunu bildiriyor zaten: **“Onlar son derece merhametli olan Allah’ın kendilerine gönderdiği her yeni uyarıya burun kıvrarak set çevirirler. Onlar yalanladılar. Fakat, alay konusu ettikleri gerçeklerin somut olayları ile yakında yüzyüze geleceklerdir.”** (Şuara, 5-6)

Ey çağımızın Müslümanları!

Ey Resulullah (sav) Efendimizi örnek alan Müslümanlar!

Siz bu sevgi, şefkat ve merhametin neresindesiniz? Siz insanların bu dünyada mutsuz bir şekilde sürekli kaos yaşaması ve ahirette ateş solumaması için nasıl bir davet ve tebliğ içindesiniz?

Kendiniz bir şeyler yapabiliyor musunuz?

Yapamıyorsanız, hiç olmazsa yapanları maddî ve manevî destekliyor musunuz?

İslam ve insanlık aklınızı ne kadar meşgul ediyor? Derdiniz ve davanızla ne kadar ilgilisiniz?

Oğün gelip de başımızı yere eğdiğimizde, Allah Teâlâ’nın huzurunda korkuyla durup sustuğumuzda, gözümüzün önünden bir film gibi hayatımız geçerken, hangi karelere takılıp kalmak istersiniz acaba?

Daha ölmedik. Öyleyse lütfen, bir hamle daha yapalım, davet ve tebliğ için.

HER FIRSATTA DAVET VE TEBLİĞ

Sevgili Peygamberimiz ve ashab-ı kiramın aklında hep İslam'ı insanlara tebliğ vardı, davet ve irşat vardı. her olaya öyle bakar, her imkanı arar sorar, fırsatı değerlendirirlerdi. Bazen ilginç olaylar da yaşarlardı.

İşte onlardan biri. Hicri 17. senedeyiz. Hz. Ömer (ra) halifedir. Hz. Resulullah (sav) ın türbesinin yanındaki cami ihtiyaç nedeniyle genişletilmek istenir. Çevredeki arsalar para ile satın alınır. Ama sadece Hz. Abbas arsasını vermek istemez. İlk önce vermesi beklenen sorun çıkarmaktadır. Uzatmayalım, iş mahkemeye intikal eder.

Mahkeme kadısı Übey b. Kab'tır. Sonunda mahkeme kararını verir: "Mescid yapmak için mal sahibinin arsası para ile de olsa zorla alınamaz."

Aslında daha sonraları kamu yararına böyle yapılabileceğine dair fetva verilmiştir ve bugün bu fetva daha çok uygulanmaktadır ama o gün hakim böyle karar vermiştir. Yapılacak bir şey yoktur. Çünkü orası bir İslam ülkesidir ve İslam ülkesinde hukukun üstünlüğü esastır. Devlet başkanı bile olsa, uyacaktır.

Hz. Abbas bu sonucu aldıktan sonra açıktan ilan eder: "Ben arsamı mescid için hibe ettim."

Halk haliyle hem sevinçlidir, hem de şaşkındır. Kendisine sorulur: "Neden o zaman aşırı fiyatla verdiler, satmadın da şimdi parasız hibe ediyorsun?" Hz. Abbas cevabı muhteşemdir: "İslam'ın insan haklarına gösterdiği saygıyı dünyaya duyurmak için!"

Evet, bu da bir tebliğ tarzıdır değil mi? Bu güzelliği aleme duyurmak istedi ve duyurdu da.

İşte böyle, ashab-ı kiram her fırsatta İslam'ı yaymaya çalışmıştır. Onlar kadar kendilerini bir davaya adanmış insanlar geldi mi acaba dünyaya?

Hz. Abbas cami yapmanın ve onu maddi manevi imar etmenin ne kadar önemli, yararlı ve sevaplı olduğunu bilmez mi?

Elbette bilir ve zaten bu bilginin gereğini de yapmıştır. Yani arsa-sını karşılıksız hibe etmiştir. Ama bu arada mülkiyet edinme hakkı-nı, malını korumanın hukukiliğini, bundan dolayı hangi gerekçe ile olursa olsun insanların kınanamayacağını, devlet başkanının rağmı-na İslam mahkemesinin tarafsızlığını ve adaletini açıkça göstermiş-tir. Devletin taraf olduğu bir mahkemede bireyler hakkını rahatlıkla elde edebilmiştir.

Bireyin de, toplumun da, yargının da kendi hukuku çevresinde alabildiğine özgür ve rahat hareket ettiği bir düzendir İslam'ın getir-diği. Ve bu gün insanlık, parlak lafların arkasında kurban edilen o güzelliklere ne kadar muhtaç...

İslam davet işine son derece önem vermiştir. Her imkan ve fir-satta dinin güzelliklerini ortaya koyma ve insanlara duyurma. Böy-lece gönül kazanma. Hz. Abbas bunu yapmıştır. Çünkü örneği Resu-lullah (sav) Efendimizdir.

Bazen dava kilitlenir sanırsın. Yapacak hiçbir şey yok dersin içinden. Öyle değil aslında. Hiçbir zaman ümitsizlik yoktur, her zor-luktan sonra bir kolaylık mutlaka vardır.

Bu gibi hallerde dönüp tekrar asr-ı saadete bakacağız haliyle, bir örnek aramak için.

Bir zamanlar da Mekke döneminde İslam davası iyice sıkışıyor, Hz. Peygamber de o senelerde hac mevsiminde Arap kabilelerine

başvurarak onlardan kendisini yurtlarına kabul edip dinin tebliği hususunda yardımcı olmalarını istiyordu. Karşılığında da onlara cennet vadedyordu. Fakat onun bu tekliflerine hiç bir Arap kabilesi olumlu cevap vermiyordu.

Bu Allah Teâlâ'nın kendi dinini üstün kılıp ona yardımcıları göndermeyi dilemesine kadar böyle devam etti. Ama hiç umulmadık bir zamanda Allah Teâlâ, peygamberine Yesrip'ten gelen Ensar'ı gösterdi. Bir gün Akabe denilen bir tepede onlar Hz. Peygamber'i dinlediler. Yıllardır aralarında yaşayan Yahudilerden böyle bir peygamberin çıkacağını, zamanının iyice yaklaştığını dinleyip dururlardı. hemen ona icâbet ettiler. Allah da Medine'yi elçisi için hicret yurdu yaptı.

Evet, bazen dava kilitlenir gibidir. Siz öyle sanırsınız. Aslında bu bir imtihandır. Bu zor zamanlarda yapılması gereken, sadece daha önce yapılanları sabırla sürdürmektir.

Allah Teâlâ ihlas ve sabırla sürdürdüğünüz davanın önünde zamanı gelince bütün kapıları açacak ve insanlar size koşarak gelecektir.

Bu bir ilahî vaâddir. Kaç kere tekrarlanmış, yaşanmış, tecrübe edilmiş bir vaad. Ama siz siz olun Allah Teâlâ'yı denemeye kalkarak başınıza bela istemeyin, sadece sabır ve dua ile çalışın, çabalayın, uğraşın, didinin, yalvarıp yakarın. Bize düşen kulluktur, sadece kulluk...

Davet ve tebliğ de kulluktan bir parçadır. Hem de önemli bir parça...

DERVİŞ SARHOŞ OLURSA

Muş'un Kömüş köyünden Hoca Abdülmecit Efendinin hanımı anlatmış Abdullah Çiftçi'ye, biz de onun ağzından duyduk. Hoca o civarda bir köyde imamlık yaparken ziyaretine bir derviş gelir gider-

miş. Bu derviş, başkalarına ders vermeye izinli bir dervişmiş. Haliyle köye geldiğinde tatlı sohbetler olur, yenilir içilir, güzel günler ve geceler geçirilirmiş.

Yine bir yaz günü derviş gelmiş. Yol uzun, mevsim sıcak. İçi ya-
nıyor dervişin. Su işiyor kanmıyor. Diyor ki:

- Turşu suyu yok mu?

- Var diyor Hoca Efendi. Hem de ahlat turşusu var ve turşu suyu
da tam sana layık.

- Hele bacı bir getir.

Hanımı koca bir sehentası ahlat turşu suyu getirir. Diker kafaya
yanan derviş ve içer hepsini.

- Oooohh, elhamdu lillah... Geçmişinize rahmet. Nasıl da serin-
ledi içim.

Sohbet devam eder gider ama gittikçe de dervişe bir haller ol-
maktadır. Önce açılır bir. Konuşur da konuşur. Sonra sesini yükselt-
meye başlar. Derken aşka gelir ve naralar atar. Özellikle de kalabalık-
ta Hocaya yüklenir:

- Ulan Hoca, kırarım senin boynunu. Sen niye din için, iman
için çalışmazsın. Neden elinden geleni esirgersin? Allah'ın kullarına
dinini imanını öğretsene. Vallahi seni şöyle eker, böyle biçerim.

Hoca:

- Eyvallah dervişim, haklısın, daha çok çalışmamız lazım, der,
ama söz uzayınca vaziyetten şüphelenir. Bir ara kalkar meclisten ve
hanımının yanına giderek der ki:

- Yahu hanım, bizim dervişe bir haller oldu. Ama ne oldu bil-
miyorum?

- Ne bileyim ben Hoca Efendi. Ne olabilir ki?
- Yahu aklıma bir şeyler geliyor ama...
- Ne geliyor?
- Yahu şu turşu suyu...
- Ne olmuş turşu suyuna?
- Yahu biz onu çoktandır kullanmıyoruz değil mi?
- Evet, unuttuk gittik.
- Yahu onda bir iş olmasın?
- Aman herif ne işi olur onda?
- Yahu o şaraba kesmesin? Vallahi derviş tam bir sarhoş gibi.
- Daha neler?
- Yahu sen getirsene şu turşuyu, bir bakalım hele.

Hanımı biraz getirir, bakar tadına hoca ve derin bir “aaahl” çeker.

- Bu turşu şarap olmuş hanım. Derviş de emin ol sarhoş. Ne yaparız şimdi biz?

- Eyvah desene!
- Eyvah ki ne eyvah...

Meclis dağılır, derviş yatar uyur. Amma sabahleyin kendine ne olduğunu anlar. Yaptıklarını az çok hatırlar, gerisini de tahmin eder. Çok utanır bundan. Hocaya da çok kızar. Kimsenin yüzünü görmeden oradan ayrılır ve bir daha ne o köye gelir, ne de o hocayı görür.

Ben bu hikayeyi dinleyince o dervişe karşı içimde derin bir muhabbet uyandı.

Neden mi?

KÜP İÇİNDEKİNİ SIZDIRIR

Atalar, “Küp, içindekini sızdırır” demişler. Bu dervişin içi ne kadar Allah aşkıyla, din gayretiyle, tebliğ ve irşat arzusuyla dolu ki, benzeri hallere düşenlerin çalıp oynamasına, bağırıp çağırmasına, sövüp saymasına ve daha bir sürü saçma sapan konuşup iş yapmasına, hatta kavga gürültü çıkarmasına rağmen, O iman coşkusu ve cihat aşkıyla Hocaya: “Ulan Hoca, kırarım senin boynunu. Sen niye din için, iman için çalışmazsın? Neden İslam yolunda elinden geleni esirgersin? Allah’ın kullarına dinini imanını öğretsene. Vallahi seni şöyle eker, böyle biçerim” diyor...

Müslümanın sarhoşu bile işte böyle olur. Bir kitapta okumuştum; ırz ve namusuna sahip takvalı kimseleri şeytan düşünde azdıramazmış. Onun için ihtilam olmayı eskiden tekkede hoş karşılamazlarmış. Uzun zaman ailesinden uzak kalan insanlar, böyle bir durumla karşılaştıklarında, yine helalleriyle ihtilam olurlarmış. Ne temiz bir duygu ve tezahürü...

Ve şu derviş... Akli başında değil... Sarhoş ve ayıkken yapmayacağı şeyleri yapıyor ama, o yaptığı da apayrı bir güzellik... Demek davası insanın içine işler, etine kanına sinerse böyle olurmuş... Keşke üzülmeseydi, keşke terk etmeseydi sevdiklerini. Ama ne diyebilirizki, o insanlar aynı zamanda çok da hayalî oluyorlar...

AYNI SÖZE FARKLI TEPKİ

Aynı sözü iki insan söylüyor. Birini dinlerken insan esniyor, uyukluyor. Öbüründe ise bütün beden kulak kesiliyor, irkiliyor, ürperiyor.

Birinden işitilince, kanıksanmışlığın verdiği ruh bezginliği ile sözden de insana gına geliyor, söyleyenden de. Birinden işitildiğinde,

kalbe hançer gibi saplanıyor kelimeler. Birinden işitilince aynı söz, bin bir evhamlara, örtülere bürünmüş geliyor insana, anlamıyor. Diğerinden işitilince, bütün şeytanlar susuyor ve insan baştan ayağa akıl kesiyor. Birinden bir söz duyuluyor da öyle kalıyor, başka birinden aynı söz kalbi yakıyor da çıkan buharlar gözlerden yaş olarak damlıyor.

Aynı söz ama farklı tepki, farklı tesir... Siz de yaşamışınızdır herhalde fakir gibi?

Abdülkadir Geylani'nin oğlu kürsüde konuşuyor. Alim bir zattır. Babasını bekleyen cemaata, ne ilmî hakikatlar, kalbî incelikler anlatıyor, ama cemaat sakin, durgun, hissiz. Kendisi coşuyor, ama halkta hiçbir şey yok.

Derken babası geliyor ve boşalan kürsüye oturuyor. Diyor ki:

- Cemaat, biraz önce bizim mutfaktaydım...

Dinleyenlerde bir dalgalanma başlıyor fırtınalı denizler gibi. Bir coşma, bir feryat, bir vecd ve istiğrak içinde kendinden geçemeler, nara atamalar, haykırmalar... Bilindiği gibi o konuşurken, bazen manen ölü olan Yahudi ve Hristiyanlar can kazanıp Müslüman olurken o meclislerde, nice Müslüman da, dayanamayan ve çatlayan kalbine mağlup olarak cansız düşüyor ve evine ölü olarak götürülüyordu mescidden... Bunu, asırlar sonra, değil onu dinlemek, onun sohbetlerinden tutulan notlar olan *Fethu'r-Rabbani*'yi okurken bile az çok hissediyoruz.³⁹

Oğlu diyor ki:

- Babacığım biraz önce bendeniz kürsüdeydim. Bunlara ilimden, hikmetten neler anlattım, neler! Fakat ne ağlayan vardı, ne etki-

39 Bu kitap Abdulkadir Akçiçek ve Yaman Arıkan tarafından ayrı ayrı çevrildi.

lenen. Siz geldiniz, mutfakta geçen sıradan bir olayı anlattınız, manzara meydana. Bunun sebebi, hikmeti nedir?

- Oğlum, sen de benim gibi, kürsüye çıkmadan önce çöllerde yirmibeş yıl Allah'la olsaydın, senin sözlerin de böyle etkilerdi...

Allah'la olmak... Bütün mesele bu!...

Efendimiz (sav) ihsan'ı *"Allah'ı görüyormuşsun gibi O'na ibadet etmendir. Her ne kadar sen o'nu göremiyorsan da, kuşgusuz o seni görüyor."* diye açıklıyor.

Bütün mesele, buna ermek... Bütün mücahede, riyazet, çile, ibadet ve taatlar, bütün seyr-u sulukların amacı, Allah'la olmak, Allah rızasını kazanmak içindir. İradesini O'na teslim etmek ve durulmak için...

Bunun iki yolu var: biri şimdi zikredilen gibi seyr-u sulukla... Uzun, ince ve yaman bir yol...

İkincisi daha kısa ve kolay ve kestirme bir yol; ihsan'a ermişlerle sohbet. Allah'ın **"sadıklarla beraber olunuz"** (Tevbe, 119) emrine uymak. Çünkü onlarla beraber olunduğunda ve onlara itirazsız bir muhabbet duyulup teslim olunduğunda, kalp kapıları alabildiğine açıldığında, oraya, onların yirmi, otuz, kırk, seksen yılda elde ettikleri nurlar yansıyor, insan onların rengine, onların **"Allah'ın boyasıyla boyanmış"** (Bakara, 138) renklerine bürünü veriyorlar. Onlar gibi, ihsana eriveriyor. Yani, Allah ile oturduklarını idrak ediyorlar. Allah'ın kendilerine şah damarlarından,⁴⁰ hatta kalplerinden,⁴¹ akıllarından, idraklerinden daha yakın olduklarını hissediyorlar. İnceliyor, aranıyor, baştan aşağı bilinç kesiliyorlar.

40 Kaf, 16.

41 Enfal, 24.

İşte o anda işittikleri bir söz can evinden vuruyor onları. Sarsılıyorlar, ürperiyorlar. Dayanamıyor ve haykırıyor ve ağlıyorlar... Bütün bedenleri kulak olmuş dinliyor, akıl olmuş algılıyor, kalp olmuş idrak edip anlıyor ve kavıyorlar. En güzeli, itirazsız alıyor ve yaşıyorlar...

İşte bu sebeplerden ötürü aynı söz, söyleyene göre farklı etki ediyor. İşte aynı söze farklı tepkiler bundan kaynaklanıyor.

İslam irşat ve tebliğinde de en önemli mesele bu; yaptığını söyleme, yapmadığını söylememe, söylediğine muhalefet etmeme... Allah teala, peygamberlerini böyle eğitiyor ve kullarından da onları örnek almalarını istiyor.

Ey Alimlerimiz, hocalarımız, vaizlerimiz, mürşitşerimiz! Halkı hiç suçlamayalım! Çünkü “bu halk bitmiş” demeniz, aslında kendi defterinizi dürmenizdir. Peygamber Efendimiz (a.s), “*Halk helak olmuştur diyenin kendisi helak olmuştur.*” buyuruyor. Kaldı ki halk helak olmuşa sizin de işiniz bitmiştir demektir.

Müslüman halk cahil kalmış olabilir. Bundan çıkış yolu, önce kendimizden başlayarak halka va’z ve nasihat etmek, her vesileden faydalanarak dinini öğretmektir. Ne işe yaradıkları mechlul bazı sözde ilahiyatçılar vardır, va’z ve nasihat dedin mi burun kıvrırırlar. Allah (a.c.)’ın onca ayetini görmezlikten gelerek va’z-u nasihatın faydasını inkar ederler. Yapanları da küçük görürler. Hiç şüphesiz Dostyevski’yi okudukları kadar anlamadıkları Kur’an’ın anlamını okusalar da öyle saçma sapan konuşmaları bir marifetmiş edasıyla yapmazlardı... Alemi cahil sanarken, kendi cahilliklerine kurban gidiyorlar.

Neyse biz işimize bakalım. Ne demiştik? Müslüman halk cahil kalmış olabilir. Bundan çıkış yolu, önce kendimizden başlayarak halka va’z ve nasihat etmek, her vesileden faydalanarak dinini öğretmektir.

Öyleyse bu milletin Allah'ı sevmesini mi istiyoruz? Önce biz sevelim ve seve seve itaat edelim.

Bu ümmetin birbirini sevmesini mi istiyoruz? Önce biz sevelim ve kalbimizi bir başkasına olan kinden buğuzdan arındıralım. Kimseye kızgınlık, kırgınlık, düşmanlık, haset kalmasın orada.

Tevazu ve mahviyet mi istiyoruz? Hizmet mi istiyoruz? Biz var mıyız ona bakalım.

İslam'ın hakimiyetini mi istiyoruz? Bize ne kadar hakim, onu değerlendirelim.

Herkesin kendisini veya mezhebini, meşrebini beğenmesini, kendi büyüklüğünü ortaya koyup başkasının eksikliğini yetersizliğini söylemesini, İslam yerine kendi menfaatlarını sağlama çabalarını bırakmalarını mı istiyoruz? Önce biz bırakalım.

Evet önce biz, çünkü bir şey güzelse, onu başkalarından bekleme yerine, önce biz yapalım. Biz yaparak örnek olalım da kardeşlerimizin işlerini kolaylaştıralım. Çünkü bu onlara cesaret verir, teşvik eder, yapmalarını sağlar. Bundan da bize ayrıca sevaplar gelir onlarınkinden hiçbir şey eksilmeden.

Peki biz yaparsak onlar yapacak mı?

İşte özellikle de bunun hesabında hiç olmayalım. Bize ne? Onların şahsi hesabını biz mi vereceğiz?

Biz Allah'ın kuluyuz ve ne yaparsak onun için yaparız. Başkası da yaparsa, daha da memnun oluruz. İşimiz de kolaylaşır. Ama diyelim ki yapmadılar, biz de mi vaz geçeceğiz vazifelerimizden? Onlar bizden sorulmazlar dedik. Olsa olsa tebliğ ettik mi, bilmiyorlarsa bellettik mi, sadece bundan soruluruz.

Kendimiz için istediğimizi, başkaları için de istemeli değil miyiz? Kendimiz için her güzelliği istiyorsak, başkaları için de istemeliyiz demektir. Allah'a itaatın, sadakatin, tevazunun, hatta menfaatin de gereği, ilk adımın bizden olması, daima her güzellikte bizim önde olmamızdır.

Sözünün diri ve etkili olmasını kim istemez?

AMELİN AMACI İNKARI

Aslında bizim en büyük eksikimiz, amelimizin amacımızı inkardır. Bunu biraz açalım:

Amacımız nedir?

Allah'ın dinini yaşamak ve yaşatmak. İslam'ın hayata hakim olması. Hayata, yani bütün dinlere ve sistemlere.

Peki, amelimiz amacımızı tasdik mi ediyor, inkar mı?

Amacın da, arzunun da bir edebi vardır, sevilmesi, beğenilmesi ona bağlı.

Nedir bu edep?

İçtenlik, samimilik, doğruluk. Yani orijinal adıyla sıdk ve ihlas.

Bir zamanlar bir arkadaşım:

- Ben ashab-ı kiramı canımdan çok seviyorum, dedi. Ona:
- Olanı gerekeni mi söyledin, yoksa olanı mı?” dedim.
- Olanı, dedi.

Onaylamadığımı söyledim. Evimizi, eşyamızı, kazancımızı, mesaimizi, zamanımızı ne derece Allah için, Resulü için, ashab-ı kiramın davası için harcadığımızı sordum. Hayat uğruna çekilen sıkıntı

ve endişelerin din uğrunda ne kadar çekildiğini ifade ile, olması gereken ile olan arasındaki uçurumu anlatmaya çalıştım.

Arkadaşım,

- Seni bilmem, ben kendim ashabı canımdan çok seviyorum. Bunda da samimiyim. Diyerek itirazımı kesin bir dille reddetti. Ben de sustum. İnşallah öyledir dedim içimden, ama ikna olmadım. Az çok arkadaşımı da ashab-ı kiramı da tanıyordum...

Allah (cc) ve Resulünü, ashabı ve aziz dinini canımızdan çok sevmek, amacımız ve arzumuzdur. Gördüğüm kadarını söyleyeyim; ne yazık ki amelimiz arzumuzu onaylamıyor. Lafla peynir gemisi yürümüyor çünkü.

“Âyinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz,

Şahsın görünür rutbe-i aklı eserinde...”

Hangimiz nefsimiz, dünyamız, arzularımız, güdülerimiz, şehvetlerimiz, isteklerimiz karşısında hür kalmış, bağımsızlığımızı koruyabilmişiz ki? Özgür insan, hiçbir bağın, hiçbir kaydın kendini zaptedemediği insandır. Bunun da tek bir imkanı vardır: Sadece Allah’a kulluk. Bunu da belirleyen ölçü, içten ve samimi olan ihlaslı amellerimizdir. İhlas ve samimiyeti bir kenara koyalım, çünkü o içtedir, kalptedir ve Allah (a.c.) ile sahibinden başkası bilmez. Var diyorsa vardır, ama ya amel?...

Amel, “küp içindekini sızdırır” atasözündeki gibi hem içten haber verir az çok, hem de kendinden. Kendi mikdarı ve kalitesinden...

Bağımlılığın, yani özgürlüğü kaybedişin bağları bazen görülme-yecek kadar gizli olabilir. Onu ancak, insan ruhunu çok iyi tanıyanlar fark eder. Bakınız şu örneğe mesela:

“Bir gün Rabiâtü’l-Adaviye, Süfyan-ı Sevri’ye demiş ki: ‘Eğer dünyaya şu rağbetin olmasaydı, erkeklerin en iyisi olurdun.’ Süfyan, ‘Ben neye rağbet ediyorum?’ diye sormuş. ‘Söz söylemeye!’

Süfyan, bundan önce midir, sonra mı onu bilemiyorum ama kendini dinleyenlerin sayısı yirmiye geçti mi sohbeti bitirir, meclisi terk edermiş.

Süfyan-ı Sevri’ye kusur isnadı, haddimizi aşar. Rabia’yı yalancı çıkarmak da öyle. Biz, devlerin arasına giremeyiz. Belki şu sözü tekrar ederiz: “Hasenatü’l-ebrâr, Seyyiatü’l-mukarrebindir.”

Rabia bunu nereden bildi?

Keşif ve keramet de olabilir, feraset de.

Ama şu örneğe bakarsak belki “feraset” diyebiliriz: Salih bin Abdü’l-Celil ile arkadaşları bir gün Rabia’nın ziyaretine giderler. Sohbet dünyadan açılır ve onlar dünyayı zem ve kötüleme hakkında bir hayli konuşurlar.

Rabia onlara der ki: “Ben kalplerinizde en ince teferruatıyla dünyayı görüyorum.” Onlar, “Niçin böyle düşündün?” dediler. Rabia, “Çünkü gönüllerinize en yakın olan şeylere bakıyor ve onlardan bahsedip duruyorsunuz.” der.

Onlara veya başka bir guruba, dünyayı kötilediklerinde şöyle demesi de meşhurdur: “Resulullah buyurdu ki: *‘Kişi, sevdiği şeyi çok zikreder.’* Sizin de dünyayı çok zikredişiniz, kalbinizin ona olan meylini, sevgisini gösterir. Eğer kalbinizde başka şeyler olsaydı, hep onu konuşmazdınız...”

Bir gün yanımda bir hoca, talebesine, “İlmi niçin istiyorsun!” diye sordu. Aldığı cevap şuydu: “Amel etmek ve insanlara anlatmak için!”

Amel etmek iyi. İnsanlara anlatmak da iyi. Ama şöyle bir soru sorabilir miyiz: İnsanlara anlatmak niye? Dini tebliğ için mi, yoksa bizim alim olduğumuzu bilsinler de bizi tanısin, sevsin, hürmet etsinler için mi?

İkisi de olabilir. İşin doğrusunu en iyi Allah bilebilir. Bir de biz biliriz, eğer nefsimizi iyi tanıyoruz, kendimizi kandırmıyorsak.

Ama amel her halükarda mutlaka olmalıdır. Riyadan, süm'adan, kibir ve kendini beğenmişlikten, halkın iltifatından sakınmak ve amelimizi iptal ederek Allah (a.c.)'nin buğzunu kazanmaktan korkmalıyız elbette. Ama bunlardan korkuyoruz diye, ameli de terk etmemeliyiz. Yapmamız gerekeni hem yapmalı, hem de tedbirlerini alarak Allah (a.c.)'ye sığınmalıyız.

İnsanlara öğüt verenler, bu işleriyle neyi amaçlamaktadırlar? Genellikle iki şeyi: Her şeyden önce Allah'ın rızası, sonra insanlara olan şefkat ve merhameti, onların iyiliğini istemesi. Genellikle bu iki sebepten ötürü öğüt verir insanlar, va'z-u nasihat ederler.

Peki, başkalarına anlatırken kendilerini unuturlarsa amaçlarına ulaşabilirler mi?

Bunun cevabı, herhalde çoğu kez “hayır” olur.

Neden “Hayır?”

Çünkü, ayette açıkça görüldüğü gibi, Allah (azze ve celle) böyle bir işi ayıplıyor. Böyle yapanı azarlıyor. Sözü hiç uzatmayalım: böyle yapmakla Allah rızası ele geçmez.

Peki insanlara şefkat ve merhameti, onların iyiliğini istemesi gerçekleşmez mi? Belki... Çoğu insan, “sen kendine bak” diyecek ve onu dinlemeyecektir. Ama bazı akıllı adamlar da, “Hernekadar kendisi yapmıyorsa da adam doğru söylüyor. Yapmaması kendisini

ilgilendirir. Ben bana düşeni alırım” diyebilir. Böyle der de alırsa, faydalanır tabi. Bu halk açısından baktığımızda böyledir.

Ama O söyleyen açısından baktığımızda olay biraz farklı. O ne derse desin, akıl bunu kabul etmiyor. Yani akıl, alemin iyiliğini isterken, kendi iyiliğini istememesini, herkese şefkat ve merhamet gösterirken, kendine azap isteyerek yazık etmesini kabul etmiyor, edemiyor. İnsanları severken, kişinin kendi nefsini sevmiyor olmasını, kim ne derse desin, akıl kabul etmiyor.

Bilakis insan, en çok kendini sever, nefsini düşünür, çıkarını öne alır. Bunu sağlayan, buna yarayan şeyleri sever. Nefsine yararlı olduğu için sever öncelikle ve özellikle. Nefsi aşmak, büyük bir olgunluktur. Bunu da ancak, onunla çetin bir mücahedeye girenler başarır. Bu mücadelede, zaten başkalarına anlattığı iyilikleri yapmasını, kötülüklerden kaçmasını gerektirir. Bu yoksa, o olgunluk da yoktur.

Öyleyse, akıl kârı mıdır, alemi severken kendini sevmemek?

Belki burada insanları düşünmek vardır. Ama, nefsi adına düşünmek. Bu düşünmek, onların iyiliğinden önce, onların sevgisini, saygısını kazanarak, kendini düşünmektir aslında. İnsanlar katında bir yer edinmek. Böylece maddi veya manevi çıkar sağlamak. Maddi çıkar; mesela mal, makam, riyaset elde etmek. Manevi çıkar; yani şan, şöhret elde etme, sevilme, sayılma, ağırlanma arzuları...

Belki bunlara kısmen de ulaşabilir. Bunlar, olgun bir müminin amaçları olamaz aslında. O, her işini Allah (a.c.) rızası için yapar. Sayılanlar ise, o rızayı yaralar. İhlası, istikameti yaralar. Allah'ın hoşuna gitmeyen huylar olan riya, sum'a, ucub, kibir, gurur ve benzeri huyları doğurur. Bunlarla Allah (c.c.) rızasına ulaşamaz.

Ya insanların rızası?

Kısmen dediğim de odur zaten.

Neden tamamen değil de kısmen?

Allah aşkına, verdiği emri kendisi ihlal eden bir komutanı, idareciyi, hukuk veya emniyet adamını, siz sever misiniz? Ya da nereye kadar?...

Örnek verelim: herkese dürüstlük tavsiye eden bir devlet idarecisi, kendisi milletin mallarına, haklarına saldırıyorsa, rüşvet yiyor, adam kayırıyorsa ne kadar sevilir?...

Herkese kanuna davet eden hakim, kendisi yasaları çiğnerse?

Herkese suçtan sakındıran polis, kendisi suç işlerse?

Herkese cesaret öğütleyen komutan, kendisi harpten korkar ve kaçarsa?

Herkese içkinin, uyuşturucunun, sigaranın zararlarını anlatan doktor yada eğitimci, kendisi bunları kullanırsa?

Örnekleri çoğaltabiliriz ama, yeter diyelim ve soralım; ne kadar sevilirler, sayılırlar? Eh, olsa olsa kısmen olur, o kadar.

Aynı şey, hocalar, vaizler, alimler için de geçerlidir değil mi?

İşin özü, kendimizi unutmayalım. Kendimize iyi bakalım. Kendimizi düzeltmeye öncelik verelim. Ancak böyle sevgi ve saygı duyurabiliriz kendimize. Ancak böylece etkin olabiliriz. Ancak böylece işe yarar sözlerimiz. Ancak böylece yararlı olabiliriz.

İşin en önemli yanı, ancak böyle Allah (a.c.)'nin sevgisine, rızasına erebiliriz. Ancak böyle kazanabiliriz gerçek mutluluğu.

Her şey gibi insanların sevgisi de Allah (a.c.)'nin takdiri iledir. O isterse olur, istemezse olmaz. Onun için şu hadis-i şerif çok ama çok önemlidir:

Hz. Ebu Hüreyre (r.a) anlatıyor: Resûlullah (a.s) buyurdu ki: “Allah bir kulu sevdi mi Hz. Cebrail (a.s.)’a, ‘Allah falanı seviyor, onu sen de sev!’ diye seslenir. Onu Cebrail de sever. Sonra o, sema ehline: ‘Allah falanı seviyor, onu siz de sevin!’ diye nida eder, derken bütün sema ehli de onu sevmeye başlar. Sonra onun için arz (halkı arasına hüsn-ü kabul) konur.”⁴²

Hadisin Müslim’deki rivayetinde şu ziyade var: “Allah (c.c.), bir kula da buğzett mi Cebrail (a.s.)’a, ‘Ben falancaya buğzettim sen de buğzet!’ diye seslenir. Ona Cebrail de buğzetmeye başlar. Sonra Cibril, sema ehline nida eder: ‘Allah falan kimseye buğzett, siz de buğzedin!’ Sonra yeryüzüne onun için buğz vaz’edilir.”

Sadece bunlar mı?

Nerwde!...

Bir de hazır olmalıyız, hazırlıklı olmalıyız.

SÖYLEYENE BAK SEN!

Bir davetçinin, bir tebliğ ehlinin en büyük sermayesi güven, doğruluk, tevazudur. Bunun da kaynağında başarıyı Allah Teâlâ’dan bilmek, yani ihlas ve samimiyet vardır. Bunu böyle bilmezse, ucbe, fahre, kibir ve gurura kapılmaması mümkün değildir. bunun farkında olmak, bir davetçinin en büyük sigortasıdır.

Gün görmüş irfan ehli ile yapılan sohbetler ne kadar tatlıdır! İnsan onları dinleme bahtiyarlığına erememişse, bari hatıralarını, hayat hikayelerini, kendileriyle yapılmış sohbetleri, röportajları okumalı,

42 Buhari, Tevhid 33, Edeb 41; Müslim, Birr 157, Muvatta, Si’r 15; Tirmizi, Tefsir, Meryem (3160).

istifade etmeli. İşte bizde batıdaki gibi pek yaygın olmasa da az da bulunmayan hatıra kitapları, içlerinde büyük hazineler taşır aslında.

Bunlar arasında ders ve ibret dolu nice bir hadise olduğu gibi, insanı hayrete düşüren, bu kadar da olmaz dedirtir nice olaylara da rastlanır. Bazen güler geçer, bazen üzülür “yazık” dersiniz. Şahsen kendim, tabakat ve teracim kitaplarını okumaktan büyük keyif alırım.

Bunlar davet ve tebliğde büyük faydalar ve kolaylıklar sağlar. Bazen saatlerce anlatılan bir konuşma yerine bir kıssa, ya da birkaç mısra daha yararlı olur.

İşte onlardan bir örnek:

Şefik Can Hoca anlatıyor: “Efendim, bir gün Tâhirü’l-Mevlevî, merhum Esat Muhlis Paşa’dan bahsediyordu. Bize sordu:

- Kimdir bu Esat Muhlis Paşa? diye.
- Efendim, Esat Muhlis Paşa şairdir, dedik.

Bu Ayaşlı, Abdülhamit devrinin tanınmış paşalarından aynı zamanda şair bir adam. Fakat nev-i şahsına münhasır, yani kimseye benzemeyen bir adam hakikaten. Çok enteresan taraflarını anlattı. Şiirleri arasında şöyle bir beyit var:

*“Lâf-ı da’vâ-yı enâniyyet ne lazım âdeme,
Herkesin âlemde bin mâfevki bin mâdunu var.”*

Ne kadar güzel, yani kimseye benlik davası etmek yakışmaz. Ben suyum, ben buyum, ben şu mevkideyim. Şöyle zenginim yahut şöyle tanınmış bir adamım demek, benlik dava etmek, yakışmaz. Çünkü herkesin dünyada bin tane mâfevki, yani üstünde bulunan insanlar var, bin tane de aşağısında bulunan insanlar var. Kişi kendini üstün görmemelidir. Hakikaten bu söz, çok güzel bir düstur.

Eski Fransız generallerinden biri yükselmiş, büyük bir mevkiye gelmiş. Onun da iki oğlu varmış, bunlar da en tanınmış kumandanlar olmuşlar. Evinde de bir gardırobu varmış, zaman zaman o yüksek mevkideki oğullarını çağırır, o gardırobu açar, içinden eski, kullanılmış hamurlu bir önlüğü onlara gösterip dermiş ki; “Sakin ha, kendinizi bir şey zannetmeyin, benim babam şu gömleği giyen bir fırıncıydı, ben bir fırıncının oğluyum.”

Şimdi lâf-ı da’vâ-yı enâniyyet... Bazısı yüksek mevkide bulunmuştur, bazısının soyu tanınmıştır.”

“Bu kadarı da olmaz, çok yazık” dedirten ne var bunda? Ne güzel kelam işte” Dediğinizi duyar gibiyim. İş bu kadarla kalsa haklısınız. Amma şu beyti söyleyene bakınız şimdi:

“Tâhîrî’l-Mevlevî’nin anlattığına göre; bu Esat Muhlis Paşa, tıraş olduğu zaman bunun bir kahyası varmış. Kahya ayna tutarmış berber de paşanın sakalını kesermiş, yani düzeltirmiş, sakallı adam. Berbere hitap etmiyor. “Kahya söyle berbere sakalımın şu tarafını kessin.” Çünkü bir paşanın ona hitap etmesi, küçüklük onun nazârında, bakın şimdi benlik davası... Hani sen,

Lâf-ı da’vâ-yı enâniyyet ne lazım âdeme,

Herkesin âlemde bin mâfevk-i bin ma’dûnu var” diyordun, yaşasana!”

Kur’an şairler için ne diyordu: **“Şairler(e) gelince), onlara da sapıklar uyar. Onların her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını ve gerçekte yapmadıkları şeyleri söylediklerini görmedin mi?”**

Ancak haksızlık etmeyelim, ayetler şöyle devam ediyor: “Ancak iman edip iyi ameller işleyenler, Allah’ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında kendilerini savunanlar müstesna; haksızlık eden-

ler, hangi dönüşe (hangi akibete) döndürüleceklerini yakında bileceklerdir.”

“Yapmadıkları şeyleri söylemek” şairlerin işidir. Doğru. Biz, konumuzun dışında kaldığı için bu ayetlerin tefsirine dalmayacağız. Çünkü konumuz açısından söz gayet açık ve örnek şahıs da bunun tipik bir örneği.

Kur'an, “yapılmayan sözlerin konuşulmasını, yapılmayacak sözlerin verilmesini, yapılmadık işlerle övünülmesini hiç hoş karşılamaz. İşte onlardan bir örnek daha: **“Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınızı söylemeniz, Allah yanında şiddetli bir buğza sebep olur.”**

Bu iki ayet müslümanın kişiliğindeki en köklü karakteri çizmektedir. Doğruluk ve dürüstlük. İçi ile dışının, sözü ile işinin bir olması. “Özü sözü bir olmak” deyimini de bunu anlatır aslında. İslamî istilahta için başka dışın başka olması “münafıklık” olarak nitelendirilmiştir. Başkalarına iyiliği anlatıp da kendilerini unutan insanlar kınanmıştır.

İç ve dışın, söz ile davranışın uyum içinde olması, İslam ahlakının üzerinde durduğu en önemli huydur. İnsan ancak böyle “emin” olabilir ve ancak “emin “ insanlar Allah (a.c.)’nin ve insanların sevgi ve saygısını kazanabilirler. İslam da bu tür insanların omzunda yükselir. Allah (a.c.) bu tür insanları İslam ile yüceltir.

Şu anlatılan iki örnek olay, Müslümanlığın bakış açısını yansıtmaması bakımından dikkat çekicidir:

İmam Ahmed ve Ebu Davud, Abdullah İbni Amir İbni Rebia'dan rivayet ederler ki; Abdullah şöyle demiştir: “Ben çocukken Hz. Peygamber bize gelmişti. O sırada ben oyun oynamak için dışarı çıkmıştım. Annem, ‘Abdullah buraya gel, sana bir şey vereceğim.’ diye beni

çağırmişti. Hz. Peygamber, ‘Ona ne verecektin?’ diye sordu. Annem, ‘Hurma’ dedi. Hz. Peygamber, ‘Eğer ona vadedtiğini vermeseydin aleyhine bir yalan yazılacaktı.’ buyurdu.”

İmam-ı Ahmed İbni Hanbel çok uzak mesafelerden hadis öğrenmek üzere gittiği bir adamdan hadis rivayet etmeden vazgeçerek geri döndü. Çünkü adamın boş torbayı eline alıp içinde yem varmış gibi katırını çağırdığını ve onu kandırdığını görmüştü. Bunun üzerine İmam, “Katırını kandıran insanları da kandırabilir.” diyerek ondan hadis rivayet etmekte sakınca görmüş ve ondan hadis almaktan vazgeçmiştir.

Es’ad Efendiyi biraz daha yakından tanıyalım aynı kaynaktan::”Esat Muhlis Paşa Erzurum’a vali tayin edilmiş. Efendim, Erzurum beyleri onu karşılamışlar, şehirde ikramlar izzetler... Tanınmış beylerden bir tanesi de bunu evinde misafir ediyor. On beş gün o misafir olduğu evde ev sahibini çağırıp ta; “Çok teşekkür ederim bana ikramlar da bulundunuz” demiyor. Ev sahibi kuşkuluyor acaba ben paşaya karşı bir suç mu işledim ki hiç benim hatırıma sormuyor, diye. Durumu kahyaya iletiyor. Kahya da; peki paşaya sorayım, diyor. Kahya, Esat Muhlis Paşa’ya ev sahibinin tereddütlerini iletince, Paşa; “Yahu demiş, ben ilk gece geldiğim zaman ona çizmelerimi çıkarttırdım, daha ne istiyor.”

Anlayabildiniz mi? Şimdi biz bunları çekiştirmek için söylemiyoruz. İnsan karakterinin ne kadar değişik olduğunu anlatmak için arz ediyorum.

Tâhirü’l-Mevlevî’nin söylediklerini aynen size aktarıyorum. Esat Muhlis Paşa bir aralık Edirne’de vali. O zamanlar valiler şimdiki gibi otomobillerde gezmezler, faytonlara binerlermiş. Bir gün bu, bir yere gidecek, tam arabaya bindiği sırada atlardan birisi affedersiniz tabi

ihtiyacını yapıyor. “Vay diyor, arabacıya neden bu hayvanlara daha evvel tabi ihtiyacını yaptırmadın da benim huzuruma getirdin de huzurumda yaptı. Bu adamı ve hayvanları Edirne’nin Dimitoku’na sürün” diyor.

Böyle garip adam, bu Esat Muhlis Paşa. Şimdi bu benlik davası ama kendisi temiz dürüst iyi vazifeler yapıyor. Hırsız değil, bir benlik davası. Yine bir gün Bakırköy’de istasyonda giderken karşıdan tren geliyor. Atının üstünde yavaş yavaş ilerliyor, tren karşıdan geliyor. Seğirtmek yakışmaz, yani koşmak vezirliğe paşalığa yakışmaz diye aheste aheste atının üzerinde gidiyor. Neredeyse ezilecek yani. İşte benliğine yenik insanlar böyle oluyor.”

İsterseniz Es’ad Paşa’nın o güzel beytini bir kere daha okuyalım ve bir soru soralım:

“Laf-ı da’vâ-yı enâniyyet ne lazım âdeme,

Herkesin âlemde bin mâfevk-i bin ma’dûnu var.”

Soru şu, maazallah bu adam paşa olmasa da bir hoca, bir dacet ve tebliği olsaydı, nasıl bir başarı beklerdiniz acaba?

“ALLAH İLE İLİŞKİMİZ NASIL?”

Ahmet Taşgetiren Bey bir soruya şöyle cevap veriyor: “Kendi hesabıma, gerekli sözün ne kadarını söyleyebiliyorum, gerekli söz söylemenin bedelini ödemeye ne kadar hazırım, doğrusu bunlar zor sorular. Bizim tarihimizde, iktidarın beklediği sözü söylememek için hapisanede dövüle dövüle ölmeyi göze alan fıkıh alimleri var. İktidar sahibine “Seni kılıçlarımızla düzeltiriz” diyebilen sade insan örneği var. Her şeyden önce, panayırda “tevhid çağrısı” yapan Peygam-

ber var. Çağının süper güç liderine “İslam ol kurtul” mesajı taşıyan Peygamber elçileri var.

Sanki “aydın” tanımlamasından yola çıkacaksak, gerekli olan şey “yürek bütünlüğü” gibi görünüyor bana. Bir değere bağlılık ve cesaretle örülen yürek bütünlüğü. Belki de sorun bizzat “aydın”ların yüreklerinin som hale gelmemesinde... kafa karışıklığında... Netleşmemekte.

Sanki “inanç”tan korkuyoruz. Pozitivist mecra, sanki herkesin yüreğine biraz kuşku kirlenmesi taşıdı. Zaman zaman “Ahirete ne kadar inanıyoruz?” sorusunu soruyorum kendi kendime... “Allah’la ilişkimiz nasıl?” Bilmem bunları sormak bile, kimilerimiz için “Nerde kaldınız sizler?” sorularının sorulmasına yol açar mı?

Burayı, birbiriyle hiç de tutarlı olmayacak birkaç Batılı isimle doldursam belki de “daha aydın”ca algılanacak bir iş yapmış olurum. Ama zaten sıkıntı orada. Biz, dünyayı kendi düşünce insicamı içinde yoğurmayı öngören özgüveni kaybetti; özgüveni yani imanı... sıkıntı orada.”

Evet, sıkıntı orada... Meselenin bam teline dokunuyor Ahmet Bey. Gerçekten zor sorular bunlar. Bu sorulardan kaçmak mümkün mü? Ya da sağlıklı cevaplamadan bu soruları, bireysel ve toplumsal bir beklentiye girmek doğru mu? Kendimizi avutmanın, kendimizi kandırmanın yararı olur mu?

Amcam Yusuf Nar Bey anlatmıştı: Bir iş yerine girdim. Baktım şehrimizin mümtaz hocaefendilerinden Hüseyin Bahar’la sohbet ediyorlar. Selam ve izinle ben de oturdum. İslam’ın dününden, bugününden bahsediyorlar. Yapılacak işler sıralanıyor. Sonra iş “kim yapacak”a geliyor. Haliyle cemaat hocaya yüklenince, o da açık seçik şunları söylüyor.”

-Sizi bilmem ama, ben bunları yaptığım zaman önce işimden atılırım, sonra da hapse tıklırım. Halbuki ben tansiyon hastasıyım. Bu hastalıkla şehirde bile bunalıyor, yazın Ahırdağı'na, Tömeğe çıkıyorum. Ben hapishanede nasıl yaşarım?”

Evet, ne kadar acı da olsa işte gerçek bu!.. Eğip bükmeden konuştuğu için saygı duymak gerekir diye düşünüyorum hocamıza. Ve de olmazsa olmazı net ve çarpıcı bir biçimde ortaya koyduğu için.

Yeri gelince hepimiz anlatırız bu dava uğruna Hz. Bilal şöyle işkence gördü, Habbap b. Eret böyle eziyet çekti, Ammar'a şunu yaptılar, babası Yasir'e bunu yaptılar, ama onlar asla davarlından vazgeçmedi... Evet, bunu hepimiz anlatırız.

İyi de, artık onlar yaşamıyorlar ki... Onların işkence altındaki davalarını yaşama ve yaşatma uğraşları o zamandı ve semeresini o günde vermişti... Uzantısı hala da devam ediyor. Ama onlar artık bu gün bir şey yapamazlar ki?!

Bu gün ne yapılacaksa, bizler yapacağız onu. Katlanılacaksa bizler katlanacağız. Kısaca ifade edecek olursak, dinimize önce iman edeceğiz, sonra ihlasla yaşayacağız, daha sonra hikmetle ve güzel öğütlerle anlatacağız, bu uğurda gelmesi mukadder olan bela ve sıkıntılara, eziyet ve işkencelere Allah rızası için dayanacağız, direneceğiz, yola devam edeceğiz...

Peki, hazır mıyız buna?

Bilindiği gibi hayat sahnesine davadan önce, o davanın adamları gelir. İslam'ın gelişinde de öyle olmuştu. İslam güzel bir dindi. Ama o gün insanlar, “bu din gerçekten güzelmış” diye hemen kabul etmediler. O din kadar güzel insanlar geldi önce, o dini hayatlarında yaşadılar. Sonra da yaşatmak için canlarıyla başlarıyla çalıştılar, didindiler.

Başlarına gelmedik işkence kalmadı ama yılmadılar, dönmediler, çok ağır bedeller ödediler ama sonunda zafer ihсан edildi. İki güzel buluşunca, yani İslam ve ashap buluşunca harikalar zuhur etti. Dünya İslam Medeniyetini gördü ve ondan çok şeyler öğrendi.

Bu gün o iki güzellikten biri elimizde. Kaybolmadı o. Kaybolmayacak da. Yani İslam.

Ama acı olan, o bir vadide duruyor. Bir başka vadide de ona inananlar var. Onlar da orada duruyor. Ayrı ayrı vadilerdeler ve bundan dolayı da harikalar zuhur etmiyor.

Eğer bu gün müslümanlar, tıpkı sahabe de olduğu gibi, dinleriyle yeniden buluşurlar ve onu aşkla yaşarlarsa, yaşayarak güzelleşirlerse, İslam yeniden hayat sahnesinde yerini alacak ve o muhteşem medeniyetini bir kere daha inşa edecektir. İnsanlık bir kere daha ıslah edilecek, eğitilecek ve mutlu kılınacaktır. Dünya bir kere daha durmadan aradığı “yeni dünya düzeni” ile tanışacaktır.

Peki hazır mı müslümanlar bu buluşmaya? Yani biz hazır mıyız İslam’ı taşımaya? Biz, bir kere daha çağın sahabeleri olmaya hazır mıyız? “Muhacir” ve “Ensar” olmanın yükünü taşıyacak bilgi, iman, amel, ahlak, cehd ve çaba donanımına hazır mıyız?...

Sağa sola bakıyoruz gibi geliyor bana... Nereden mi biliyorum? Çünkü ben de öyle yapıyorum. Hani iki kör köfte yiyorlarmış. Biri diğerine:

- Ulan lokmaları çift çift yutma! demiş. Öbürü:

- Lan nereden gördün? Demiş.

Cevap harika:

- Ben de öyle yapıyorum da...

Yok yok, kimseye bakmayalım aslında. Ya da kendimize bakalım. Bunu birileri yapacaksa o, kuşkusuz ben olmalıyım. Hazır mıyım buna?

- Efendim, bu iş acıkmadan, susamadan, yorulmadan, eziyet ve işkence olmadan, zindan olmadan olmaz mı?

- Olmaz!

- Neden?

- Allah olmaz diyor da ondan... “Mutlaka denenecek ve sınanacaksınız.” diyor. “Bu işin kanunu bu” diyor. “Bu kanun sizin için bozulmaz” diyor.

- Nereden biliyorsun bunu?

- Kur’andan!.

- Mesela?

- Kaç ayet istiyorsun?

- Canım müslümanız elhamdu lillah, bir ayet yeter.

- Dinle öyleyse: **“Müminler sadece ‘İman ettik’ demeleri sebebiyle kendi hallerine bırakılıvereceklerini, imtihana tabi tutulmayacaklarını mı zannettiler? Biz elbette kendilerinden önce yaşamış olanları denedik. Allah elbette şimdiki müminleri de imtihan edip iman iddiasında sadık olanlarla, samimiyetsiz olanları ortaya çıkaracaktır.”** (Ankebut, 2-3)

- Tamam kardeşi, tasdik ediyorum...

- Aslında çok konuşmak yerine çok hazırlanmak daha faydalı değil midir? Çünkü Allah (a.c.) yapılmayacak şeylerin konuşulmasına da kızıyor. Şu ayetleri bir kere daha okuyup anlamamanın sırasıdır sanırım: **“Ey iman edenler! Niçin yapmayacağınız şeyleri söylüyorsunuz?**

Yapmayacağınız şeyleri söylemek, Allah'ın en çok nefret ettiği şeylerdendir.” (Saf, 2-3)

Taşgetiren, “doğrusu bunlar zor sorular” diyor yukarıda. Bir hocamız da acı gerçekleri itiraf ediyor. O zaman şu gerçek açığa çıkıyor: İslam, bizim ona olan mesafemiz kadar bizden uzakta. Onu hayata hakim kılmak, O'nun adamı olmaktan geçiyor. Başka bütün çabalar veya havaleler boşuna.

Boşuna kendimizi kandırmaya çalışmayalım, oyalanmayalım boşuboşuna. Gerçeklerden kaçmanın ne yararı var.

Ne kadar acı, ne kadar zor da olsa, kendimize şu soruyu soralım: “İslam'ı yaşamaya ve yaşatmaya hazır mıyız? Hazır mıyız eskilerin de denendiği sınavlara?”

Sonra tereddütlere düşmesine meydan vermemek için hemen müdahale edelim ve cesaret verelim ona. Ona ve kardeşlerinmize. “Dayan yüreğim dayan” diyelim, “dayan kardeşim dayan, başka yol yok, sınanmadan olmaz.” diyelim ve yüreklendirelim.

İnsan iman ve azmi kadar büyüktür. Kesin kararını vermiş bir kalbe zorluklar kolaylaştırılır. İşin içine giren fark eder bunu, yaşayan bilir. İnsan harika yaratılmış, şartlara tez ayarlar kendini.

TATLI DİL GÜLER YÜZ

Tatlı dil karşısında yumuşamayan insan yoktur. Bunun için atalarımız, “Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır” demişlerdir. Şu mısrasıyla Yunus Emre bu anlamı ne güzel dile getirir:

“Söz ola kese savaşı,

Söz ola kestire başı”

Efendimiz de bunun için sürekli tatlı dille hitap ederdi. Bir şey öğreteceği zaman, önce karşısındakini yumuşatarak gönlünü kazanır, sonra söyleyeceklerini söylerdi.

Kadı İyaz, bu pek etkili ahlâk eğitim ve öğretimini bütün Müslüman eğitimcilere tavsiye ederek, Allah Teala'nın bile, böyle bir usul kullanmaya ihtiyacı olmadığı halde, Kur'an-ı Kerim'de azarlamadan önce nasıl hoş davrandığına, günahtan bahsetmeden evvel bağışlayıcı olduğunu hatırlattığına dikkatleri çekiyor.

Tuvalette nasıl oturacaklarını Müslümanlara öğretirken Efendimiz (s.a.v.) şöyle demişti: *"Ben sizin babanız sayılırım. Helaya girdiğiniz zaman kibleye oturmayın; kibleyi arkamıza da almayın."*⁴³

Görüldüğü üzere Resûl-i Ekrem (s.a.v.) tuvalet adabına ilişkin söyleyeceği sözlerin çekingen sahabeleri utandıracağını veya bir kısmının, "Peygamber böyle şeylerden bahseder mi?" diye söylediklerini yadırgayacağını hesaba katmakta ve herkesi şefkatle kucaklayan o sevimli sözleriyle söyleyeceklerine uygun bir zemin hazırlamaktadır.

Nitekim bazı müşrikler bu hadisi duydukları zaman, Efendimizin insan hayatının her detayını öğrettiğini ileri sürerek Müslümanlarla alay etmek istemişlerdir. Oysa hayatı öğretiyordu onlara Efendimiz. Ama cahiller hep var olacaktır. Gün olur, öğrettikleri ile onu ayıplarlar, gün gelir hayatın detaylarını öğretmediği için onu ayıplayanlar çıkar. Oysa bilmek istediği kitaplarda yazılıdır ama cahil bunu bilmez ve sataşır. Ona "işte suçüstü yakalandın. Bak bu dediğini şu söz ve işiyle ne güzel öğretmiş ve şu kitaplar onu yazmış, kaydetmiş. Ama sen kendi cahilliğinden bilmiyorsun. Bir de utanmadan laf atıyorsun" demenin ve onu büsbütün kızdırıp kaçırmanın ne faydası var?

43 Ebu Davud, Taharet, 4; Nesai, Taharet, 35; İbn-i Mace, Taharet, 16.

Ama tatlı dille, güler yüzle kitap açılrsa ve okunması sağlansa, bu senin dediğini adam kendine diyecektir. Ama kendisi kendine dediği için, kendisine kızmayacak, kendinden kaçmayacaktır.

Öyle değil mi ya? Bazen aynaya bakar ve kendimize öyle sözler söyleriz, öyle kusurlarımızı yüzümüze vurarak kınar ve ayıplarız ki, onun onda birisini başkası bize söylese, kavga çıkar. Fakat kendi kendimize başbaşa iken her acı tenkiti yönlendiririz de gıkımız çıkmaz.

Sevgili kardeşlerim, bir kusur, bir kabahat veya günah gördüğümüzde emri maruf nehyi münkeri yapalım, ama üslubumuz yumuşak olsun önce, kırmadan dökmeden yapalım yapacağımızı. Eylem ve söylemlerimizde amaca bakalım. Maksadımız ne? Islah ve onarmak mı, kırıp dökerek karşımızdakini rezil etmek mi?

Maksat üzüm yemekse, önce öfkemizi yiyelim yutalım. Yok bağcı dövmeğe, “bunu niçin yapıyorum?” diye dönüp kendimize bir soralım. Bu bizim ahlak ve karakterimizi de bildirecek bir sorudur.

Bu bayramı vesile ederek herkesle beraber dilimizle incittiklerimizi de ziyaret edelim. Bize böyle yapanlar gelirse, onları da affederek bağrımıza basalım derim.

Çünkü bizim de affedilmeye çok ihtiyacımız var. Ya edilmezsek?

HERKES BİZİMLE RAHAT KONUŞABİLMELİ

Bir gün bir genç benimle özel görüşmek istedi. Ona her zaman hazır olduğumu söyledim. Telefonla bir saat belirledik. Evimize geldi. Çekingendi. Çaylarımızı içtik. Önce laf lafı açtı, biraz başka şeyler konuştuk. Gittikçe ürkekliği gidiyordu.

“Hocam bir şeyi itiraf edeyim” dedi. “Sizi vaazda dinledikçe ‘derdime merhem olur ama bilmem ki nasıl konuşmalı?’ diye düşündüm durdum. Vaazınızda biraz celallisiniz. Duruşunuz vakur ve heybetli, suyunuz ağır. Sonra vaazın ardından soru soranlara ilgiyle dinleyip tatlılıkla cevap verdiğinizizi görünce, ‘ben de konuşmalıyım’ dedim. Öyle karar verdim. Şimdi iyi ki cesaret edip konuşmuşum. Siz hiç de dışardan görüldüğünüz gibi zor biri değilsiniz.”

Duyduklarıma hem sevindim, hem de üzüldüm. Sevindim, o malum. Üzüldüm, kim bilir kaç kişi derdini açma cesareti bulamamıştır da konuşmamıştır...

Oysa ben gerçekten çevreme kibirli olmamaya ve öyle görünmeye özellikle dikkat ediyorum. Ama kibirle vakar birbirine yakın olunca çoğunlukla karıştırılıyor maalesef. Halbuki aralarındaki en bariz farklardan biri, seslenene güler yüzle, tatlı dille cevap vermektir.

Her neyse, gencin sorunu ailesi ile ilgili idi. Babasının kendisini sevmediğini zannediyordu. Hep kaba ve kötü davranıyordu. Ona yarıldığını anlatmaya çalıştım. Babasının sevip okşamadığını, yavrum bile demediğini, ama kendisi ve ailesi için ne fedakarlıklara katlandığını, bunun bazılarınca sevgiyi ifade biçimi olduğunu anlattım.

Ah, keşke ana babalar, hizmet ve fedakarlığın sevgi dilinde yetersizliğini görseler ve bizzat okşayıp severek sevdiklerini birbirlerine ve çocuklarına söyleseler.

Keşke öğretmenler de sevdiğini öğrencilerine kanıtlayabilseler, kim bilir ne sorunlar kendiliğinden aşılacaktır.

En sonunda “babarla otur konuş bu konuyu” dedim. Gözlerinden bulgur gibi yaşlar döküldü. Hayretler içinde kaldım bir gencin böyle aniden ağlamasına...

“Konuşamam hocam” dedi.

“Ne var ki bunda?” dedim.

“Herkes sizin çocuklarınız gibi şanslı değil” dedi.

İçim “cız” etti. Bu genç böyle diyordu ama acaba benim çocuklarım hakkımda ne düşünüyorlardı? Ya benim sandığım gibi değilse?

Daldım gittim. Ta Asr-ı Saadete kadar uzanmışım. Hayalimde bir genç belirdi. Bu genç, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in huzuruna gelerek, “Ya Resûlallah, zina etmeme izin ver!” diyordu.

İslâm terbiyesiyle bağdaştıramadıkları bu teklif karşısında şaşırان ve öfkelenen Ashab-ı Kiram, “Sus, sus.” diye bu genci azarlayarak üzerine yürüdüler. Resûl-i Ekrem ise son derece sakindi. Delikanlıya, “*Yanıma gel, otur*” diye yer gösterdi. Sonra onunla sohbet etmeye başladı:

“Söyle bakayım; bir başkasının senin annenle zina etmesini ister misin?” diye sordu. Delikanlı, “Yoluna feda olayım ya Resulallah, hayır asla istemem.” dedi. Efendimiz:

“Zaten hiç kimse annelerine böyle bir şey yapılmasını istemez.” buyurdu. Sorusuna devamla, “Bir başkasının senin kızınla zina etmesine razı olur musun?” diye sordu. Delikanlı yine, “Hayır, uğrunda öleyim ya Resûlallah, razı olmam.” dedi.

Resûl-i Ekrem, “Öyleyse hiç kimse kızlarıyla zina edilmesine razı olmaz.” buyurduktan sonra, kız kardeşi, halası ve teyzesiyle zina edilmesine razı olup olmayacağını sordu.

Delikanlı hep, “Yolunda feda olayım, hayır istemem” diye cevap veriyordu. Artık hatasını kavradığını görünce Resûl-i Ekrem elini bu gencin omzuna koyarak, “Allah’ım! Bunun günahını affet; kalbini temizle ve uzuvlarını günah işlemekten koru!” diye dua etti. Hadisi bize

rivayet eden sahabinin söylediğine göre, o genç böyle şeylerle bir daha ilgilenmedi.”⁴⁴

Genç sahabinin böyle şeylerle bir daha ilgilenmemesinde Efendimiz (s.a.v.)’in duasının bereketi olduğu kadar, onu mantıklı ve güzel sözlerle ikna ve ikaz etmesinin de büyük tesiri vardır.

Peygamber (s.a.v.)’e karşı saygısız davrandığı düşüncesiyle bu gencin isteği insanı ilk anda şaşırtıyor ve Ashab-ı Kiramı da gördüğümüz gibi öfkeye sevk ediyor. Ama Hz. Peygamber (s.a.v.) bunu saygısızlık olarak değil, bir delikanlının içinden geçen samimi duyguları diye kabul ediyor ve herkesin üzerine yürüdüğü birini koruyup yanında ona yer vermekle gönlünü kazanıyor, hem de mantıklı sözlerle ikna etmiş oluyor.

Evet, herkes bizimle rahat konuşabilmeli ve derdini söyleyebilmeli. Siz şu mısraların hikayesini biliyor musunuz?

“Derdi olan neylesin?”

“Hiç durmasın söylesin.”

“Ya korkarsa neylesin?”

“Hiç korkmasın söylesin.”

“DERDİ OLAN NEYLESİN?”

Derler ki Yavuz’un yatak odasından sorumlu cariye bir gün kendini alamaz ve odadaki aynaya, “Derdi olan neylesin?” diye yazar. Ama silmeyi unutur.

Akşam yazıyı gören padişah hemen altına “Hiç durmasın söylesin.” diye yazar.

44 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5/256-257.

Temizlik için ertesi gün içeri giren cariyeye aynaya bakınca yüreği küt küt atar ve elleri titreyerek şunu yazar: “Ya korkarsa neylesin?” Sonraki günün sabahını iple çekmektedir ve padişah odayı terk eder etmez içeriye koşar ve aynaya bakar. Evet, cevap yazılmıştır:

“Hiç korkmasın söylesin.”

Derdi olan söylemeli, ama nezaket ve kibarlığı elden bırakmadan. Haklı da olsa, kırıp dökmeden, gönül yıkmadan. Bütün ilişkileri bitirici, bütün köprüleri yıkıcı bir üslup kullanmadan. Her insan bir dünyadır ve çok değerlidir. Kimseyi hor görmemeli, iskartaya çıkarmamalı, o da olmasın dememeliyiz. Tanımadığımız her insana Hızır’mış gibi saygıyla yaklaşmalı, her insanın örtülü bir veli olabileceğini hesaplamalı, tanıyınca kadar dengeli bir hürmet ve muhabbeti elden bırakmamalıyız. Tanıdıktan sonra muamele kolaylaşır. Ama ilk yanlış kolay telafi edilmez.

Bir İslam Toplumu inşasında ameliye olanlar, insana büyük değer verirler. Çünkü Allah Teâlâ’nın insanı mükerrem ve en güzel bir kıvamda yarattığını bilirler. Her ne kadar insan kendi inkar ve nankörlüğü ile kendisini esfel-i safileline atsa bile, biz bunu ölüm öncesinde bilemediğimiz için, Allah Teâlâ’nın huyu ile huylanarak, onun için tevbe kapısını asla kapatmamalı, rahmetten umudukesmemeliyiz. Eğer Allah Teâlâ tövbesini kabul ederse, onu sever. Günahlarını da iyiliğe tebdil eder. Böyle buyuruyor o. Bize ne oluyor?

Unutmayalım, bir mih bir nal, bir nal bir at, bir at bir ordu kurabilir miş. Kazanan insanlar ama kendilerinde, ama başkalarında olsun, Allah Tealanın yarattığı kabiliyetleri yerinde ve güzelce kullananlardır. Bu ise kendini tanımaya bağlıdır. O dahi Rabbini bilmeye. Her huy güzeldir ama tevazu ve mahviyet gibisi yoktur. İnsan bu huy-

lardan nasipliye, insan kıymetini bilir ve gönül kazanır. Dağıtmaz, birleştirir. Kaçırmaz, toplar. Yıkamaz, yapar. Kaybetmez, kazanır.

Mescide küçük abdestini yapan bedevinin hikayesi de böyle değil mi? Herkes onu azarlamak ve engellemek için harekete geçtiği zaman, Hz. Peygamber (s.a.v.) araya girerek ortalığı yatıştırdıktan sonra, işini iyice bitiren bedeviyi yanına alıp şöyle demişti: *“Bu mes-citler ne küçük abdest, ne de başka pislik için uygundur. Bunlar Allah’ı anmak, namaz kılmak ve Kur’an okumak için yapılmıştır.”*

Bu kıssa birçok açıdan önemlidir. En başta ise bir ilkeye dikkat çeker. Peygamber Efendimiz insanlara İslam’ı tebliğ ve öğretmeye başlamadan önce muhatabının akıl, ilim, anlayış, idrak ve kavrama kabiliyet ve kapasitesinin iyi bir tespitini yapar, âdeta şahsiyetinin röntgenini çekerek keşfeder, sonra da onun ihtiyacı için en lüzumlu olan hususu dile getirirdi. Nitekim Peygamber Efendimizin örnek hayatında muhatabların anlayış seviyelerine göre ve nezaket çerçevesindeki tebliğ ve irşad faaliyetinin pek çok nümûnesini görmekteyiz.

Rivâyete göre, adı tam olarak bilinmeyen, yeni Müslüman olduğu için de İslâm’ın edeb ve nezaketi hakkında yeterli bilgisi bulunmayan bir bedevî, Peygamber Efendimizi ziyarete gelmişti. Mescid-i Nebevî’nin bir köşesinde namaz kıldıktan sonra ellerini kaldırıp duâ etmeye başladı: *“Yâ Rabbi! Bana ve Muhammed’e merhamet et. İkimizden başka kimseye merhamet etme!..”* dedi. Orada oturmakta olan Peygamber (s.a.v), bedevînin bu garip duâsına tebessüm etti. Sonra ona dönerek, *“Allah’ın geniş rahmetini, çok daralttın!..”* buyurdu.

Peygamber Efendimizin yanında biraz oturan bu bedevî, küçük abdesti gelince Mescid’in bir köşesine giderek abdest bozmaya başladı. Bedevînin hiç beklenmedik bu davranışı karşısında sahâbîler telâşa

kapıldılar. Kimi oturduğu yerden, “Yapma, etme!” diye bağırarak, kimi öfkeye kapılıp bedevînin üzerine yürüyerek engel olmaya çalıştılar.

Duruma hemen müdâhale eden Rasûl-i Ekrem Efendimiz, “*Bırakın, adam işini bitirsin!*” buyurduktan sonra, bedevînin küçük abdestini yaptığı yere büyük bir kovayla su dökmelerini söyledi. Sonra da ashâb-ı kirâmı, “*Siz kolaylık göstermek için gönderildiniz, zorluk çıkarmak için değil!..*” buyurarak yatıştırdı.

Daha sonra Rasûlullâh (s.a.v), bedevîyi yanına çağırdı. Ona mescide abdest bozmanın, orayı kirletmenin doğru olmayacağını, bu mübârek yerlerin Allâh’ı zikretmek, namaz kılmak ve Kur’ân okumak için yapıldığını hatırlattı.⁴⁵

Öfke ile bağırıp çağırma, hatta vurma ve kırma, bizim terbiyeye muhtaç nefsimizi tatmin edebilir ama zarardan başka bir netice sağlamaz. Fakat o öfke Allah için yutulsa ve ona sebep olan her ne ise o muhataba iyilikle izah edilse, insanların aklı, kalbi ve vicdanı ikna olacaktır. Bu ise size hak verecek, böylece sevabı ve mutluluğu sonsuza dek sürecek kazanımlara sebep olacaktır.

Ağızda zehir gibi acı olan bu öfkeyi tükürür gibi ağızdan atmak yerine sabredip yutmak, onu yağ ile bala çevirmektir ve bu inanın çok daha zevkli ve lezzetlidir.

Muhtaç olduğumuz işte budur!

BAKALIM NE OLACAK?

İnsanlar arası ilişkilerde ve İslam’a davette iyi ahlakın ve onun en büyük göstergesi olan dili güzel kullanmanın öneminden ve ne hari-

45 Bkz: Buhârî, Vudû’ 58, Edeb 80; Müslim, Tahâret, 98-100; Ebû Dâvûd, Tahâret 136; Tirmizî, Tahâret 112; İbni Mâce, Tahâret 78.

kalar yaşattığından bahsetmiştik. Bugün ona canlı ve taze bir misal vermek istiyorum.

Bir kardeşimiz büyük bir sıkıntıda olduğunu söyledi. “İstişareye geldim” dedi. Çok sevindim ve “*istişare eden pişman olmaz*” hadis ile müjdeledim. Madem iyi niyet ve İslam’a teslimiyet var, akıbet şimdi den hayırdır. Derdini anlattı. “Hepsi bu mu?” diye hayretle sordum. “Hepsi bu!” dedi. “Yahu bu da dert mi Allah aşkına? Hay Allah müstehakını versin. Yok yok merhametiyle muamele etsin. Ben de neler hesap ederek nasıl da korkmuştum sizin için. Hepsi bu kadar ise hiç mesele değil” dedim.

Ona iyilik tavsiye ettim. Adaletten de öte kardeşlere ikram etme edebini Allah Teâlâ’nın nasıl tavsiye ettiğini anlattım. Ahlaklı ve olgun davranmanın sihirli bir anahtar olduğunu, her kapıyı açacağını söyledim. İlk adımı atanın sevabının çokluğundan bahsettim. Eğer her sorun biter de arada sadece maddi bir menfaat meselesi kalırsa, onun dahi kabul etmesini, ya bağış, ya da ödemede erteleme ile kolaylık sağlamasını tavsiye ettim. Bütün bu iyiliklerin insanlar tarafından bilinmese bile Allah Teâlâ’nın nezdinde bilindiğini ve sana hem dünyada, hem de ahirette kat kat fazlasıyla geri döneceğini söyledim. “Peki hocam!” diyerek gitti adam. Bir hafta sonra geldi. “Peki” demenin gereğini yapmış, sorunu bitirmişti. Ancak üstüne vazife olmayan bir iki fuzuli kişi gereksiz yere bir iki söz söyleyerek üstü örtülü bir tehdit ile hakkını ve haddini aşmış. Buna içerleyen arkadaş, orda bir cevap vermemiş, ama içini de teskin edememiş, “gidip hocama bir sorayım” demiş.

- Ne düşünüyorsun? dedim.

- Ya ben bizzat gidip, ya da bir elçi gönderip hadlerini bildirmek, dedi. Baktım, iyi içermişti, öfkeliydi.

- Bundan ne bekliyorsun?
- Böylece bir daha bunu yapmazlar.
- Ya cahillik eder de işi yokuşa sürerlerse? Hazır ki barıştan da olursan?

- Olursam olayım hocam.
- Bak sen de dersini tam almamışsın. Buraya kadar güzel ahlakın sorunu nasıl çözdüğünü gördün. En ne güzel barış sağlanmışken, iki haddini bilmez fuzuli yüzünden neden onu yıkarsın? Hem iyi düşün, bunun altında başka bir sebep olmasın?

- Ne gibi?
- Onu sen söyleyeceksin. Evet hocam, biraz da kırılan izzeti nefsimin tamiri adına bir intikam duygusu da yok değil yani.

- Evet, ben de onu duymak istiyordum. Allah razı olsun, kalbini açtın, samimi oldun.

- Biraz da öyle hocam. İnkâr edemem. Peki ben şimdi ne yapayım?

- Allah Teâlâ'nın senden istediğini: "Affı al, iyilikle emret, cahillerden yüz çevir".

- Peki hocam, dedi gitti.

İş bir hafta sonra belli olur, biz de inşallah işe yaramanın mutluluğunu yeniden yaşarız. Ya da iyi ahlakı devam ettirememenin, öfkeye mağlup olmanın zararlarını görürüz. Her ikisi de olsa, biz bu ayeti ona açıkladığımız gibi buraya da yazacağız inşallah.

Geçen yazımızda demiştik ya, "öfke ile bağırıp çağırma, hatta vurma ve kırma, bizim terbiyeye muhtaç nefsimizi tatmin edebilir ama zarardan başka bir netice sağlamaz. Fakat o öfke Allah için yu-

tulursa ve ona sebep olan her ne ise o muhataba iyilikle izah edilse, insanların aklı, kalbi ve vicdanı ikna olacaktır. Bu ise size hak verdirecek, böylece sevabı ve mutluluğu sonsuza dek sürecek kazanımlara sebep olacaktır.

Ağızda zehir gibi acı olan bu öfkeyi tükürür gibi ağızdan atmak yerine sabredip yutmak, onu yağ ile bala çevirmektir ve bu inanın çok daha zevkli ve lezzetlidir. Muhtaç olduğumuz işte budur!”

Evet, aynen öyle!

“NE VAR YAHU?”

Bir de vardır ki insan, yaptığıının yanlış olduğunu bilmez. Hatta iyi yapıyorum diye belki aferin bile beklerken, birden bütün ters bakışların ve sert sözlerin kendisini mızrak gibi deldiğini görünce afallar. “Ne var yahu? Ne oluyoruz?” diye sormadan edemez.

Eğer biz de onun bu konuyu gerçekten bilmediğine inanmıyorsa, acı acı mırıldanmaya başlarız: “utanacak ve yerin dibine geçecek, ya da af dileyecek yerde, bir de arsız arsız konuşuyor, anlamamazlıktan gelerek saf saf soru soruyor.”

Bu vaziyette anlaşmak mümkün değildir. Çünkü iki gurubun da kafasında kendine yeten, kendisini haklı çıkaran bilgiler vardır. Önce bu “yanlış” veya “eksik” bilgi engelini aşmalıyız ki, hakikatte buluşalım.

Evet, bilgi bazen bir engeldir hayatta hedefe ulaşmak için çıkılan maddî veya manevî yolculukta. Hem de tehlikeli bir engel.

Müslüman olduğu için namazda konuşulmaması gerektiğini bilmeyen Muaviye İbni Hakem, cemaatle namaz kılındığı bir sırada aksıran adama “yerhamukellah / Allah sana merhamet eylesin” der.

Bu yersiz konuşmasından ötürü herkes ona sert sert bakar. Muaviye şaşırır: “Eyvah mahvoldum; ne bakıyorsunuz yahu, ben ne yaptım?” deyince, bu defa namaz kılanlar onu susturmak için elleriyle bacaklarına vurmaya başlarlar.

Muaviye, Müslümanların kendini susturmak istediğini anlayarak susar ve işin sonunu heyecanla beklemeye başlar. Olayı bize anlatan Muaviye diyor ki: “Anam-babam Resûlallah’a feda olsun. Ne ondan önce, ne de sonra Peygamberimiz (s.a.v.) kadar güzel öğretim yapan bir öğretmen görmedim. Beni ne azarladı, ne dövdü, ne de sövdü. Namaz bitince bana şunları söyledi: *“Namaz kılarken dünya kelamı söylememek gerekir. Namaz, tesbih, tekbir ve Kur’an okumaktan ibarettir.”*⁴⁶

Bu olayda asil ve büyüklüğüne yakışan davranışıyla Peygamber (s.a.v.)’in Muaviye İbni Hakem’i nasıl hoşnut ettiğini ve kendine bağladığını görmekteyiz. Camiye yeni alışan, ürkek davranışlarıyla, çekingen tavırlarıyla camide yapması gerekenleri bilmediğini itiraf edersine ve hoş görülmesini dilercesine bakan çocuk, genç, orta yaşlı Müslüman kardeşlerimizin durumu da böyle değil midir? Kalplerindeki imanın sesine kulak verip arada bir de olsa Allah (c.c.)’in evine gelen müslümanlara, sanki cami kendi malıymış gibi kaba davranan ve onların hatalarını asla bağışlamayıp hemen yüzlerine vurarak utandıran kimseler hem bu hadisi ve hem de aşağıdaki hadis-i şerifi okumalıdır.

Ensar’dan birinin hurma ağaçlarını taşıyan Rafi İbni Amr isimli yaramaz çocuğu bahçe sahibi yakalayarak Peygamberimiz (s.a.v.)’in huzuruna getirdiği zaman, Hz. Peygamber (s.a.v.) o şefkati sesiyle Rafi’ye, *“Çocuğum, bu zatın hurma ağaçlarını niçin taşıladın?”* diye sormuştu. Rafi çekingen bir şekilde, *“Aç idim ya Resûlallah. Karnımı*

46 Müslim, Mesacid, 33; Ebu Davud, Salat, 167; Nesai, Ticaret, 67.

doymak için taşladım.” diye kendini savunmak istemişti. Mübarek yüzündeki gülümsemesi ve şefkatli elleriyle Rafi’yi okşarken Peygamber (s.a.v.), “Bir daha ağaçları taşıma, yavrum! Altına düşenleri al, ye! Allah seni doyurur.” buyurmuş, sonra da “Allah’ım! Bu yavrunun karnını doyur!” diye dua etmişti.”

İşte bu kadar!

AF İYİLİK VE BAĞIŞLAMA

Bir haftaya bile gerek kalmadı. Kardeşimiz sınavsan başarılı çıktı. Mutluluğunu yaşıyor şimdi. Allah Tealanın her emrine itaat ederek teslimiyetini gösteren her Müslüman gibi o da kalbinde huzur, vicdanında sekinet, içini dışını kaplayan bir rahmet ile gözleri ıslıl ıslıl mutluluğunun zirvesinde.

Böyledir efendim. Bunu ancak mü’minler bilir. Bu mü’minler için her dem böyledir. Hayat bir zahmet, dünya belalar ve musibetler alanı değil, her varlığın kendisine verilen vazifeyi yaptığı, yer ile göklerin bir amaçta ahenkle birleştiği muazzam kainatta bir zerre olan mü’min, bütün zerrelerinde hissettiği bir iman ve yakinin mutluluğu ile sermesttir. Yüce kudrete teslimiyetin, tevekkül ve tefvizin nağmeleri arasında şefkatli bir ananın kucağındaki masum kadar mutludur. Tatlı tatlı mırıldanır:

“Görelim Mevla neyler,

Neylerse güzel eyler.”

Evet, hem de neylerse!

Sen bir işi Allah Teâlâ’nın emrine uygun yapacaksın da sonunda mutlu olmayacaksın; olmaz öyle şey!

Hoş, bu imtihanı boşa çıkartmamak için peşin verilen küçük bir ödül, az bir karşılık ve gerisi daha muhteşem bir duygudur. Evet, daha bunun gerisi vardır. Asıl ücreti ahirettedir. Onun keyfi, zevki ve mutluluğu ise kesintisiz sürmektedir.

Bunu bilmek, yani akıbetinin hayrını bilmek, tıpkı dünyada değerli bir varlık olduğunu bilmek gibi, nasıl bir huzur ve teslimiyet verir insana...

Tatmayan bilmez...

Arkadaşım öylesine bir mutluluğu yaşıyor şimdi. Biraz maddi bir şeyler kaybetti. Biraz izzeti nefis denilen beladan taviz verdi, öfkesini Allah için yuttu, af ve müsamaha yolunu tuttu, biraz işini Allah Teâlâ'nın "Hoşgörülü davranmanız takvaya daha uygundur. Aranızda lütfekar davranmayı unutmayın. Allah bütün yaptıklarınızı görmektedir."(Bakara 237) emrine uydurdu, sonucunun hayırlı bereketlerini ailecek yaşıyorlar şimdi. Darısı başımıza daima...

Her şey ille de hak hukuk konusu yapılmamalıdır. Ne olur ki, biraz fedakarlık yapılarak çok rahatlıkla gönül alınabilir. Dostluklar sağlamaştırılıp cemiyete barış ve huzur sunulabilir. Başkalarını da ilgilendiren davalar bir iyilik ve ikramla unutulmaz hatıralar bırakarak sonsuz saadetlere vesile kılınabilir.

"Bir de aralarınızdaki iyilik yapmayı, birbirinize lütfekar davranmayı unutmayın" diyor Rabbimiz. Yani aranızda nahoşluk olsa bile nihayet din kardeşlerisiniz, bir ayrılık, aykırılık oldu diye küpü küllüğü kırmanız gerekmez. Ayrılan karı kocalar, iş ortakları, dernek üyeleri, hizmet insanları vs. niye bundan sonra da iyilik, ikram, hoşgörü içinde yaşamaya devam edemezler mi? Neden olmasın? Bir mani mi var buna aşılması gereken nefisten başka?

Allah Teâlâ'nın her an kalbimizi, niyetlerimizi, amaçlarımızı, söz ve işlerimizdeki gerçek maksadımızı bilmesi, buna göre bize bir değer ve karşılığını vermesi, yeterli bir murakıp, bir gözetleyici ve bir yaptırıcı güç, bir müeyyide değil midir? Başka bir şeye gerek var mıdır?

Ne diyordu Yüce Rabbimiz: **“Sen af yolunu tut, bağışla, uygun olanı emret, cahillerden yüz çevir, bilgisizlere aldırış etme.”** (A'raf, 199)

Bir davanız varsa...

Evet, ne diyordu Yüce Rabbimiz: **“Sen af yolunu tut, bağışla, uygun olanı emret, cahillerden yüz çevir, bilgisizlere aldırış etme.”** (A'raf, 199)

Bir dava böyle gider. İnsanlara duyuracağımız bir derdimiz varsa başka çaresi yoktur ki. Mecburen böyle olacağız. Bakınız Allah Teala aziz peygamberinden ve onun şahsında bütün bizlerden bu tür aymaz ve duymaz cahillere karşı af yolunu tutmamızı istemektedir. Af insanların bir kısım kusurlarını, eksikliklerini görmemek, kale almamak, özellikle de sana yapılanları görmezden gelmek demektir. Zaten senin davet edeceğin kimler ki? Allah Teâlâ'nın kendisini ve razı olduğu dinini bilmeyen insanların her tarafı kusur, her tarafı hata değil midir?

Ancak başka çaresi yok, bu adamlar ne kadar da cahil, haksız ve insanlıktan çıkmış olurlarsa olsunlar, ne kadar da tefessüh etmiş olurlarsa olsunlar yine de unutmamalıyız ki bunlar tebliğ ve irşada muhataptır. Hepsî olmasa da bunların içinde mutlaka adam olabilecekler her zaman mevcuttur. Onları insanlıktan çıkaran şeytanların, deccallerin, tâğutların ellerinden, hatta kendi nefislerinin ve şeytanlarının etkilerinden kurtarıp Allah'a kulluğa sevk edebilmek,

insanlığa ve cennete kazandırabilmek için mü'minlerin onlara karşı son derece sabırlı, tahammüllü ve fedâkar bir tavır takınmaları gerekmektedir. Allah bizden bunu istiyor.

Bu nasıl mümkün olur?

Çok kolay. Bir ayet bile yeter bu sorunu çözmeye biz adam olsak. Mesela işte bu ayet: **“Sen af yolunu tut, bağışla, uygun olanı emret, cahillerden yüz çevir, bilgisizlere aldırış etme.”** (A'raf, 199)

Yanlış anlaşılmasın, onlara sabır göstermek, onların kusurlarını görmemek değildir. Onlara hüsnü kabul göstermek demek, onları bütün cahillikleriyle beraber olduğu gibi kabul etmek ve tüm pisliklerini onaylamak asla değildir. Hele onların yaptığı ile ters düşen ayetin anlamını onlar üzülmesin diye sağa sola çekerek kıvırmak, tebliğ yaparken yağcılık, dalkavukluk yapmak hiç değil. Zaten bu haramdır. Hakkımız da yoktur buna. Ayetin manası hiçbir zaman bu anlamlara gelmez.

Peki ne anlama gelir?

Belki şu anlama gelir; Onlardan mü'minlerin şahıslarına yönelik gelebilecek olumsuz bir kısım tavırları onların ilerde iyi bir Müslüman olabilecekleri ümidiyle görmezden gelmektir. Bize karşı işledikleri suçlara karşılık mahkemeye vererek hakkımız olanları geri almak varken, zararı tazmin ettirerek cezalandırmak dururken, üstelik buna da gücümüz yetmişken, bundan vaz geçerek ve hilim göstererek onları affetmektir.

Bizler bir dava adamıyız ve onlara yapabileceğimiz din daveti ve irşadı adına, onların gönlünü alarak bütün bütün kazanmak hatırına, onların bizim şahsımıza yönelik kusurlarını görmeyecek, hatta affedeceğiz. Kalbimizde bir kin tutmayacağız.

Müslümanlık Allah Teâlâ'ya tazşm ve mahlukata merhamettir. Mahlukata merhamet imanın bir gereğidir. Enbaşta da cahil insanlara. Çünkü onlar acınacak varlıklardır. Onlar yeri gelince hayvandan daha aşağı, ne yapacaklarını bilmeyen şaşkın ve zalim varlıklardır. Lehlerine ve aleyhlerine olan hükümleri bilemediklerinden, akıllarına esen her şeyi yapan varlıklardır. Tanrı tanımaz, peygamber bilmez, din, iman, cennet, cehenneme inanmaz insanlardır. Onun için onlara yapacağımız tebliğ hatırına, onları dine kazandırma hatırına şahsımıza karşı yaptıklarını görmezden gelivereceğiz.

Ama şahıslarımıza yaptıklarını affedeceğiz de bu arada onlara hakkı tavsiye etmekten, onlara emr-i bil'maruf yapmaktan, onların hayatlarını sorgulamaktan da vaz geçmeyeceğiz. Onlara örfle muamele etmekten, örfü tavsiye etmekten de vazgeçmeyeceğiz.

Peki ama örf nedir?

Geniş bir konu. Ama Allah'tan bizi ilgilendiren yönü kısa ve kolay anlaşılırdır.

ÖRFÜN VE MA'RUFUN KAYNAĞI

Örf "bilinen tanınan şey" demektir. Bizim söylem ve eylemlerimize bir değeri ve hüküm biçen bilinen bir ölçü. Sizce bu ne olabilir?

"Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye'dir" dediğimizi duyar gibiyim. Evet, bize göre örf, bir yerde kitap ve sünnettir dense doğrudur. Bunlar bizim söylem ve eylemlerimize bir değeri ve hüküm biçen bilinen en "ma'ruf" birer ölçülerimizdir.

Buna göre örf, ma'ruf, iyilik ve güzellikler, Kitap ve sünnet içinde beyan edilen bilgiler demektir. Çünkü bakıyoruz Kur'an-ı

Kerim’de Rabbimiz peygamberine ve bazen onun şahsında, bazen de doğrudan soğruya bizlere cahillerden, Allah’ı, Allah’ın kitabını ve Resûlünün sünnetini bilmeyenlerden yüz çevirmemizi buyurmaktadır. İşte Araf suresinin 199’uncu ayetini yazıp duruyoruz: **“Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.”**

Netice itibariyle “örf,” İslam’ın emrettiği, insanların hayırlı görüşü, akıllı kimselerin de beğendiği şeydir. Maruf, itaat, iyilik ve insanlara ihsanı içine alan bir isimdir. Kur’an’da maruf, ancak önemli konularda geçer. Nitekim Cenab-ı Hak, İslâm ümmetinden bahsederken şöyle buyurur: **“Sizden hayra davet eden, iyiliği emreden kötülükten alıkoyan bir topluluk bulunsun.”** (Âl-i İmran, 3/104)

Araf ayetinin de hemen devamında ve başka birçok yerde insanlara hakkı duyurmamızı, onların cehaletlerini gidermek için İslâm’ı, Allah’ı ve kitabı kendilerine ulaştırmamızı emretmektedir.

Evet, cahillerin cehaletleriyle mücadele edeceğiz. Çevremizdeki insanlara Allah’ın kitabını, Resûlünün sünnetini ulaştırmaya çalışacağız. İnsanların dirilişi adına her şeyimizi, malımızı, zamanımızı, emeğimizi, izzet ve hatırımızı, hattâ gerekirse canımızı bile fedâ etmekten çekinmeyeceğiz.

Fakat şurası da çok önemlidir: İslam denge dinidir. İnsanlara din ulaştırmak için elimizden geleni yapacağız da ama tüm derdimiz de bu olmamalıdır. İnsanların imdadına koşarken kendimizi ve ailemizi de ihmal etmemeliyiz. Başkalarını kurtaracağız diye kendimizi ihmal etmemiz asla caiz değildir. Kendimiz de kitabı okuyacağız, sünneti okuyacağız, okuduklarımızı anlayacağız, okuduklarımızı içimize sindirecek ve içtenlikle yaşayacağız. Yâni insanlara iyilik ve erdemi anlatırken kendimizi hiç ama hiç unutmayacağız.

Böylece onlardan ilham alarak, kalbimiz ve kafamızı onlarla dolmuş ve taşmış olarak yerli ve yabancı insanlara gidecek ve dinimizi tebliğ ederek ona davet edeceğiz.

İslam denge dinidir, haliyle dengeli insanların dinidir ve dengeli işler ister. “Vasat ümmet” olmak ve böylece Rûce Yaratıcımızın rızasını kazanmak, bu ümmetin nihai amacıdır.

KOLAYI TERCİH SÜNNETTİR

Burada bir mesele daha var. Sadece suçları affetme anlamında değildir bu “affi alma” emri.

“Ya başka nedir?” dediğinizi duyar gibiyim.

Bu af yolunu tutma aynı zamanda dini kolaylaştırma, günah olmadıkça dinden kolay olanı alma, insanların davranışlarında ve işlerinde, onlara zor geleni teklif etmeden kolayı benimseme, zorluk değil, kolaylık gösterme anlamını da taşır.

Nitekim Ahmed, Buhari, Müslim ve Nesai’nin Enes b. Malik vasıtasıyla, Hz. Peygamber (s.a.)’den rivayet ettiği hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: “*Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız, müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz.*”

Halk arasında çok büyük bir yanlış var, hangi hoca veya müftü dini zorlaştırırsa o çok takvalı, hangisi de kolaylaştırırsa, o cıvık ve takvasız bilinir. Aman ne kadar korkunç bir yanlış. Bu yüzden bazı hocalar da en zor görüşleri halka söyler, kendileri “sünnettir” diye en kolayla amel ederler. Ahir zaman fitnesidir bu.

Hatta bazı ahmaklar vardır, şeriati zor gösterirler, bununla da övünürler ve “ya! Sen ne zannediyorsun şeriati?! Onunla amel ko-

lay değildir. Her babayiğidin harcı değil!” derler. Şeytan ve kafirler bu ahmaktan daha çok yardımcı bulamazlar kendilerine. Bu kafa işi nereye götürmek istiyor? Yani şeriat zor tanıtılsa ve yaşanmasa ele ne geçecek? Cehaletin gözü kör olsun!

Her neyse, bu ayette insanlardan hoşgörü ve kolaylık göstermeleri isteniyor. Malî konularda şiddetin bırakılması, insanlara davranışta iyi ve güzel davranılması, kabalık ve sertliğin terkedilmesi arzu olunuyor. Nitekim Cenab-ı Hak şöyle buyurur: **“Eğer kaba, katı kalbli olsaydın, elbette onlar etrafından dağılırlardı.”** (Al-i İmran, 3/159)

Hak dine, yumuşaklıkla ve nezaketle davet etmek de bu kısma dahildir. Cenab-ı Hak şöyle buyurur: **“Onlarla mücadeleni en güzel yol hangisi ise onunla yap.”** (Nahl, 125)

Kısacası aftan amaç, sözde ve işte insanlara kolaylık, hoşgörü yolunu tutmak, zorluk ve meşakkati gidermek, örften da maksat iyilik etmektir. Tirmizî ve Malik’in tahricine göre, Hz. Peygamber (s.a.) iki şey arasında muhayyer bırakıldığı zaman -günah olmadıkça- onlardan en kolayını tercih ederdi.

CAHİLLERDEN YÜZ ÇEVİRMEK

Cahillerden yüz çevirmek de önemli bir emirdir. Cahillere ve düşük kimselere, fiillerinin aynısıyla karşılıklıta bulunmamak, onlarla birlikte olmayı terketmek, kendini onlardan korumak, onlarla tartışmamak, onlara karşı yumuşak davranmak, kötü huylarına sabretmek, seni üzen şeylerine göz yummak da Müslümandan beklenen güzel ahlakıdır.

Ahmak bir cahilin insanı üzebilecek bir şey konuştuğunda ya yüz çevirmek ve işine gitmek, ya da afla karşılık vermek en iyisidir.

Cenab-ı Hak müminlerin vasıflarını anlatırken şöyle buyurur: **“Onlar, bolluk ve darlıkta infak edenler, öfkelerini yutanlar ve insanları affedenlerdir.”** (Âl-i İmran, 3/134)

Affin fazileti hakkında da Cenab-ı Hak şöyle buyurur: **“Bağışlamanız ise, takvaya daha yakındır.”** (Bakara, 2/237)

Rabbimiz sevdiği kulları anlatırken de buyurur ki: **“Rahmân’ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, ‘selâm!’ der (geçer)ler.”** (Furkan, 53)

Ayette geçen “hevn” kelimesi, “ağır başlılık, sekinet, vakar, rıfk (yumuşaklık), tevazu” ve bu anlamların hepsini içeren hilm kavramıyla açıklanmıştır. Bunun da, Kur’an’ın sık sık atıfta bulunduğu, Câhiliye Arabı’nın temel karakteri olan “kibirli, gururlu, zorba” anlamındaki müstekbir kelimesinin zıddı olduğu belirtilmiştir.

Âyette müminlerin, kendilerine sözlü sataşmada bulunanlara, “selâm” diyerek, yani esenlik dileğiyle karşılık verdikleri bildirilmekte; bu suretle câhiliye ile müminlerin ortak zihniyetini ifade eden İslâm’ın karşıt kavramlar olduğu ima edilmektedir. Buna göre sözlü sataşmalarla sergilenen alaycı ve küçümseyici tavırlar, câhiliye zihniyetinin kendini beğenmişlik, küstahlık, hoyratlık, saldırganlık gibi tutumlardan oluşan barbarlık ahlâkını; müslümanların bu sataşmalara selâmla karşılık vermeleri de onların barışçı ilkelere dayalı uygarlık ahlâkını göstermektedir.

Allah Teâlâ’nın has kulları elbette böyle olmalıdırlar. Önceki yazılarımızda bunun tebliğ, davet ve irşat için ne kadar gerekli olduğunu yazmıştık, tekrar lamaya gerek duymuyoruz. Yine orada kısaca tebliğ ve davet insanında olması gereken hasletleri A’raf süresi 199. Ayetin ışığında yazmıştık.

Hatırlarsanız bunlardan birisi kendimize yapılan kusurları ad ve müsamaha, bir de dinde kolaylık idi.

İnsan ilişkilerinde kolaylık yolunu seçmek, başkalarını külfet ve meşakkate sokacak tutum ve davranışlardan, beklentilerden uzak kalmak elzemdir. Ahlâk dahi esasen insanları suç ve hataları sebebiyle cezalandırarak sıkıntıya sokmak yerine onları bağışlayarak rahatlatmak demek olduğuna göre bu anlamdaki af da sonuçta kolaylık mânası taşımaktadır. Bu yüzden iki kavram da iç içedir.

Başkaları karşısında kolaylaştırıcı olmak, suç ve kusurlu olanları affedip ceza almasından kurtarmak gibi başkalarına mal yardımında bulunmak da bir fedâkârlıktır. Bu sebeple âyetteki af kelimesinin her iki anlamda da fedakârlığı içerdiğini ve dolayısıyla burada hem insanlara mal yardımında bulunmanın hem de sertlik yerine yumuşaklık ve kolaylaştırıcılığın, Türkçe'deki anlamıyla affin ve hoşgörünün öğütlendiğini düşünmek daha isabetli olacaktır. Râzî âyetin bu kısmını -ilgili âyetlere göndermeler de yaparak- şöyle açıklar: “Kolaylığı seç buyruğu, malî haklarla ilgili her konuda cimrilikten sıyrılmak, insanlarla güzel ahlâka dayalı ilişkiler kurmak, katılık ve sertlikten uzak durmak, işleri kolaylaştırmak, insanları hak dine çağırırken de ince ve yumuşak bir üslup kullanmak.” (15/96)

2. İyiliği emretme. “İyi olan” diye çevirdiğimiz ve Türkçe'de “örf” şeklinde telaffuz edilen urf kelimesi, “bilme, tanıma” mânasındaki irfan kökünden bir terim olup, aynı kökten ma'rûf kelimesi gibi “iyilik olarak bilinen ve benimsenen şey” anlamında kullanılır. Râzî de bu terimi, genel bir ifadeyle, “yapılması gerekli olan, yapılması yapümasından daha iyi olan her türlü iş” şeklinde açıklamıştır (15/96). Buna göre örf kelimesi, sadece yapılması farz olan tutum ve davranışları değil, aynı zamanda mendup olan, dinin özel hükümlerine ve

genel amaçlarına ters düşmemek şartıyla akliselimin ve kamu vicdanının hayırlı ve yararlı görüp âdet haline getirdiği her türlü dinî ve dünyevî konulardaki iyilik ve güzellikleri de içermektedir. Nitekim Taberî de “Allah’ın emrettiği veya mendup saydığı bütün işler örf kapsamına girer. Allah âyetle özel bir anlamı tahsis etmemiştir. Doğrusu şudur ki Allah, elçisine -herhangi bir çeşidini ayırmaksızın- genel olarak iyiliği emretme görevini yüklemiştir” diyerek bu hususa işaret etmiştir (9/156).

3. Cahillere aldirmamak. Âyetteki cahil kelimesi, bilgisizlikten ziyade saldırganlık, barbarlık, zulüm, haksızlık, küstahlık, inatçılık gibi kötü huylardan oluşan ahlâk bozukluğunu ifade etmektedir. Cahillere aldirmamak, onların tuttukları yolun yanlışlığını göstermemek, bozuk inançlarını düzeltme yönünde çaba harcamamak anlamına gelmez; Çünkü bu İslâm’ın varlık sebebine ve genel olarak peygamberlerin gönderiliş hikmetlerine aykırıdır. Şu halde cahillere aldirmamanın mânası, insanları hak ve hakikat çizgisine, iyilik ve doğruluk yoluna çağırırken kendini bilmezlerin edep ve ahlâkiyla bağdaşmayan kötü ve çirkin davranışlarına, küstahça hareketlerine, haksızlıklarına aynıyla karşılık vermemek, bu tür hareketler karşısında öfkeye kapılarak affedici olmaktan, iyiliği emretmekten vazgeçmemek; aksine ısrarla sabırlı, hoşgörülü, kolaylaştırıcı ve bağışlayıcı olmaktır.

Taberî’nin (9/156) kaydettiği bir rivayete göre bu âyet geldiğinde Resûlullah’ın bir sorusu üzerine Cebail, “**Rabbın sana kötülük edene senin iyilik etmeni, sana vermeyene senin vermeni ve senden uzak kalıp ilgileri koparanlarla senin dostluk ve akrabalık ilişkini sürdürmeni emrediyor**” diyerek âyete örnekleme yoluyla açıklama getirmiştir. Aynı müfessirin de belirttiği gibi her ne kadar yüce Allah

bu âyetle peygamberine hitap etmişse de esasında bütün kullarını eğitmeyi amaçlamıştır.⁴⁷

MÜNAKAŞA YOK

Davet ve tebliğ çalışmalarında karşımıza çıkacak bir kavram da, münakaşadır. Bir başka yaygın ifade ile tartışma.

“Hiçbir münakaşa kazanılmaz” sözü meşhurdur. İslam inananlar arsındaki münakaşayı hoş karşılamaz, haklı da olsa terk etmeyi bir erdem kabul etmiş ve ona cennette bir köşk vaat etmiştir.

Çünkü münakaşa, İslam toplumunun esası olan kardeşlik duygularını kazıyor, nefsin ve şeytanın da yardımıyla, yerine kin, nefret ve düşmanlık tohumları saçıyor. Devamı ise boy boy ayrılıklar, bölünmeler ve düşmanlıklar bitiriyor.

“Fikirlerin çarpışmasından hakikatlar ortaya çıkar.” sözü meşhur olmuş, ama, o insanlar başka mı ne? Bizim gördüğümüz, duyduğumuz maalesef fayda değil, zarar getiriyor, hadi diyelim çoğunlukla...

Neden böyle oluyor?... Çünkü insanın yaratılışı gereği nefsi, em-maredir ilk önce. Emmare, yani kötülüğü emreden, kötülükten zevk alan, şan ve şöhretine düşkün, gururlu, kibirli, kendini beğenmiş... Böyle bir nefsin en büyük özelliğidir kendini beğenme, kendini sevmeme, hatta kendine tapma. Evet, nefsinin tanrı edinir ve tapar. Belki de onun yegane ma'budu, kendi nefsidir. Hal böyle olunca kendini bütün ayıplardan, kusurlardan, noksanalardan uzak görür. Kendini beğenmenin sevmenin, ma'bud edinmenin tabii gereği, ya da sonucudur bu...

47 Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Prof. Dr. Mustafa Çağrı, Prof. Dr. İbrahim Kâfi Dönmez, Prof. Dr. Sadrettin Gümü, *Kur'an Yolu*, D.İ.B. Yayınları, 2/508-510.

İşte böyle birine siz münakaşa esnasında yanıldığınızı, bilmediğinizi söylüyorsunuz. Hata, kusur isnad ediyorsunuz. Adamın doğrudan tanrısına çatıyor, putuna saldırıyorsunuz. Affedilecek bir davranış mıdır bu yaptığınızı? Baksana adamın bir suratına nasıldan pancar gibi kızarmış, gözleri kin ve nefretle parlamış, göğsü hırsla aldığı nefesle inip kalkmakta, dilinden cümleler çok sinirli olduğu için bozuk, yarım, eksik, yanlış çıkmakta. Adam öfkesinden meramını bile doğru dürüst anlatamamakta...

Sen ise, baştan sona duygu kesilmiş, duygularının aklını bürüdüğü bu adamı ikna etmek için deliller getiriyor, kendi düşünceni haklı çıkaracak mantıklı silsileler içinde bir şeyler söylemeye çalışıyorsun. Adamın anladığı var mı ki seni?

Ya sen nasılsın bu arada? Ayna yok ki bakasın. Acaba, sen de aynen öyle misin yoksa? Anlıyor musun ne anlatıyor öyle? Canım ne anlatacak saçmalıyor işte!

Bütün insanlar böyle mi? Hâşâ! Ne kadardır, genele göre nisbetini bilemeyiz ama kendi nefsinin tanımış, nefsinin tezkiye etmeyerek teziye etmiş erdemli insanlar da vardır elbette... Kardeşini nefsinin tercih eden, hakikatın onun ağzından çıkmasını arzu eden, münakaşa ettiğinde haksızlığını teşekkülle mutlulukla karşılamayanlar da var...

Nefis demek, kusur demek, acizlik demek, ihtiyaç demektir. İdrakında olanlar, bütün güzelliklerin, olgunlukların, iyiliklerin Allah'tan bir bağış olduğunu bilinler de vardır kuşkusuz... Mütevazı ve mahviyetkârlar da var...

İşte bunlarla münakaşa edebilirsiniz, eğer tartışacak bir konu bulabilirsiniz... Eğer tartışacağınız öyle biri değilse ve siz dahi öyle bir değilseniz, en iyisi mi, hiç tartışmayın, hiç kimseyle münakaşa

etmeyin!... Kazanasanız dahi kaybedersiniz... Ya gerçeği, ya da kardeşinizi, birisini mutlaka kaybedeceğiniz münakaşaya girmek akıl kârı mıdır?

Hayır diyorsun da niçin hala kendini ada mıyorsun et nefsim!... Hâlâ kendini arındırmamakta, niçin ısrarlısın... Niçin yanıшта kadar ısrarlısın!... Cehalet çağın bitti, gafletin hâlâ niye bitmez ki! Bu, ucbum, kibrin, gururun, enaniyetin alâmeti değil de nedir Allah aşkına?

Münakaşayı terk etmeli, daha önce yaptıklarınızdan da af dilemeliyiz... Değilse, kendimiz tanıyalım; demek ki arındırılması gereken bir nefsimiz var. Ne zaman mı arınmış olur, alemde herkesi kendinden üstün bildiği gün diyorlar büyükler.

DİL VE ÜSLUP MESELESİ

Bazı hocalarımız Müslümanlar arasında yanlış bilinen bir meseleyi açıklarken, önce o meseleyi çok kötü abartarak ve karikatürize ederek anlatıyor ve o yanlış yapan Müslümanlar ile alay ederek aşağılıyorlar.

Hatta kimileri de var ki, artist gibi taklit yapıyor, cemaatini güldürerek anlatıyor. Sanırsın maksadı bir şeyler öğretmek değil de, milleti güldürüp eğlendirmek. Mübarek sanki çadır tiyatrosunda bir meddah veya yaşayan bir İsmail Dümbüllü...

Bir meselenin birden fazla yönü varsa, kendi önem ve değer verdiği yönü alıyor, öbür yönleri yok sayıyor ve başlıyorlar onu var sayanlar ile dalga geçip alay etmeye. Televizyonlarına bakamaz olduk bu garabet hallerinden. Bu dil ve üslup hep elinizde tuttuğunuz Kur'an'da var mıdır?

İşte bu olmuyor sevgili hocalarım.

Tamam. Dediğiniz doğru. İzahınız güzel. Ama bu meselenin sadece bir tarafı. Öbür tarafları da var ama. Onu yok sayma hakkını nereden aldın?

Mesela birisi kalkıyor, “zikir” Allah’ı unutmadan, ona göre hayatı yaşamaktır, diyor. Çok güzel. Fakat arkasından başlıyor: “Adam eline almış tesbihi veya zikirmatiği, oturmuş durmadan Allah Allah diyor. Yok böyle bir şey kardeşim. Müslüman cihada giderken Allah Allah der,” diyor.

Tamam. Dediğin doğru. Ama bu meselenin bir tarafı. Öbür tarafı da var. Sen de onu inkar etme canım. “Ashab-ı kirâm (r.a.) böyle bir şey yapmadı” diyorsun. Bu doğru değil. Yaptı. İşte hadis kitapları meydanda. O gün insanlar eline çakıl taşı, hurma çekirdeği alarak sayıya göre zikrettiler. Bugün ise tesbih veya zikirmatik alarak bir tenhada on, yüz veya bin kere sübhanallah, elhamdulillah, la ilahe illallah diyorlar. Bunun neresi yanlış? Böyle demenin çok örneği var asrı saadette. Sahabede bunun çok örnekleri vardır.

Lütfen görüşlerinizde tekелci olmayınız. Farklılıkları yok saymayınız. Ashabın yaptığı bu güzel davranışı aşağılamayınız.

Velev ki hadislerde ve sahabe hayatında bu olmasın, ki vardır, peki, bir müslüman “Allah’ı çok çok zikredin” ayetini böyle anlar da böyle yaparsa, ne olur? Bu Kur’an’a ters düşmek mi olur?

Ne münasebet! O da bir anlamadır. Yorum kimsenin tekeline değildir ki? Yeterki zahir manaya ters düşmesin ve saçma bir yorum olmasın.

Hocaların ve tüm eğitimcilerin bir yanlışlığı gidermeye çalışırken kullanacağı dil ve üslup, tıpkı doktor gibi hastalığı öğretici ve tedavi edici şefkatli bir dil olmalı.

Bu alaycı, aşağılayıcı, kırıcı dili terk edilmeli. Koca koca hocaların saatlerce ümmetle dalga geçer gibi konuşmaları ve onların cehaleti ile eğlenmeleri içimi sızlatıyor.

Ayıp oluyor beyler, yapmayın lütfen.

SÖZ YUMUŞAK OLMALI

Artık öyle bir zamanda yaşıyoruz ki, âdâbı ve ahkamıyla şeriat ortadan kalkmıştır. İnsanlar İslam'ın ilkelerine göre bir hayat yaşamıyor, ölçülerine göre hareket etmiyorlar. Kendi eğitimsiz akıllarını beğenmiş, arzu ve şehvetten kudurmuş nefislerine uymuşlardır. Helal ve haram sınırlarını umursamıyor, hadlerini aştıklarına kafalarına hiç takmıyorlar. Hayat onlara kibir ve kendilerini beğenmişliklerinden ötürü zaman zaman çok acı dersler verse de bir türlü tevazuyu öğrenememişler, engin gönüllü olamamışlar, mahviyeti hiç bilememişlerdir.

Tez canlı olduklarından, hatır gönül tanımadıklarından, olaylar karşısında öfkelerini yenememişlerdir, dolayısıyla başlarına açtıkları işlerden veya içine düştükleri musibetlerden sabırla kurtulmasını bilemiyorlar. İnsanî ilişkilerin mihverine menfaat oturmuş. O yoksa tahammül de yok. Fakat hırsın da körüklediği menfaat çatışmaları “hayat kavgası” adı altında olağanlaşmış, ayıplanmaz olmuştur. Bütün bu sebepler yüzünden insanlar arasında kırınglık, kızgınlık, küsme ve kavgalar eksik olmuyor.

Böyle bir zamanda insanlar arasında yaşamak bir zahmettir. En bahtiyar insanlar, ekmeğini yalnız başına kazanabilen ve kendi ailesiyle yalnız yaşayabilmeyi becerebilen kanaatkar insanlardır.

Bir hadiste “ahir zamanda en bahtiyar insanların, dağlarda, vadilerde koyun güdenler” olduğuna işaret ne kadar gerçekçidir, değil mi?

Şeyh Sadî de:

“Be derya der menafi bîşumarest

Eger hâhî selamet, der kenarest.” demişti. Yani, “derya içinde inci mercan nice menfaatler var, ama sen selamet istiyorsan, o kenarda, sahilindedir.”

Fakat neylersin ki böyle bir zamanda bile din anlatılacak, ahlak öğretilecek, helal haram belletilecek, insanlar İslam’a davet edilecektir. Bu da ilahî bir vazifedir. Özellikle de alimlere düşen bir vazifedir. Bundan kaçış varsa da yoktur.

Bu ne demek?

İzahı kısmen gelecektir.

Bu vazifeyi yüklenenler iki vaziyeti önceden peşinen kabulleneceklerdir:

Önce kendilerine kötü gelen, can sıkan, acı veren kimi durumlarla karşılaşma ihtimalini bilmek. Üzülmeyecek, kırılmayacak, küsmeyecek ve vazifeyi terk etmeyecek bir ruhî donanımla kendini en kötüyü en iyi ile karşılayıp savmaya hazırlamak.

Sonra da her kime bunları yapacaksa, öğretmek için konuşacak, irşat için nasihat edecekse, bunu ancak tatlı dille, yumuşak sözlerle, nazik ve kibarca yapacak. Ortam gerilirse, kırmadan, incitmeden, daha beter etmeden işi kıvamında sonlandıracak.

Evet, önceki yazımızda bazı Hoca Efendilerin alaycı, aşağılayıcı, kırıncı dillerinden şikayet ederken demiştik ki, “her kime iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma işini yapacaksa, öğretmek için konuşacak, irşat için nasihat edecekse, bunu ancak tatlı dille, yumuşak sözlerle, nazik ve kibarca yapacak. Ortam gerilirse, kırmadan, incitmeden, daha beter etmeden işi kıvamında sonlandıracak.”

Memleketimizin yakın zamanlarda yetiştirdiği hakiki gönül adamlarından, hâl dervîşi Merhum Bakkal Mehmet Çingili abimiz şöyle bir hatırasını anlatmıştı:

“Hasta yatağında iken Hafız Ali Efendiyi ziyaret ettiğim bir gün-de beni görünce heyecanlandı ve dedi ki:

- Oğlum Hafız, müjde, bugün evlada bile emri bil maruftan sorumluluk kalktı.”

Sübhaneallah!..

Bunu ilk duyduğumuzda bize biraz garip gelmişti. Çünkü din üçse, biri iman, diğeri ihlasla yaşamak, üçüncüsü ise yaşatmak için hakkı tavsiyeleşmek ve neticesine sabırla katlanmaktır. Hakka davet, tebliğ ve irşat, dinin temel direğidir. Bunun üzerine bir araştırdık ki, fitne zamanında faydalı olmayacaksa üçüncüsü düşer. Bunu hem burada, hem de bazı kitaplarımızda delil ve hikmetleriyle yazdık.

Evet, zaman fesada gider de söz fitne çıkaracaksa, dinlenmek şöyle dursun kavgaya sebep olacaksa, Hafız Ali Efendinin dediği durum söz konusu olabilir. Her ne kadar öylesi zamanlarda bile, yani davet ve tebliğ, irşat ve nasihat yapıldığında tehlike cemaate veya ümmete değil de sadece yapana gelecek olsa, görevi yapmak daha iyi olur. Evet, Allah yolunda tehlikeler göze alınarak nasihat yapılsa, elbette evla olan budur. Malum, şehitlerin efendisi önce Hz. Hamza, sonra da zalim sultanın önünde hak sözü haykırdığı için öldürülen şehittir. Burada verilen müjde, yapılmadığında sorumluluk ve vebalin yokluğudur.

Evet, zaman fesada gitmiş, insanlar heder ve beter olmuştur. Tevazu ve mahviyet gizlenmiş, gurur ve kibir ayan beyan olmuştur. Herkes istişare ve söz dinlemeyi terk ederek kendi fikrini beğenir olmuştur. Alime, arife, ehli hünere hürmet ve tazim kalkmış, ilim

değersiz, bilgi sıradan meta olmuştur. Sanki din iptal olmuş, sanki şeriata göre muamele bitmiştir. Sanki menfaatperestlik marifet, düşünmeden düşülen taassup dava, kör taklitçilik felsefe sayılır olmuştur. Heva ve hevesi uğruna, düşük şehvetlerini tatmin için, zilleti kendine reva görenler artmıştır.

Her güçlüye perestiş edenler, kendilerinden maddi olarak zayıf olanlardan da aynı muameleyi bekler olmuştur. İnsanların birbirine muamelesi sanki silsile-i meratip olarak aşağıdan yukarıya “kul - ilah” ilişkisine dönmüştür. Zaman ahir zamandır ve kıyametin cümle küçük alametleri zahir olmuştur.

Allah korusun, işte böyle bir zamanda insan, gurur ve kibir, enaniyet ve nefsâniyet ile nasihata karşı tepkili olabileceği için, hakkı tavsiye ile öğüt vermeler, kâmil ahlak için irşatlar, salih amel için hatırlatmalar, faziletler için uyarılar, umumiyetle yumuşak sözlerle ve itidal üzere olması emredilmiştir. Özellikle de ilk kez karşılaşılp konuşulan kimselere karşı.

Yazı uzayınca önceki ifadelerin ana fikrini hatırlatmakta fayda vardır: “Her kim iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma işini yapacaksa, öğretmek için konuşacak, irşat için nasihat edecekse, bunu ancak tatlı dille, yumuşak sözlerle, nazik ve kibarca yapmalı. Ortam gerilirse, kırmadan, incitmeden, daha beter etmeden işi kıvamında sonlandırmalı.”

İşte bunun dinî delilleri adına bir ayet, iki hadis, bir hadise ve bir tatlı izah olmak üzere dört şahit sunalım.

Firavun’u hakikate davet etmek için gönderilen Hz. Musa’ya “kavl-i leyyin” ile konuşması emredilmiştir: **“Ona yumuşak söz (kavl-i leyyin) söyleyin. Belki o, nasihat dinler veya Allâh’tan korkar.”** (Tâhâ, 44)

Rasûlullah (sav) buyurdular: “*Din, nasihatten ibârettir.*” (Buhârî, İmân, 42) Burada “nasihat”ın “samimiyet” anlamına kullanıldığı ihtimalini de söyleyelim.

Her ne ise, işte size bu konuda hoş bir misal: Sert ve haşin bir adam Hârûnürreşîd’e gelerek, “Ey Mü’minlerin Emîri! Eğer dayanabilerseniz size nasihat etmek istiyorum. Fakat sözlerim biraz acı olacak, kusura bakma!” demişti.

Hârûnürreşîd bu haşin tabiatlı sert sözlü adama önce şunu hatırlattı: “Eğer sözünü yumuşak bir edâ ile söylersen, seni dinlerim. Yoksa nasihatın nasıl yapılması gerektiğini sana acı bir şekilde öğretilirim. Zira sen Hz. Mûsâ’dan büyük, ben de Firavun’dan kötü değilim. Cenâb-ı Hakk’ın Hz. Mûsâ ile kardeşi Hz. Hârûn’u Firavun’a gönderirken ‘Ona yumuşak söz söyleyin!’ dediğini bilmiyor musun?”

Bu konuda zamanımızın alim ve irşat ehli zatlarından biri de güzel bir benzetme ile hikmetli sözler etmiştir. Sizin istifadeniz için onu iktibas ile sohbetimizi bitirelim:

“Nasihat veren kimse, kendini sanatkâr bir tamirci gibi düşünmelidir. Tamirciye eşyanın bozuğu gelir. Eşya bozulmamış olsa veya tamirciye getirilmese o, mesleğini icra edemez. Bu yüzden bozulan eşyalar, tamirci için bir nimettir. Tamircinin mahâreti, tamir ettiği eşya ile ölçülür. Aynı şekilde günahlarla zedelenmiş insanlar da nasihat ve irşadlarına muhtaç oldukları gönül dergâhlarına koşarlar. Onları hakîr görmek, küçümsemek veya kapıdan kovmak bir tarafa, hakikî tebliğ eri; şefkat dolu yüreği ve nârin elleriyle bu çaresiz güvercini ürkütmeden gönül sarayına alarak tedâvi etmelidir.”⁴⁸

48 Osman Nûri Topbaş, *Yüzakı Dergisi*, Kasım-2014.

TEVAZU VE KIBİR

Evet, Cenâb-ı Hak **“Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma!.. Çünkü sen (ağırlık ve azametinle) ne yeri yarabilir, ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin!”** (İsrâ, 37) buyuruyor:

Evet, Rasûlullah (sav), *“Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan hiçbir kimse cennete giremez.”* (Müslim, İman, 148-149) buyuruyor.

Evet, büyüklük; yalnız Allah Teâlâ'ya mahsustur. Her şeyini Allah Teâlâ'nın bir bağışı olarak bulan insan, akli başında olsa, ne aklıyla, ne güzelliğiyle, ne ırkıyla, ne malıyla, ne de makamıyla kimseye kibirlenemez. Haddini bilir, boynunu bükerek, tevazu ve mahviyetle Rabbine şükreder. Hele de yaratıcısının kibirlenenleri sevmediğini bildikten sonra...

O yüce yaratıcı ki, bu konuda Rasûl-ü Ekreme bile izin vermiyor. Var mı ötesi?

Yoktur yok olmasına da, yapmak öğrenmek kadar kolay değil. Öğrendiğini içselleştirmek ve uygulamaya koymak, kolay değil...

Ebû Hâşim (ks) boşuna dememiş: “Dağları iğne ile oyarak toz duman etmek, kalblerden kibri çıkarmaktan daha kolaydır.” Bu sözün ne kadar doğru olduğunu kendimizde test ederek değerlendirebiliriz.

Allah ümmeti esirgesin, şeytan bir kere Adem'e kibirlendi de “Ben ondan üstünüm” dedi. İşte bu yüzden kovuldu gitti. Öyleyse akıllı insana düşen, bırakın dünyanın mal ve makamını, hatta kendini ne çok ilim, iyi amel, ne de güzel ahlâk ile bir başkasından üstün tutmamasıdır. Yoksa Allah huzurunda yapılmayacak bu dava bir büyük edepsizlik olarak korkulur ki kovulmaya sebep olur.

İyi de, bunu zalim nefsimize nasıl kabullendireceğiz?

DOSTLUKLARI KORUMAK

Allah için sevilen her dost çok çok kıymetlidir. Dostun faydası bu dünyada da çoktur, ama asıl o fayda ahirette belli olacaktır. Asıl orada insana çok şeyler kazandıracaktır dostluklar.

Bu yüzden dostlukları devam ettirmek gerekir. Bunun yolu ise, “Allah için olmasıdır” dostlukların. Dünya menfaati için oluşan dostluklar, yine başka bir dünya nimeti sebebi ile bitebilir. Buna da kimsenin bir diyeceği olamaz. Zaten bu baştan bellidir.

İslam öyle bakmaz dostluğa. Dost, yürekten sevilir. Pazarlıksızdır. Çıkara bağlı olmak şöyle dursun, tam tersi, Müslümanlıkta dostluk karşılıksız hizmet üstüne, ikram ve ihsan üstüne kuruludur. Herkes böyle düşünür bu dostlukta. Bu yüzden istismar olmaz hakiki dostluklarda.

Herkes böyle düşünür ve ikram eder dostuna. Hizmet eder. Bunu bir yük saymaz. Allah için yaptığı her işte, karşılık beklemez Müslüman. Bu yüzden ikram eder, ama ikram beklemez. Hizmet eder ama hizmet beklemez. Kimseye yük olmak istemez Müslüman. Tüy gibi hafiftir o. Yıllarca taşısan, yüksünmezsin, yılmazsın, usanmazsın.

Bugün dostlukların bu kalitede olmaması, hiç şüphesiz gönüllerin o kalitede olmamasından kaynaklanıyor. “Allah için” olmayınca ilişkiler, materyalistleşiyor Müslüman da. Karşılık bekliyor yaptığı işten. Çoğu kez de ilk önce karşıdan bekliyor. Sonra da kendisi onu devam ettiriyor. İlişkilerde dostluk yok, karşılıklı ödünleşme, borlaşma var. Halka bir yerde karşılık bulamayıp da koptu mu, orada bitiyor dostluklar.

İlişkilerdeki bu soğuk merasimi bırakmak gerekiyor. Bu yüzden örf ve adetin demir gibi soğuk ve dar kafesinden çıkarak dinin sıcak

iklimine dönmek gerekiyor. Külfeti, yük olmayı bırakmak gerekiyor. Mesela, artık “yarım hurma sadaka” verebilir misiniz?

Asla! Ayıp olur çünkü bu kadarcık sadaka...

O zaman “yarım hurma ile de olsa cehennem azabından kurtulma” şansınızı kaybettiniz demektir. artık bu hadisin size bir faydası olamaz.

Bu konuda Peygamber örneğiniz, önderiniz, rehberiniz değildir artık. Ne kadar acı değil mi?

Diyelim misafir davet edeceksiniz. Her zaman yediğiniz o güzel yemekleri yaparak misafir davet edebilir misiniz? Mesela, bir pilav ve kuru fasulyeye, ne dersiniz? Hadi yanında salata da olsun, turşu da olsun, yeşillik de olsun.

Çağıramazsınız. Önce aileniz karşı çıkar. “Burası aptal çadırı mı?” der hemen. Samimiyetin seviyesini yüzünüze çarpar böylece acı acı. Sonra gelen de içinden, bazen bir adım ileri giderek şaka yapar gibi “bu bizim evimizde de vardı” der sırtarak.

Ne yapacaksınız?

Mükellef bir yemek çıkaracaksınız. Şöyle sizin on günlük nafakanızı harcayacaksınız en azından. Sonra, “size layık olmasa da buyurun, afiyet olsun” diyeceksiniz. Oysa içiniz, “eyvah, inşallah aybasını borçsuz buluruz” demektedir.

Şimdi soralım; böyle bir daveti ayda kaç kere yapabilirsiniz?

Belki ayda bir veya iki, üç ayda bir.

Peki, her akşam yediğiniz gibi yemek çıkarsanız ayda ne kadar davet edebilirsiniz arkadaşlarınızı?

Belki beş, belki de on kere. Bundan daha kolay ne var değil mi?

İşte ilişkilerimiz böyle kurban ediliyor maddeci dünyanın örf ve adetlerine. Din böyle kurban ediliyor katı gönüllerde. Hayat böyle böyle samimiyeti, dostluğu kaybediyor.

İslam'da erdem ikram ve ihsan üstünedir. Efendilik yemekte değil, yedirmektir. Büyüklük hizmet etmektedir, hizmet almakta değil. Veren el alandan üstündür. Veren el de alan eli Allah'ın eli bildiğinden üstünlük iddiasında değildir. Ne güzel ilişkilerdir bunlar.

Ama bunlar ilim ister, gönül ister, eğitim ve terbiye ister, ihlas ve samimiyet ister. Kolay ele geçmez yani.

Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: **“Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de insanlara iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuğu isteme. Şüphesiz ki Allah, bozguncuları sevmez.”** (Kassas, 77)

Rasûlullah (sav) de şöyle buyurdular: *“Mü'min, başkalarıyla ülfet eder, hoş geçinir, sever sevilir ve kendisiyle ülfet edilir. Kimseyle ülfet etmeyen ve kendisiyle de ülfet edilmeyen kişide hayır yoktur.”*⁴⁹

Şimdi kim konuşsa hep şikayet ediyor: “Dostluk kalmadı. Vefa bitti. Her şey maddeye döküldü. Kimse kimseye yardım etmiyor. Kimse kimseye karşılıksız bir iyilik yapmıyor. Bu zamanda düşmeyegör, kimde elinden tutup da kaldırmaz. Nerede o eski hakiki kardeşlikler?!”

İyi de, herkes aynı şeyi söylüyor. Yani sen bana böyle diyorsun ama ben de sana aynı şeyi söylüyorum. Şimdi diyelim bakalım, suç kimde? Sende mi, bende mi?

Suç ikimizde de. Çünkü herbirimiz başkasından hep yapmadığımızı veya yapmayacağımız şeyleri istiyor veya bekliyoruz. Doğru mu bu?

49 Ahmed, 2/400; 5/335; Hâkim, 1/73/59

Eğer ben, benim sıkıntılarımı katlanacak, ihtiyaçlarımı giderecek birini arıyorsam, işte bu çok zor bu zamanda. Böyle bir dost bulamak zor. Ama bu zamanda çok kolay bir şey de var. Nedir mi o?

Kendisine Allah için yardım edeceğim, sıkıntılarını Allah için katlanacağım bir kardeş bulmak. Herhalde bunu bulmak hiç zor olmasa gerektir.

Sevgili dostlar, bu zamanda din kardeşlerimizle ülfet ve muhabbetin ilk şartı; külfeti, gereksiz yük olmayı terk etmektir. Gerçekten gerekmedikçe kimseye yük olmamak gerekir. İnsan fıtratında böyle bir damar vardır, elindekini isteyen çok sevmezler. Allah için dünyaya zahit olduğun gibi, yine Allah için insanların ellerindeki dünyalıklara karşı da zahit olmak gerekir. Öyle olursan insanlar da seni sever. Halk arasında “para isteme benden, buz gibi soğurum senden” sözü boşuna değil yani. Velhasıl külfeti olmayanın ülfeti de dâim olur. Öyle yapalım da öyle olsun. Zira İslâm kardeşliği, Allâh’ın mü’minler arasına koyduğu öyle ulvî bir hukuftur ki, lâkıyla riâyet edildiğinde, ecri muhteşemdir. Fertlerin ve toplumun huzur, sürur ve saâdet i de buna bağlıdır.

Bilelim ki o dünya ahiret çok kıymetli İslâm kardeşliği; fedakârlık ve diğergamlığa, cömertlik ve îsara bağlıdır.

Kim bilir, belki de “Cimriler cennete giremez” hadisi her halde bir yönüyle de bu gerçeği ifade ediyordur.

ÇOCUKLARLA ÇOCUK OLMAK

Çocuklarla çocuk olmalıyız. Onların seviyesine inerek konuşmalı, onların zevkini düşünerek oyun seçmeli, hal ve tavırlarda çocuklaşmalıyız onlarla birlikteyken. Hiç düşündük mü; Allah kelimde bizim seviyemize inmeseydi, o yüce kelimı anlamak mümkün müydü?

Peygamber Efendimizin (sav) çocuklarla oynadığını, onlarla şakalaştığını biliyoruz. Çocuklar su ile oynamayı çok sever. Bakın Mahmud b. Rebi' bize ne anlatıyor: Kendisi henüz beş yaşlarındayken, Peygamber Efendimizin bir kovadan ağzına su alarak üzerine püskürttüğünü söyler. Siz sıcak bir yaz gününde bir bebeğe damla damla su serpseniz kim bilir ne kadar güler eğlenir. Tecrübeyle sabittir efendim.

Çocukken en çok üzüldüğümüz oyun oynarken akşam olmasıydı. Bırakamaz da biraz karanlığa kalırsak, eve korka korka giderdik. Çünkü hep tenbih ederlerdi hava kararmadan evde olun diye. İyi ama bırakmak zor oluyor oyunu. Akıbeti azar yemek olsa da.

Hele oyunu bırakıp da verilen bir emri yapmaya gitmek ne kadar ağır gelirdi o zamanlar. Boşuna değil, Ya'lâ b. Mürr'e'nin anlatıkları. Rasûlullah (sav) bir davete giderken çocuklarla oynamakta olan torunu Hüseyin'i götürmek ister. Fakat Hüseyin'in oyunu tercih ettiğinden dedesini görünce kaçmaya başlar. Rasûlullah Efendimiz de onun arkasından çocuk gibi sağa sola sallanarak koşar. Manzara ne tatlıdır değil mi?⁵⁰

Bu konularda kız ve erkek çocuklar eşittir. Farklı muamele hiç yapmamalıyız aslında kızlar ile oğlanlar arasında. Sevgide de, oyunda da, hediyede de. Çocuk deyince aslında sevgi, şefkat ve merhamet akla gelir. Sevgi ve şefkat iman ve ahlak ölçüsüdür. Rasûlullah (sav) buyurdular ki: *"Küçüklerine şefkat göstermeyen bizden değildir."* (Ebû Dâvûd, Edeb 68)

Rasûlullah (sav) çocukların cinsiyetleri arasındaki adâlete çok dikkat etmiştir. Bir sahâbî Peygamber Efendimiz'in meclisinde otu-

50 Örnekler için bkz. İbni Mâce, Mukaddime 11

rurken, yanına küçük oğlu geldi. O da çocuğu kucaklayıp öptü ve dizine oturttu. Az sonra küçük kızı geldi. Adam onu dizine değil, yanına oturttu. Bunu gören Peygamber Efendimiz, “Çocuklar arasında adâleti gözetmeli değil miydin?” buyurdu ve kız ile oğlana farklı davranmamak, birini diğerine tercih etmemek gerektiğini söyledi.⁵¹

Evet, kız veya oğlan fark etmez, küçükleri şefkat ve merhametle sevmeliyiz. Onlarla oyunlar oynayıp şakalaşmalıyız. Sözlerini ciddiye alıp dinlemeliyiz. Aralarında cinsiyet, güzellik, akıl ve zeka gibi hususlardan dolayı adaletsizlik yapılmamalıyız. Bütün bunları Peygamber Efendimizin (sav) sünnetine ittiba niyetiyle yaparsak, bilmeliyiz ki sevabımız kat be kat artacaktır. Malum, “ameller niyetlere değerlendirilir”.

51 Tahâvî, *Şerhu Me’ani’l-Asâr*, 4/89; Beyhakî, *Şuab*, 7/468; Heysemî, 8/156.

SONSÖZ

Yaman günler yaşıyoruz. Çetin sınavlardan geçiyoruz. Bu günler geçer, fırtına diner, toz duman dağılır. Bir gün ortalık süt liman olur. Ve herkes, kendini tanıır. Yaptığından utanmak istemiyorsan, kalbini dinle, kitabına sarıl; sana yakışan ve senden bekleneni yap. Kahraman ol; ebediyen kurtulursun.

Sınavlar, hikmet dolu. Seni sana öğretir. En önemlisi de bu. Başkalarını da öğretir ama o kadar önemli o. Sana sen gereksin çünkü...

Ve sen bir ümmetsin. Bu sınavlar, bu çekmeler, bu ateşler, posayı gümüşten, cuburu altından ayırmak içindir. İyinin ve kötünün ayrışması için elzemdir acılar, işkenceler. İstenmezler ama, gelince de yadırganmazlar.

Sadece samimiyle sahtekarı, inananla iki yüzlüyü değil, seni bile sana tanıtır sınavlar. Hırslarını, şehvetlerini, tamalarını tanırsın. Ta içlerine inersin kalbin, küf kokan dehlizlerinde dolaşırsın benliğinin. Kendini tanıır ve bir kıymet biçersin...

Umar mıydın böyle olacağını?

Rahat günlerde ne hikmetler, ne cesaretler, ne fadakarlıklar, ne kahramanlıklar düşlerdin, söyledin! Nasıl haykırırdın kürsülerden, ekranlardan, kaleminden kan damlardı!

Arş titiriyor şimdi kötü kişileri övmenden. Ateş, çarpmak için komut bekliyor seni, zalimleri sevmenden. Bütün yoldaşların şaşkın bakıyorlar, endişeliler ihanet etmenden...

En kötü şey, ayrı vadilere düşmendir kalbinden. En yaman şey, iyi yaptığını zannetmendir aykırı düşse de ölçülerinden. Bakışların bulanırsa iki görüntü algıların bir şeyden. “Bu benim değil” den atarsan birini, mahrum kalırsın ikisinden de birden. Ve ümmet mahrum kalır senden... Aman dikkat; sınavdasın sen!

İsteklerimiz, şehvetlerimiz, endişelerimiz, korkularımız perde olmasın gönlümüze. Hüner, ölçülerimizden ayrılmamaktır böyle günlerde. Yaman günler yaşıyoruz, çetin sınavlardan geçiyoruz. Ne ki bu günler de geçer. Ve bir gün ortalık süt liman olur. O gün utanmamalıyız sevgimizden.

Sen ay kendim ve kardeşim; sınavın derin sırları vardır, diren!